Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

~~Girardin~~
~~D. 106~~

KW 235
G 42

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK
'S GRAVENHAGE.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

HVGONIS GROTII

De

ANTIQUITATE

REIPVBLICÆ

BATAVICÆ

Liber ſingularis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ILLVSTRISSIMIS
HOLLANDIÆ
WESTFRISIÆQUE
ORDINIBVS
H. GROTIUS
Fiſci Hollandici, Zelandici, & Weſtfriſici Advocatus.

EXIGVVM vobis libellum offero, Nobiliſſimi atq; Ampliſſimi Patres: imo offert ſeipſe, mole quidem exiguus, at magnus argumento, veſter vero totus. Veſtrum enim imperium, veſtra jura maieſtatemque defendit. Hoc namque agit, ut, breviter ab initio inclitæ gentis in hunc diem intercedentia ſæcula percurrens, oſtendat, penes utriuſque ordinis primores curam ſemper fuiſſe Batavæ rei, quæ tandem ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

vos perpetua ſucceſſione delata eſt. Hæc quippe poteſtas fundamentum fuit Reipublicæ, præſidium æqui iuris, frænum principatus. Hanc reverebantur olim, huic faſces ſuos ſubmittebant placide publici ſtatus ſummi præſides atque tutores, ſive Reges illi, ſeu Duces, ſeu poſtremo Comites vocabantur. Ipſæ denique ſanctiſſimæ leges velut in ſinu Ordinum tuto conquieſcebant. His gubernatoribus illa quondam & nunc iterum clariſſima Batavorum libertas per graviſſimas procellas in hanc felicitatem temporum enavigavit. Quod enim gravius libertati periculum eſſe potuit, quam à Romana olim potentia, ab Hiſpana nuper, quæ Romanæ proxima, aut, ut ſibi videtur, maior etiam Romana? Per utrumq; tamen emerſit, & cum in arma truderetur, oppoſuit prementium viribus cauſæ æquitatem, bene ordinatum impe-

rium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

rium, animos invictos. Bis ſucceſſus adfuit, ad ſtuporem vſque humani generis, auctaque cum bello fama & opes, ut ferme quos magnæ claritati Deus deſtinat, eos per labores & pericula prætentat. Eodem procerum ductu emicuit illa non minor armorum laude Batavorum fides, quã in maioribus quondam veſtris expertus eſt populus Romanus, dum vera manſit ſocietas: & nunc in vobis agnoſcunt proximi reges; nec hi tantum, ſed & qui adverſa nobis veſtigia prementes, alia ſidera, aliud cœlum vident. Quæ cuncta pro dignitate exſequi, ingens annalium labor fuerit: nobis ſatis in præſens huius optimatis imperij vetuſtatem velut per indicem commonſtrare. Quam operam ſperamus nec civibus inutilem fore, nec externis injucundam. Quamquam enim veriſſimum eſt quod & ab Alcibiade & ab Auguſto dictum invenitur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

boni eſſe civis præſentem Reipublicæ ſtatum tueri, eumque mutatum nolle, tamen affectu maiore eam Rempublicam proſequimur, quam & ipſi habemus, & videmus maioribus noſtris placuiſſe, aut ut optimam, aut ut ipſis convenientiſſimam: quamque adeo parentes ſuis ſudoribus, ſuo ſanguine defenſam, velut propriam, poſteris reliquerunt. Adde, quod in omnibus rebus vetuſtas ipſa plurimum habet dignitatis: ita ut Maſſilienſes, quorum præſtantiſſima creditur fuiſſe Reſpublica, laudentur eo nomine, quod gladio ad puniendos ſontes uſi ſint eodem à condita urbe, quo indicarent in minimis quoque rebus antiquæ conſuetudinis momenta ſervãda. Proxime enim ad Deum accedit antiquitas æternitatis quadam imagine. unde ſenectutis veneratio animis noſtris innata eſt: quam in Republica tanto magis quam in hominibus colere debe-

debemus atque admirari, quia mortales cum ſint homines, ſenectus in ipſis imminentis exitus nota eſt: Reſpublica vero cum in ſpem immortalitatis inſtituta ſit, ab ipſa ætate vires accipit, & ſeneſcendo invaleſcit. Certiſſimum enim argumentum imperij bene conſtituti eſt diuturnitas: hinc maior eius fiducia amorque civibus: nec aliam magis ob cauſam durat Reſpublica, quam quia duravit. Externis etiam conſulendum fuit, ut ij quos rerum geſtarũ magnitudo cognoſcendæ huius Reipublicæ cupidos effecit, non modo quæ nunc ſit, ſed & quæ fuerit, intelligant: demto errore, quem ſæpe nominum ſimilitudo parit in re diſſimili. Neque enim ubiq; ijdem ſunt Principes, ijdem Ordines: verum alibi ſumma poteſtas unius, conſilium plurium: alibi plurium poteſtas, unius procuratio: alibi ſub Principe leges: alibi ſub legibus

Princeps. Quæ ſi quis diligenter expenderit, facile inveniet, non hanc quæ nunc eſt noviter apud nos cœpiſſe, ſed quæ prius fuit clarius apparere Rempublicam. Sicut enim domus ſtare poteſt, etſi partes quasdam commutes; fundamenta autem ſi convellas non poteſt; ita commutatis magiſtratuum nominibus atque officijs non ſtatim alia Reſpublica eſt, dũ tamen vis ſumma imperij primaque poteſtas, & illa, ut ita dicam, mens, quæ corpus omne movet atque continet, una maneat atq; eadem. Reſtat Deum precemur, Proceres eminentiſſimi, ſtatorem vindicemque huius imperii, ut quam libertatem non tam veſtra inſignis prudentia, civiumque & militum egregia virtus, quam cœleſte ipſius auxilium hactenus defenſavit, eam porro in multas ætates propaget: propriaque nobis & perpetua faxit hæc bona quæ coram contuemur: ſed

illa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

illa præcipue, quæ certiſſima ſunt ſecuritatis publicæ pignora, RELIGIONEM, JUSTITIAM *atque* CONCORDIAM. *Hagæ-Comitis* XVII. KAL. APRIL. Anni cIↃ.IↃ c.x.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

DE MIRANDIS BATAVIÆ AD J. DOUSAM.

IGnorata tuæ referam miracula terræ
Douſa peregrinis non habitura fidem,
Omnia lanitium laſſat textina Minerva;
Lanigeros tamen hinc ſcimus abeſſe greges.
Non capiunt operas fabriles oppida veſtra?
Nulla fabris tamen hæc ligna miniſtrat humus.
Horrea triticeæ rumpunt hic frugis acervi;
Paſcuus hic tamen eſt, non Cerealis ager.
Hic numeroſa meri ſtipantur dolia cellis,
Quæ vineta colat, nulla putator habet.
Hic nulla, aut certe ſeges eſt rariſsima lini;
Linificit amen eſt copia maior ubi?
Hic mediis habitamus aquis; quis credere poſsit?
Et tamen hic nulla Douſa bibuntur aquæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

IDEM GRÆCE.

Ὑμετέρης ἐρέω νηπενθέα θαύματα
γαίης,
Δουσπάδη δύσπιστ' ἀλλοδαποῖς ἀΐδν
Ἐνταυθ' οὐκ ἀρκοῦσ' ἐρίοις ἱστῶνες Ἀ-
τλώης,
Πῶϋ γὰρ φροῦδο ἅπαν εἰροπόκων ὀΐων.
Ἄστα χερβίους οὐ χωρεῖ τέκτονας ἄνδρας,
Ἐργασίμης δ' ὕλης ἔστ' ἀχόρηγον ἔδος.
Σιτοδόκους πυροῦ σωροὶ ῥηγνῦσι καλιάς,
Βούβοτος ἡ γαίη δ' οὐ φλίπυρος ἔφυ.
Ἀ᾽πλετομῶν δ' οἴνιο κενασμυλίαι εἰσὶ πι-
θάκναι,.
Οὐδενὸς ὀιν πέδου δ' ἐστὶ φυτηκομίη.
Οὐδαμὸς ἢ σπάνιος τῇδε σπόρος ἐστὶ λί-
νοιο,
Πῶς ποτε δ' εἰσὶ λίνου πλείονες ἐργα-
σίαι;
Οἰκίαι εἰσὶ μέσσαισιν ἐν ὕδασιν. τίς κε πί-
θοιτο;
Χερροπολεῖ δ' οὐδεὶς ἐνθάδε Δουσπάδη.

CAPI-

CAPITA HUIUS LIBRI.

CAPVT I. Quid ſit Principatus in Republica optimatum, quid Ordines.

CAP. II. Quæ Batavorum Reſpublica fuerit, condita primum gente.

CAP. III. Quæ Batavorum Reſpublica fuerit florente Imperio Romano.

CAP. IV. Quæ Batavorum Reſpublica fuerit poſt lapſum Imperii Romani.

CAP. V. Quæ Batavorum, hoc eſt, Hollandorum Reſpublica fuerit, Comitum tempore.

CAP. VI. Quomodo tentata Reipublicæ mutatio cauſam bello dederit.

CAP. VII. Quæ in bello fuerit, poſt bellum ſit Batavorum Reſpublica.

Amice

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Amice Lector,

NOTAS *illuſtrandis quibuſdam locis pernecesſarias, margo quidem latior facile admittat, hic enchiridij modulus omnino excludit. Quare eas, ne cui fraus fiat, ſtatim ad libelli huius calcem ſubiecimus, aliquanto auctiores vulgatis. Hoc volebam, neſcius ne eſſes. Vale.*

CON-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

CONTENTORVM IN HOC ENCHIRIDIO *conſpectus*.

I.

HVgonis Grotij De antiquitate Reip. Batavicæ Liber ſingularis.

II.

Notæ in eundem librum.

III.

Pauli Merulæ de ſtatu Reipubl. Bat. Diatriba.

IV.

Ordinum Holl. & VVeſt-Friſ. Decretum de maieſtate Reip. Bat. nunc primum ex vernaculo Latine redditum.

V.

Vrbes Hollandiæ Selandiæque, & earundem Encomia.

VI.

Principes Hollandiæ, Selandiæque ex Batavia illuſtrata.

Omnia

Correctiora ex ſecundis curis.
P. SCRIVERI.

DE

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

DE ANTIQUITATE REIPVBLICÆ BATAVICÆ.

CAPVT I.

Quid ſit Principatus in Republica optimatium: quid Ordines.

CUNCTAS nationes populus, primores, aut ſinguli, regunt. Primorum regimen aut cum principatu eſt, aut ſine principatu. Principatum voco eminentem unius auctoritatem aliorum poteſtate atque legibns definitã. quibus ſignis à regno proprie nominato diſtinguitur. unde Tacitus Piſonem dixiſſe memorat de Germanico, principis Romani non Parthi regis eum eſſe filium: de Caligula autem Suetonius, pa-

rum abfuiſſe, quin principatus
ſpeciem in regnum converteret:
ſicut de Vercingetorigis patre
Cæſar, obtinuiſſe eum Gallia
principatũ, ſed ob eam cauſam,
quod regnum appeteret, à civi-
tate interfectum. Et Plinius de
Trajano, occupari ab eo princi-
pis ſedẽ, ne eſſet domino locus.
Improprie tamen & principatu
ipſe regnum vocatur. atque ita
heroum temporibus exorta re-
gna ait Ariſtoteles, cum popul
iis, à quorum majoribus benefi-
ciis affecti erant, puta inſtruct
legibus aut bello defenſi, defere
bant belli imperium cum judica
di poteſtate. quod quidem regn
ait fuiſſe in volentes, & definit
jure. Sic & Thucydides apu
Græcos ait vetuſtiſſima fuiſſe r
gum imperia, patrum in liber
ſucceſſione delata, certisque h
noribus circumſcripta. Unde a
paret etiam in optimatium R
publi-

publica principatus ſæpe generis ordine deferri. cujus rei nobile exemplum Lacedæmon exhibet. Primores autem, penes quos ſumma Reſpublica eſt, aut pro ſe quisq; ſententiam dicunt, ut fit apud Venetos, aut corporũ nomine. Quæ corpora aut ejuſdem ſunt generis, aut diverſorũ. Ejuſdem, ut apud Achæos, quorum concilium ex legatis urbium conſtituebatur. Fiunt autem diverſa ut civium, ita corporum è civibus genera, differentijs qualitatum, quibus ad Rempublicam aliter atque aliter ordinantur. Unde & hæ qualitates & ipſa corpora Latine *Ordines* vocantur. vulgus etiam *Status* appellat. Tales Hippodamus ordines tres faciebat, artifices, agricolas, milites: Plato cuſtodes, milites, agricolas: Ægyptii ſacerdotes, milites, opifices: Galli veteres, Druidas, equites, plebẽ:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Romani patricios, equites, plebeios. Quoties ergo primores ratione ordinum diſtincti ſummum rerum imperium adminiſtrant, id Ordinum aut Statuum regimen appellatur: ut in Germania hodie, ubi poteſtatem ſupremã juncti cõſtituunt Electores, principes, civitates. Quod ſi ad hoc optimatium imperium ex ordinibus compoſitum legitimus accedat principatus, ea vero Reſpublica optime videri debet & dilecta eſſe & temperata. Nam cum in re omni id quod medium eſt probemus, medium autem dicatur modo id quod remotum utrinque eſt, modo id quod utrumque participat, apparet hanc Rempublicam ita inter regnum & multitudinis imperium eſſe conſtitutam, ut & mala utriuſque declinando à ſe avertat, & bona imitando in ſe derivet. Primum enim cum ne-

que ũni homini multis erroribus obnoxio, neque multitudini imperitæ omnia permittit, maximis ſe proculdubio ſubducit periculis. Quandoquidem vero regnum præcipue majeſtate, populi autem imperium æquali libertate commendatur: majeſtatẽ quidem principatu aſſequitur: æqualitatis autem quantum ſatis eſt, præſtat, cum cuivis è quovis ordine per virtutem ad ſummos honores partemque imperii munit viam. His, ne ſequentium ſeriem ſæpius interrumpãt, in ipſo ſtatim limine explicatis, nunc quæ Batavorum ab initio gentis ad hæc uſque tempora Reſpublica fuerit, ſedulo inquiramus. Id dum facimus, ſi non tam exacta afferimus argumenta, atque ſi in Græca aut Romana hiſtoria verſaremur, minime id mirum videri cuiquam debet: cum & vetuſtiſſima rerum Germanicarum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

cognita non habeamus, niſi per Romanos, negligentes ſane rerũ externarum ſcriptores : & poſt Romani imperij lapſum, ut fere omnium circa id tempus gentiũ, ita & hujus noſtrę memoria denſiſſimis tenebris, partim etiam fabulis ſit involuta ; ac poſtea non niſi ſero apud nos reperta ſint ingenia, quæ rerum famam ad poſteros propagarent, ipſis quin etiam archivis diu ſilentibus. Dabit igitur veniam lector, ſi delineationem magis rudem, quam exactam totius Reipublicæ imaginem exhibemus: facietque, quod & judici facere, in cauſis præſertim à memoria remotioribus, neceſſe eſt, ut nõ in ſingula temporũ momenta teſtes exigat: ſed probato initio & fine, medij temporis ſimilem atq; perpetuum tenorem, ni contra appareat, æqua ratione ductus ſibi ipſe proponat.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

CAP. II.

Quæ Batavorum Reſpublica fuerit, condita primum gente.

COnſtat igitur Batavos partem ante Cattorum, ut & Tacitus [*Hiſt.* IV. *& de Moribus Germ.*] teſtatur, & Batavorum nominis apud Cattos, Cattorum viciſſim apud Batavos veſtigia evincunt, ante Julij Cæſaris tempora, & forte aliquot prius ſeculis, migraſſe in eas, quas nunc habent, ſedes, inſulam nimirum Oceano Rhenoque circumfluam, & proxima oræ Ciſrhenanæ, quæ Gallica ſeu Belgica vocatur. eaq; loca, ut Tacitus narrat, cultoribus vacua occupantibus ceſſiſſe, æquiſſima naturæ lege, qua rerum ſine domino jacentium domini fiunt qui primi eas poſſident. Eſt igitur hoc juſtiſſimum liberæ Reipublicæ initium: quippe quã

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

populus origine ſua liber in libero ſolo conſtituit. Qua Republiça uſi ſint, Strabo ſatis docet, qui ait, Celtas omnes optimatium imperijs fuiſſe addictos. Celtas autem Græci cum dicunt, tum Gallos, vicinos Batavorum, tum vero Germanos complectuntur, quorum nobiliſſimi fuere Batavi, ſi quid Tacito & Plinio credimus. Et apud Gallos quidem veteres ante Romana tempora quę Reſpublica fuerit, Ambiorix [*apud Cæſarē de bello Gallico lib*.v.] oſtendit, cum dicit eiuſmodi eſſe principum imperia ut non minus in ipſos juris multitudo, quã ipſi in multitudinem habeant: ubi multitudinis nomine non ipſum vulgus, ſed concilinm cujusque gentis primorum intelligi tum exempla apud Cæſarem demonſtrant, tum id quod Cæſar ipſe [*lib*.VI.*De bello Gallico*] dicit, plebem nullo pęne in loco eſſe apud

Gallos,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Gallos, nullique adhiberi conſilio, ſed imperium omne intra Druides & equites conſiſtere. Germanicas quoque gentes non ſub ſingulorum, ſed ſub plurium imperio ab omni ævo vixiſſe oſtendit illud Taciti [*de Moribus Germ.*] quo loco de antiquiſſimis Germanorum expeditionibus miminit: *quippe regno Arſacis acrior eſt Germanorum libertas:* & Lucanus, [*lib.* VII.]

Libertas ultra Tanaim Rhenumque receſſit:
Et toties nobis jugulo quæſita negatur,
Germanũ Scythicumq; bonum:

Sequitur autem,

Ex populis qui regna ferunt, ſors ultima noſtra eſt.

Quibus locis *libertas* quid ſignificet, oppoſita *regni*, proprie nimium dicti, voce declaratur: ut & initio Annalium [*Tacitus:*] *Vrbem Romam à principio reges habuere.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

buere. Libertatem & Conſulatum L. Brutus inſtituit. Atque ut hæc Germanis communia, ita ad Batavos quoque ſpecialiter pertinuiſſe Civilis Batavus oſtendit, [*Tac. Hiſt.* IV.] in ea oratione qua Gallos ad libertatem hortatur: quippe cũ ſervire jubet Syriam, Aſiamq; & ſuetum regibus Orientem, ſatis oſtendit ut Orientis populos regno addictos, ita Batavos ab eo imperij genere natura alienos fuiſſe. Atqui id contrarium alicui forte videatur ei quod alibi dicitur. Civilẽ ipſum regio ortũ ſanguine. Adde quod Veromerum Batavorum regem appellat Strabo: & aliorum item Batavorum regum mentio eſt apud Ammianum Marcellinum. Sed nihil eſt manifeſtius, quam reges hos fuiſſe itidem ut Laconicos, nomine ſolo, re vero ipſa nihil niſi optimatium primos. Clare id oſtendit Tacitus, [*De*

Mori-

Moribus Germ.]cum negat Germanorum regibus *infinitam aut liberam fuiſſe poteſtatem* : quin & in concilio auditos ait, *auctoritate ſuadendi magis, quam jubendi poteſtate*. De Friſijs quoque locutus [*Annalium* XIII.] vicina Batavorum gente, cum dixiſſet eam natione͂ à Verrito & Malorige regi, caute adjicit, *in quantum Germani regnantur*. Gothones quoque ubi deſcribit, [*De Moribus Germ.*] ait *paulo jam regnari addictius, qua͂ cæteras Germanorum gentes, nondum tamen ſupra libertatem*. Suionas autem ut à Germanico ingenio degenerare oſtendat, *unum eis imperitare* ait, *nullis jam exceptionibus, nec precario jure parendi*. Neque tamen ſemper aut omnibus Germanorum gentibus tales reges fuere, ſed plerumque duces tantum. Diſtinguit Tacitus, cum ait *reges ex nobilitate, duces ex virtute*

ſum-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ſumptos. Et Cæſar [*lib*. VI. *de bello Gallico*,] Germanis *in pace nullũ communẽ* ait fuiſſe *magiſtratum*, ſed *deligi qui bello præſint, ut vitæ neciſque habeant poteſtatem*. Rari ergo reges; duces ſæpe, & in unũquodque bellum. quales apud Batavos Civilis ipſe, & prius Cariovalda, mox alij. Ducum poteſtas ferme tantum bellica. regum aliquãto largior, aut certe hoc major, quia perpetua. Utraque cum infinita non fuerit, neceſſario circumſcripta fuit finibus. Fines à lege & alia poteſtate. Lex dat exceptiones, ut Tacitus vocat: poteſtas autem pluriũ addita facit, ut unus precario, non jure ſuo imperet. Leges ſcriptæ non fuere, ſed itidem ut Laconicæ, memoria hominũ & uſu ipſo conſecratæ. Quales autem eæ fuerint apud Batavos in definiendo regum aut ducum imperio, difficile dictu eſt; niſi,

quod

quod credibile eſt, eaſdem aut nõ multo diſſimiles fuiſſe iis quæ poſtea Comitum tempore uſitatæ, ut infra dicemus, ſero demũ perſcribi cœpere. Argumentum mihi præbet, quod Batavi è Cattis orti ſunt, gente Germanorum omnium prudentiſſima, & nota imperandi parendique artibus, quod illis vocibus Tacitus [*de Moribus Germ.*] de Cattis loquens indicat, *præponere electos, audire præpoſitos*. deinde quod video nullam gentem conſtantius in publicis priuatiſq; rebus majorum inſtitutis adhæſiſſe: ita ut vere de his dici poſſit, quod Tacitus [*ibidẽ*] ait, *plus ibi bonos mores valere, quam alibi bonas leges*. Exemplum ſit mos ille Catorũ, quo crinem barbamque ſubmittebant, voto obligati non niſi hoſte cęſo exuere ſquallentẽ oris habitum. Cuius memor apud Tacitum [*Hiſt.* IV.] Civilis Bata-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

vus propexum rutilatumq; crinem patrata demum cæde legionum depoſuit. Et ſcimus apud nos fuiſſe, qui initio ejus, quod nuper deſiit, belli idem uſurpaverint, tradito à parentibus more. Ait Tacitus [*de Morib. Germ.*] turmas aut cuneos non caſu aut fortuita conglobatione factos, ſed per familias & propinquitates. Tales turmas cuneosque è vicinis & cōſanguineis in pleriſque Batavorum oppidis hodieq; invenias, excedente omnē memoriam inſtituto. Apud Germanos veteres [*Tac. ibidem.*] ipſis incipientis matrimonii auſpiciis mulier monebatur venire ſe laborum periculorumque ſociam, idem in pace, idem in prælio paſſuram auſuramque. Hinc Batavis in hunc diem pro lege ſervata bonorum inter conjuges communio. Potum ex frumento corruptum in vini ſimilitudinem, veſtes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

veſtes non fluitantes, ſed quę ſingulos artus exprimant, villas in agris ſuis quamque ſpatiis circumdatas, omnes veteres Germanorum notas, nuſquā clarius agnoſcas. Inimicitias propinquorum à propinquis ſuſcipi, rurſus ſatisfactionem recipi ab univerſa domo, reconciliatis in convivio inimicis, partē mulctæ regi aut civitati, partem ipſi qui vindicatur aut propinquis, exſolvi, plane ita uti Tacitus narrat, manſere manentq; etiamnū: niſi quod ante ſæculum unum & alterum inimicitiæ familiarum apertius atq; acrius exacerbantur. Morem ait Tacitus fuiſſe civitatibus, ultro ac viritim conferre principibus vel armentorū vel frugum quod pro honore acceptū etiam neceſſitatibus ſubveniret. hinc decimarum origo. Poſtremo mos ipſe ducem deligendi in exemplo Caninefatum,
deſcri-

deſcribitur, qui pars cum eſſent Batavorum, Brinionem, claritate natalium inſigni, *impoſitum ſcuto, more gentis* [*inquit Hiſt. lib.* IV, *Tacitus*] *& ſuſtinentium humeris vibratum*, ducē delegere. Eundem morem Batavis viciniſque gentibus manſiſſe per Comitum tempora, ex publicis monumentis apparet, quę clare teſtantur antequam prælium inter Friſios & Wilelmum Hannonię domus ultimū committeretur, tentato colloquio Friſios inter cæteras hanc Comiti conditionem tuliſſe, quatuor Friſiorum nobiliſſimos impoſitum ſcuto Comitem humeris vibraturos, cum ſuperindicto: HÆC EST POTESTAS FRISIÆ. Quare cum & in privatis rebus, & in iis publicis quæ ad ſpeciem magis, quam ad vim ipſam imperii pertinent, tā religioſe mos antiquus ab his populis ſit conſervatus, facile adducor,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ducor, ut imperii leges eas anti-
quitus credã fuiſſe, quas ſequen-
ium temporum uſus oſtendit.
Nunc penes quos, juxta reges &
duces, poteſtas ſummę rei fuerit,
nveſtigandum eſt. Apud Ger-
nanos ergo, pręter eos qui ſacra
urabant, duorum ordinum ho-
nines fuiſſe, reperio: principes
x plebem. Principes cum dico,
on ſingulos intelligo qui ſingu-
s gentibus imperabant, ut ple-
umq; ea vox uſurpatur: hi enim
rincipes erant ipſi reges aut
uces, de quibus locuti hactenus
ımus: ſed eos qui ſinguli partẽ
liquam gentis curabant, quæ
artes majores quidem pagi, mi-
ores autem vici vocantur. De
is Cęſar, [*lib.* VI.] *nullus commu-*
is eſt magiſtratus: ſed principes
gionum atq; pagorum inter ſuos
s dicunt, controverſiaſq; minu-
nt. Tacitus [*de Moribus Germ.*]
ſdem principes ait *jura per pa-*

gos vicoſq; reddere. Ac ſolitos quidem principes eligi Tacitus docet: *eliguntur in iiſdem conciliis & principes.* ſed ita ut maxima nobilitatis ratio haberetur: *Inſignis* enim, inquit, *nobilitas aut magna patrum merita, principis dignationem etiam adoleſcentulis aſſignāt.* Unde ortum credo ut juriſdictiones pagorum vicorumque diu in nobilibus familiis continuatæ, poſtremo fierent velu[t] hæreditariæ. Sunt ergo hi principes dignitate generis ac mune[r]is ijdem, qui poſtea Barones a[c] Nobiles. Neque vero penes ho[s] ita Reſpublica fuit, ut plebs, ſicu[t] apud Gallos Cæſaris tēpore, ſer[vorum] loco haberetur. ſed princi[pibus] ſingulis, Tacito traden[te], [*de Moribus Germ.*] *centeni e[x] plebe comites conſilium ſimul e[t] auctoritas aderant.* Hi ſunt mag[i]ſtratus, quos una cum principibus agros diſtribuiſſe Cæſar [*li*-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

VI.] commemorat. Ipſæ ergo imperij cujuſque regiones partim à principibus, partim à dilectis è plebe adminiſtrabantur. ijdem vero qui partes ſinguli, totum imperii corpus univerſi regebãt, idque per concilium. Tacitus: [*de Moribus Germ.*] *De minoribus rebus principes conſultant, de maioribus omnes: ita tamẽ ut ea quoq; quorum penes plebem arbitrium eſt, apud principes pertractentur.* Concilium ait duplex fuiſſe Germanicis nationibus. Minus, quo res quotidianæ & ſæpius occurrentes ordinabantur: id è princibus ſolis conſtitiſſe. Majus, penes quod ſumma rerum poteſtas: idque compoſitum ex utroque ordine. Nam quod *omnes* ait, non ita intelligendum eſt, quaſi ſinguli tanquam ad comitia convenerint, relictis laribus ac focis. id enim in gente magna, qualis præſertim Batavorũ, in qua nationes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ſeptem Plinius[*lib.* IV.]numerat, Batavos proprie ita dictos, Caninefates, Friſios minores, Friſiabones. Cauchos minores, Tuſios, Marſacios, fieri omnino nō poterat. Sed *omnes* dicūtur ipſum concilium, quo ex omni regione omniq; ordine idonei homines mittebantur. Explicat hoc ipſe Tacitus, [*de Moribus Germ.*] cum de Semnonibus loquens, *Stato*, ait, *tempore in ſilvam auguriis patrum & priſca formidine ſacram omnes eiuſdem ſanguinis populos legationibus coire.* Et de Germanis in univerſum, *coire, niſi quid fortuitum & ſubitum inciderit, certis diebus*, deinde: *Illud ex libertate vitium, quod nō ſimul nec juſſi conveniunt, ſed & alter & tertius dies contatione coëuntium abſumitur.* Penes concilium ergo hoc utriuſque ordinis ſumma poteſtas fuit. Unde *licuit apud concilium accuſare quoque & diſ-*
crimen

crimen capitis intẽdere. Quin *eliguntur in iiſdem conciliis & principes & centeni ſingulis ex plebe comites*, quos diximus. Reges ipſi & principes in hoc concilio auditi, ut modo attulimus, *auctoritate ſuadendi magis quam jubendi poteſtate.* Quamquam vero id quod Germanorũ omnium erat commune, non poterat non etiam ad Batavos pertinere: tamen hanc ipſam, quã dicimus, Rempublicam apud Batavos fuiſſe, hiſtoria Civilis [*apud Tac. Hiſt. lib.* IV.] oſtendit. Is enim ut bellũ adverſus Romanorum injurias rite decerneretur, *cõvocavit primores gentis & promptiſſimos vulgi*: ubi utriuſque ordinis clara veſtigia. Apparet ergo uſos fuiſſe Batavos optimatium imperio, adjuncto tamen principatu aut perpetuo ſub regis nomine, aut temporario ſub vocabulo ducis. Optimates ipſos fuiſſe duorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ordinum : proceres , qui & primores & principes dicebantur : & dilectos è plebe : eos omnes concilio junctos ſummā habuiſſe rerum poteſtatem. Cæterum quia id concilium rarius coibat, res minores expeditas per regem ex procerum ſententia. partium autem ſingularum regimen fuiſſe tum penes proceres ſingulos qui juriſdictionem óbtinebant, tum penes magiſtratus ex ſecundo ordine dilectos. qui concentus ſane admirabilis illam exprimit laudatam Platoni Rempublicam, quam optimates regunt cum plebis conſenſione. Illud tamen addendum eſt, una in re diſſimiles videri Batavos aliis Germanis fuiſſe. quod Germani ſine ullis urbibus vicos tantum habitabant ; Batavis vero urbes conditas ſtatim ex quo inſulam occuparunt, credibile eſt, quia non ut cæteri temporariam, ſed manſuram

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ſuram ſedem elegerant, idq; lo-
lo, ut Tacitus [*Annal.* II.] ait, *ob*
faciles appulſus accipiendis copiis
rerum omnium *oportuno*. Hinc
enim Oceanus Britanniam &
maritima Germaniæ: inde Rhe-
nus, Moſa, Scaldis, & Germaniā
interiorem & pleraque Galliæ
aperiebat commercio. Accidit
quod in Gallia jam Cæſaris tem-
pore multa erant oppida, propin-
quum Batavis exemplum. tum
vero idipſum ſatis indicant, in
parte quidem inſulæ inferiore,
Lugduni Batavorum, in ſuperio-
re autem Batavoduri, vetuſta
nobilium oppidorum nomina:
præter minora, Grinnes, Vada,
Arenacū, aliaque Tacito & Peu-
tingerianis Tabulis memorata.
Quod ſi ita eſt, ut ſane credibile
eſt, illud quoque conſequitur, cū
oppida ſine magiſtratibus eſſe
non poſſint, eos magiſtratibus
in publicis conciliis, juxta pro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ceres, maximam habuiſſe auctoritatem; & plebem agro colendo, paſcendo pecori, piſcationi quoque & mercaturæ & hinc cohęrentibus opificijs intentam, libenter curam Reipublicæ his, quos diximus, magiſtratibus reliquiſſe.

CAP. III.

Quæ Batavorum Reſpublica fuerit florente Imperio Romano.

HAbemus Batavæ Reipublicę faciem, qualis ipſo gentis principio fuit. Sed quia Romana magnitudo ita pleraſque gentes obruit, ut & ex liberis civitatibus provincias faceret, & reges ipſos (ut ille ait) haberet inſtrumenta ſervitutis; putabit forte aliquis, communibus dominis ſuccubuiſſe etiam Batavos, maxime cum apud Tacitum [*De Moribus Germ.*] leget, Batavos è

Cattis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Cattis in eas ſedes tranſgreſſos, ibi pars Romani imperij fierent. ſed id quomodo intelligendum ſit, verba eiuſdem auctoris paulo poſt ſequentia declarant, cum Mattiacos Batavorum finitimos in eodem ait eſſe *obſequio*. quæ vox non ſubdito, ſed amico convenit, & prolatum eouſque non imperium; ſed *imperij reverentiã* denotat. Notum eſt duo eſſe fœderũ genera, æquum & inæquale. inæquale, cum alter populus in alterius ditionem concedit. æquale, cum populus uterque ſui iuris manet: nec obſtat, quod populus alter altero eſt ſæpe multo potentior, dũ jure adæquentur: ſi plerumque is qui minus poteſt, etiam cum æquum eſt fœdus, ſponte reverentiam quandã atque obſequium præſtat potentiori. Atque ita par eſt credi, Batavos Romanorum reverentes fuiſſe, non autem Romanorum

 impe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

imperiis obnoxios. Oſtēdit hoc vox *ſocietatis*, qua Tacitus dicto loco utitur, & quidem honeſtæ: ait enim: *Manet honos & antiquæ ſocietatis inſigne.* Societas quippe æqualitatem juris denotat, maxime cum vox *honoris* additur, quæ cadere non poteſt in eum populũ, qui ſe alteri populo per deditionem aut fœdus inæquale ſubjecit. Multoque clarius alibi de Batavis idem Tacitus, [*Hiſt.* IV.] *nec opibus Romanis, ſocietate validiorũ attriti.* quia enim plerumque inter impares non manet vera ſocietas, ſed potius, ut in apologo eſt, leonina, quæ omnia in eam partem ducit, in qua plus virium eſt, diſerte notat Batavos ingenua virtute & fide hoc conſecutos, ut ſocietatem, hoc eſt juris æqualitatem, non vocabulo, ſed re ipſa retinerent. Idem ſic quoque colligitur. Tribus ſignis populi inferiores populi

Roma

omano ſubjectos ſe profitebā-
: imperijs Romanonorũ ma-
tratuum : tributis : vectigali-
s.Et Magiſtratus quidemRo-
ani in Batavorum inſula nulli
quam fuere.unde nec legatum
quam ad Batavos venire ait
vilis in oratione ad popula-
. ſed ipſi ſuis legibus,ſuis ma-
tratibusRempublicam admi-
trabant. Unde nunquam pro-
ncijs accenſentur. ſed *gentem*
tavorum,conventum Batavo-
m, civitatem Batavorum ſæpe
acitus: [*Hiſt*.IV. *&* V.] quibus
cibus nihil aliud indicat, niſi
od hodie liberam Rempubli-
m dicimus, ſicut *Helvetiorum*
vitatem,hoc eſt, Rempublicã,
eſar appellat. Jam vero ad tri-
ta & vectigalia quod attinet,
orum nulla ferme natio im-
unis fuit, etiam quæ legibus
oqui ſuis, quaſi beneficio po-
li Romani, utebatur. Batavi

neu-

neutrum pendebant. Tacitus
[*de Moribus Germ.*] *nec tribut*
contemnuntur, nec publicanus a
terit. Et ſtatim, *exemptos oneribu*
& collationibus dicit. Civil
[*Hiſt.*IV.] in oratione ad Gallos
Batavos *tributorum expertes* vo
cat. Et Batavi de ſe ipſi: [*Hiſt.*V
ſibi tributa non induci. Quæ d
cætero capita fœderis fuerin
fruſtra quæramus: niſi quod ve
riſimile eſt Batavos & Romano
mutua pactos auxilia. Nam e
Batavi, qui cū vicinis de finibu
quotidie certabant: minus hab
bant metuendum, ſi Romani
magnitudine niterentur: & Ro
mani adverſus Belgas, Germa
nos, Britannos, toto deniq; te
rarum orbe magno ſibi uſui v
debant Batavos fore, quipp
omnium circa gentium virtu
præcipuos, & equite, pedite, r
mige juxta egregios, inq: omn
belli genus idoneos. Igitur ſic

nun

ncHelvetij regibus pleriſque,
tunc Batavi Romanis præbe-
nt turmas & cohortes , *quas*
tere inſtituto, inquit Tacitus,
iſt.IV.] *nobiliſſimi popularium*
ebant.Fuit hoc ipſum quoque
gnum & in Romano impe-
rarum æqualitatis ſignum,
od auxiliaribus, quas mitte-
nt, copiis Batavi duces ipſi
eficerent, non eos à Romanis
ciperent. Hoc eſt, quod ait Ba-
ros Tacitus, (Ibidem) *viros*
tum armaq; imperio miniſtraſ-
& alibi [*De Moribus Germ.*]
tum in uſus præliorum ſepoſi-
, & veluti tela atque arma; bel-
reſervatos. Præter auxilia ali-
quoq; maximum Romani ex
tavorum amicitia percipie-
nt, uſum nimirum inſulæ, ubi
præſidia habebant quædã, &
ſſem prope littus, & cuncta
rata tranſmittendo in Germa-
am aut Britanniam bello. Du-
bitari

bitari non poteſt, quin C. Juli
Cæſar, qui primus Romanoru
in has partes penetravit, prim
quoque Batavos in ſocietate
receperit. nam & inſulæ Batav
rum ipſe meminit: & ſe ad co
fluentes Rheni ac Moſæ perv
ſiſſe oſtendit: & in exercitu ej
auxiliares fuiſſe Batavos Luc
nus diſerte exprimit. Ipſe Ge
manos ſecum equites fuiſſe ſc
bit, mox & levis armaturæ pe
tes quoſdam, qui aut ipſi Bata
aut certe inter eos fuere, ma
me cum reliqua Germania h
ſtili eſſet in Romanos animo,
equites illos peditesque accit
ſcribat Cæſar ex iis civitatib
quas ipſe pacaverat. Hi fu
quorũ præcipue virtute Gallia
à Cęſare debellatam Oroſius a
ctor eſt. Hi, quorum impetu
ad Noviodunum Galli ſuſtin
non potuerunt. Hinc Bata
equite pro tritos Heduos Arv
noſq

noſque jactat Civilis. Hi Gallos
n Lingonum finibus Cæſarem
ndortos depulere. Hi bis ad Ale-
iam hoſtem prælio vicere. Ho-
um virtute acti in fugam Bello-
vaci. Pharſalicæ poſtea victoriæ
nitium non aliunde & fore Cæ-
ſar prædixerat & eventus mon-
ſtravit, teſtibus Floro & Dione.
Eidem Batavi equites, quibus
proprium vada nando cũ equis
tranſmittere, aggreſſos Cæſarem
Ptolemęum & Alexandrinos de-
dere in fugam. Quibus tantis fi-
dei ac fortitudinis exemplis per-
motus Cæſar Auguſtus, ut nunc
Helvetios plerique reges, ita Ba-
tavos cuſtodiæ corporis ſui ad-
movit; quod ſecuti ſunt & cæte-
ri poſtea principes. Meminerunt
Dion, Suetonius, Tacitus, alii-
que. Sub Tiberio Germanicus
tum inſulæ ſitu, tum Batavorum
virtute, ut Cariovaldæ ducis ex-
emplo probatur, ſumme adjutus
eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

eſt. Claudij principatu, miſſo in Britanniam Plautio, magna ejus inſulæ pars ſubacta, inſigni ac plane, ut Dion teſtatur, admirabili Batavorum opera. Rurſus ſub Nerone, Suetonio Paulino obtinente Britanniam, aucta ibi novis experimentis Batavorum gloria. Secuta mox bella civilia, quorum fere omnis fortuna in Batavorum manu. Hi Galbam erexere, & mox Vitellium. Ipſæ legiones Romanæ [*apud Tacitum Hiſt.* 1.] *validiſſimos* exercitus ſui *artus* vocant, *viros fortiſſimos veteres*, tot *bellorũ victores*: Tacitus [*eodem libro*] Batavorum cohortes *prout inclinaſſent, grande momentum ſocias aut adverſas*. Hinc Julium Civilem non auſi interficere Vitelliani, [*eodẽ libro*] ne *viri prapotentis inter Batavos ſupplicio ferox gens alienaretur*. Et de Batavo Martialis: *Hac timeas ora pater*. Cum igitur in Cæſares impe-

nperiumque Romanum tanta
ſentBatavorum beneficia,tan-
is inſulæ uſus ; tanta virtus at-
ue fama auxiliorum , minime
irandum eſt , ſi per annos cen-
um & viginti (tot enim ſunt à
ajo JulioCæſare ad Veſpaſianũ
rincipem) Batavis ſuus honos
anſit & jus integrum ſocieta-
s. Tum vero, cum Romani au-
lia in dilectum mutarent, dile-
um ipſum non modo avare ex-
cerent , ſed, quod minime in-
nuis ferendum erat , ſtuprorũ
ntumelia onerarent, fecere Ba-
vi quod viros fortes decebat,
arma ſumerent , quibus & li-
rtatem & pudicitiam tutaren-
r. Cauſas oſtendit Civilis:
ud Tacitum Hiſt. IV.] *Neque
im ſocietatem, ut olim. ſed velut
ncipia haberi.* Ergo juſta ſe *ar-
contra communes dominos ce-
e. Libertatem natura etiam
tis animalibus datam.* Ex ejus

belli hiſtoria apparet quantus fuerit Batavis amor tuendæ libertatis, pro qua veriti non ſunt provocare vim Romanã & circumfuſas ſibi quindecim legiones. Ergo *pulſum Batavorum inſula Romanum nomen:* ipſi *magna per Germanas Galliasque fama libertatis auctores celebrãtur.* Ho quoque in eo bello notandum cum Galliæ pariter arma cepiſſent, & ſacramento ſuo obſtrinxiſſent etiam Romanas legiones, Civilem [*apud Tacitum eodem libro.*] *neque ſe neque quenquam Batavum in verba Galliarum adegiſſe.* quia ſcilicet no decebat populum liberum & pro libertate pugnantem in alie na verba jurare. Qui exitus be li iſtius fuerit, quod Batavi utr uſque ordinis decreto, ductu C vilis, contra Romanorum inju ſtam dominationem ſuſceperã clarum non eſt: quia Taciti h

ſtoro

toria in hac parte nos deſtituit:
ed cum dicat Tacitus à Ceria-
oſtentatam Civili veniam, Ba-
avis pacem, & Joſephus Judęus
ellum hoc pace compoſitum
ribat, non dubito, quin reſtitu-
ſunt Batavi in priſtinum ſocie-
atis gradum: eoque magis, quia
e moribus Germanorum ſcri-
ens Tacitus, ſecundo Trajani
onſulatu, manere dicit Batavis
onorem & antiquæ ſocietatis
nſigne: & iis quæ ſequuntur, ſa-
s clare oſtendit etiam poſt id
cilum nec tributis nec vectiga-
bus oneratos: ſed juris ſui man-
ſſe, ea tantum lege, ut auxilia
omanis ſubmitterent. Et qui-
em jam ante, Domitiani prin-
ipatu, [*Tac. in vita Agricolæ.*]
gricola in Britannia à Batavis
diutus res maximas confece-
it: Adriano quoque ad Danu-
ium caſtra habenti magnus Ba-
vi militis uſus fuit. Poſt ea

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

tempora non modo nihil diminutum de jure Batavorum, ſed aliquid inſuper honori acceſſiſſe teſtãtũr Inſcriptiones, quæ apud nos repertę, quarum alię Severi, aliæ Antonini & Getæ tempora præferunt. Hæ namque *gentem Batavorum*, & *cives Batavos*, nō ſocios, ut hactenus appellati, ſed *fratres & amicos* vocant, tum *populi*, tum *imperij Romani*. ex qua appellatione, ut ait ſcriptor quidam Panegyricus, & communio apparet, & æqualitas dignitatis. Poſt hæc tempora Franci circa Rhenum noſci cœpere, adverſus quos perpetua Batavis Romaniſque bella. ſæpe in Batavorum inſulam Franci irrupere; ſæpe repreſſi. Tandemque Conſtantio imperante, cum Franci, Alamannos & Saxones ſocios ſecum trahentes, late victores vagarentur, Julianus eos ingenti ad Argentoratum prælio compeſcuit. cu

us præcipuam fortunam virtuti
Batavorum deberi Ammianus
[*lib.* XVI.] docet. fuſum quippe
am equitatum Romanum , &
hoſtes cœpiſſe gladijs perrum-
pere peditum teſtudinem, cum
Batavi laborantibus ſubvenere,
Formidabilis, ut verba ſunt ipſius
Ammiani, ***manus*** *:* & quidem cũ
*Regibus ſuis:*unde colligere eſt eo
tempore adhuc eandem , quæ
olim fuerat, Batavorum manſiſ-
ſe Rempublicam , niſi quod ob
cõtinua bella regum magis per-
petuis imperiis , quam ducum
extraordinarijs utebantur. Ro-
manos autem, laborante maxi-
me imperio, nihil juris detraxiſ-
ſe fortiſſimis ſociis, ſatis ipſa ra-
tio demonſtrat. Cæterum non
eſt dubitandum, quin acerrima
cum Francis bella, quæ à Vale-
riani imperio ad Juliani princi-
patum per centum ferme annos
continuos duravere, Batavorum

gentem multum exhauſerint. it
factum, ut Salij primum, nobi
liſſima Francorum natio, parten
inſulæ, puto eam quæ Tranſiſa
lanæ proxima eſt, inſederint
eamque cum bona & Romano
rum & Batavorum pace tenue
rint: quos cum Quadi, Saxonic
natio, pellere ſedibus inſtitue
rent, Julianns, bello primum Sa
lios novos amicos tutatus, mo
pacem ita confecit, ut Quadi ſi
mul Salijque, hi Francorum, il
Saxonum, virtute præcipui,
corpus nomenque Batavoru
coaleſcerent. Itaque & legion
auxiliares è Quadis, Saliis Bat
viſque conſcripſit, quibus ma
ſit Batavorum nomen, ut ex Z
ſimo[*Hiſt.*III]apparet. Unde a
paret Batavos, aliarum gentiu
auctos acceſſione, jura liberta
imminuta ſervaſſe. Maxime a
tem in Britannia laborantem c
ca hæc tempora rem Romana

Ba-

Batavorum arma fulcivere, quorum ope recuperatum Londinū, datuſque rector Britanniæ Civilis; quem Batavum regio ſanguine fuiſſe, nomen ipſum, à nobiliſſimo Flavianorum temporū duce deductum, ſatis, ut puto, oſtendit.

CAP. IV.

Quæ Batavorum Reſpublica fuerit poſt lapſum Imperij Romani.

AB hac ætate ad primam Comitum inſtitutionem per quingentos ferme annos magnū Hiſtoriæ deliquium eſt. Medio tempore, Saxones, Wiltos, Slavoſque, deinde Normannos atque Danos rapinis & incurſionibus omnia infeſta habuiſſe; Batavos contra, ſe ſuaque defenſando, magna inter dāna auxiſſe virtutem, ſatis conſtat. cætera in obſcuro ſunt. Nomen quoque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

mutari hic incipit. Bataviæ enim ſive Batuæ appellatione intra ſuperiorem inſulæ partem concluſa, inferiores Batavi qui fuerant, Friſij dici cœpere. quod minime mirum, cum jam Plinij temporibus pars Batavorum Friſij minores & Friſiabones dicerentur, & inter Batavos corporis Cęſarum cuſtodes Friſiabones fuiſſe, Inſcriptiones antiquæ commonſtrent. Friſiorum autem nomen placuit, ſive quia ad libertatem id lingua noſtrate alludit, ſive quia Friſij lacubus & paludibus invijs circumfuſi, eoque inexpugnabiles, adverſus Barbarorum incurſiones cæteris quoque Batavis in aperto habitãtibus perfugium fuere. Certe primos Comites, nondum Hollandorum nomine percognito, non aliter quã Friſios appellatos invenias. Sicut autem Tacitus olim regum & ducum, paulo autem an-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

hæc tempora regum Batavorũ
mmianus meminit: ita Franci-
æ & Germanicæ hiſtoriæ ſcri-
tores antiquiſſimi his ipſis tem-
oribus reges Friſiorum nomi-
ant, quibus cum Francis gravia
ertamina fuere: & inter cæteros
larum Radbodi nomen, cujus
gia in arce Medemelaca oſten-
itur. Poſt reges autem duces
erum reperias, expreſſis nomi-
ibus. Hi ſunt qui & Poteſtates
ocantur. Mirum autẽ eſt, quod
pud Procopium [*Gothicorum*
r.] legimus, eſſe in Oceano pro-
e Rheni oſtia Brittiam inſulam,
uæ Britanniam contra aſpiciat.
abitatam autem tribus nationi-
us, quibus nomina Brittones,
ngli, Friſones. ex his multos
uotannis in Francorum terras
ltoribus vacuas immigraſſe:
que inde Francos, cum in ipſam
nſulam nihil juris habeant, ut
uæ ſuis ipſa regibus gubernare-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

tur, tamen eam pro ſua velle habeři. atque adeo regem Francorum in legatione, quam Conſtātinopolim ad Juſtinianum Imperatorem miſerat, una miſiſſ quoſdam ejus inſulæ homines, ut eo facto imperium ſuum in eam inſulam quodāmodo oſtentaret. Brittiam hanc aut Batavíam, aut certe aliquam eju partem maritimam fuiſſe, no ſine probabilibus cauſis dici pc teſt: cum & nulla alia ſit in Oce no & Rheni oſtijs inſula, & i ipſo Batavico littore ad mediu Rheni alveum conſtet arcem fu iſſe, Brittiam nomine, manent bus in hunc diem veſtigijs. A arce autem inſulam, aut ab inſ la arcem appellari, minime infrequens; ut apud nos Flæv & flumini & caſtello & inſu antiquum nomen eſt. Quod ita eſt, præter indigenas, qu Friſiones dictos jam memora

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

mus, duæ exteræ nationes hanc
Inſulam incoluerint, Angli nimi-
rum, gens vetus Germanica, &
Brittones, coacti forte aut Picto-
rum aut Normannorum injurijs,
patrio ſolo relicto, tutiores rece-
ptus quærere. Certe Anglos una
cum Saxonibus proxima Batavis
ad ſeptentrionem littora tenuiſ-
ſe, atque inde in Britanniam di-
verſis temporibus tranſvectos,
extra controverſiam eſt. Con-
ſtat & Wilibrordum huc poſtea
ex Anglia vectũ, majoribus no-
ſtris Chriſtianam veritatem an-
nunciaſſe, non alio, quam quo
cum Angli utebantur, ſermone.
Brittones quoque, ut in Galliæ
Armoricæ locis maritimis, ita in
his noſtris paludibus refugium
habuiſſe, à vero non abhorret.
Francos autem affectaſſe quidẽ
gloriam prolati hucuſque impe-
rii, cęterum reipſa non imperaſſe
inſulæ, aut certe non infra Tra-
jectum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

jectum, Auſtraſię regni, ut qui-dam tradiderunt, terminum, ad libertatem maritimorum Bata-vorum maxime pertinet: quo proinde credibile eſt, aucto aliarum atque aliarum ſubinde nationum ſupplementis: Franci autem conciliatos cõmuni Nor-mannorum metu & arcto jun-ctos fœdere, ſub regibus ſuis du-cibuſque veterem Rempublicam ad ipſa Comitum tempora pro-duxiſſe. ad quę nunc nobis ve-niendum eſt.

Cap. V.

Quæ Batavorum, hoc eſt, Hollan-dorum Reſpublica fuerit Co-mitum tempore.

De Comitatus inſtitutione omiſſis quę alij, nulla niſi ru-morum & quidem ſerius orto auctoritate, tradiderunt, ma fulta monumentis ſemet refe-

lent

ntibus, ea dicam, quę & ad rem
ertinent, & vera eſſe non vanis
gumentis mihi perſuadeo. Igi-
ir ante Diderici, qui primus
omitum Hollandię numera-
ir, tempora, multi in Hollandia
incipes fuere, non quidē gen-
s totius, ſed qui parti alicui im-
erarent; quales jam olim Cęſar
Tacitus deſcripſerant. Ii prin-
ipes, vocabulo in Germanicis
gibus ſæpe obvio, *Gravii* aut
raviones dicebantur. quod ni-
il aliud quam judices ſignifi-
at: unde *Dijcgravios* nunc etiam
idices ſive prætores aggerū ap-
ellamus. Et quidem recte ita di-
ti, quia principum munus prę-
ipuum erat, ut ſupra oſtendi-
nus, jus reddere. Hos *Gravios* ſi-
e judices curij, qui ætate barba-
a Latine loquebantur, *Comites*
ppellaverint, niſi forte quia æ-
ualis erant inter ſe dignitatis,
on multum cauſæ video. Hinc
ipſæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ipſæ ditiones, *Pagi* olim, *Comitatus* dici cœpere. ita in Zelandia Walachria Comitatus: ubi autē nunc Hollandia eſt, Moſilandia, Kinhemum, Texela, ſinguli Comitatus fuere. idque hiſtoriç & monumenta diſerte loquuntur. Ita Waſſenariorum proavi ante Didericum Burggravij fuere, hoc eſt judices arcis ejus, quç in locum urbis Lugduni Batavorum à Normannis, ut credibile eſt, diruti ſucceſſerat, ſimulque agri adjacentis: quibus etiam vectigalia, velut amnis Rheni cuſtodibus, ſolvebantur, quç in hunc diem penes poſteros eorum manent. Erant & oppida eo tempore his in partibus: atque adeo Fladirtingam & Rineſburgum munitiſſimas Friſiç urbes Aſcafnaburgenſis vocat: quibus adjungi poteſt Vronla regionis ſeptentrionalis quondam caput. Dordrechto quoq; & Harlem

no-

n minima antiquitas. Hi ergo
oceres, quos dixi, harumque
bium magiſtratus, cum vide-
nt imminere ſibi quotidianos
ſtes Normannos, ſolito etiam
viores ob ſuſceptam nuper à
tavis noſtris religionẽ Chri-
anam, in medium conſuluere,
credibile eſt, quomodo non,
hactenus, tutos haberent re-
ptus adverſus illorum injurias,
rum & in præſens & poſterum
n feris inſeſſoribus patriam li-
rarent. Ad eam rem cum tem-
raria ducum imperia non ſuf-
erent, placuit majorum exem-
o, qui reges habuerant ſalva li-
rtate, Principem unum toti
eipublicę corpori præficere,
i tamen non regum nomen,
od jam ferme non niſi in ſum-
a ac libera poteſtate uſurpaba-
r, ſed ſolitum atque conſuetũ
tavij, hoc eſt, Judicis impo-
erere: hoc tamen diſcrimine,
quod

quod hic judex non cum additamento pagi alicuius, ſed ſimpliciter, utpote ipſorum quoque judicum judex, appellaretur. Ad hoc autem imperium dilectus non dubie qui nobilitate atque opibus cæteris principibus præſtabat. Didericus is fuit, qui Friſius in monumentis vetuſtioribus dicitur. Friſio autem nomine ſignificatos Batavos maritimos, jam ante explicavimus: & ille Aſcaſnaburgenſis locus de urbibus non obſcure id ipſum indicat. Janus autem Douſa Nordovix pater, vir ut nobilitate inter ſuos, ita doctrina apud omnes clariſſimus, iis ſcriptis quibus beneficio æterno ſibi patriam devinxit, clare oſtendit huic Diderico fratrē fuiſſe Walgarium, eidem autem Walgario & Diderico patrem Gerolfum, qui Friſionum Comes à Reginone, fideliſſimo rerū Francicarum ſcri-
ptori

ore, dicitur. Fuit ergo Comes
idericus jam ante, & Comitis
ius; ſed Comes pagi, hoc eſt,
gionis alicujus , non autem
tegræ gentis. qui honos ipſi
imo conceſſus , procerum &
ppidanorum, ut credi æquum
t, faventibus ſtudiis. Et cum
Trajectinis tabulariis mentio
t pagi, ſiti in auſtrali regione,
i nomen Hollandia , à vero
rte non abeat, hunc ipſum pa-
im fuiſſe avitum Diderici Co-
itatum: in cujus vocabuli con-
rtium mox totum hoc eidem
incipi creditum corpus impe-
venerit, ut hi, qui cis Flævum
ant, Friſii propria quadam ap-
llatione à majoribus Friſiis
ns Flævum colentibus diſtin-
erentur. Pars tamen Flævo
opior veteri nomine nunc
oque Weſt-Friſia, hoc eſt, oc-
dentalis Friſia vocatur , quæ
m Hollandia unam Rempu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

blicam facit. His ea congruunt
quæ Hollandiæ Ordines dixer
in nobili controverſia, quæ co
ram Carolo Quinto Cæſare
Belgarum principe inter ipſos
Brabantos diſceptata eſt. Cum
enim Brabanti dicerent à Carolo
IV. Imperatore conceſſum ſi
privilegium, ne quo extra patri
fines in jus vocari poſſent, eoque
contenderent, Hollandis quoque
non licere in Brabantos m
num injicere, ut mos habet Ho
landicus: Ordines Holland
contra demonſtrarunt, id priv
legium ad ſe minime pertine
quippe ſe & Comites ſuos ſu
mam poteſtatem nulli quicq
debentem, & omnis generis j
riſdictionem habere antiquit
ex quo Didericus primus terr
nulli regno obnoxiam barba
rum ereptam manu recuperaſſ
Eoſdem Comites ab omni æ
pari poteſtate fuiſſe in Comit
ſi

io, qua eſſent Imperatores in Germania aut Italia. neque vero bſtrictos ullo feudi vinculo, quod & ex mulierum ſucceſſione in principatum collegi, & eo quod principes ipſi magnas Comitatus ſui partes; Vornã, Herulanam, Puttenam aliis in feudum dediſſent, & quidem hæreditarium, nullius externæ poteſtatis accedente aſſenſu. Multo vero minus imperii Germanici leges, quantumvis conſcriptas verbis generalibus, unquam in Hollandia publicatas, aut ulla in parte iis ipſis legibus obtemperatum. quod & recente exemplo probabant. Cum enim Germani multa de ſucceſſionibus ab inteſtato caviſſent, quæ etiam contrarios mores abrogarent, in Hollandia tamen hæreditates nõ alio jure, quam moribus avitis hodieque deferri. Sed neque cauſis aut Comitum aut Ordi-

 num

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

num à Germanico ſenatum un-
quam dijudicatus. Quæ cum
Ordines Hollandiæ dixiſſent,
probaſſentque, pronuntiatum
eſt privilegium Brabantis datum
in Hollandia vim non habere.
Philippus quoque Leĩdius, qui
Wilelmo Bavarorum primo re-
gente Hollandiam, de Republi-
ca librum conſcripſit, & princip
ſuo dedicavit, cum ipſe apud
Gallos jus civile profiteretur, eo
in libro ſæpe repetit, Comitem
Hollandię *imperatorem eſſe ſuo in
Comitatu*. Scimus quidem Impe-
ratores Germanos, quale quid
& de Francis modo ex Procopio
attulimus, prę ſe ferre ſolere, tam
Comites Hollandiæ, quam alios
principes, etiam reges, vaſallos
ſuos eſſe: quod etſi optinerent,
non eo deſinerent Hollandi eſſe
liberi, cum, ut Proculus egregie
demonſtrat, nec clientes liberi
eſſe deſinant, quia patronis di-
gnitat

nitate pares non ſunt; nec liber
o minus ſit populus, in cujus
œdere comprehenſum ſit, ut
najeſtatem alterius comiter ob-
ervet, dummodo alterius pote-
tati ſe nõ ſubjicerit: unde & feu-
i liberi orta eſt appellatio. Ve-
um enimvero ne hoc quidem
ualecunque feudi vinculũ Co-
nites agnovere, ut & ex his, quæ
nodo diximus, apparet & ex hi-
toria bellorum, quæ primi Co-
nites, & nominatim Didericus
uartus pro tuenda dignitate cõ-
ra Imperatores proſpera ſatis
ortuna geſſere. Quod ſi qui ad-
ucti neceſſitate temporum, aut
ropriis de cauſis Imperatoribus
bnoxii, eorum patrocinium in-
ocaverunt, id tamẽ ipſum, præ-
ipue Ordinibus factum non cõ-
entientibus, nec Reipublicę, nec
oſterorum principum jus dete-
ius potuit efficere. Burgundos
erte & Auſtriacos principes,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

quorum certior memoria eſt
compertum ſatis habemus. Cæ
ſaribus fidem pro Hollandia non
dediſſe. Legibus autem judiciis
que Cæſarum & Imperii, quod
præcipuum eſt, ſubiectã non eſſ
Hollandiam, Germani etiam ipſ
confitentur. Ex his cum manife
ſtum ſit, ſummam poteſtatem in
Batavos totam intra ipſos fuiſſe
non autem ab externo pependiſ
ſe imperio, nunc alterum reſta
videndum, quæ in ipſa Republi
ca Principis, quæ Ordinum par
tes fuerint. quod exacte ſcire
mus, ſi leges imperij Dideric
dati exſtarent. ſed cum illud ſu
pra dictum eſt, ſero demum apu
gentes Germanicas res & priva
tas & publicas ſcripto mandar
cœpiſſe, tum vero illorum tem
porum omnis memoria, præte
bella quædã & alia huc non per
tinentia, intercidit. Verumta
men cum & ante hæc tempor

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

gibus Batavis non tam pote-
as conceſſa fuerit, quam aucto-
tas, & parentum quoque no-
rorum memoria ſcriptores et-
m externi conſignatum reli-
uerint, principum imperia his
regionibus tum legibus defi-
iri, tum Ordinum conſultis
mperari; certa eſt conjectura,
edio tempore eam fuiſſe Rem-
ublicam, quæ & à majoribus
ccepta, & mox poſteris relicta
ſt. præſertim cum & urbes va-
das & cives nobiles opibus va-
entes, quos id ævi fuiſſe demon-
travimus, ex ſueta æqualitate in
bitam inæqualitatem voluiſſe
ecidere, creditu ſit difficile; ac
ontra, aucta per connexionem
rincipatum ſequentium Comi-
um magnitudine, ſub Burgun-
lica maxime & Auſtriaca domo
etritum plus ſit libertati, quam
dditum. Leges igitur imperij
præcipuæ hæ fuerunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Ne maritum ſibi accipiat femina princeps, niſi Ordinum Hollandiæ arbitratu.

Ne munera Senatoria, Quæſtoria, Prætoria aliјs quam indigenis mandentur.

Vt jus ſit Ordinibus in concilium coire quoties & ubicunque voluerint, nec opus habeant eam ad rem principis venia.

Nova vectigalia ne qua imponantur, neu cui vectigalium detur immunitas, niſi Ordines auctores fuerint.

Bellum ſuſcipere pro rebus tutandis aut perſequendis injurijs principi ne liceat, niſi Ordinum arbitrio.

Principes in literis Germanico ſermone utantur.

Monetam Princeps cudat, & mutet, prout Ordines è re eſſe judicaverint.

Ne quam principatus partem Princeps à ſe poſſit abdicare.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Ne Ordinum concilium extra ...es evocare liceat.

...rinceps ſi quo tributo aut colle... opus habeat, ipſe ab Ordinibus ...oret. per legatum id ne agat. ...era, niſi ſponte conceſſa, ne exi...t.

Iurisdictio niſi per ordinarios ...dices ne exerceatur.

Mores antiqui legeſque ſancta ...t. eas contra ſi quid princeps ...creverit, nemo decreto tenea...tr.

Hæc jura uſu diu ſolo ſervata, ...oſtea ne pravis adulantium at...bus ingenia principum in ſpem ...egitimi dominatus corrumpe...ntur, per partes primum con...ripta & à principibus ſignata; ...ndem, querentibus Ordinibus ...ulta veteris Reipublicæ fun...amenta per deſuetudinem ſub...erti tum ab alijs, tum maxime Maria Burgundica, in unum ...ollecta corpus & perpetuæ me-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

moriꝗ conſecrata ſunt. Quanquã autem Hollandi in ſucceſſione principatus ordinem ſanguinis ſequebantur: tamen ut oſtenderent non ex paterna hæreditate, ſed ex populi, hoc eſt, Ordinum conſenſu proficiſci imperium, non prius principis loco quemquam juramento ſe obſtrinxiſſet Ordinibus, leges ſe patrias moreſque ſervaturum. quo facto viciſſim ipſi ex legibus imperaturo fides & obedientia repromittebatur. Quare cum hæ leges conditiones ſint additæ poteſtati, planum eſt, nullam fuiſſe principi poteſtatem, quâ ſe iſtis legibus ſolveret: ut ab iis qui de Republica ſcripſerunt, abunde traditum eſt. Unde & illud ſequitur, cum ſumma majeſtas non ſit penes eum, qui jure aliquo conſtituto teneatur, ut ad ſeptentrionẽ plerique principes, Comitem quoque Hollandiæ

qu

ri tot legibus teneretur, jus
nmæ maieſtatis in ſe uno non
buiſſe. Quæ autem de pote-
te Ordinum ex legum verbis
ulimus, eadem ipſa aliaque nõ
nora vetuſtiſſimis exemplis
obantur. Arnulfo enim Prin-
pum tertio cũ filii eſſent duo,
fridus, qui & Sicco dicitur, na-
maior, ob culpam neſcio quã
dicatus imperio, Diderico au-
n minori delatus Ordinum
nſenſu principatus. Diderico
tem quarto ſine liberis mor-
o, cum fraternæ ſucceſſionis
ndum exſtaret exemplum,
trem defuncti Florentium Or-
nes Principem dixere. Dideri-
mox ejus nominis quinti, per
atem Reipublicæ capeſſendæ
parem, tutelam Ordines ma-
Gertrudi dedere: eamque in
trimonium collocarunt Ro-
rto Flandriæ Comitis filio, qui
od Hollandos regeret, qui
Friſii

Friſii dici nõdum deſierant, ind
Friſium cognomen accepit. Ad
autem Diderici ſeptimi filia cu
invitis Ordinibus Comiti Lo
ſenſi nupſiſſet; dejecta eſt princ
patu; inque ejus locum ſubrog
tus Wilelmus Diderici frate
Florentio autem quarto adole
centi tutor datus patruus & ip
Florentius nomine. quo mortu
cum amita Aleidis non ex conſ
lio Ordinum tutelã, ſed arbitri
ſuo adminiſtraret, Othoni Ge
driæ Comiti, qui remoto ſangu
nis gradu pupillum cõtingeba
traditũ regimen. Mox per mo
tem Florentii quinti vacan
principatu, Nobiles & oppida
per ſe Rempublicam adminiſtr
runt, donec abſens filius Johan
nes ex Anglia advenit, cuius cu
conſanguineo Johanni Avenier
permittitur. Margarita deind
cum principatui minus idon
videretur, ipſa imperio demot

ſe

d filius Wilelmus Comes eſt
nunciatus, quo per morbum
imi minus cõpote, Adelberti
tris curę Reſpublica commen-
ta eſt: ſed ita, ut eam ex Baro-
m, Baronibus ortorum, Equi-
m, Scutiferorumque (gradus
ſunt nobilitatis) & bonarum
bium conſilio adminiſtraret.
Vilelmus vero Adelberti filius
m ſine maſculi ſexus liberis ſe
orituram provideret, convo-
to Nobilium & oppidorum
mnium conventu, poſtulavit
petravitque, ut ſucceſſio prin-
patus Jacobę filiæ addiceretur:
uæ tamen cum per inconſultã
atrimoniorum licentiam mi-
us ſe dignam reddidiſſet impe-
o, viva ſe etiamnum & ſuper-
ite ad Philippum Burgundum
ansferri Hollandiam vidit. Hu-
s Philippi neptem Mariam cũ
Iaximilianus Auſtriacus duxiſ-
t, & mortua uxore retineret
impe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

imperium, neque id, ut Philipp
ſecundi filij ſui tutor, ex Ordin
ſententia gereret, ſed regio ma
gis more, Ordines tũ Hollandiæ
tum vicinarum nationum, forti
ter obſtitere. Carolo etiam poſt
ea Imperatori ejus nominis quin
to, cum adoleſcens ad principat
veniſſet, tutores ab Ordinibu
nationũ impoſiti. Idem ejurat
principatu in Ordinum concilio
filium ſuum Philippum Ordini
fidei commendavit. Hæc ſign
ſunt, imperium principale, ut a
Ordinibus profectum, ita quo
ties Princeps defecerat, ad ipſo
rediiſſe. Jam vero principum v
terum acta nulla alicuius cer
momenti reperias, quibus no
Baronum ac Nobilium auctori
tas & ſubſcriptiones acceſſerin
id enim Comitibus, ut regibu
Germanis olim, antiquiſſimu
conſilium fuit. Ad urbes ve
quod attinet, earum numerus
cu

m numero dignitas ſemper
ngius excrevit. Antiquitus ſe-
tus ſingulis. is mortuo ſenato-
locum ipſe ſupplet, ex his qui
ter oppidanos virtute atque
ibus præcellunt. Idem ſenatus
bi magiſtratuum præcipuos
eat, quos civium magiſtros
cant: alibi & hos ipſos & alios
ibus judicandis, qui Scabini
tiquiſſimo vocabulo appellan-
r, principi deligendos offert,
d ita ad duplum numerũ præ-
ibant, quem princeps non
ſſit excedere. quod non mini-
um eſt libertatis munimentũ.
eque vero majores tantum ur-
es, ut poſtremis temporibus fa-
itari cœpit, ſed vero & mino-
s in concilium vocatas, pluri-
is exemplis apparet. Philippus,
em dixi, Leidius & nobilium
oppidanorum magiſtratuum
pe meminit: eoſque *maiores*
tria vocat, & curaſſe ait, negli-
gente

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

gente principe, ne quid Reſpu-
blica detrimenti caperet. Inve
nio & tẽporibus Wilelmi quar
è domo Hannoniorum poſtrem
Dordrechti concilium fuiſſe co
actum trium nationum, Hollan
diæ, Zelandiæ, Hannoniæ; e
oppidorum legatos frequent
conveniſſe vectigalium cauſa. I
vero concilium ſummum quod
ſenatum appellari. Tributa aut
nulla unquam indicta fuiſſe ſin
Ordinum decreto, rationes pu
blicæ loquuntur, in quorum ca
pite decreta ſemper apparent. a
que inde tributorum & colle
ctarũ nomen apud nos antiquum
perpetuoq; ſervatum eſt Prece
quod & apud Philippũ Leidium
ſæpe invenias: quia, uti diximus
ad preces principum ab Ordini
bus decernebantur, magno a
gumento auctoritati Ordinum
ſubmiſſi principatus. Quin &
Philippo Comitum poſtremo
bellum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

llum in Gallos gerenti oratam
dictionem novennalem non
iter Ordines annuerunt, niſi
æſcriptis quibuſdam legibus,
que inter alias, ut per homines
Ordinibus delegatos pecunia
actaretur. Sicut & jus ſuo ar-
trio coëundi ad extrema uſque
mpora, quæ bellum hoc ante-
ſſerunt, Ordines retinuiſſe in
erto eſt. Ex his quæ diximus
paret, Comites Hollandiæ ni-
l ferme diſcrepaſſe ab antiquis
gibus. nomine tantum uſos
inus invidioſo, minuſque ſuſ-
cto libertati. ſumptos ſane ſan-
inis ordine, ut in multis popu-
liberis: ſed imperium non ſine
ceptionibus datum. quippe
ges additas, ac juramento ſa-
atas: & auctoritatem quidem
omitum non exiguam, Ordi-
um vero tum in rebus aliis, tum
rca pecuniam maxime, qui
rvus eſt Reipublicæ, eam fuiſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ſe poteſtatem, ut vere dici poſ
de Comitibus, quod olim
Germanorum regibus, precar
eos imperaſſe. Quod ſi & exte
num exemplum quæritur, nu
quam ſimilius quam in Laconu
Republica invenio, quæ & Pl
tonis Polybij & ſapientum mu
torum, ipſius quoque Apollin
ut creditur, teſtimonio præ c
teris laudata eſt: In hac enim
ges quidem ſuccedebant al
alteri ſanguinis ordine, ita ut p
pueris regibus tutores, qu
Prodicos vocabant, fiducia
imperio fungerentur: ſed reg
ad imperium non admitteba
tur, niſi prius ex patrijs legibu
imperaturos juraſſent. erat
regibus poteſtas in ſingulos:
reges Ephoris & Senatui. L
datur ab antiquis Theopom
regis Spartani dictum memo
bile: qui exprobanti uxori, qu
inſtituto Ephororum magiſtr

maieſtatem ipſe ſuam minuiſſet,
reſpondit, minus ſe liberis impe-
rium relinquere, ſed diuturnius.
Veriſſimum enim eſt, quod ve-
teres dixere, Rempublicam om-
nem certo concentu teneri, eo-
que diſſoluto corrumpi: quem
ego concentum non fidium ac
tonorum, ſed vero principis cum
populo, populi cum principe,
atque Ordinũ inter ſe bene tem-
peratam concordiam interpre-
tor. Hoc concentu & principes
Hollandi & nobiles & plebs diu
floruere, dum principem ſinguli
reverebantur, princeps ipſe leges
& publicos conventus, dum no-
bilitati ſuus honos, plebi ſua li-
bertas manebat. Hinc bellorum
proſperi exitus hinc ut olim Ro-
mana ſocietate, ita ſub Comiti-
bus gens nõ magna magnis ami-
citiis ambiebatur. docent fœdera:
docent affinitates. Statim naſ-
cente principatu Diderici duo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Regum Francorum, ut creditur,
generi. Arnulpho Comitum ter-
tio conjunx Conſtantinopolita-
ni Imperatoris filia, cujus ſoro
Germaniæ Imperatori nupſerat
aliquot ſequentibus ex domo Sa-
xonica, Imperij tum compote
uxores: At Florentio tertio
Scotiæ regno matrimonium
Wilelmus autem eo nomine ſe-
cundus Hollandiæ Comes a
Germaniæ Imperium ipſe voca
tus eſt, non alia, ut credo, mag
de cauſa, quam quia principatu
moderato domi aſſueverat. Eju
filium Florentium quartum hi
Rex Angliæ, inde Galliæ, cert
tim ſollicitavere, federa & co
jugia liberorum cum donis off
rendo. Sed filius Johannes pr
cerum conſilio Angliæ regis d
xit filiam: mox Galliæ, Wil
mus ſextus. Viciſſim Comitu
filiæ magnas in domos colloc
tæ: ut Margareta Wilelmi qua

ı domum Bavaram Cæſari nu-
ta, Jacoba Galliæ Delphino. Et
actenus nihil aliud, quam Hol-
ndiæ & Zelandię, pars & Han-
oniæ principes. Inde per Comi-
s Adelberti filiam Burgundo
uptam eoſdem accepit princi-
es Hollandia, quos jam Braban-
a, Flandria, plureſque populi
abebant. ita gentes moribus
que inſtitutis non diſſimiles
ommuni imperio pacatę muni-
eque. Maria mox Burgundica
x marito Auſtriaco filium ha-
uit, cui pleraque Hiſpaniæ in
otem ceſſerunt : & cum Hiſpa-
ia, ſpes novi orbis, fuſique per
aga terrarum ſpatia regnorum
ituli. Sed hanc principum ma-
nitudinem ingens in Republi-
a mutatio conſecuta eſt, quam
revitet indicabo.

CAP. VI.

Quomodo tentata Reipublica n[...]tatio cauſam bello dederit.

HUmanum ingenium præc[...] eſt ad dominationem, u[...] naſci plerumque tyrannides[...] Ariſtoteles, ubi principes pat[...] rum legum ſepta tranſiliunt. [...] autem quis deſinit plus velle p[...] ſe, quam poteſt, niſi id ſe, q[...] vult, efficere poſſe deſperet. [...] que priſci principes, quibu[...] patria ſpes omnis, nulla ext[...] vis aderat, præbebant ſe leg[...] reverentes, amantes æqui, [...] ſervantes Ordinum, ut quo[...] opibus dignitatem ſuam nit[...] telligerent. Primi Burgund[...] gia orti domo gradum quid[...] ſed latenter, ad dominatio[...] fecere, manente & tota imag[...] & vi quoque magna libert[...] Carolus mox, Rex alibi & In[...]

r[...]

ſtor, minus hîc patienter prin-
ipem agebat: ſed & affectu reti-
ebatur, natus his in partibus
ductuſque, & norat æſtimare
entes, optimum inſtrumentum
nagna conanti, fidasque per ſe,
æterum ſi libertas attentaretur,
rritabiles & validas. Attamen
dicta ſcripſit ſanguinantia, &
um gravibus erroribus oppreſſa
Eccleſia medicinam poſceret, il-
e vi tuendum ratus, quidquid
eceptum erat, in aliter ſentien-
es pœnas conſtituit capitales,
ion exquiſita ad rem tantam Or-
linum ſententia. At Philippo
ejus filio ingenium nulla niſi li-
berrima poteſtate contentum:
eo oderat gentes, quę leges prin-
cipi ponerent, quod & Arrago-
nes non ita dudum malo ſuo di-
dicere. Sed præcipue Hiſpani,
apud quos Philippus ab infantia
egerat, arripere hanc occaſio-
nem adverſum Batavos Belgas-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

que, cum quibus de gratia apu
principes hactenus contender
horum libertatem in invidia
vocare; contra oſtendere Ital
urbes, & Americæ terras ſu
præſidiis ita teneri, ut ſine exc
ptione parerent. Confecto igit
bello Gallico, cum moneret
Ordinum nomine, ut Hiſpan
rum præſidia finibus deducer
æquam poſtulationem indign
bundus excepit. Et in Hiſpani
ipſe avectus ab eo tempore n
ex procerum indigenarum co
ſilio, è quibus more major
ſummus idemque perpetuus
rum regionum Senatus conſ
bat, ſed compoſitis in Hiſpa
decretis, pleraque Reipubl
apud Batavos & Belgas ordi
bat. relicto hic Granvellano,
ſpanicorum juſſuum adminiſt
Jam res religionis eo vener
ut etiāſi crimen fuiſſet diſſen
à Romano Pontifice, tame

pu-

iniendum nō eſſet bono prin-
pi,ob immenſam reorum mul-
tudinē, quorum animis evelli
ualiſcunq; perſuaſio nullo ter-
re poterat. Hanc ob cauſam
um & proceres & claræ civita-
es demōſtrarent, nec commer-
a, nec quietem publicam reti-
eri poſſe, niſi Edicta ſuper reli-
ione mitigarentur, tantū abeſt
t Philippus conſilio obtempe-
verit, ut contra inquiri volue-
t in intimos hominum ſenſus,
ovo inſtituto cognoſcendi or-
ine, qualis in Hiſpania in Ju-
æos ac Mahumetiſtas ſub Chri-
ianiſmo latentes exerceri ſolet.
n eam rem diſpoſiti & Epiſco-
atus paſſim novi, retinentibus
rdinibus, ſine quorum permiſ-
u antiquitus ſacerdotia augeri
on poterant. Hæc cum ad per-
urbandam Rempublicam non
ubie pertinerent, & proceres
rimum, qui in ſenatu erant, de-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

inde magna nobilium multitudo in hoc congregata, in quibus erat Brederodius Hollãdię principum ortus ſanguine, ſuaderent atque orarent ad id remedium veniri, quod olim in rebus multo minoribus ſolitum eſſet uſurpari, concilium ſcilicet ex omnium nationum Ordinibus, Philippus, ſicuti abſcedens deſtricte vetuerat tale concilium haberi, ita & tum vetare non deſtitit. Orto deinde tumultu, non publico ullo conſilio, ſed per audaciam paucorum ex infimo vulgo, ad tollendas è templis imagines, in quarum cultu non parum hactenus peccatum erat, eodemque mox procerum auctoritate cõpoſito, Hiſpanis ac Philippo placuit, arrepto obtentu ex privata temeritate, contra ius & æquum, publicum populis rebellionis crimen intendere. Ergo ad invadendam dominationem

em Albanus mittitur , cum
andatis immitibus , vir immi-
s ingenii : (novit Germania:)
ui palam profitebatur Ordini-
us, civitatibus, univerſis deni-
ue nationibus , & hominibus
ngulis, amiſſa jura omnia , nec
lias poſthac leges, quam impe-
a regis fore. Ipſe certiſſimum
ōculcatarum legum ſpecimen,
omo externus , nec ſanguine
rincipem attingens, contra mo-
es juraq; omnia miſſus in ſum-
nam præfecturam. Judcia quo-
ue legitimis atque ordinariis
onſeſſibus erepta. erectoq; no-
o auditorio, ubi læſæ Majeſtatis
auſæ diſceptarentur , hoc ſub
omine ſubiecta ſibi capita &
ortunas civium accepere homi-
es Hiſpani & Hiſpanis ſervien-
es. Nec tantum è plebe multa
aillia : ſed procerum primi Eg-
nondus & Hornanus falſis cri-
ninibus dānati à non ſuo judice

cervi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

cervices carnifici præbuerunt. Wilelmus Naſſavius Arauſionenſis, inter proceres & ipſe, cũ multis aliis actus in exſilium. quorum Egmondus in Hollandia Comitatum habebat: Arauſionenſis Hollandiæ præſes fuerat. Bergenſis & Montigniacus, qui preces populi atque primorum in Hiſpaniam pertulerant, alter ſupplicio affectus, alter veneno, ut conſtans fama eſt, interemtus. Tum more dominantium impoſita urbibus præſidia Hiſpanorum, aut arces. Inſuper, ut liberæ hactenus gentes ſervitutem ſuam perpetuo & faterentur, & paſcerent, quas ante principes coram ipſi ob minima etiam tributa precibus ambire cõſueverant, his tum rerum ſoli viceſima, mobilium decima in alienationes ſingulas per vim minaſq; legati indicitur. Certavit quidem diu populorum fides

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

m libertate. ſed cum violatis
lam legibus, contemptis Or-
nibus, illa tot ſæculorum Reſ-
blica & poſterorum libertas
va diutius eſſe non poſſet,
dines Hollandiæ, ad quos &
um & juris ſui atque publici
tela ſpectabat, an. cIↄIↄLXXII,
x. Julij die, inſtituto Dordraci
bilium & ex urbibus pleriſque
atorum conventu, majorum
uti exemplum, qui in Roma-
s dominationem cæptantes
ma ſuſceperant, bellum contra
banum decernunt: exſules per
juriam pulſos reſtituunt: Wil-
mum Arauſionenſem ducem
noſcunt.

CAP. VII.

uæ in bello fuerit, poſt bellum ſit Batavorum Reſpublica.

X eo tempore ſumma Ordi-
num poteſtas, quam poſtre-
morum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

morum principum licentia non parum obſcuraverat, luci reddita palam effulſit. Et poſtquam cum Hollandis aliarum quoque nationum Ordines pro libertate armatæ in ſocietatem arctiſſimã convenerant, neque Philippum, cujus honori hactenus parcebatur, aut preces aut monita ad mentem ſaniorem revocare potuerant, tandem XXVI. Julij die, anno cIↄ Iↄ LXXXI fœderatorum populorum Ordines pronuntiarunt Philippum ob violatas imperii leges ipſo jure principatu excidiſſe. quomodo ſcilicet multæ liberæ gentes ſæpe principes ſuos, ut Lacones Pauſaniam, Romani Neronẽ, Veneti Falerium, Dani Chriſtiernum, damnaverant. Neque tamen optimates ſine principatu Rempublicam geſſere. ſed ut olim regibus duces ſucceſſerant, ita tunc ſublato Comitis nomine legitimum imperium

riumArauſionenſis acceperat,
æfecti vocabulo. cujus admi-
bilis cum Ordinibus concor-
a , dum & ipſe illorum cedit
teſtati , illi viciſſim ipſum &
nant & reverentur ut parentem
blicum,rem Batavam è parvis
itijs ad maxima incrementa
rvexit. Quare & cum vicinæ
tiones Matthiam ſibi Auſtria-
m, mox Senatum, deinde An-
num ducẽ præponerent, Hol-
ndiæ & Zelandiæ Ordines fe-
s quidem cum illis ſancte co-
ere, cæterum nullam paſſi mu-
tionem ſuam ſibi; eandemque
nper non Rempublicam mo-
, ſed & Reipublicæ faciem re-
nuere. Mortuo Arauſionenſi
æfectura delata Liceſtrio, qui
nglorũ auxilia adduxerat : ſed
m is regios gerens ſpiritus,
oris noſtri ignarus , & pravis
nſultoribus obſequens, regi-
en Ordinum obtrectare , res
novas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

novas moliri cœpiſſet, Ordine
ſuam poteſtatem, à qua & Lice
ſtrius mandatum accepiſſet im
perium, juſtiſſimam ſimul & an
tiquiſſimam demonſtrant : ec
vero qui in ipſius gratiam per ſe
ditionem res novare inſtituerã
capite plectunt. Quibus cum in
tellectis Liceſtrius ipſe fuga im
perium deſeruiſſet, Mauritiu
Wilelmi Arauſionenſis filiu
Hollandiæ viciniſque region
bus prȩficitur. Hoc præſide mi
iterum concordia : vigintiq
per annos quieta Reſpublic
prolati fines, depulſi exercitu
proſpera prælia, obſidiones ill
tæ fortiter, fortius toleratæ, O
dinibus ſapientiſſimorum pr
cerum, & Mauritio ducum m
ximi famam addiderunt. Auct
Reipublicæ honos, cum eam
ges per fedora ſibi æquave
quippe anno XCVII. ſocietas
cta inter Regem Galliæ, Reg
Ang

ngliæ & Federatarum natio-
um Ordines. Ea tamen mode-
a adverſus principem quam-
s abdicatum fuit, ut Philippo
perſtite intra ſe tuendi neceſſi-
tẽ virtus conſtiterit. quo mor-
o indictũ publice, repoſitum-
e Hiſpaniæ quod miſerat bel-
m, & ad ultimas Indorum ter-
s cincta armis commercia na-
gavere. ibi quoque communis
ſtis, & inclyta Batavorum vir-
s ac fides regum & populorum
dera meruit: ſalutatique Ordi-
s alio tam procul cælo veni-
tibus legatis. Et hactenus pu-
atum. De pace actum ſæpe
m Philippo Rege vivente, tum
ſt ejus mortẽ Belgis ad filiam
nerumque tranſlatis. ſed repu-
atæ ab Ordinibus conditiones
nnes, quibus non ſalva eſſet li-
rtas & jus decreti, quo Philip-
imperium abjudicaverant:
omanorum vetere exemplo,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

quibus, ut pulſos Turquinios reciperent, nulla pax tanti fuit. Tandem aum Archiduces Albertus & Iſabella & ipſe Rex Philippus Philippi filius, paratos ſe oſtenderent Ordinum libertatem agnoſcere, mediis Regum Galliæ, Angliæ, Daniæ, præterea aliorum principum legatis, cœpta colloquia: & cum pacē difficultates magnæ morarentur, ad ultimum, anno cIↄ Iↄ cIx, facta in duodecim annos induciæ præpoſita teſtatione ab Archiducibus tum ſuo, tum Philippi à quo id mandati acceperant nomine, qua ſe paciſci eas inducias cum Ordinibus Federatis ut cum liberarum nationum a civitatum Ordinibus, profitebantur, taleſque eos à ſe haber & nihil à ſe in ipſos juris obten di. Philippus pacta rata habui repetita eadem profeſſione, Br vis hæc narratio, capto ante C

Cæſ

æſarem initio, in hoc tempus eſinens, oſtendit, per annos lures mille ſeptingentis Batacos eadem uſos Republica, cujus umma poteſtas penes Ordines ıerit, & ſit etiamnum: ſic tamen t principatus acceſſerit modo ıajori, modo minori cum proıratione, quondam ſucceſſione elatus, ſæpe olim & nunc quoue ſuffragiis, ſemper autem ſub gibus. Et hic quidem vultus ıperij. membra, ſi quis propius oſſe deſideret, ita ſe habent. Iollandia vicis & urbibus freıentiſſime habitatur. Urbium ıra penes cujusque ſenatum & agiſtratus, quibus conceſſum tra ſuum territorium & leges ıasdam condere, & ad urbis ceſſitates onera imponere. Seıtores perpetui: magiſtratus ınui, nullo aut exiguo ſalario. agiſtratuum majorũ, civium ıidem magiſtri jura plebis &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

urbis ſtatum defendunt: judicii
ſcabini pręſunt, tum pecuniariis
tum etiam capitalibus, accuſato
rum publico munere, non ſin
imperio quodam fungentibu
his, quos Balivos & Scultetos d
cimus. Jurisconſulti magiſtrat
bus aſſident. Vicorum duplex ju
risdictio, major minorque, par
tim penes Rempublicam eſt ſiv
Comitatum, partim penes nob
litatis præcipuos, qui eam à ma
joribus accepere. Minor p
Scultetum & Scabinos: maj
per Balivum & Feudorum po
ſeſſores, aut agros colentium p
tiſſimos, quos benenatos vocā
expediri ſolet. Sunt & propri
cognitiones ſilvarum & vena
tionum, penes Saltuarium eiu
que ſodales: aggerum vero, qu
bus Hollandiæ ſalus maxime c
tinetur, penes Dijcgravium, h
eſt aggerum Comitem & Hein
radios. Ab horum omnium ſe
tentii

tentiis, niſi quod rerum capitalium damnatis appellare vix cõceditur, ad Curam Hollandiæ provocatio eſt, quam & Zelandia agnoſcit. Ipſæ quoque urbium controverſiæ, aliaque magni momenti hic diſceptantur. In hac ſedent vetere inſtituto viri nobiles, tum alii legum ac morum periti. Horum caput eſt ipſe præfectus Hollandiæ: cui præterea præſidiis imperare, magiſtratus urbanos è nominatis eligere, & criminum pœnas remittere conceſſum: quæ ſigna ſunt eminentiſſimæ auctoritatis. Eſt & collegium Rationalium, qui res fiſci, quæſtorum miniſterio, regunt. Ordinum conventus, penes quem ſumma eſt Hollandiæ poteſtas, ter quaterve anno, aut quoties res poſcit, indicitur. Nobilium ordinem referunt generis ſplendore & vicorum ditione præcipui, numero ferme

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

duodecim. quorũ ubi quis mor
tuus, alium ipſi cooptant. Urbes
quæ ad concilium legatos ſuo
plerumque mittere ſolent, ha
ſunt: Dordracum, Harlemum
Delphi, Lugdunum, Amſteloda
mum, Gouda, Roterodamum
Gorichemũ, Scidamũ, Schoon
hovia, Brila, Alcmaria, Horn
Enchuſa, Edamum, Monacho
damum, Medemelaca, Purm
renda. Legati plerumque ſu
civium magiſtri. accedit ſæpe
ſenatu urbis aliquis, aut adſeſſ
juriſperitus. Sententiam prim
loco dicit nobilitas: deinde u
bes ſuo quæque loco. Omn
hæc eadem & nunc ſunt, & C
mitum temporibus fuere, n
quod ea, quæ penes Comite
erat Reipublicæ procuratio, O
dinibus & Præfecto accrevi
Cæterum ab Hollandiæ Curi
quam dixi, Machlinienſe aud
torium appellari ſolebat: qu

ut in commune ſibi ius diceret, rogatu principum Burgundorũ, diverſarum nationum Ordines conſenſerat. Eius in locum anni iam ſunt viginti & octo, Hollandi & Zelandi novum conſeſſum virorum doctrina eminentium inſtituere, à quorum ſententiis nemo appellatur, ſupplicari tantum Ordinibus ſolet, ut lectos extra ordinem iudices ad collegium adiungant, qui diligenter exquirant, recténe an per errorem ſit iudicatum. Auctis cum bello & oneribus & negotiis, alius quoque conſeſſus inſtitutus, qui Hollandiæ ærarium regit, reſque eo ſpectantes diiudicat. Conſtat ex his, quos nobilitas & urbes pro ſe ſingulæ deligunt, ac ſubinde mutant. Hi & Ordinum conventum, quoties expedit, vocant, & Ordinibus decreta exſequuntur. Sub horum inſpectione alii quæſtorũ ærarii

 ratio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

rationes examinant. Jam vero quia Traiectino federe belli, pacis, & externarum ſocietatum, multarumque præterea rerum, inſtituta eſt inter complures populos communio, quorum hodie perſtant in federe Geldri, Hollandi, Zelandi, Traiectini, Friſii, Tranſiſalani, Groningani, omnes olim Batavorum, Matriacorum ac Friſiorum dicti nomine, ſolent pro ſe quiſque legatos mittere, qui in medium conſulant. horum conventus raro diſſolvitur, eique Ordinum Federatorum nomen eſt. Hic & quæ inter populos ſunt controverſa diſceptari ſolent. Proxima his, horum mandatu, cura rerum federis, militiæque regimen penes Senatum eſt: hic in locum ſucceſſit eius Senatus, qui Comitum tempore toti Belgicogermaniæ præſidebat. Senatores ſubinde alii, definito numero, ab

Ordi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

rdinibus cujuſque nationis eli-
antur. at ſententiam non per
ationes, ut in conventu, ſed vi-
tim ferunt. Hujus ſenatus prin-
pes ſunt nationum præfecti.
ant præterea per Hollandiam,
elandiam Friſiamque diſpoſita
ollegia eorum, qui maris & ma-
timorum vectigalium curam
gunt. mandata habent ab Or-
inibus Federatis. nationes ſin-
ulæ dilectos eo mittunt. hi
uoq; mutari ſolent. Maris præ-
ecturam idem Mauritius nunc
btinet. Rationes quoque com-
unis federatorum ærarij ſuos
iſpunctores habent. Hæc civi-
us ſatis cognita, in externorum
ratiam minutius paulo perſe-
uuti ſumus, neque vero eos du-
itamus, re bene inſpecta, non
anc Reipublicę ſtructuram ma-
ime probaturos. Nam ſive ra-
onem adhibemus, optime im-
erium optimis credi ratio per-

 ſuadet;

ſuadet: ſive auctoritates reſpi
mus, habet optimatium Reſp
blica ſapientiſſimos veterũ la
datores: ſive exempla, nobili
ma ſane ſuppetunt Creta, La
dæmō, Carthago, Rhodos, M
ſilia, Theſſalia, Achaia, Sam
Cnidos, Chios, Corcyra, &,
multi crediderunt, ipſa cum m
xime virtutibus floruit Ro
Quid quod Hebręorum quo
Rempublicam, qualis à Deo
inſtituta, antequam regnum
pulus depoſceret, optimati
conſilio adminiſtratam ſatis
paret? Nec recentia exempla
ſunt, Epidaurus Illyrica, Lu
Geneva, Genua, Helvetio
potiſſimæ civitates, & illæ,
mille annorum duratione ſt
litatem ſuam probant, Vene
Addere licet ipſum quoque
jeſtatis omnis pleniſſimum
perij Germanici corpus, & pl
que ad ſeptentrionem regna

mi

ine, reipſa principatus. Quod proprius comparationi libet ſiſtere, ſumma quidem conci- Ordinum poteſtas Galliæ & ritanniæ vetuſtiſſimis populis im fuit uſurpata: in Germania iam hodie manet. Quatenus ero per urbium legatos admini- ratur imperium, optime nobis um Acheis, Ætolis, Lyciis con- enit, qui itidem compoſitas è iverſis urbibus civitates per cō- ilium & legatos urbium rexere: quibus Achæi à Polybio, Stra- one, Plutarcho proponuntur, t optimum bene conſentientis eipublicæ exemplar. Rurſum uod principatus legum fine cir- umſcriptus optimatium impe- io adjungitur, id cum Hebræis eteribus Judicum ætate, cum partanis, cum illis ipſis Achæis, um Venetis, cum Imperio Ger- manico, cum regnis ad ſepten- rionem, quæ diximus, & pleriſ-
que

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

que alijs commune eſt. Ordi
num autem Federatorum con
ventus cum ſenatu, per quos, ſal
va cujuſque populi majeſtate, e
quæ ex federe ſunt communi
explicantur, Amphictyonico cõ
ventui adamuſſim reſpõdet, cu
jus nexu conſtrictæ Græcoru
civitates Medos omnemque ex
ternam potentiam diu à ſe repu
lere. Sic Jonia XIII, Hetruria XI
Latium XLVIII civitatibus, ſ
multi olim Germanorum, Ga
lorum, Britannorum populi
federe commune concilium h
buere: habentque nunc etia
Helvetij & Rhæti. Neque tam
hanc cum laudamus Reipublic
formam, illis quicquam detrac
volumus, qui alia utuntur. F
tendum enim eſt, non eade
omnibus convenire; multoſq
eſſe populos, qui rectius poteſt
ti regię, quam libertati ſuæ com
mittantur. Sic Aſiæ populis ut

ſu

uit regnari : Græcia reges ferre
on potuit. Hanc autem, quam
icimus, aptiſſimam eſſe nobis,
erpetua tot ſæculorum experi-
ntia demonſtrat. ea dum man-
t, tranquilla omnia. quoties
ontra itum eſt, orti motus &
urbæ, nec ante ſanati, quam ſua
mperio facies reſtituta eſt. No-
át, qui gentium ingenia moreſ-
ue diverſos diligentius obſer-
arunt, populos ad ſeptentrionē
ergentes, & maritimos maxi-
ne, in quibus nos ſumus, alie-
ores à ſingulari imperio, liber-
ate magis affici. Sunt & qui tra-
unt, magna imperia à regibus,
ninima à populo nō incommo-
e regi : his autem nationibus,
uæ mediocrem habent magni-
udinem, & præſertim quæ ſua
orint fortiter tueri, aliena non
ppetant, congruentiſſimam eſſe
ptimatium poteſtatem. Sed &
onſuetudinis magna habenda
eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

eſt ratio. Nam quod de legib
in univerſum proditum eſt,
maxime de illis legibus verũ e
quibus ſumma imperij contin
tur, melius eſſe non optimis u
quam receptas mutare: cum leg
bus itidem ut plantis ad figend
radices longo temporis ſpat
opus ſit: quod ſi crebro transf
ras, vis atque robur omne ev
neſcat. Multum igitur debem
majoribus noſtris, qui accepta
à primis conditoribus Remp
blicam per ſe egregiam, noſt
vero ingenio noſtriſque ſtud
aptiſſimam, pace ſervatam, be
recuperatam, nobis relique
Noſtrum autem eſt, ſi nec ing
ti, nec imprudẽtes eſſe volumu
eam Rempublicam, conſtan
tueri, quam ratio ſuadet, pr
bant experimenta, commen
antiquitas.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

In præcedentem librum

NOTÆ.

CAP. I.

)AG.17. Principatum voco eminentem unius auctoritatem, &c.] Ioannis Bodinus de Republica lib. I. c. VIII. Principatus Ariſtocratiæ forma dicitur, in qua unus cæteris dignitate prior ſit.

Ibid. Tacitus Piſonem] *Cornelius Tacitus de Gn. Piſone Annalium* I. (*cap.* VII, *ex nupera diſtinctione:*) Vox quoque Piſonis audita eſt in convivio, cum apud regem Nabatæorum coronæ aureæ magno pondere Cæſari (*Germanico*) & Agrippinæ, leves Piſoni & ceteris, offerrentur, *principis Romani, non Parthi regis filio eas epulas dari.* abiecitque ſimul coronam.

Ibid. De Caligula Suetonius,] *De* XII. *Cæſaribus lib.* IV. *in Vita C. Caligulæ, cap.* XXII. Hactenus quaſi de principe, reliqua ut de monſtro narranda ſunt. Compluribus cognominibus aſſumptis (nam & PIVS, & CASTRORVM FILIVS, & PATER EXERCITVVM, & OPT. MAX. CAESAR vocabatur) cum audiret forte reges qui officij cauſa in urbem

urbem advenerant, concertantes apu
ſe ſuper cœnam de nobilitate generi
exclamavit, Εἷς κοίρανος ἔστω, Εἷς βα
σιλεύς. Nec multum abfuit quin ſt
tim diadema ſumeret, ſpeciemq
principatus in regni formam conve
teret, &c.

Pag. 18. de Vercingetorigis pat
Cæſar.] *De bello Gallico lib.* VII. *Pa*
Vercingetorigis Arverni Celtillus fuit,
ſte ibidem Cæſare, initio ferè libri. Celti
filius, *in Græca interpretatione eſt*, Κ
τίλυ.

Ibid. Plinius de Traiano] *in Pa*
gyrico Optimo Principi dicto, circa me
Stant effigies tuæ, quales olim ob eg
gia in Rempublicam merita priva
dicabantur: viſuntur eadem è mate
(*ære*) Cæſaris ſtatuæ, quâ Brutoru
quâ Camillorum. Nec diſcrepat cau
illi enim reges hoſtemque victor
mœnibus depulerunt: hic regnum
ſum, quæque alia captivitas gignit,
cet ac ſubmovet: ſedemque obti
Principis, ne ſit Domino locus.

Ibid. Improprie Principatus regn
vocatur.] *Bodinus de Rep. lib.* I. *cap.* V
Plerique non tam reipſa, quam ap
latione ſunt reges. *Caietanus ad S*
mam Thomæ. 2.2 *quæſt.* XL. *art.* 1.
cubi ſtatuta ſunt talia, ut reges
nomine ſint reges.

Ibid. ait Ariſtoteles.] *Politicorum* III. c. XIV αἱ κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους ...οναρχίαι ἑκούσιαί τε καὶ πάτριαι γιγνόμε-...ναι κατὰ νόμον. *& mox:* ἑκόντων μὲν, ἐπί τισι ...δ' ὡρισμένοις.

Ibid. Thucydides] *lib.* α'. πρότερον δὲ ...ἐπὶ ῥητοῖς γέρασι πατρικαὶ βασιλεῖαι. ...ornelius Nepos, ſive Probus, in vita Age-...lai de regibus Lacedæmoniis. Reges no-...mine magis, quam imperio.

Pag. 20. Ordinum regimen] *Ber-...aius adverſus Monarchomachos lib.* VI. ...p. XIV. Vbi regnum non eſt, maieſtas ...t penes populum aut Ordines.

CAP. II.

Pag. 23. Batavos partem Cattorum] ...*rba ſunt Taciti Hiſtoriarum* IV. Bata-..., donec trans Rhenum agebant pars ...attorum ſeditione domeſticâ pulſi, ...trema Gallicæ oræ vacua cultori-...bus, ſimulque inſulam inter vada ſi-...tam occupavere. quam mare Oceanum ...fronte, Rhenus amnis tergum ac late-...ra circumluit, nec opibus Romanis ſo-...cietate validiorum attriti, viros tan-...tum armaque imperio miniſtrant: diu ...Germanicis bellis exerciti: mox aucta ...per Britanniam gloria, tranſmiſſis illuc ...cohortibus, quas vetere inſtituto, no-...biliſſimi popularium regebant. *Et de*

H *Mori-*

Moribus Germanorum: Omnium haru
gentium virtute præcipui Batavi n
multum ex ripâ, ſed inſulam Rh
ni amnis colunt, Cattorum quonda
populus, & ſeditione domeſticâ
eas ſedes transgreſſus, in quibus p
Romani imperii fierent. Manet hon
& antiquæ ſocietatis inſigne; nam n
tributis contemnuntur, nec public
nus atterit; exemti oneribus & coll
tionibus, & tantum in uſum prœli
rum ſepoſiti, velut tela atque arm
bellis reſervantur. Eſt in eodem ob
quio & Mattiacorum gens. Protu
enim magnitudo populi Romani ul
Rhenum, ultraque veteres termin
imperii reverentiam. Ita ſede finib
que in ſua ripa, mente animoque n
biſcum agunt, cetera ſimiles Batav
niſi quod ipſo adhuc terræ ſuæ ſolo,
cœlo acrius animantur. *Pluſcula n*
temere adſcripſi, quia uſui erunt poſt
& præſtat ea hic ſemel integre legi, qu
ſemper carptim, & per partes.

Ibid. Batavorum nominis ap
Cattos veſtigia,] *Batavos olim in*
Cattos, eoſque nunc Heſſos, docti exi
mant. Atque in eam rem nova argum
ta prodit generoſæ ſtirpis & elegantis in
nii ſplendore nobiliſſimus Ianus Douſ
l.us, Catzenfort *ad Dilliam fluvium,*
ferte an Katers *Hirsfeldo opido, &* Ka

rg *VVanfredo vicinum. Quare Batavo-m veterum in Haſſia ſedes. Quo autem loco eas habuerint, coniectura è locorum minibus petita, idem indagat: & ſuſpi-tur eos circa Adranam (huius Tacitus minit Annalium.* 1. *vulgo* Eder) & *Gil-n fluvios in VValdeckenſis Comitatus finijs ſitos fuiſſe. Cuius rei teſtimonium hiberi ipſi videntur* Batebergum, *arx ito in colle Adranæ alluenti aſſidens: & gus* Batenhauſen *inter VVarram & Gil-m (vulgo* War & Gliſe) *fluvios,* Bad-nfeldum *præterea prope eundē Adra-m locus nominatus Auctori Annalium geſtu Caroli Magni.*

Ibid. Cattorum viciſsim apud Ba-vos veſtigia.] *Præter argumenta ab is adducta ex duobus eiuſdem nominis gis,* Cat-wijck opden Rhijn, & Cat-jck op Zee; *qui olim ad medium Rheni ium Bataviam ad Oceanum termina-nt, adfert idem Douſa filius* Catvicum, *Comitatu Cukenſi, Batavorum inibi ter-num. Cattorum denique memoriam in landia tuentur, inquit,* Catzium *opi-m, quod ante aliquot annos aquis obru-n; & è regione eius vicus prope Goeſam em* Cattendijck. *Quod Zelandos ſdem nobiſcum originis fuiſſe, ſatis ipſi dens argumentum. Et hi antiquitus tavis annumerati fuerint & accenſiti ulis illis, quas Rhenum incurſibus ſuis in*

 mare

mare facere teſtatur Cæſar lib. IV. *de B*
Gallico : Rhenus , *inquit* , oritur ex
pontiis qui Alpes incolunt , & lon
ſpatio citatus fertur ; ubi Oceano
propinquavit, in plures diffluit p
tes , multis ingentibuſque inſulis e
ctis, multiſque capitibus in Ocean
influit. *Sed* Mattiacorum *nomine*
manis notos plerique opinantur. Et M
tium *caput gentis Cattorum fuiſſe c*
ex Annali primo Taciti : Cæſar inc
Mattio (id genti caput) aperta pop
tus, vertit ad Rhenum. *Et Plinius*
tiacos *in Germania* fontes *trans Rh*
nominat, *l* XXXI, *cap.* II. *Hæc ad C*
à quibus orti Mattiaci noſtri , ſive Z
di, trahit ὁ θαυμάσιος Douſa. & e
cenſet non multum ante Traiani tem
Romanorum potentiæ acceſſiſſe ; cum
Tacitus (ſcripſit is librum de Germa
cundo Traiani conſulatu, id eſt primo
cipatus eius anno.) Mattiacorum g
in eodem cum Batavis obſequio. Sed
tentia vacillat doctiſſimus iuvenis ,
verba: cætera ſimiles Batavis, niſi
ipſo adhuc terræ ſuæ ſolo &
acrius animantur : *faciunt, ut exi*
Mattiacos à Septentrione potius B
finitimos , quam ad ripam Gallicam
ſitos fuiſſe quæ ſanè cis Rhenum fuit,
que veteres Imperii Romani termino
flumine finiebatur. Quare hoc argu

circa Suvollam & Campos, ad Iſalam flumen ſive Flevum tertium Rheni oſtium, ſedes habuerunt, ubi etiamnum caſtellum Catten *dictum progenitores ſuos teſtari videtur. Utcunque ſe res habeat frigidiorem quam Batavia fuit, tractum Mattiacos incoluiſſe, Taciti verba non obſcurè innuunt, qui cæli ſolique horrorem in iis locis, hominumque ingenia ad cæli ſui ſimilitudinem horrentia deſcribit. Hæc ita Douſa. Sic ut ubi non fuerint, facilius coniectu dictuque ſit, quam veram Mattiaci ſedem aſſignare. Sunt qui ex eodem argumento in Septentrionali eos fuiſſe volunt Hollandia. Reclamante, quantum poteſt, Philippo Cluverio. qui videatur, ſi cui tanti, Germaniæ antiquæ lib. III, cap. VII; & lib. II, cap. XXIX. ubi Toxandros ſive Taxandros Selandicas inſulas incoluiſſe aſſerit. & vidi, qui eius auctoritatem ſequantur: ſic varia vibiam ſequitur. De quo videbimus alias: nunc ad Mattiacos noſtros revertamur. Quod ſi præterea conjecturis locus: audiatur & noſtra.* Sunt Mattiaci, *ait Plinius*, in Germania fontes calidi trans Rhenum, quorum hauſtus triduo fervet; circa marginem vero pumicem faciunt aquæ. *Eoſdem fontes Ammianus Marcellinus* Mattiacas aquas *appellat, lib. XXIX, de Valentiniano Imp. ſcribens:* Iunxit navibus Rhenum. & antegreſſus contra Mattiacas aquas primus Se-

 verus

verus &c. *Sanè hos* fontes *ſive aquas te-
merè in Selandicis inſulis, aut al qua ſin
marum regionum quæras; temere ad Iſ
lam amnem; temere in Hollandia Septen-
trionali. Mattiaci ſine controverſia tra
Rhenum.* Et Aquæ *iſtæ* Mattiacæ *proc
dubio ſunt* Badenſes, *in Marchionatu ce
bri. Deſcripſit ibidem ex columna inſcri
ptionem veterem Henricus Scultetus Si
gus, vir eruditus, quæ eſt eiuſmodi.*

M. AVRELIO
ANTONINO. CAES
IMP. DESTINATO
IMP. L. SEPTIMI
SEVERI. PERTINACIS
AVG. FILIO
RESP. AQV.

*Exhibet hanc antiqui lapidis epigraph
Martinus Smetius Inſcriptionum antiq
rum folio* CLV, 3. *cum hoc titulo*: Col
niæ Agrippinæ, in porticu tem
Aquarum, hoc eſt Thermarum, q
Antoninus & Hadrianus Romani pri
cipes ſuo opere ædificarunt. *Praſt
tiſſimus Gruterus, ſummus noſter,* du
Fata Deusque ſinebant, *amicus, eand
Inſcriptionem habet ardui Operis ſui p*
CCLXVII, 8. *reſervato illo Smetiano
tulo. Atqui, ut nos illuſtris Scaliger o
admonebat, eam Scultetus in Marchion
Badenſi deſcripſit. Et ſane propius vero*

x eiuſdem Heroïs ſententia, ut Reſpubli-ca Aquenſium *dicatur urbs Badenſis, ut indicat nomen: quam ut ea Inſcriptio re-periatur Coloniæ, quæ non eſt Reſpublica Aquenſium.* Reſpublica *hæc* Aquenſis *eſt Tacito, & Ptolemæo geographo*, Mat-tium, Cattorum gentis caput. *A quo* Mattio, *dicti* Mattiaci fontes, *&* Mat-tiacæ aquæ. *Hoc modo* Catti *non fuerint* Heſſenſes, *neque* Mattium, Marpurgum *oppidum, quod creditum pluribus & perſua-ſum hactenus, ſed* Badenſes. *quod verum eſt.* Mattium *autem, non* Mattiacum Ματτίακον, *apud Ptolemæum eſt legen-dum: aut reſcribendum*, Ματτίακον π. *id eſt*, πόλις. *Ab hac Metropoli*, Mattia-corum *genti nomen quæſitum: ab hac* Mat-tiacos fontes *Plinius, & Marcellinus* Mattiacas aquas *nominat.* Ματτιακῶν *haud dubie corruptum eſt. Ego, qui meus ſtupor eſt, non video quomodo à* Mattiaco *aut aquæ aut fontes* Mattiaci *dici poſſint, non magis quam à* Maguntiaco, Magun-tiaci. *Quod ridiculum. Quare à Mattio potius deduxeris. Sed hæc alias, volente Deo, fuſiùs pertractanda, & excutienda accuratius.*

Pag. 24. Strabo ſatis docet] *Lib.* IV. Α᾽ εἰσὶ κατὰ τι καὶ δι᾽ ἧς αἱ πλείους τῶν πλι-τειῶν.

Ibid. Batavi ſi quid Tacito] *Li-bro de Moribus Germanorum;* Omnium

harum gentium virtute præcipui Ba-
tavi.

Ibid. & Plinio credimus.] *Lib.*iv.c
xv. In Rheno ipſo, prope centum mil-
lia paſſuum in longitudinem nobiliſſi-
ma Batavorum inſula, & Caninefa-
tum,

*Pag.*26. alibi dicitur Civilem re
gio ortum ſanguine.] *Hiſtoriarum* iv
Tacitus: Iulius Paullus & Claudiu
Civilis, regia ſtirpe, multo ceteros an
teibant, *cap.*xiii.

Ibid. Veromerum Batavorum reger
appellat Sttabo:] *Geographiæ lib.* vi
corrupto loco, *& pro* Βαττῶν *legendu*
forte Χάττῶν.

Ibid. Batavorum regum ment
apud Ammianum. *Lib.*xvi, *de quo lo*
videinfra.

Pag. 27. in quantum Germani r
gnantur] *Optime ſic apud Tacitum A*
*nal.lib.*xiii. *legitur in emendatis codi*
bus Curtij Pichenæ. *Nam vulgo eſt,*
qua tum Germani regnabant. *De utr*
que lectione contendunt inter ſe clariſſim
doctiſsimuſque vir Ioannes Iſacius Pont
nus, & inſignitæ audaciæ Philippus Clu
rius. Qui ambo videantur.

*Pag.*28. Cariovalda,] *Tacitus Ann*
ii. Cariovalda dux Batavorum erup
*Cap.*xi. *Ibidem interficitur.*

*Pag.*30. belli, quod nuper deſii

Ino

[In]ducias duodecennales innuit Auctor, fa[ct]as cum ſereniſsimis Archiducibus Alber[to] & Iſabella, Regeque Hiſpaniarum, [An]no cIↃ IↃ c IX.

Pag. 32. inter Friſios & Wilielmum] [Ho]llandiæ Comitem eius nominis IV. Inci[di]t autem prælium iſtud Principi noſtro [fu]neſtum Anno cIↃ CCCXLV.

Pag. 35. nationes ſeptem Plinius nu[m]erat.] Lib. IV. cap. XV. In Rheno ipſo [(i]nquit) propè centum millia paſſuum [in] longitudinem, nobiliſſima Batavo[ru]m inſula, & Cannenufatum, & aliæ [Fr]iſiorum, Cauchorum, Friſiabonum, [St]uriorum, Marſatiorum, quæ ſter[nu]ntur inter Helium ac Flevum. Ita [a]pellantur oſtia, in quæ effuſus Rhe[nu]s, ab Septentrione in lacus; ab Occi[de]nte in amnem Moſam ſe ſpargit, &c. [D]e quibus populis conſulendus in Deſcri[pt]ionibus Chorographicis noſter Pontanus. [Cl]uverius mira metamorphoſi hæc ex inge[ni]o ſuo nimiuquam confidenti refingit, le[gi]tque: & aliæ Friſiorum maiorum, [F]riſiorum minorum, Marſatiorumque [&]c. Si cui ridicularia placent, adeat eius [G]ermaniam antiquam. l. II. c. XXXIII. [Qu]r huius ſuæ interpelationis rationem red[di]t lib. III. cap. XVII. Pontanus vero no[ſt]er hanc Plinianorum verborum reſcri[p]tionem Cluverianam, non Plinio modò, [ſe]d ſibiipſi adverſam docet in Chorographi-

cū Diſceptationibus, & Reſponſionum Sylloge, ubi de Friſiis agunt. Auctor noſter abit quoque à vulgatâ lectione, & agnoſcit præter Batavos & Caninefates, Friſios minores, Friſiabones, Canchos minores, Tuſios, & Marſacios. *V. Cl. Hadrianus Iunius primus, quod ſciam,* Tuſios *eruit ex membranis antiquis. Ex MS. inquam, Ioannis Chauci Traiectenſis. Explicarem hîc quid ipſe ſentiam de hoc Pliniï loco: ſed perexigui libelli modulus non permittit amplas & ambitioſas diſſertationes. Commodius aliquando, ſi volet Deus, fiet in Batavicarum rerum Commentariis.*

Pag. 38. laudatam Platoni Remp.] *Menexeno:* Μετ᾽ εὐδοξίας πλήθους ἀριστοκρατία.

Pag. 39. aliaque Tacito & Peutingerianis Tabulis memorata oppida.] *Tacitus Hiſtor. lib.* v. Civili Cauchorum auxilia venêre. non auſus tamen oppidum Batavorum armis tueri, raptis quæ ferri poterant, cæteris iniecto igni, in inſulam conceſſit. *Extra inſulam ad Vahalem hoc* oppidum, *quocunque tandem nomine, fuit. Sunt qui accipiant* Batenburg, *quaſi* Batawenburg, *id eſt,* caſtellum *ſeu* oppidum Batavorum. *Qui olim hic pro* Batavorum *repoſuerunt* Batavodurum, *rectè ſeipſos poſtea correxerunt. cùm* Batavodurum *non oppidum, ſed vicus Tacito infra dicatur: ita ut oppi*

dorum

rum catalogo eximi debeat Batavodu-
rum. *Alij* Batavorum *hic* oppidum
Noviomagum interpretantur : & in eâ
ſententiâ memini, præter Pontanum no-
ſtrum, eſſe antiquitatum omnium cultorem
ſummum & earundem peritiſſimum virum
Iohannem Smetium: cuius Commentarium
de Noviomagi oppidi antiquitate, & mo-
numentis priſcis inibi effoßis, avidißime
exſpectamus. Cæterum Batavodurum
vulgus Geographorum cenſet Wijck te
Duerſtede, *hoc eſt*, Vicus Batavoduri.
Arenacum *Taciti* Arnhem *interpretan-*
tur. Vada Wageningen. Grinnes *abiectâ*
primâ literâ Renen, *ſive* Rhenen. *Ex his*
unum Batavodurum *veterem ſitam in*
inſula obtinet, reliqua, ſervatis regionibus,
in ulteriorem ripam tranſlata ſunt. Niſi
loca hæc prorſus abolita velimus dicere.
Ortelium, qui ut hodie invenit ſic in vete-
ris, quod vocat, Belgij deſcriptione, in ulte-
riore ripâ cuncta collocavit, cæteroſque eius
ſententiæ ſcriptores, vehementißime falli,
tum ex Tacito, tum ex aliis ſcriptoribus
probare annititur Auctor Germaniæ an-
tiquæ lib. II. *cap.* XXXVI. *Ad reliqua op-*
pida aut caſtra Romanorum, quod attinet,
Ptolemæus in deſcriptione Galliæ Belgicæ
oppidum habet Λουγόδεινον Βαταυῶν, Lu-
godinum Batavorum. & Lugdunum
hoc exſtat in Itinerario Antonini: quod
vulgo eſt Leyden, *oppidum eruditiſsimis*
viris

viris & Academia famigeratum. Præter hæc alia loca nominantur in Tabulis Peutingerianis. Nam ibi duo itinera per Batavorum agros deſcribuntur, hoc modo. Primum iter per dextrum inſulæ latus; id eſt per Rheni ripam.

Colonia Traiana	
Burginatio	V.
Arenatio	VI.
Noviomagi	X.
Caſtra Herculis	VIII.
Carvone	XIII.
Leveſano	VIII.
Fletione	XVI.
Lauri	XII.
Nigropullo	V.
Albinianis	II.
Matilone	V.
Prætorium Agrippinæ	III.
Lugduno.	

Alterum iter per lævium inſulæ latus.

Colonia Traiana	
Burginatio	V.
Arenatio	VI.
Noviomagi	X.
Ad Duodecimum	XVIII.
Grinnibus	VI.
Caſpingio	XVIII.
Tablis.	XII.
Flenio	XVIII.

For

Foro Adriani XII.
Lugduno.

Nota quod hic Grinnes *ſit in lævo itine-* *&* Renen *hodie in dextro inſulæ latere.* *uare aliud quid latere in* Grinnibus *iſtis* *iciti mihi omnino perſuadeo. Sed hic eius* *quirendi non eſt locus. Pergamus.*

CAP. III.

Pag. 46. C. Iulius Cæſar inſulæ Ba-vorum meminit.] *De bello Gallico* .IV. Moſa profluit ex monte Vogeſo, ui eſt in finibus Lingonum, & parte uadam Rheni recepta, quæ appellatur Valis, infuſam efficit Batavorum. Ne-ue longius ab eo millibus paſſuum xxx. in Oceanum tranſit. Rhenus au-em oritur ex Lepontiis, &c, ubi Ocea-o appropinquavit, in plures diffluit artes, multis ingentibusque inſulis ef-ectis, quarum pars magna à feris bar-ariſq; nationibus incolitur &c. mul-iſque capitibus in Oceanum influit. *Hoc loco* Walis *eſt Græco interpreti* Βά-αλος. *In aliis codicibus eſt* Vacalos, *ſed in* *vetuſtioribus* Valis.

Ibid. Lucanus] *Lib* 1. *verſ.* 431.

Vangiones, Batavique truces.

Ibid. Ipſe (*Cæſar*) Germanos ſecum quites fuiſſe ſcribit.] *De bello Gallico* *lib.* VII, Cæſar ex caſtris equitatum

educi

educi jubet, præliumq; equeſtre committit: laborantibus jam ſuis Germanos equites circiter ccccſubmittit, quos ab initio ſecum habere inſtituerat. *Et bello Alexandrino Germanici equites Cæſariani:* Eodem tempore (*ſcribit A. Hirtius libro de bello Alexandrino*) equites Germani diſperſi vada fluminis quærentes, dimiſſioribus ripis flumen (*Nilum*) tranſnarunt.

Ibid. Oroſius auctor eſt.] *Lib.* VI. *cap.* XI. Romani præcipuâ Romanorum equitum, quos Cæſar ſibi jamdudum amicos, nunc in auxilium adſciverat, virtute vicerunt. *Agit de bello Cæſaris adverſus Gallos, cum res novas molirentur.*

Ibid ad Noviodunum] *Cæſar de bello Gallico lib.* VII. *cap.* XII. XIII.

Pag. 47. jactat Civilis.] *Apud Tacitum Hiſtor. lib.* IV.

Pag. 48. De Batavo Martialis.] *Lib.* XIV, *Apophoretorum diſticho* CLXXVI, Perſona Germanico.

(ita lego) Sum figuli luſus, rufi perſona Batavi.
Quæ tu derides, hæc timet ora puer.

Pag. 51. Hadriano ad Danubium caſtra habenti magnus Batavi militis uſus fuit.] *Xiphilinus ex Dione, & Suidas de Sorano.*

Pag. 52. Inſcriptiones.] *Has lector diſcendi*

endi cupidus legat in Tabulario An-
itatum Batavicarum.

Pag. 53. virtuti Batavorum deberi
mianus docet.] *Marcellini verba*
t lib. XVI. Quo cognito, opitulatum
nturmalibus ſuis (*Cornutis & Brac-*
is in Iuliani exercitu) celeri curſu Ba-
i venêre cum regibus, formidabilis
nus, extremæ neceſſitatis articulo
cumventos, ſi iuviſſet fors, ereptura,
vumque canentibus claſſicis, adul-
viribus, certabatur. *Reges hic, ut in-*
uè fatear, poſſunt videri numerorum
itarium & vexillationum reges, ſive
ces. ipſique Batavi. numeri auxilia-
quemadmodum Braccati, Cornuti,
ruli, Mattiaci, aliique innumeri apud
nmianum, & in Notitia Imperii. Ale-
nnorum, Francorumque reges nomina-
exprimuntur non pauci in Ammiani
ſtoria & alibi. Iulianus è Quadis, Saliis
taviſque legiones conſcripſit auxiliares,
ibus Batavorum nomen fuit, Zoſimo
lore Hiſtor. lib. III.

Pag. 55. Batavorum ope recupe-
tum Londinum &c.] *Opera eſt pre-*
m, ipſum Ammianum Marcellinum,
le hæc petita ſunt, audire. Is igitur lib.
VII. ſub Valentiniano, ita hac de re
bit. Cum Batavi veniſſent & Heru-
Ioviique & Victores, fidentes viri-
s numeri, egreſſus tendenſque ad
Lundi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Lundinium vetus oppidum, quod Au-
guſtam poſteritas appellavit, diviſis
plurifariam globis, adortus eſt vagan-
tes hoſtium vaſtatorias manus. *Quod
ſequitur in Auctore noſtro de Civili Bri-
tanniæ rectore, hoc memoriæ tradidit quo-
que Ammianus. Sed Batavum fuiſſe non
addit; & à Claudio illo Civili, Taciti to-
ties laudato, denominatum videri, debe-
mus ingenio Maximi & æternitate digniſ-
ſimi viri.*

CAP. IV.

Pag. 56. Batuæ.] *Regino Prumienſis
abbas in Chronico ad annum* IↃCCCVI. Im-
perator ad Neomagum in Badua (*ſive*
Batua, *ut eſt in MS.*) venit. *Et Anno*
IↃCCCLXXXV. Rheni fluenta & Waal
Batuam provinciam ſuo gurgite cin-
gunt. *Ibidem* Nortmanni qui in Batua
reperti. *Aimonus initio Hiſtoriæ Franco-
rum, aliíque.*

Ibid. Pars Batavorum Friſii, &c.]
*De inſulanis & Rhenum accolentibus po-
pulis ex Plinij lib.* IV. *cap.* XV. *nonnulla
annotavimus ad Caput* II.

Ibid.] Cæſarum cuſtodes Friſiabones.]
Immo Friſii, Friſæones, & Friſævones
*Inſcriptiones habes in Antiquitatum Ba-
tavicarum Tabulario.*

Ibid. Certe primos Comites, non ali-
ce

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

quam Friſios appellatos invenias.] ...ligentiſſimus ille rerum Flandricarum ...ptor Iac. Meyerus, qui optimis & antiquiſſimis Chronicis Bavonici cœnobij Gan...aliiſque uſus, in concinnandis ſuis An...ibus: Theoderico cognomine Friſio, ...uit, fortiſſimo viro, primo inſtituto ...mite, *Anno* DCCCLXIII.

Pag. 57. Regum Batavorum Am...anus meminit.] *Semel atque iterum* ...to *lib.* XVI. *Sed nec dum locus ille ſa...xcuſſus eſt. Mihi profectò hæret aqua.*

...bid. Scriptores antiquiſsimi.] *Re...*, *Ado, Sigebertus, & Lambertus Aſcaf...rgenſis (ita cognominandus Auctor ...onica Hirſfeldenſis, qui perperam vulgo ...ſnaburgenſis appellatur.*

...bid. Brittiam inſulam.] *Vide, ſis, ...Procepij hoc loco, Philippum Cluverium ...m. antiq. lib.* II. *cap.* XXXVI. *pag.* 177.

CAP. V.

...ag. 60. De Comitum inſtitutione.] *...andriæ Comitatus natalis incidit anno ...mini* IↃCCCLXIII. *Sic vulgus Hiſto...um, unanimi eo ſenſu. Et hæc ſenten...ia obtinuit. Donec ſaniores inchoati ...itatus annum aſſererent* IↃCCCXIII, *...quinquaginta annis poſt. Mihi hercu...amdudum hic ſcrupulus iniectus haud ...Quam bene hi ſentiant, illi diſſen-*

tiant, nunc non diſputo : & res eſt maioris indaginis, atque alterius tractationis. Plurima in numerato equidem habeo, ſed negotium intricatius eſt quam ut hic expediri poſsit.

Pag. 62. Fladirtinga. &c.] *Lambertus Aſchafnaburgenſis ad annum* M XLVIII. Vrbes duas munitiſsimas cepit, Rinesburg. & Fleerdingen. *Vixit optimus hiſtoriæ ſuorum temporum conditor ſub Henricis* III. & IV. *Imp. illo ipſo, quo hæc evenerunt, tempore.*

Ibid. Vronla.] *De* Vronla, *ſive* Verona, *conſulendus Iunius noſter in Batavia, in Alcmariæ deſcriptione. Cæterum adijci poterat* Medemelaca *regionis Septentrionalis rectius, quàm Verona, meo animo, caput : certe ea vetuſtior, & quidem Regia Radbodi ſedes. De qua nova nuper mota controverſia in Hollandiæ Annalibus generoſi & eruditiſsimi Iani Douſæ patris, lib.* VI.

Pag. 64. Didericus Friſius.] *Vide in Notis capite præcedenti.*

Ibid. Ianus Douſa Nordovix.] *Fin lib.* V. *Hollandicorum Annalium.*

Ibid. Friſonum Comes à Regione.] *In geſtis anni* D CCC LXXXV. & *ann* D CCC XCVIII.

Pag. 65. cui nomen Hollandia.] *D hoc pago adeundus inprimis Gu'ielmus H da, rerum Traiectenſium fideliſsim*

ſcript

ſcriptor. Ex cuius fontibus alij, noſque hauſimus.

Pag. 67. Neque obſtrictos ullo Feudi vinculo.] *Cum anno* M CCCC XVIII, *Ioannes Bavarus, electus Leodienſis, ſed ſacerdotio initiari nolens, Ioannem Brabantiæ Ducem, maritum Iacobæ, Hollandiæ ceteriſque uxoris opibus potiri fremeret, auctâ Eliſabethâ Ducis novercâ, & fœdere cum Sigiſmundo Imperatore inito, Hollandiam, Zelandiam ac Hannoniam beneficiario iure ab eo poßidendas accepit: quaſi ad Imperium, mortuo Gulielmo Comite ſine maſculâ prole, devolutas. Et tum pariter interdicta Ioanni Brabanto earundem regionum adminiſtratio, datis literis Conſtantiæ,* XXIX *Martij. Quarum literarum munimini fiſus Bavarus, cum iam Hollandiæ, Zelandiæ, ac Hannoniæ oppida ſollicitaret, hoc reſponſum tulit:* Regiones has neque Feudum Imperii eſſe, nec ad mares ſolos devolvi; cùm certiſsimo experimento conſtet, Valtrudem Carolomanni Auſtraſiæ Principis neptem, Richildim quoque Comitatum Hannoniæ; Adam, ac Margaretam Comitatum Hollandiæ, maritis dotales attuliſſe, &c. *quæ refert Petrus Divæus rerum Brabanticarum lib.* XVIII, *quem, ſuadeo, legas.*

Pag. 68. Pronunciatum.] *Lata eſt ſententia* XIII. *Martij, anno* M I Ɔ XLIX.

Ibid. Proculus egregie.] L. non dubito, *ff. De captivis.*

Pag. 69. Didericus quartus.] *Eius nominis* IV, V. *Comes Hollandiæ.*

Pag. 70. Germani ipſi confitentur.] *Sleidanus ex perſona Trevirenſis:* Cur autem ad nos magnopere Belgium pertinere putemus, non video: ſunt quidem nobis vicini, ſed ſocietatem nobiſcum aut fœdus nullum habent, nec Imperii leges ad ſe quicquam pertinere ducunt, nec ad publicos uſus quiquam contribuunt, non magis quam Britanni, vel Scoti.

Pag. 71. Scriptores externi.] *L. Guicciardinus in Deſcriptione Belgico-Germaniæ, de Ordinibus loquens:* Solet eos princeps multis rationibus atque argumentis in ſententiam ſuam perducere. Neque enim aliter quam perſuaſionibus agi poteſt, cum non, ut alibi multis in locis, ita his liceat dicere: SIC VOLO, SIC IVBEO. *Idem capite de Privilegiis Brabantiæ comparat Rempublicam Belgico-Germanicam Laconicæ. Scripſit anno* M IↃ LXVI.

Pag. 73. Hæc iura &c.] *Exſtant Chirographa veterum principum, deinde Margaritæ Bavaræ, Ioan. Ducis Turonum, & Ducis Brabantiæ, coniugum Iacobæ Bavaræ, Philippi Burgundi, & ſequentium.*

Ibid. De Republica ſcripſerunt.] *Bodinus*

dinus lib. I.*cap.* VIII. Summum imperium conditione aliqua vel lege datum, ſummum non eſt, nec legibus ſolutum. *Et mox de formula Polonica:* Hæc formula non regiam maieſtatem, ſed principis conditionem ſapit. *Item:* Plerique verſus aquilonem ita concipiunt juſiurandum, ut de maieſtate plurimum detrahere videantur. *Item:* Princeps qui iurat in leges patrias, non habet ſummam poteſtatem.

Pag. 75. Diderico autem.] *Eius nominis* III, *Comiti Hollandiæ* IV.

Ibid. Diderico quarto.] *Eius nominis* IV. *ſed* V. *Comite.*

Ibid. Florentium Principem] *Sextum in ſerie Comitum.*

Ibid. Diderici mox.] *Principis* VII.

Pag. 76. Ada Diderici ſeptimi.] *Eius nominis* VII, *Comitis verò* XI.

Ibid. Florentio quarto.] *Hollandiæ Principis* XIII.

Ibid. Per mortem quinti.] *Ita ſcribendum, non* quarti. *Is eſt Florentius qui parricidali odio nefarie à ſuis eſt trucidatus, anno* MCCXCVI, *relicto ſucceſſore filio Iohanne, unico herede, qui tum in Anglia aberat.*

Ibid. Margarita deinde.] *Bavari Ludovici* IV *Imp uxor.*

Pag. 77. filius Wilelmus.] *Eius nominis* V, *Comes* XXI, *vulgo dictus*, de dolle Graef.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Ibid. Adelberti *&c.* Equitum & Vrbium conſilio adminiſtraret.] *Flagrante bello civili Flandriâ, & Ludovico Malcano Comite nobiles, Gandenſibus vero plebem defendentibus, miſit, inter alios, ad Albertum Bavarum Hollandiæ, &c. Comitem, legatos ſuos Princeps, obnixè rogans ne rebelles Gandenſes commeatu, ullaque re neceſſariâ, iuvari è ditionibus ſuis ſinat:* communem enim omnium Principum debere eſſe cauſam in tuendâ dignitate, ac proinde curandum, ut Gandenſes exemplum cæteris præbeant, ne quis temerè contra legitimum Principem arma induat. *Brabanti, Namurenſes, Hannones Principibus ſuis in gratiam Flādriæ Comitis obtemperarunt. Hollandi ac Zelandi minimè; quantumvis Comes Albertus omni ratione Ludovico factum vellet.* Precario enim fermè (*verba ſunt Ponti Heuteri, rerum Burgundicarum lib.* II.) Regali huius temporis liberis populis imperabant. *Accidêre hæc anno* MCCCLXXXI.

CAP. VI.

Pag. 86. Ariſtoteles.] *Politicorum* V. *cap.* X. αἱ τυραννίδες ἐκ τῶν βασιλειῶν παρεκβαινόντων τὰ πάτρια καὶ δεσποτικωτέρας ἀρχῆς ὀρεγομένων.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

CAP. VII.

*Pag.*94. principatu excidiſſe.] *Baltazar Ayala regij exercitus apud Belgas ſupremus iuridicus, de Iure & off. bell. lib.* I. *cap.* 11. Et hæc quidem ita procedunt, ſi ſummum imperium ſit apud unum principem. Sin vero ſit apud populum vel optimates, licebit cum tyranno jure agere , ſi tempora permittant : ſin minus, licebit eum vi opprimere. Itaque Senatus priorem viam ſecutus eſt in Nerone , poſteriorem in Maximino. Sciendum enim eſt Imperatores Romanos non habuiſſe ſummum imperium , quamvis plerique id ſibi tyrannice uſurpaverint. non enim erant imperatores aliud quam principes.

*Pag.*107. optimè nobis cum Achæis.] *Iuſtinus lib.* XXXIV. Achæi nimis potentes tunc temporis Romanis videbantur, non propter ſingularum civitatum nimias opes , ſed propter conſpirationem univerſarum. Namque Achæi licet per civitates veluti per membra diviſi ſint, unum tamen corpus & unum imperium habent.

*Pag.*109. Notant, qui gentium, &c.] *Bodinus de Republ. lib.* I. *cap.* VIII. Populi omnes ad aquilonem poſiti libertatem quandam ſpirant. *Ariſtote-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

les Polit. III. *cap.* XVII. ἀριστοκρατικὸν πλῆθος τὸ ἄρχεσθαι δυνάμενον τὴν ἐλευθέρων ἀρχὴν ὑπὸ τῶν κατ' ἀρετὴν ἡγεμονικῶν. *Bartolus De regimine civitatis* : Populo in ſecundo gradu magnitudinis non expedit regi per unum vel per multitudinem, ſed per paucos divites & bonos.

Addenda Superioribus.

CAP. I I.

Pag. 29. Mos ille Cattorum.] *De quo Tacitus de Moribus Germanorum:* Apud Cattos, *inquit*, in conſenſum vertit, ut primùm adoleverint crinem barbamque ſubmittere, nec niſi hoſte cæſo exuere votivum obligatumque virtuti oris habitum, &c. *Godefridum Magnum* Barbatum *dictum accepimus*, *quod iuraſſet ſe barbam non poſiturum*, *donec Lotharingiæ Ducatus diu debiti compos eſſet. Cuius rei V. C. Iuſtus Lipſius in Lovanio*, *aliique meminerunt. Principatus eius initium eſt annus* cIↄ xcvi.

Pag. 31. Veſtes non fluitantes, ſed quæ ſingulos artus exprimant.] *Sidonius Apollinaris de Francis:*

Strictiùs aſſueta veſtes procera coërcent
Membra

Membra virum; patet ijs arctato tegmine poples.

Cap. III.

Pag. 47. Vada nando cum equis
nſmittere.] *Aimonius lib.* IV, *cap.*
III. Clotarius rex ultra quam
ci poſſit exardeſcens ira, capiti impo-
a caſſide, calcaribus equum verſus
rtaldum Saxoniæ ducem impulit, ut
nſmeato flumine ſe de inimicis ſuis
ciſceretur. Franci ibidem iniuria re-
permoti, atque eius exemplo flu-
en (*VViſeram*) natantes tranſibant
quentes regem, qui fugienti Bertaldo
feſtus inſiſtebat.

Cap. IV.

Pag. 58. arcem *Brittiam* nomine.]
e hac arce, vulgo Brittenburg, *&*
Huys te Britten *dicta, agit in Batavia*
nius ſingulari capite. Sed in eo errat vir
mus, quod exiſtimet arcem illam ma-
imam Armamentarium Pop. Rom.
iſſe.
Quod falſum eſſe nos alibi probamus.

CAP. V.

Pag. 69. contra Imperatores.] *Theo-
dericus eius nominis* IV, *Principum noſtro-
rum quintus, proſperâ belli fortuna uſus
contra Imperatorem Henricum* IV. *Viden-
di ad an.* MXLVI, MXLVII *&* MXLVIII,
*Hermannus Contractus, Lãbertus Aſchaf-
naburgenſis, & Anſelmus Canonicus Leo-
dienſis, in VVaſone* LII *Epiſcopo, cap.* VII.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

PAVLI MERVLÆ

DE STATU

REIP. BATAVICÆ

Diatriba.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

PAVLI MERVLÆ

De Statu

REIP. BATAVICÆ

Diatriba.

GERMANIAM non ignobilem Europæ portionem, poſterioris ævi ſcriptores tra-nt duplicem, Superiorem & eriorem. De Superiore, quæ n Vetus & Magna, non jam endi locus. Inferior, quę non-alis ab inſigni præſtantia ocel-dicitur orbis borealioris, ho-XVII habet provincias; qua-n quæ ad ſeptentrionaliorem eni ripam, in queis Batavia tra, olim veteri erant Ger-niæ, quæ vero ad auſtralio-n eiuſdem fluminis marginē, liæ quondam contributæ

erant

erant Belgicæ. Singulis ante cen-
tum, & qui excurrunt, annos, ſui
ſere fuerunt Principes, ſucceſ-
ſione nobiliſſima; qui ſexus
utriuſque propter virtutis com-
munionem, illuſtriaque exem-
pla, naſci nobis melius, pacatius,
ſecurius conſueveruut, quam
eligi. Sui vero fuerunt, Braban-
tiæ quidem, Limburgo, Leuce-
bergo, & Geldriæ Duces; Flan-
driæ, Arteſiæ, Hannoniæ, Hol-
landiæ, Zelandiæ, Namurco
Zutphaniæque Comites; Impe
rio ſacro, cui ſuum Antverpiæ
ſacrarium, Marchiones; reliqui
deniq; Friſiæ, Ultrajecto, Tran
ſiſulaniæ, Mechliniæ, & Gronin
gæ Domini. Primus univerſu
& abſolutum omnium ſimu
Principatum adeptus eſt Karo
lus Imperaior, ejus nomenclatu
ræ Quintus; ſtrata ab ipſius pro
genitoribus regaliter ad tantu
faſtigium via, partim matrimo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

orum & adfinitatum, partim
co ſucceſſionnm jure & bene-
cio. Karolo ſucceſſor fuit Phi-
pus filius, non ſolum feliciſſi-
us Belgicæ totius Princeps,
rum etiam potentiſſimus Hiſ-
niarum, aliorumque regnorũ
onarcha. Sub eo variis arti-
s, technis, doliſque circum-
cto, intoleranda conſtitutio-
m, quæ contra puriorem reli-
nẽ profeſſos facta acerbitas;
annica inquiſitionis contra
ſerorum ſubditorum conſci-
tias impotentia, & odioſa
ivilegiorum infractio, novis
iſcopatibus, multiſque ſup-
ciorum generibus comitatæ,
um jam ſub Karolo ipſius pa-
initium habuiſſent, adeo in-
uerunt, ſuasque exercere &
rere vires cœperunt, ut cru-
liſſima bella (quibus quis tan-
n fururus finis?) genuerint;
lippo crebras ſuorum preces,
conte-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

conteſtationes, ſupplicesſque li-
bellos, atque adeo pias multo-
rum Principum, quin ipſius et-
iam Imperatoris, pro ipſis inter-
ceſſiones cum indignatione ab-
jicienti, principatũ abrogarin-
& diſcidium, quod hodieque in-
ter Provincias, nunc has, nun-
illas, funeſtum ſane calamit-
ſumque fecerint: quarum qu-
ſcopo religionis reformatæ l-
bertatiſque avitæ propoſito, fo-
dus inter ſe contra commune-
hoſtem inerint, Fœderatæ & -
unione ſancita Unitæ jamnu-
appellantur. Sunt eius hodie c-
ditionis ſeptem: unus Ducatu-
Geldria, cui Zutphania conce-
ſetur; Comitatus duo, Holla-
dia & Zelandia; Dominia qu-
tuor, Friſia, Ultraiectum, Tra-
ſiſulana & Groningana ditio. I-
ſunt, quarum auſpiciis bell-
hodie contra potentiſſimos h-
ſtes, cum ſummo omnium ſ-

pe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

pore gerit unus (nam apud nos penes vnum rei militaris eſt ſumma) Mauritius Naſſovius Gulielmi Principis Arauſianorũ filius, heros gloria plenus, Ductor copiarum Fœderatorum invictiſſimus: de quo, ut olim de Karthagine enunciavit Salluſtius, ſatius eſt ſilere, quã pauca tenuiter & jejune dicere. Is ſane eſt, cui ipſiſſimæ boni legitimiq, Ducis adſunt & inſunt notæ; gnara rerum militarium, ante pugnam, in pugna, poſt pugnam ſcientia; admirandus corporis ingeniique vigor: animi ſine ſuperſtitione probitas, ſua cum prole, innocentia, temperantia, fide, facilitate & humanitate; itẽ providentia cauta, cunctans, nihilque agens, vel timidè vel tumide, felicitas denique conſilii rationiſq; comes; & auctoritas, comi quadam ſeveritate & ſevera quadam comitate tempe-
 rata.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

rata. Provinciæ à me comme-
moratæ de iis, quæ ad commu-
nem ſpectant ſalutem (nam ea
omnibus certatim in pectore eſt
& oculis) acturæ, ſingulæ ſuos
Hagam (deſtinatum rebus agen-
dis locum) mittunt legatos; ve
unum vel plures, pro qua quæ
que eſt autoritate & potentia
viros pietate inſignes, probitat
venerãdos, doctrina ſingulares
rerum experientia plane ſtupen
dos. Hi vulgata appellation
cum Generales, tum Fœderata
rum vel unitarum Provinciaru
vocantur Ordines. Hi guberna
culo aſſidentes, navim prudent
ſumma regunt, in qua Provi
ciæ, quas dixi, tranquiliſſim
quaſi vehuntur. Penes hos, ſ
premum quoddã ſanctiſſimum
que collegium ſtatuentes, tr
ctatio, diſcuſſio diffinitioque
rerum, quæ belli, quæ pacis, m
ximi ponderis & momenti. Hi
ru

rum eſt, adhibito in conſilium Præfecto, bellum decernere, de pecunia, cõmeatu, armis cogitare; exercitus conſcribere; cõſcriptis peritos animoſoſque dare duces; Ducibus quo, quouſque, quando, quomodo ducendum, prudenter præſignare. Horum eſt, Legatos audire, Imperatoris, Regum, variorumque Principum, pacem facere, fœdera ſancire, quemadmodum factum cum Chriſtianiſmo Galliarum, ſereniſſimoque Anglię Regibus, alijſque Principibus. Horum denique, patriam ut familiam propriam, incolaſque ut filios & tãquam ſe ipſos pie amantium curare eſt omnia quæ ad totius Reip. corpus eiuſque ſalutem pertinent & incolumitatem. Sed ſpecialiorem publici ſtatus, qui apud Batavos, delineationem exhibiturum me ſum pollicitus. Hoc igitur agam; præmonitos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

cupiens lectores, quę de Batavorum regimine ſum dicturus, ea in reliquis etiam fœderatis Provinciis habere locum: omnia tamen apud Batavos eſſe ſpecioſiora, ſolidiora, & majorem ſingulis ineſſe ſplendorem & apparatum. Batavis, ſui, quum res Romana ſtaret, juris, amicis fratribusque, quod veteres docent Inſcriptiones, populi Romani, circa annum D CCCC XIII, prępeſſe cæperunt non abſolute & imperioſe, ſed limitata poteſtate, Comites. Eorum primus fuiſſe legitur Theodericus, ab Carolo Simplice miſſus, Frãcorum monarcha, uti contra futiles Hiſtoriographos rectiſſimis argumẽtis probat in ſuis Annalibus Vi nobiliſſimus, rerumque hujus modi peritiſſimus, ut qui digniſſime præfectum agit cuſtodiendis antiquiſſimis patriæ noſtr chartis & monumentis, Janu

Douſ

Douſa, Nortvici Toparcha. Theodericum ſecuti ſunt illuſtriſſima progenie, cum fœminæ, tum maſculi circiter XXX: ijs perpetuo legibus, ut privilegia, immunitates, uſus, conſuetudines, juraque omnia ſarta tecta fideliter conſervarent: quæ ſanctiſſime ſemper ab omnibus cuſtodita primus, ab alijs circumductus, violavit Philippus Hiſpaniæ Rex, cui ea propter, ut antea obiter indicavi, imperium publicè fuit ademptum anno cIↄ Iↄ LXXXI, die menſis Julij XXI. Ab eo tempore principatus fuit penes Ordines: qui quicquid eſt juris publici gubernant vel univerſim per ſe, vel ſpeciatim & diſtinctis muneribus per alios. Per ſe quidem coactis comitiis. Comitia nihil aliud, quam conventus eorum, qui poſt acceptos examinatosque præcipuos, de quibus agendum, articulos, cum ab

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

nobilibus, tum ab civitatibus deleguntur ad conſultandum inter ſe de ijs, quæ ad commune bonum, & omnium ſpectent ſalutem. Conſtituunt autem comitia duo membra, partim Nobilium, partim Civitatum legati. Inter Nobiles primi nunc loci ſunt Brederodij; olim antiquiſſimi cenſebantur Waſſenarij; potentiſſimi Egmondani: ſequuntur Brederodios Scagij, (veniam precor ſi peccem in ordine) Aſſendelfij, Douſæ, Warmontij, Poelgeeſtij, Mateneſij, & alij. Ex Nobilium claſſe ſiſtere ſe cōſueverunt adſiduo in Ordinum comitiis non pauciores tribus. Civitates, qui ſuos ad conventū ablegant deputatos, non pauciores ducibus, ſex ſunt maiores; Dordrechtum, Harlemū, Delphi, Lugdunum Batavorū, Amſtelodamum, Gouda: quædam item minorum gentium; Zuyt-

Hollandiæ quidem, Roterodanum, Gorichemum, Schiedamum, Schoonhovia, & Briela; Noort-Hollandiæ autem Alcmeria, Horna & Enchuſa. has præter Nobiles moris eſt ordinaria ad comitia convocare. Quoties autem de contributionibus, de ineunda cum hoſte pace, de indicendo bello, deque mutando Reip. ſtatu eſt quęſtio, reliquis etiam minoribus, ſolenniter evocatis, jus conceditur ſeſſionis & ſuffragij. Conveniunt autem Ordines ordinarie ſingulis trimeſtribus, intermediis etiam nonnunquam temporibus, ſi neceſſitas flagitat: idque Hagam, quæ Comitijs Batavicis ab omni tempore cõſecrata: quemadmodum nunc Neomagum, nunc Zutphania, & Arnhemiũ, Gelricis; Middelburgum, Zelandicis; Friſicis, Leovardia; Tranſiſulanis Vollenhovia; Ul-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

traiectinis & Groningenſibus urbes cognomines. Comitiis prudenter dirigendis præeſt, qui auguſta appellatione nominatur Advocatus Provincialis. Hic Hagæ habens domicilium, non alio, vel in Hollandia, vel alibi, quam quod impoſitum, fungens munere, apud civitates, pagos, collegia, privatosque omnes incolas cum Hollandiæ, tum aliarum regionum neutrarum ſe gerit partium, nemini obligatus: curare quantum fieri poteſt ſolitus, ut jura, privilegia & conſuetudines Provinciæ, Ordinumque auctoritas illæſa ſerventur. Huius eſt omnia Ordinum comitia prope obſervare, iiſque ſtato tempore, niſi morbus, aliave neceſſaria cauſa impediat, intereſſe: Hujus, congregatis Ordinibus, prima comitiorum die, brevibus ea, de quibus agendũ, cum viva voce, tum ex ſcripto

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

commemorare; de ſingulis nobiles, civitatumque delegatos ſententias rogare, eaſque fideliter notatas ſumma ſilentii fide legere, & poſt rationem, quæ prævaleant indicare, ut quod facto opus, fiat. Huius denique eſt catalogum omniũ actorum conficere; conſtitutiones omnes, idque genus alia, quæ alicuius ponderis, extendere; intra octavum poſt ſingula comitia diem nobilibus, ſinguliſque civitatibus actorum omnium, quæ præteritis nata comitiis, ut exſcripta mittantur curare. Ordines ſolenniter coacti, præſtito fidelitatis & ſilentii iuramento, quæ propoſita in maturam vocant deliberationem. Ea ad certa referri poſſunt capita. Conſueverunt igitur agere de contributionibus, conſenſionibus, ſubventionibus, idque genus aliis; de obligationibus vel tem-

porariis vel perpetuis, quibus incolæ huius regionis eorumq; bona obligantur; de mutando regionum reique publ. ſtatu; de pangenda pace faciendiſque induciis; de bello indicendo; de fœderibus ineundis; de alienandis, cedendis, donandis, quæ ad regionem pertinent, rebus; de ſtipendiis & honorariis conſtituendis; de conficiendis novis decretis; de rogandis abrogandiſque generalibus conſuetudinibus; de conferendis publicis muneribus; de remittendis publicis debitis; de varianda publica moneta; de augendis extraordinariis contributionibus; de concedendis alicui civitati, pago, collegio, privilegiis. Alia, ne ſim prolixior, prætereo. In ſuffragiis autem ferendis, primæ debentur Nobilibus; ſecundæ Dordrechto, tertiæ Harlemo, quartæ Delphis; quintæ Lug-
du-

uno; ſextæ Amſteldamo; ſe-
ptimæ Goudæ; octavæ Rotero-
damo; quod deinde minores re-
quæ ſequuntur. Ex ordine ſuam
quiſq; ſententiam declarat, ejuſ-
que rationes ſine aliorum inter-
ruptione, & quod major pars de-
cernit, ratum habetur. Et ſic qui-
dem admirandum hoc florentiſ-
ſimæ Reip. corpus per ſe guber-
nant univerſum Illuſtriſſimi Or-
dines: qui quum ſingulis tantum
trimeſtribus, ut antea dixi, con-
venire ſint ſoliti, & intermediis
temporibus frequenter ea inci-
dunt, quæ dilationem vel morã
non patiuntur, perpetuos habent
deputatos, quorum continua
quaſi & ceſſante nunquam opera
res adminiſtrant cum terreſtres,
tum maritimas. Priores quidem
deputati vocantur collegæ, po-
ſteriores conſiliarii Admiralita-
tis. In deputatorum collegio ſex
ſunt, qui ex nobilibus & præci-
puis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

puis civitatibus legi conſueverunt in annum, jurejurando obſtricti, ſe quicquid iniunctum ipſis cum diligentia & fide, nulla habita perſonarum ratione, ſervaturos; nemini ſe obligaturos, ab nemine honoraria, penſiones, dona qualiacunque accepturos. Horum eſt de Provinciæ ſtatu, omnibuſque quæ incidunt, cum Præfecto Provinciæ communicare, eidem fidele, quodq; Reip. eſt bono, conſilium ſuggerere, ad commodum vel proprium vel alterius quod egregium publicum poſſet remorari, non attendere. Item quæcunque in Ordinum comitiis vel juſtitiæ tuendæ, vel politiæ ſtabiliendæ conſtituta ſunt, ut exſecutioni mandentur, gnaviter curare. De omnibus quę ad regionis ſtatum pertinent, & vel Præfecto, vel aliis non ſunt reſervata, maxime Reip. commodo deliberare: ad

ea,

a, quæ maximi momenti mo-
ram non patiuntur, Ordines ex-
tra ordinem convocare. Eorun-
dem eſt, ut pax, concordia, ami-
citiæ inter urbes, agrorum uni-
verſitates pagoſque ſerventur; &,
ne qua per aliquem vis frauſque
fiat Ordinum conſtitutionibus,
ſpecialem adhibere diligentiam.
Rogare porro ut non ſolum de-
licta militaria, verum etiam ex-
actiones concuſſioneſq; eorum,
qui poteſtate præditi, rigidè pu-
niantur: utque contra ſeditioſos,
rerumque novatores, quique ali-
quid contra Reip. ſalutem mo-
liantur, abſque ulla conniventia
procedatur, inſtare. Ipſorum et-
iam eſt, armorum omnium, quæ
in publico armamentario, fide-
lem habere catalogum: ut conſti-
tuta præſidiario militi pulveris
tormentarij, fomitiſque igniarij
quantitas tradatur, neve quid
armorum limitaneis opidis de-
ſit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ſit, adniti: ut denique paſſim in
Hollandia munitiones & propu-
gnacula exſtruantur, eaq; ſarta-
tecta conſerventur, ſedulo cura-
re. Habent iidem, ne illud præ-
teream, cognitionem & iuriſ-
dictionē controverſiarum, quæ
publicarum impoſitionum, ſub-
ventionum, penſitationum &
ſimilium occaſione moventur,
nulla conceſſa appellatione:
item abſente Præfecto, cauſas
omnes iudicant terminantque
quæ pertinent ad captivos, præ-
daſque militares, & alia, quæ in-
de oriri & manare ſunt ſolita. In
adminiſtratione ſua hunc ſe-
quuntur ordinem, ut primo ſu-
ſcipiant conficiantque, quæ re-
gionis totius; deinde, quæ civi-
tatum, & collegiorum; poſtre-
mo, quæ privatorum. Conſilia-
riorum, quos antea nominavi
Admiralitatis, qui ex præcipuis
civitatibus ſenarium cōſtituunt
nume-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

numerum, eſt elaborare, ut con-
ſenſus ſit ipſis mutuus & amica
conſpiratio cum Archithalaſſo,
Ordinibus ipſis , & Ordinum
Deputatis, eoſque opera fideli &
bono juvent conſilio : oculis
menteque ab emolumento pri-
vato proprioque cõmodo aver-
ſis. Eorum eſt, ſummo ſtudio in-
tendere, ut ad navigationis ſecu-
ritatem , liberum maris uſum,
cuſtodiamque Hollandiæ flu-
minum, conveniens ſemper ſit
& idonea claſſis: ut eadem claſſis
perpetuo bene ſit inſtructa omni
apparatu bellico, tormentis, pul-
vere, aliiſque ad navalia prælia
hoſteſque pulſandos neceſſarijs:
ut denique publici per mare flu-
vioſque commeatus negotiato-
ribus aliiſque iter aliquo facien-
tibus non ſegniter præſtentur.
Eorundem eſt peritos maritimæ
rei Prçfectos, duceſque cum ma-
jorum tum minorum gentium
con-

conquirere, ijſque jurejurãdo fidelitatis obligatis ad agendum mandata præſcribere. Cognitionem habent ſententięque abſque ulla provocatione dictionem, cum de fraudibus, dolis, impoſturis, quæ in publicis commeatibus ſolent deſignari, tum de controverſiis, quæ inter navales ſocios oriri conſueverunt. Poſtremo quæſtiones liteſque terminant de prædis ſpolijſque maris: de mercibus naufragorum in mari repertis, de debitis, quæ contraxiſſe, quam diu merent, deprehenduntur duces ſocijque navales, de piratis prædonibuſque, de delictis denique, criminibus, erratis in mari fluminibuſque perpetratis. Jam quo pacto negotia, quæ ad juſtitiam ſubditis impertiendam, quæ ad dirigendas pecuniæ publicæ rationes, quæ ad conferenda feuda beneficiaque Principalia, quæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

d regendũ ſaltus, ſilvas, aquas,
liaque ijs, quæ hactenus com-
nemoravi, conſentanea, quo
acto, inquam, ea Illuſtriſſimi
Ordines adminiſtrare per alios
onſueverint, ut jam nunc expli-
em, temporis, quo circumſcri-
or, brevitas non patitur. Sed
uærere jam poſſet aliquis, cui
ium civilis adminiſtrationis
ormarum noſtra hæc, hactenus
aucis & ſupremis coloribus à
e delineata, conveniat? Non
ontendam, eſſe ſimpliciter mo-
archicam, non ariſtocraticam,
on democraticam; allatis in
edium ſpecioſe ijs omnibus,
uæ pro cujuſque præſtantia &
gnitate dici conſuerunt. Roga-
interim me ſentio ex formula,
uæ in habendo apud veteres
omanos ſenatu uſurpari ſolita;
c, quid cenſes? Ingenue dicã.
oſit ſiniſterior, quam contra
entem meam promovere poſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ſit invidia, interpretatio. Cenſeo Batavorum Remp. temperatam eſſe ſalutariter ex triplici genere laudabili, Regali, Optimate, Populari. primi quidem notas eſſe in ſummo exercituum noſtrorum Ductore, cuius arbitrio & nutu omnia poſt acceptum imperium militiæ terra marique gubernantur. ſecundi ſigna eſſe in ipſis Ordinibus, qui de omnibus rebus agundis conſilia ineunt, viasque iis bene feliciterque perficiundis cum cura diligentiaque ſternunt. tertii denique eſſe indicia in ipſis civitatibus; queis non pręconſultis majora negotia inſolens tractare nefas pertractare. Plura non debeo. ſufficiant illa, exque paucis deducantur multa.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

DECRETUM ORDINVM HOLLANDIÆ ET WEST-FRISIÆ,

DE ANTIQVO JURE Reipublicæ Batavicæ,

Nunc primum ex vernaculo Latine redditum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

DECRETUM

DE

MAIESTATE ET ANtiquo jure Reipublicæ Batavicæ.

EQUESTRIS ORDO, Nobiles, & Hollandiæ Weſt-Friſiæque Urbes, repræſentantes earundem Provinciarum Ordines, prudentiâ deliberatione habitâ, & re communicatâ cum Nobilibus & ſingularum Urbium ſenatu, eorumque ſuffragiis & reſponſis, ſuper præſenti harum regionum ſtatu, diligenter expenſis; cum fidei jurisque jurandi, tum officij ſui nomine, bonum factum cenſuerunt fore, ſi diplomate publico legitimum Hollandiæ Weſt-Friſiæque imperium omnibus exponeretur: cer-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

tò ſibi perſuadentes, lectores omnes & ſingulos benevolentiam favoremq; calamitoſo Patriæ noſtræ ſtatui convenientiſſimum adhibituros eſſe.

Conſtat, in Hollandiâ West-Friſiâque & Zelandiâ, octingentis retrò annis, Comites utriuſque ſexus ſummis imperij rebus admotos fuiſſe; quibus ab Equeſtri Ordine, Nobilibus, atque Oppidanis, Ordines earundem regionum conſtituentibus, ſupremum jus dominiumque traditum ab antiquo fuit, & legitime delatum. Illi autem ea moderatione ac prudentia Rempublicam geſſere, ut nunquam de bello indicendo, aut pace tractandâ, de tributis & vectigalibus imponendis, aliiſve de negotiis publicis quidquam attentarint, absque conſilio & conſenſu Nobilium & urbanorum magiſtratuum; qui ſemper ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Comitia publica evocabantur. quamvis & ipſis non deeſſent conſiliarii aulici, indigenæque alij viri graves atque idonei. Atque his ſuis domeſticis non obſecuti tantum Principes, ſed & illis Senatoribus, qui ex Dynaſtijs ſuis & oppidis ad comitia vocari, benigneque ſemper & cum applauſu exaudiri ſoliti, quotieſcunque negotium incidiſſet quod ad Rempublicã pertineret. Atque horum omnium auctoritas pro lege fuit, & frænum quodammodo Principatus.

Hoc fundatum bonis legibus regimen, juſtumque ante alia, ac nulli ſecundum, inſignes profectò fructus publico, & peculiarem honorem ipſis Comitibus attulit. Ut qui tantillæ Provinciolæ præfecti ſummam apud omnes Chriſtiani orbis principes exiſtimationem, laudemque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

conſecuti ſint; tantaque in dignatione fuerint, ut fœdera non tantum, ſed & nuptias cum potentiſſimis Regibus ſæpenumerò contraxerint. Adde, quòd anno poſt milleſimum ducenteſimo quadrageſimo ſeptimo, Gulielmus, eius nominis II. Hollandiæ Comes, Rex & Romanorũ Imperator electus ſit. Denique non parum ad eorum gloriam & virtutem facit, quòd triumphatis hoſtibus victores plerumque è bello domum redierint; limitibus ſuarum provinciarum, adverſus quoſcunque hoſtes, quantumvis præpotentes, fortiter defenſis. Hinc imperium majeſtatemque Principum Hollandicorum vicini omnes plurimum reverebantur. Quin immo aſſeverare veriſſimè poſſumus, Hollandiam Selandiamque à nemine hactenus, quà externo, quà inteſtino bel-
lo,
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

o, ſpatio quidem octingentorũ annorum, ferro ſubactam, aut alterius imperio ſubditam fuiſſe. In quo an ulla alia Regna & Republicæ (Veneta fortaſſe an excipienda) gloriari nobiſcum poſſint, etiam atque etiam dubitamus. Invictæ verò huius majeſtatis robur in ſolâ Ordinum cũ Principe concordiâ, amore, & animis conſpirantibns poſitum profitemur, & libenter agnoſcimus. Comitum alioqui potentia invalida, niſi Nobilium & Civitatium deſtinis fulciretur. Nullæ enim his opes, præterquã Dominiorum reditus, ad ſublevandam Aulam, aliaque publica munera ſuſtentanda.

Accepimus etiam à maioribus, quâ auctoritate Ordines Comites ſuos, ſi malos conſultores ſecuti exorbitaſſent, in viã reduxerint: non ſolummodo demonſtrationibus & expoſtula-

tionibus exhibitis: Verum etiam ſi ſalubria monita negligerentur, adiectis pœnis & animadverſionibus in capita illorum, qui Principum auctoritate nequiter abuſi deliquiſſent, & eos ſeduxiſſent. Cujus rei exempla multa & varia circumferuntur.

Clarè quoque perſcriptum eſt, Principibus pupillis & impuberibus Tutores ab Ordinibus appoſitos fuiſſe. Quemadmodum etiam, cùm Gulielmus, V eius nominis Comes Hollandiæ, per animi ægritudinem imperio minùs idoneus eſſet redditus, ab iiſdem ipſi Procurator, & populo Rector datus eſt.

Extra omnem denique controverſiam eſt, ſupremam poteſtatem atq; adminiſtrationem Reipublicæ penes Ordines ſemper fuiſſe, ſi quando provinciæ Principe defuncto, vel eo impubere, vel mente capto, aliave de cauſſa

Domino

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

)omino ſuo deſtituerentur. Nã
1 tali caſu ab Ordinibus genti
aput datum , quem Tutorem
ve *Ruvvardum* vocabãt. Quod
ſorum jus tempore adhuc do-
ninationis Burgundicæ obtine-
at. Cùm enim Maximilianus
uſtriacus ſtatim ab exceſſu Du-
is Caroli & filiæ eius Mariæ res
ovas contra jus antiquum mo-
retur, & apertâ vi anniteretur
uctoritatem Ordinum convel-
:re, Rempublicam ipſam in ex-
emum prope diſcrimen conje-
it. Cæſar Carolus, donec mino-
ennis eſſet, Tutores à provin-
iarum Ordinibus, provinciæ-
ue ipſæ ab iiſdem ſuos Guber-
atores accepêre. Imperator idẽ
naieſtatẽ Ordinum (quamquam
bertas priſtina durante domi-
atione Burgundicâ multifariam
iſtracta ſit atque imminuta)
nagno in honore & pretio ſem-
er habuit; quòd probè intelli-
geres

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

geret non aliter ſe ſuaque poſſe conſiſtere. Quocirca & filium ſuum Regem Hiſpaniarum crebris adhortationibus commonefecit, & ad mitiora conſilia prudentiamque pellicere conatus eſt, proteſtatus verbis diſertiſſimis: Quod tum demum ſerò intelligeret ſtatum imperii ſui periculoſe admodum laboraturū, quamprimum Ordinum auctoritatem parvifaceret. Et nunc ille dictionem patris re ipſa veriſſimam experitur, ingenti ſuo & provinciarum damno. Neque alia Belli Belgici cauſſa, aut tumultuum origo, in medium adferri poteſt; (quidquid vulgo cõtra diſſeretur) quàm quòd vi armatâ per Hiſpanos & alios exoticos milites extorquere à nobis voluerit, quod comitia Ordinum publicæ utilitati adverſarium judicarent.

Quæ licet ſint extra omnem diſpu-

iſputationis aleam poſita , ni-
ilominus è re noſtrâ eſſe, ſi hîc
epeterentur , ideo exiſtimavi-
nus , quòd multi in lubrico hæ-
entes ſeorſim ab his abeant, Or-
linum comitia non alio ferè di-
nantes honore, quàm quod di-
nos ipſi cenſent ad ea delega-
os, reſque in iiſdem ventilari ſo-
itas. Haud aliter reputantes, ac
i delegati illi è Nobilibus &
Opidis ſeſe pro Ordinibus inge-
erent, & ſibimetipſis tanquā Or-
dinibus ſupremum imperium
deferentes de ſummis Reipubli-
cæ negotiis pro libitu ſuo diſpo-
nerent : contortâ omnium acto-
rum invidia in ipſos ceu priva-
tos. Sed qui præmiſſa, reſque
alias arduas à Principibus Ordi-
num faventiâ geſtas, propiùs in-
ſpexerit, & attentè conſiderave-
rit : præſertim ea, quæ quinde-
cim annorum proximè elapſorū
curriculo in Hollandia Weſt-
Fri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Friſiaque & Selandiâ evenêre, non in xxx. aut xl, plus minus capitũ, ad comitia confluentium regimine & auctoritate, Ordinũ maieſtatem ſitam eſſe facile animadvertet. Ipſi etiam Agentes in rebus Regis Hiſpaniarum, huiuſcemodi argumentorum machinis Rempublicam noſtram evertere, Ordinumque auctoritati detrahere identidem allaborantes, re ipſa demum didicerunt in eo ſe graviſſimè erraſſe, ac opinione falſos fuiſſe.

Ut igitur in medium proferatur ac liquidius demonſtretur unde ea pullulet ac deſcendat Ordinum auctoritas, ſciendum eſt, omnes omnino Principes, quotquot unquam præfuerunt, non tantùm ex delatione, conſenſu, & volentibus Provincialium animis, imperium auſpicatos eſſe; verum etiam ita continuaſſe, ut omnia corporum membra,

qui-

quibus ipſi tanquam capita impoſiti, illibata hactenus & ſartatecta permanſerint. Quod jactari à nobis vix poſſit (cùm ferè Principes quorundam vafritie atque ambitione corrumpi ac circumveniri ſoleant) niſi Ordinibus prompta ad manum eſſent remedia, quibus rectè atque ordine malis artibus obviam iretur: & Princeps non ſolùm officij ſui in cuſtodiendis privilegiis, & tutandâ publicâ ſalute, omnium nomine admoneretur; verùm etiam ſi ad tyrannidem declinaret, ab ipſa Republica oppugnaretur. Atque eum in finem bipartiti ſunt Provinciales, & in Ordines duces diſtributi; in Nobiles videlicet, & Civitates.

Nobiles membrum unum cõſtituunt, tum ſtemmatis ſplendore ac gentis dignitate (quæ tanta, abſque jactatione, eſt, & tã vetus, ut nulla alibi illuſtrior)

cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

cum Dynaſtijs & poſſeſſionibus per has regiones ſparſis. In quibus Dominijs ſupremam, mediam, & infimam præfecturam ſive juriſdictionem omnes ad unum ferè ſoli habent atque exercent. Hi è re natâ in unum cõveniunt, de ſtatu publico deliberaturi: & in comitiis una cum Civitatium legatis in commune bonum patriæ conſulunt.

Unus idemque eſt ferè cunctis civitatibus regiminis modus. nimirum.

Collegium ſenatorum urbicorum (à prudentiâ *Vroedſchappen* vocant) ex inſignioribus civibus & patricijs eligitur; numero alibi XL, alibi XXXVI, aliibi XXXII, XXIIX, XXIV, aut XX non excedente. Atque hæc collegia antiquitate cum ipſis civitatibus certant; aut certè monumenta, originem ipſorum prodentia, obliterata ſunt. Cooptati in eum ordi-

rdinem eo munere quod in vi-
vis ſunt , aut civitate gaudent,
ruuntur. In mortuorum verò
ut demigrantium loca alij, ad
xplendum numerum, ex ipſis
ivibus communi collegarum
onſenſu ſurrogantur. Penes
æc ſola collegia deliberandi,
onſulendi ac decernendi de ne-
otiis tam provincialibus quam
rbicis, jus poteſtaſq; eſt. Quod-
ue in ijs collegijs deliberatum,
onſultum & decretum, à tota
lebe volentibus animis admit-
tur. Nec quiſquam id infringe-
e, nedum impugnare unquam
uſus.

Eliguntur in his collegijs quo-
nnis ordinarij Magiſtratus;
uatuor videlicet, treſve, vel duo
onſules; & ſeptem aut plures
cabini (ita Judices appellant,)
nnuo muneri fungendo. Hi in
uibuſdam civitatibus abſolutè
iguntur: in quibuſdam verò

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

duplicatio numero nominantur: ex eo numero geminato Gubernator provinciæ eligit illos ſeptem vel plures (quos diximus) Judices.

Munus Conſulum, imperare rebuſque politicis adeſſe, tam in adminiſtrandis bonis urbicis reditibuſque, quàm in conſervandâ publicâ ſalute.

Scabini juſtitiæ adminiſtrandæ vacant: & penes ipſos ſuprema, media, & infima juriſdictio eſt.

Penes hæc Magiſtratuum collegia ſummum imperium eſt per Hollandiæ, Weſt-Friſiæ & Selandiæ civitates. idque fere ubique pari modo. Ita ut Principes regionum iſtarum nihil quidquā ſibi vindicarint, præterquam jus Prætoris creandi, qui ipſorum nomine juſtitiam exſequeretur.

Hic ſtatus ipſiſſimus Reipublicæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

blicæ urbium Holiandicarum ac Selandicarum.

Unde certò colligi poteſt, collegia hæc Magiſtratuum & Senatuum urbanorum, conjuncta cum Nobilium conventu, univerſum ſtatum totumque corpus Provincialium repræſentare. Nec ulla alia regiminis forma facilè inveniatur, quæ meliori cognitione cauſæ de rebus publicis ſtatuat, decernat, aut ſua decreta majori concordiâ, auctoritate, ac conſenſu exſequatur. Quamobrem nemini mirũ videri debet, ſtatum harum provinciarum nunquam mutaſſe, & nulli alij facilè de perpetuitate ceſſurum.

Ut verò hæc nobilium & urbium collegia aptè congregentur, & conſilia communicentur: nullâ re id commodius, quàm per eorundem delegatos effici poteſt. Quotieſcunque igitur

res ſeriæ incidunt, quæ ipſorum opem & conventum requirunt, jam tum ad comitia conſcribuntur, atque evocantur, literisque unà præcipui articuli & capita inſeruntur. Quibus in collegia ventilatis & expenſis, decretoque ſuper ijs facto, tales quibus maximè fidunt, ad præſcripta comitia ablegantur, cum poteſtate conſulendi ac decernendi quæ potiſſimum ad commune bonū & provinciarum commoda ſpectare judicabunt. Nobiles ſolenni & competenti numero ſe ſiſtunt. Civitates verò Conſulem cum nonnullis Senatoribus, idque eo numero, quem rei moles poſtulare videbitur, delegant. Atque his delegatis, durante bello, (ob varias neceſſitates) univerſim incumbit, res omnes quæ ad publicam ſalutem & patriæ conſervationem pertinent, cognoſcendi, pertractandi, deque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

s omnibus ea ſtatuendi, quæ
naximoperè bono Reipublicæ
aciant. Pręſertim jura, immuni-
ates & privilegia conſervandi,
t quæcunque eadem infringunt
ropulſandi atque amoliendi.
Hi porro delegati, cùm ad hunc
nodum convenêre, exhibent
obis Ordines: non quòd ipſi
er ſe aut propriam auctoritatē
Ordines ſint, ſed quòd à poten-
oribus collegis id muneris ijs
t demandatū, & auctores alios
gnoſcant. Nec temerè creden-
um eſt, quemquam ſuo ambitu
potеſtatis ſe promoturum.
Nam præterquam quòd popula-
s ab hoc ambitu & ambitioſis
mnibus naturâ ſuâ abhorreant;
le quid in liberam electionem
dere, à vero profectò alienum
t. Nedum ut quiſquam in re-
us hiſce adverſis, cælitus im-
iſſis, rerum earum cupidine
flagraret, quarum adminiſtra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

tio nil niſi ſummas difficultates ſecum vehat. Unde etiam malevolentium, qui præſtantiſſimos quoſque fideique ſpectatæ viros falſis perſuaſionibus ſeducentes, ſæpenumerò ſiniſtram de optimis patriæ adminiſtris opinionem concitarunt, inimicitiæ odiaque veniunt, ſine ullo emolumento, exſpectanda. Qua de cauſa mandatorum hoc onus inter munera neceſſaria redigendum fuit. Et ſane quibus Reipublicæ noſtræ ſtatus aliquatenus innotuit, conteſtari facile poſſunt quantis molitionibus & machinationibus ad onera hæc ſuſcipienda delegati ipſi urgeri & cogi quodammodo ſoleant.

Iidem delegati dimiſſis comitiis actuum rationes auctoribus ſuis exactè reddere tenentur.

Hoc Reipublicæ noſtræ fulcrum, cui Hollandiæ, Weſt-Friſiæque & Selandiæ ſtatus quin-

gentis

gentis, ſexcentis, ſeptingentiſq;
& amplius annis, juxta vetuſtiſ-
ſima quæque monumenta, inni-
tebatur. Hoc illud ipſum eſt,
quo ijdem Status ſecundũ Deum
opt. max. in tantis bellorum diſ-
criminibus adverſus potentiſſi-
mum hoſtem unanimes animos
hactenus obfirmarunt. Ita ut
tempore hujus belli nullũ pror-
ſus membrum non niſi ſummâ
vi à corpore noſtro avulſum,
nullæ unquam civitates tumul-
tuatæ, nulli milites in ſtudia
cõtraria ſciſſi fuerint. Cujus poſt
Deum omnipotentem nulla alia
ratio reddi debet, quàm quòd
maturatis conſiliis de plano le-
vatoque velo res omnis peracta
it. Unde accidit, ut multis etiam
ninoribus opidis, quæ ad comi-
ia antiquitus non vocabantur,
ertè ijs, quæ intereſſe volue-
unt, loca ſuffragiaque libera
onceſſa fuerint. ut ita, cùm ſin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

gulis de adminiſtratione Reipublicæ conſtaret, onera (quibus alioqui ferendis impares videmur) æquanimiter tolerentur, unioque inviolatè cuſtodiatur. In quem quoque finem Nobilibus & Civitatibus liberum fuit eo quo viſum numero ſe publico conventui ſiſtere: dummodò eſſent ij è Senatu majore; exceptis, qui privilegijs excipiuntur.

Quod ſi quis demonſtrare poſſit aliquem ex Nobilibus & Urbium delegatis contra præſcripta & ei mandata deliquiſſe (quod nos latet) omni tempore coram ſuis auctoribus cauſſa dicenda eſt: & nolenti cauſſam dicere, pœna ex legibus impendet. Et qui bonâ fide talia detegunt, optimos cives & Patriæ amantiſſimos æſtimamus. At qui Ordines ſuggillant & calumniantur, acta ipſorum contemptui &

riſui

riſui habentes, graviter profectò hallucinantur, ſi exiſtiment, ſibi cum nobilibus & delegatis urbicis, tanquam hominibus privatis, rem eſſe, niſi unâ operâ oſtendant aliquem eorum extra præſcriptos limites evagatum eſſe. Et quamquam plurimis per imprudentiam & innocentiam id genus calumniæ excidat, impune tamen ipſis eſt: Patriæ verò hoſtes declaramus, qui ſtudio & conſultò id agunt, in hoc unicè incumbentes, ut ſubſtructionibus & fundamentis per cuniculos quaſi concuſſis, ipſa domus tandem ſubruatur & collabaſcat: cum damno tam Principis, quam publici boni. Primò namque, quænam Principis poteſtas ſine ſubditorum conſenſu? Ecqua convenientia ipſi cum populo? ecqua ipſi ſubſidia ab eo exſpectanda, ſi eò ſe pertrahi atque abduci patiatur, ut cum ipſis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Ordinibus, qui Commune repræſentant, vel (ut ita loquamur) cum populo inimicitias exerceat? Secundò, quo pacto ſtabit Reſpublica, ſi populus eò adducatur, ut ipſis Ordinibus, id eſt, Nobilibus, Magiſtratibus & Senatoribus, qui ſubditorum legitimi patroni & tutores, quique in defenſandâ plebe Principum iras in ſe non rarò provocant, adverſetur?

Unde ingenuis & cordatis omnibus liquidò liquet, Rempublicam nullos pejores magiſve nocentiores aut pernicioſiores in ſinu fovere hoſtes, quàm eos qui ſeſe univerſo Statui totis viribus opponant. Sed tales eos eſſe non cenſemus, qui demonſtrent aliquem ex delegatorum numero commiſſionis ſuæ, cujus antea meminimus, limites exceſſiſſe, aliove modo officio ſuo defuiſſe.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Quapropter notum ſit omnibus, nos, qui penes Ordines ſummum imperium eſſe declaramus, non intelligere hîc privatos delegatos, ſed auctores ipſorum: videlicet Nobiles & Civitates, quas ſecundùm demandata ij repræſentant. Id quod in contractibus cum Ordinibus Generalibus multi Principes & Poteſtates, ipſaque ſereniſſima Angliæ maieſtas, excellentiſſimuſque Gubernator, cùm Præfecturæ inauguraretur, optimè intellexerunt: nec à quoquam mortalium controverti aut in dubium vocari debet. Ita ut impetrare à nobis non poſſimus, ut credamus etiamnum exiſtere qui ſanis rationibus contrarium tueatur. Alioqui ſequeretur, Nobiles, Magiſtratus, Senatoreſque majores non nunc eadem qua olim (quod jam anteà aſſertum) & nuper in contractibus

Anglicis

Anglicis & admittendo Gubernatore, ſummi imperij exercendi poteſtate valere: & non ſolùm contractus cum Anglis, verùm etiam quæcunque Ordines cis annos quindecim pro libertate fortiter fecerunt, in controverſiam vocari poſſent. Quod non niſi hoſtes noſtri ſunt facturi.

Hiſce omnibus ſatis ſuperque liquet, quàm neceſſe præ cæteris ſit auctoritatem Ordinum ſartam tectam conſervari, ceu baſim imperij, cui tota ſalus Reipublicæ innitatur. Quæ profectò ſine maximo Reipublicæ noſtræ detrimento violari non debent. Unde perquam manifeſtum, ſummum rerum imperium non minus hodie quàm antiquis Principum temporibus penes Ordines ſtare.

Decretum Hagæ-Comitis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

XVI Julij, ſtatutumque S.C. fieri quod exhiberi poſſit. Actum Harlemi XVI Octobris cIɔ Iɔ LXXXVII.

Subſcriptum:

Ex mandato Ordinum Hollandiæ,

Subſignatum:

C. de RECHTERE.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

LVD. GVICIARDINI,
Itali,

HOLLANDIÆ SELANDIÆQUE DESCRIPTIO.

Ex tertia ac poſtrema Auctoris recognitione Italica, Latinitate donata.

Inſerta ſunt elegantiſſima
CASPARIS BARLÆI
V. C.

Vrbium præcipuarum Encomia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

COMITATUS HOLLANDIÆ DESCRIPTIO.

Hollandia pars veteris Batavia.

HOLLANDIA, exigua quidem terrarum portio, ſed magnis ac eximijs rebus plena eſt. Magnus in ea luculentarum civitatium, magnus item inſignium pagorum eſt numerus. Incolę utriuſque ſexus robuſti & proceri. pecudum maxima multitudo. opes potentiaque permagna. in primis autem aquis, foſſis, atque aggeribus, aperiri viciſſim & claudi conſuetis, regio hæc redditur munitiſſima, adeoque fortaſſis invicta. Sita eſt in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ea Inſula, quam Bataviam olim dixerunt, à Batone filio Regis Cattorum. qui, ut ſcribit Cornelius Tacitus [*Hiſt. lib.* IV. *& de Moribus Germanorum*] è Germania in hanc ſedem migrarunt. Bataviæ vero nomine veniebat omnis ille terrarum tractus, qui continebatur inter utrumque cornu Rheni, & mare Oceanum. ita ut præter Hollandiam complecteretur & ditionem Ultrajectinam, & ſeptentrionalem partem Ducatus Gelriæ. atque hoc modo temporibus Imperatoris Caligulæ proprium erat regnum Batavorum, prout narrat Suetonius, dicendo, Adminium Cinobellini regis filium, pulſum à patre, cum exigua manu tranſfugiſſe ad Romanos. Retinet autem hodieque priſcum vocabulum inter Culenburgum, Buram & Tilã, opida Gelriæ. ubi nempe eſt illa ditio, quam incolæ,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

oce nonnihil corrupta, vocant e *Betuvve*. Plinius [*lib.* IV. *cap.* v:] nobilem Inſulam Batavoum appellat.

Hollandiæ Etymon.

Unde adſumſerit recens noien *Hollandiæ*, variæ ſunt doorum ſententiæ. probatiorum onnulli *Holtlandiam*, ſive *Hountndiam* prius dictam contenunt, id eſt, ligneam, ut ſic dixem, terram. volunt enim ſilvis dmodum denſam fuiſſe, & mollore pronuntiatu dictam *Holndiam*. alij, quibus ego conſeno, compoſitum adſerunt noien è duabus hiſce Teutonicis ocibus, *hol*, quod eſt cavum, & *nd*, id eſt, terra. quaſi tu concaum terram dixeris. quia nempe, curru aut equo per eam inceus, palam multis in locis obſeres ipſum ſolum contremere, nō iter quam ſi aquis ſupernatet.

N 2 cujus

cujus rei manifeſtam fidem faciat admirabilis quidam caſus, qui duobus abhinc annis accidit propè Harlemum; ubi cum media fere ab urbe leuca in loco mediterraneo paſceretur, ut fit, quædam vacca, & fortuito caſu in foveam eſſet demerſa, triduo poſt inventa eſt mortua in lacu urbi ad Orientem propinquo. unde judicabatur è terra in aquã demerſa, & ab hac porro tranſportata, habuiſſe tandem hunc exitum. Quod ſi mirum fortaſſe, vel etiam incredibile videatur cuipiam; tantum terræ ſpatium velut fundatũ eſſe in aquis: palam tamen apparet, ipſam, ſi non omnino, at ſaltem ex parte (fortè ob naturalem terræ cum aqua conjunctionem) non aliud habere fundamentũ quam aquã, eæque velut inniti. quod nominatim videmus in ea Hollandiæ regione, quam *VVaterlandiam*, id

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ideſt, terram aquaticam vulgo appellant, in quâ opidum Monachodamum, una cum aliquot pagis, è regione urbis Amſterodami. Quin in Artheſiâ quoque ad Divi Audomari vaſtiſſimus quidam eſt lacus, cui compluria innatant terræ ſegmenta, velut paſcua quædam & prata, ea magnitudine, ut pecudes oberrantes admittant. cum tamen is lacus non habeat corpus aut amplitudinem ſuſtinendæ huic terrarũ maſſæ reſpondentem: prout habet Oceanus. ita quidem ut iſta, etſi prima fronte videantur naturæ repugnare, revera tamen non pugnent: cùm videamus quotidie, in fodiendis puteis aliiſve id genus foſſis, terram in aqua fundatam eſſe. Sed quo magis firmetur hæc noſtra ſententia, videamus, quid de hac terræ & inſularum, adeoque vaſtiſſimorum nemorum in aquis flu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ctuatione, tradiderit Plinius, arcana ſane naturæ miracula non ſine animi voluptate intellecturi. Hęc ergo ejus [*lib.* II. *cap.* XCV.] ſunt verba: *Quædam inſulæ ſemper fluctuant, ſicut in agro Cæcubo, & Reatino, Mutinenſi, Statonienſi. In Vadimonis lacu, & ad Cutilias aquas opaca ſilva, quæ nunquam die ac noctu eodem loco viſitur. In Lydiâ quæ vocantur Calaminæ, non ventis ſolùm ſed etiam contis quo libeat impulſa, multorum civium Mithridatico bello ſalus. Sunt & in Nymphæo parvæ, ſaltuares dictæ, quoniam in ſymphoniæ cantu ad ictus modulantium pedum moventur. In Tarquinienſi lacu magno Italiæ duæ nemora circumferunt, nunc triquetram figuram edentes, nunc rotundam complexu, ventis impellentibus, quadratam nunquam.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Hollandiæ termini.

Hollandiæ ab Septentrione & Occaſu clauditur mari Oceano: à Meridie Moſam habet & Brabantiam: ab Ortu partim eſt lacus Flevi, vulgo *de Zuyderzee*, partim Ducatus Geldriæ. ſicut peninſulam verò, non autem, uti quidam dicunt creduntque, inſulam Batavorum efficiat.

Soli cœlique ingenium.

Irrigatur maximis fluvijs Rheno & Moſa, qui compluribus velut ramis & cornibus alia paſſim atque alia adſciſcentibus nomina, eam pererrant. Quibus incolæ tamen non contenti, maximam ipſi naturæ artem atque induſtriam, adjecerint; factis paſſim tot tantiſque canalibus, alveis, incilibus foſſis, alijſque id genus aquagijs, ut non omnia tantum opida, ſed & pagi pleri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

que terrâ ſimul & aquâ commode poſſint adiri. Regio ipſa paluſtris, & ſtagnis, lacubus, ſinibus, paſſim referta. in qua mare una cum cornibus Rheni varias paſſim efficit inſulas, ſuis quaſque vocabulis quidem diſtinctas, ſed generali tamen Hollandiæ nomine, uti ſupra jam diximus, comprehenſas. Cœlum, non obſtante ingenti aquarum copia, & ob ventorum ſalubritatem mariſque ſalſedinem, & ob maximam habitationum, aëra, ut Venetijs quoque contingit, purgantium, denſitatem, benignum apprime & clemens. Solum adeo humile atque depreſſum, ut omnia pæne flumina, omnes majores & reciprocum maris æſtum admittentes foſſæ, ne videlicet ipſam terram inundent, aggeribus clauſa ſint. unde multis in locis, non ſine ingenti admiratione, aquas videas longe

quam

quam terra ſit altiores. Eſtque in tantum aquoſa hæc tellus, ut majori ex parte pauciſſimas tantum arbores, fruges etiam pauciores producat. etſi antiquitus tamen, adeoque Diocletiani & Maximiani Imperatorum temporibus, legatur ſilvis admodum denſa fuiſſe: nec legatur dumtaxat; ſed in partibus mari ereptis, vel ab eo derelictis, hodieque ſub terrâ ingens juveniatur proceriſſimarum ſimul & vetuſtiſſimarum arborum copia, obrutarum, ut quidam exiſtimant, à procellis & tempeſtatibus, quo tempore pater Oceanus, multis poſt Julium Cæſarem ſæculis, terram hanc inundavit. quod accidiſſe comperior triennio ante quam Carolus Calvus, ut poſtea dicam, erexiſſet eam in Comitatum, id eſt anno Chriſti Iↄ ccc LXIII. quando nempe tam ſpurca in eam tempeſtas, tamque hor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ribiles & monſtruoſi debacchati ſunt venti , ut inde ab illo jam tempore, ſolum aquis plurimum illic regnantibus obrutum , ac multo quam antè depreſsius, indolem etiam atque naturam mutaverit: quæ tanta ejus humilitas atque aquoſitas in cauſa eſt, ut tritici admodum parum, ſecalis etiã minus producat. quo utroque tamen frumento uſque adeo quidem abundat, ut complures Provincias eo impertiatur, ſed invecto nimirum cum ex alijs mundi partibus, tum nominatim ex Dania & terris Septentrionalibus, vulgo dictis Ooſtlandia. Vinum tellus non gignit; cujus major tamen in ea eſt copia, proque incolarum numero, etiam uſus, quam in ulla Provincia illud gignente. ſed importatur videlicet aliunde, & præcipuè vinum Rhenanum. Linum terræ negatum eſt; tamen major

in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

in ea conficitur linteorum tenuium vis, quam in ulla totius mundi plaga. ſed nanciſcitur linum ex Flandria, nonnumquam & terra Leodicenſi, item Ooſtlandia, etſi non ea bonitate, qua ipſum vernaculum. Lanarum pæne eſt expers, cum innumeros tamen conficiat pannos, & præſertim villoſos, ſuppeditantibus ipſi lanas Hiſpania, Anglia, Scotia, nonnumquam & Brabantia. Materiam non producit, & plura tamen in ea ſtruuntur navigia, plures lignei aggeres, aliaque id genus opera, quam in reliqua omni, pænè dicam, Europa. ſed ligna ſubmittit præſertim Ooſtlandia, cum Provincijs adjacentibus.

Opum Hollandiæ fundus.

Fundus, & ut ſic dixerim, fundamentum opum & fructuum huius terræ (præter uſtibilem ceſpi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ceſpitem, qui in *venis* ſive fodinis magna copia eruitur) in pratis conſiſtit & paſcuis pecori nutriendo ſaginandoque perquam idoneis. unde numeroſiſsima hic multitudo equorum præſertim, item vaccarum & boum. Equi vaſto inprimis ſunt corpore, & quamvis capite aliquantulum graviores, admodũ tamen pulchri, atque utibiles, & præſertim in bello. quin & indies fiunt meliores: conantibus ſcilicet incolis jam ab annis aliquot retro ipſam ſobolem emendare, & Hiſpanicis alijsque præſtantis generis equis naturales ſuorum defectus explere. moris autem, eorum complures, ſtatim ut facti ſunt grandiuſculi, educandos mandare in Friſiam: quoniam experimento compertum eſt, quod & Arioſtus noſter alibi indicat, & fortiores eos & alacriores in paſcuis illis evadere: cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

interea equi in Friſia ipſa progeniti, non ſint ea corporis pulchritudine præditi, qua ij quos dedit Hollandia. rem profectò conſiderabilem! quod nimirum in tanta terrarum vicinitate, tanta inveniatur naturæ diverſitas, ſitque regionum iſtarum altera generando magis, quã educando, altera rurſus enutriendo magis, quam producendo huic pecoris generi opportuna. Boves Hollandici magnitudine juxta & forma laudabiles. eadem quoque de vaccis eſt ratio. quarum ex lacte ea conficitur caſei ſimul & butyri vis, ut non niſi qui coram adfuerit, oculiſque aliquatenus uſurpaverit, induci umquam poſsit ut credat. Certum eſt, pretium ex utroque lactario per Hollandiam colligi ſolitum, jure merito comparari cum eo quod reddunt aromata, quæ in Belgicam importari ſolent è Luſita-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ſitania, etſi horum, ut in Antverpia oſtendimus, in millionem quotannis, & eo amplius, abeat ratio. Neque hoc mirum videbitur ei, qui vel ex unico iſto exemplo de re tota voluerit judicare: quod videlicet unus Hollandiæ pagus, Aſſendelfium nomine, unica Bevervico, Harlemo duabus leucis abjunctus, quatuor millia ſoleat numerare vaccini pecoris capita, quarum ſingulæ quidem, æſtate hibernã inopiam compenſante, binos quotidie lactis reddant canthatos, vel ut vulgo appellant ſtopas. Jam verò ea lactis ubertas, quam reddere perhibent quatuor alios pagos, Aſſendelfio pænè conterminos. Oſtſanam nempe, Weſtſanam, Crommeniam, & Crommenierdicum, tam eſt prorſus immenſa, ut non auſim eam memoriæ prodere. illud quidem apertè conſtat, factam haud

haud ita pridem inter honeſtos aliquot viros, quorum in numero & Joannes Benningius fuit, Hollandiæ Conſiliarius, factam inquam fuiſſe ſponſionem, ac reipſa compertum, quinque illos prædictos pagos, Aſſendelfio nempe intrante, maiorem quotannis lactis copiam reddere, quã ſit ea vini Rhenenſis, quod Dordrechtum ſolet conduci: etſi hujus liquoris, ob publicum ejus in hoc opido Belgicæ totius emporium, immanis plane & admirabilis vis ſit. Diſtribuitur vero hæc tanta caſei butyrique multitudo primum per totam hanc Belgicam, ubi maxima ſane copia utriuſque abſumitur: atque hinc in Germaniam porro, inque Angliam, atque Hiſpaniam. Conflatur deinde & ingens pecuniarum ſumma ex ceſpite illo uſtibili, qui ex Provincia iſta quotannis evehitur. quod vel ex vecti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

vectigali illo facillime colligas, Goudæ ſolito pendi, ac ternis amplius ducatorum millibus in ſingulos annos locari: etſi perpuſillum tamen ſit pretium quod in quamque menſuram imponitur. ita quidem ut numerus menſurarum myriada longè excedat: ijs quæ alijs terræ partibus exportantur, & vectigal hoc alibi ſolvunt, tum & maxima illa ceſpitum vi, quam cives in proprios ſuos uſus convertunt, in hunc numerum non intrantibus.

Piſcatio, & navium numerus.

Subſiſtit prætereà tellus perpetua illa maximaque piſcatione navigationeque, peculiaribus planè proprijsque Hollandorum profeſſionibus. in quos etiam adeo momẽtoſos fines ſola Hollandia amplius octingentas habet juſtę magnitudinis corbitas; id eſt naves, quæ ſingulas minimum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

mum, nonnullæ quaternas & quinas, plurimæ autem ternas in ſummo malorum faſtigio pręferunt corbes, & ut minimum ferè centenas, ad ſummum trecentenas & quinquagenas laſtas, quas dicimus, ſingulæ capiunt. habet hinc ſupra ſexcentas naves minores, ex earum genere, quas Latinè ſcribentes halecarias, ipſi *Buſas* appellant, quinquagenarum, vel ut plurimum centenarum laſtarum capaces.

Hollandiæ ambitus, & opidorum ac pagorum numerus.

Patet autem hæc regio, quam Hollandiam propriè dicimus, in circuitum leucas circiter ſexaginta. latitudo nuſquam eſt tanta, quin conſtitutus aliquis in quacunq; telluris parte, ſex eam horarum ſpatio poſſit emetiri. & anguſto tamen hoc ambitu viginti & novem includit opida

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

muris clauſa : Dordrechtum nempe, Harlemum, Delfos, Leidam, Amſterodamum, & Goudam, primarias terræ totius urbes: hinc Enchuſam, Hornam; Alcmariam, Purmerendā, Edamum, Monachodamum, Weſopiam, Nardam, Woerdam, Oudevvateram, Schoonhoviam, Iſelſteinium, Vianam, Lerodamum, Aſperam, Huclemium, Goricomium, Worcomium, Heuſdam, Roterodamū, Schiedamum, paulloque inferius Gertrudobergam & Sevenbergam. Præter hæc opida muris cincta habet & quædam opidula, qualia Medenblica, Bevervicum, Muda, Neoportus, Vlardinga & Graveſanda. quæ & ipſa muris aliquando fuere circumdata: ſed cum externis hoſtium bellis, tū civili diſcordia, aliiſque id genus calamitatibus, vel in totum, vel majori ſaltem ex parte reſtant

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

iis exuta: etſi tamen iiſdem adhuc gaudeant privilegiis, eodemque habeantur loco & gradu, quo tunc cũ mœnibus clauderentur. Habet denique ſupra quadringentos pagos, & inter eos cõplures, qui, excepto quod mœnibus careant, non adſpectu tantùm & forma, ſed conditione quoque & jure mediocribus opidis pares ſunt. talis, ut mox dicturus ſum, nominatim eſt Haga.

Inſulæ aliquot juris Hollandici.

Extra verò hoc territorium, vel ut melius dixerim continentem, invenias in Hollandiæ ditione etiam aliquot Inſulas. quarum præcipuę, ſi Septemtrionem adſpicias, Flevolandia, vulgo *het Vlielandt*, juxta Flevũ, oſtium quondam Rheni: Teſſalia, vulgò *Texel*: & Wiringia, cui nomen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

à voce *VVier*, algam ut volunt ſignante, cujus tanta ibi eſt copia, ut & aggeres ea ſartos-tectos conſervent. Ad Ortum, in ſinu quem vocant *de Zuyder-zee*, ſunt Urca & Enſia, pagis quibuſdam inſeſſæ. Ad Meridiem inter Merwam & oſtium Moſæ ſunt Vornia, vulgo *'tLandt van Voorn*, Goereda, Somerdica, quæ & ipſa dicitur Vornia, Corendica, & *Piershil.*

Ordines Hollandiæ.

Ordines hujus Comitatus cõſtant è terræ Nobilibus, & ſex primariis Civitatibus. Sed pergamus deinceps ad peculiarem ſingulorum membrorum deſcriptionem. & primo quidem expediamus ordine urbes illas primarias.

DOR-

DORDRECHTUM.

DORDRECHTUM pervetuſta hujus Provinciæ urbs eſt, ſita in ipſo Mervâ. quod flumen quia ex Rheno, Moſa, & Linga urbem præfluentibus naſcitur, non deſunt qui adſerant, quatuor eam adjacere fluminibus. qua ipſa imagine nuper fuit expreſſa, cùm anno 1549 ingrederetur eam in felicibus ſuis auſpiciis Hiſpaniarum Princeps Philippus, ſubſcripto hoc diſticho:

Me Moſa & VValis cum Lingâ Mervaque cingunt.
Æternam Batavæ virginis ecce fidem:

Utut ſit, redacta eſt inter has ipſas aquas in Inſulæ formam, idq; anno demum cIↄ ccccxxi, quo tempore Vahalis ſimul & Moſa, exæſtuante in eos Oceano, ex agro antea inter hanc

ipſam urbem & Brabantiam interjecto, effecerunt immenſum illum aquarum gurgitem: abſorptis violenter ſeptuaginta duobus egregijs pagis, & in ijs plus centum hominum millibus, qui cum omnibus ſuis fortunis miſerando illo diluvio perierunt. Recuperantur tamen paullatim & vindicantur ab undarum injuria nonnullæ agrorum hac clade adobrutorum partes, idque propria quadam hiſce hominibus & laudabili admodũ ratione, de qua poſtea in Selandiæ deſcriptione dicturus ſum. Capitur ex jamdicta occaſione in eodem hoc *Merva*, (*Mervveda* ſive *Mirvveda* in antiquis monimentis) præter alia quædam optimorum piſcium genera, acipenſerum ſalmonumq; immenſa vis. qui largiſſima etiam copia capiuntur in lacu Flevi, & præſertim ad opidum Campas. Dor-
drech-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

drechtum Gouda quidem non niſi quatuor, Ultrajecto ſeptem leucis abjunctum eſt. opidum pulchrum, dives, potens, ampliſque & elegantibus ædificijs denſum. primarium ejus templum, eximia hercules ſpecie, Deiparæ Virgini ſacrum eſt. Dordrechtanus fuit Guilielmus Lindanns, Epiſcopus Ruræmundenſis, in Gelria: qui magna ſua cum dignitate & laude, nec minori emolumento, electus poſtea fuit in Epiſcopum Gandavenſem. Eſt in hac urbe emporium, vel ut Itali appellamus *ſtapula* vini Rhenenſis: item grani, ſeu frugum, quæ Gelria, Clivia, terra Juliacenſi, aliiſque provincijs mediterraneis, importantur. ſic ut non una de cauſa Dordrechtũ mercimonijs floreat, ſitque amplum ſimul & civibus frequens. Quia vero in hac noſtra deſcriptione crebro facimus mentio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

nem *ſtapularium*, quibus equidẽ noſtro ſermone non facile aliud dederim nomen, operæ pretium eſt, quo melius capiamur, lectori exponere, quidnam tandem ſit *ſtapula*, quęque conditiones ejus & jura. *Stapula* igitur vox eſt origine Gallica, quã ipſi dicunt *eſtaple*, ducta ſignificatione è numero plurativo Latini nominis *ſtabulum*. ſignificat autem communiter forum, ſeu locum publicum in urbe aliqua deſignatum, quo Principis auctoritate & privilegio, vina, frumenta, aliæque merces exoticæ vendendi cauſa convehuntur. verbi gratia, Atrebatum Artheſiæ *ſtapulam* habet vini ex Gallia in illas oras terreſtri itinere convehi ſoliti. quod neceſſum propterea, ut negotiatores prius eo conducant, & in uſum emturientium per aliquod tempus in foro venum exponát, quã alio poſſint transferre. lapſo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

autem hoc tempore, & perſolutis Reipublicæ vectigalibus, civibuſque ut fas eſt proſpecto, vina quocumque viſum eſt avehunt. Middelburgum Zelandiæ *ſtapulam* habet vinorum ex Gallia, Hiſpania, Luſitania, Provincijs cæteris, in hanc Belgicam advehi ſolitorum. quare tenentur tam nautæ quam negotiatores naves ſuas vinarias eo advertere, & vina in actam illam exponere. unde porro vectigalibus rite depenſis, ea quo lubitum eſt, tranſportant. Privilegia *ſtapularum* Dordrechtenſium id potiſſimum ſanciunt, ut quicumque vel Rheno vel Moſa conducunt aliqua vina, frumenta, materiem, aliaſve id genus merces, & præter urbem hanc navigant, naves in ejus portu exonerent, perſolutiſque inibi debitis vectigalibus, merces in civium naves impoſitas, quocumque viſum

 eſt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

eſt, tranſvehant. niſi tamen cum publicanis aliter paciſcantur. Licet autem hæc privilegia hodie multum inter ſe diſcrepent, idque pro mercium juxta & urbium quibus conceſſa ſunt ratione: omnia tamen à prima ſui origine vetus *ſtapulæ* nomen conſervant. Cumque variæ paſſim in ijs quæ ſitu maximè opportuna ſunt Belgiæ opidis habeantur hujuſmodi *ſtapulæ*, non poteſt quin ſumma tam publicè quam privatim in Principem ſubditoſque inde redundet utilitas.

DORDRECHTUM.

A Me Batavicus ſuffragia prima ſenatus,
Conſiliiſque petit provida verba ſuis.
Quondã merſa mari mediis emergere nitor
Fluctibus, & ſiccos Veſta reducit agros.
Neptunus cedit Cereri, fluitantia Fauno
Numina, & æquoreus fit minor uſque Deus.
Merva meis miſcetur aquis: hoc Linga profundo
Labitur, & Vahalis flumina Moſa bibit.

Huc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Huc Tongri merces & ferri munera mittũt,
Et Nemetis plenis muſtea vina cadis.
Pomifer Autumnus mediam tranſmigrat in urbem,
Vaſtaque Eburonũ marmora cæſa iugis.
Quiſque ſuas largitur opes, & dona miniſtrans
Diſtrahit imperio munera tanta meo.
Virgo vocor, quondã furiis illæſa Brabantũ,
Solaque libertas mœnibus hiſce ſtetit.
Tunc Batavas inter vigui nõ victa ſorores,
Unaq; dum manſi libera, prima loquor.

C. B.

HARLEMUM.

COnditum fuit Harlemum à viro quodam illuſtri nomine Lemo, unde Teutonica voce appellatum eſt *Heer-Lem*, id eſt, Dominus Lemus. Diſtat Amſterodamo tribus leucis, eſtque luculentum in primis opidum. in quo inter alia contexuntur quotannis ad duodecim millia panni. Ædificia habet admodum ſplendida commodaque, & pluimis intus foriſque amœniſſimis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

mis pratis nemoreque perpulchro decorum eſt. quo fit ut & ſaluberrimo gaudeat cœlo, & propinquo pulcherrimorum pagorum arciumque fruatur adſpectu. Magnitudine reliquas omnes Hollandiæ urbes præcellit, etſi ordine tamen Dordrechto poſterius. Primarium ejus templum dicatum eſt D. Bavoni.

In hac urbe, non publica tantum incolarum aliorumq; Hollandorum voce, ſed & ſcriptorum quorundam ſuffragio, aliiſque aliquot monumentis, inventa primũ traditur typographia, id eſt, ea librorum formulis excudendorum ratio, quæ hucuſque paſſim in uſu eſt: ſed auctore, ante perfectam & evulgatam artem, extincto, famulus, uti narrant, Moguntiacum abiit. ubi edito levi aliquo artis ſpecimine perbenigne fuit acceptus. Moguntini vero cum ſummo ſtudio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

n hoc tantum negotium incu-
uiſſent, conſecuti ſunt tandem
ntegram ejus notitiam. unde
ncrebuit poſtea & cum tempo-
e magis magiſque invaluit fa-
na, prodiiſſe ex ea urbe hanc tã
nſignem ſcientiam. Ego ſanè de
ei ipſius veritate nec poſſim nec
elim decernere, puta quam ſa-
is habeam, ut ne urbi regioni-
us iſti præjudicem, obiter atti-
giſſe. Harlemo natus fuit Nico-
aus Simonius, doctus & vene-
randus Antiſtes. item Albertus
Joannis, ordinis Carmelitarum,
vir inſigni doctrina, & complu-
rium operum ſcriptor. Condu-
cta eſt in hanc urbem, narrante
Jacobo Majero, & conſentien-
bus non Hollandiæ tantum an-
nalibus, ſed & publica omnium
voce, anno Chriſti MCCCCIII,
mulier quædam marina, ſive Si-
ren dicenda eſt, nuda & muta;
quam ceperant piſcatores in lacu
quodam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

quodam Hollandiæ, quo videlicet tempeſtatibus agitatū mare ipſam expulerat. veſtita & aſſuefacta paullatim eſui panis, lactis, & aliorum id genus ciborū, etiam nere & reliquum opus domeſticum exequi didicit, crucis inſuper ſigno honorem & reverentiam exhibens, alioſque uſurpans ritus, quos à domina docebatur. vixit autem complures annos, ſed muta perpetuo perſtitit. Adfirmant item pro certo, annis abhinc circiter quadraginta, captum fuiſſe in mari Friſico quemdam Tritonem, ſeu, ut vulgo vocant, virum marinum, toto corporis habitu nobis adſimilem, niſi quod barba & cætero capillitio hiſpidus admodum eſſet atq; ſetoſus. aſſueverat autem & iſte tum panis, tum cæterorum in uſu quotidiano cibariorum eſui, etſi initio tradant fuiſſe prorſus ferum, neque feri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

fratem illam umquam omni ex parte potuiſſe exuere. vixit annos complures, ſed perpetuo mutus, tandemque populari morbo, quem jam ſemel evaſerat, perijt. Nicolaus Nicolaitis, homo antiqua virtute & fide, retulit mihi, præter alia multa documenta, audiviſſe ſe ex Caſparo Lævini, Conſiliario, & quodã Magiſtro Petro, à ſecretis Senatus Hollandiæ, amiciſſimis ſibi collegis, ipſos ſcilicet hominem illum marinum coram ſæpè vidiſſe, & permulta de illo narraſſe.

HARLEMUM.

Victa Pharos, fractique obices, & vincula Nili,
Et Peluſiaco littore fixa ratis,
Serratique mihi recitant encomia dentes,
Et procul externo ſidere ſurgit honos.
Invidet excuſas populoſa Moguntia Muſas,
Quodq; meũ eſt, laudis iactitat eſſe ſuæ.
In me altũ ſolers Batavus miratur Apellẽ,
Pictaq; Parrhaſiâ ſubdola vela manu.
Inventis arguta meis accedit Arachne,
Dædaleoque ſuum pollice texit opus.

Arma

Arma Toletani ſenſi crudelia Martis,
Incubuitque meis civibus atra fames.
Nec ſatis eſt pugnaſſe viros; hic maſcula
portu
Pro patria mulier ſtat cataphracta ſua.
At fruſtra me Delpha iuvas. ſum præda
Philippo,
Barbaricus victa miles in urbe furit.
Hæc didici, voluique pati. Nunc adſpicis
hoſpes
Tempora fortunæ proſperiora meæ.
Hic mihi vicina Nereus admurmurat unda,
Et propius colles tollit arena ſuos.
Illic umbroſis ſe condit Delia lucis,
Explicat & latas arbor opaca comas.
Diviſam me Spara ſecat, qui laxior undis
Fit lacus, & vaſtis luxuriatur aquis.
Arridet Natura foris. ſed doctior in me
Æmula Naturæ creditra reperta manus.

C. B.

DELPHI
in Batavis.

DELPHA, vel ut alii vocant, *Delphi*, nomen habet à foſſa, ſeu canali illo aquarum, inde uſque ex Moſa in urbem perducto. foſſam enim iſti vulgo appellant *Delf*. Diſtat Roterodamo dua-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

bus leucis. eſtque opidum grande, omni ex parte cultiſſimum, cumque ædificiorum ſplendore, tum viarum etiam laxitate perquam amœnum. templa in eo magnifica valde & ſumtuoſa, quorum primarium ſacrum eſt Divo Hippolyto, viro, ut ipſi perhibent, Italo. Condidit Delphos Godefridus, cognomento Gibboſus, Dux Lotharingiæ, is qui circiter quadriennium occupaverat Comitatum Hollandię, cum navali in Moſa prælio victus fugatuſque fuit à Diderico quinto, legitimo terræ Principe. Incidit iſta urbs in graviſſimam calamitatem anno Chriſti cIↄ Iↄ xxxvi, cum fortuito quodam incendio major ipſius pars, non ſine maximo civium damno, deflagravit. ſed inſtaurata eſt denuo, & in pulchriorẽ quam antea faciem reſtituta. Viſa in illo incendio & à multis obſervata

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

eſt rara & memorabilis quædam res, cui ſimilem fortè nec noſtra nec priſca vidit memoria. Notat quidē, & meritò, Plinius, cumque eo non pauci ſcriptores, ceu rarum quiddam & obſervatu dignum, pullos Ciconiarum, parentibus jam ſenecta defectis, ac volandi impotentibus, de alimentis proſpicere: verum id quod Delphis circa haſipſas aves evênit, longè profecto eſt majus, & memoria dignius. Sita eſt urbs loco admodum commodo harum avium paſtioni: quarum idcirco innumeros fere in domorum culminibus paſſim conſpicias nidos. accidit autem hoc jamdictum incendium quinto nonas Majas, qua tempeſtate pulli jam ſolent eſſe grandiuſculi. ſeniores ergò Ciconiæ, igne jam nidis appropinquante, viſæ ſunt magno primum conatu anniti ſi quà pullos flammis poſ-
ſent

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ſent eripere; quod cum horum jam granditas gravitasque vetaret, illæ aut alis expanſis natos tutatæ ſunt, aut nolentes his ſupereſſe, paſſæ ſunt ſe cum ijs exuri. Deprehendi poſt illa, Caſparum Veldenium, faceto illo in laudem hujus avitij ſcripto, peculiarem facere Delphenſis hujus hiſtoriæ mentionem, teſtem, vel ſi ſolus ſit, locupletiſſimum. Conficiuntur hic magna copia tenuiſſimi quidam ac magni nominis panni. tum & alij viliores, ac raro & craſſo textu. ſed coquuntur præſertim varia melioris notæ zythi ſive cereviſiæ genera. quæ in Selandiam maximè, hinc in alios porro terrarum tractus mittuntur, atque uberrimo quæſtu Delphenſes divitant. Delphis natus fuit abominandus ille *David Georgius*, opificio pictor, ex eorum reliquijs qui Weſtphaliæ Monaſterium pri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

dem infecerant. hic obſcuro
prorſus loco natus, neque litte-
ris ullis excultus, eo tamen inge-
nij fuit acumine, ut non condi-
tor tamen & caput Novæ cujuſ-
dam ſectæ extiterit, ſed pro Deo
ſe à ſectatoribus fecerit adorari,
perſuaſis videlicet, ipſum eſſe
verum Meſſiam. habebat iſte
uxorem & liberos, vivebatque
in ſpeciem ſatis civiliter ac mo-
deſtè, ſed revera omnis religionis
& probitatis penitus expers. ni-
hilominus (ea eſt in quibuſdam
hominibus rerum novarum avi-
ditas, ſimplicitas, levitas: ea con-
tra in alijs tempora & occaſio-
nes captantibus verſutia atque
perverſitas) hæreſim ſuam varijs
monſtroſiſque admodum legi-
bus ſtabilitam per complures In-
ferioris Germaniæ partes ita jam
ſparſerat, ut non paucos haberet
aſſeclas, nec pœnitendum ex ijs
perciperet quæſtum, dum certa-
tim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

tim quiſque novitio Deo quam largiſſimè ſtudet offerre. Sed cum detecta eſſet hæc hominis pravitas, & Magiſtratus in eam qua par erat diligentia ſeveritateque inquireret, ipſe Baſilæam profugit, mutato perviam nomine, & ex Davide Georgij factus Joannes à Bruck. quo prætextu malitiam ſuam velans familiam prius, inde plurimos etiam ex amicis atque clientibus eo pertraxit. hos inſtituebat ſecreto, & erudiebat in ſtultiſſima illa religione: abſentes interea litteris nunciiſque quantum cõmodè poterat firmans, pluresque ſubinde in partes ſuas pelliciens. Verum cum defeciſſet ab eo quidam è ſuis, ipſe magnoperè metuens ne res fieret palam, & poſteà puniretur, ſubitanea morte præ animi ægritudine indignabundus interijt, in jamdicta urbe Baſilæa. quod accidit anno

 1556.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

1556, Magiſtratus de toto negotio factus certior, ſtudioſe inquiſivit in hominis vitam, perductoque ad finem proceſſu, ſententia ſua corpus ſicut mortuum erat perſecutus eſt, publicatis defuncti bonis. Domeſticis, quique præterea culpam agnoſcerent, & religionem urbanam ſuſciperent, clementer ignotum eſt; & totius rei hiſtoria typis orbi vulgata. Contra vero nati ſunt Delphis viri aliquot clari & virtutibus inclyti. quales non ita pridem Ægidius Vates, & Joannes Grammaticus. ſed præ cæteris magnus ille Juris utriuſque Doctor, & idem poëta cultiſſimus, Jodocus Saſboutus, creatus à Carolo Quinto Imperatore Cancellarius Gelriæ; qui vicinus jam morti ſibi ipſe compoſuit epitaphium, quod hodieque videre eſt in primario templo Arnhemienſi: & quia non

ſcitum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ſcitum minus quam pium, hic à nobis adſcriptum:

Siste gradum quod es, ipſe fui, fortaſſis eris cras,
Quod ſum, cadaver putridum.
Olim Iodocus eram Saſbout. me miſit in auras
Delft clara pars Bataviæ.
Ter denis patriæ cauſſas decidimus annis;
Pars conſilii haud in gloria.
Deinde & pacatis Præſes jus Cæſare Gelris
Dixi jubente Carolo.
Quid tituli? quid opes? quid nunc ſapientia prodeſt?
Mors ſumma miſcet inferis.
Sola manet virtus homini poſt funera. ſolam
Dum vivis hanc ama. Vale.

Hodie inter litteratos Delphenſes ſuo merito numeratur Arnoldus, Jodoci illius Saſbouti filius Juris utriuſque Doctor, ac perhumanus profecto & comis

admodum vir, qui & ipſe Cancellarius Gelriæ fuit, & poſtea ſummo cum omnium applauſu, ob inſignes virtutes & eximiam ſui præſtantiam, factus eſt Præſes Conſilij ſanctioris. Eſt inde Cornelius Muſius, Præpoſitus Virginum Divæ Agathæ, homo rara quadam virtute & litteratura, magnus Theologus & Poëta cultiſſimus. Extra portam Delphenſem, & ad leucæ duntaxat quadrantem, eſt cœnobium Ordinis Præmonſtratenſium, quod *Coninx-veld* vulgo appellant, priſco alicui Hollandiæ Principi conditum, nec ſæculari minus quam Eccleſiaſtica juriſdictione, & prælauto annuo cenſu locupletatum; in virginum aliquot, nobili ſtirpe prognatarū, Dominas vulgo dicunt, alimentum; quæ priuſquam ſeſe obſtrinxerint ſodalitatis illius ſacramento, liberè, cuicumque viſum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

um eſt, nubunt. præclarum pro-
ecto & venerandũ cœnobium.

DELPHI
in Batavis.

NOn ego fatidicis oracula ſuggere Delphis:
Aut mea falſiloquus mœnia Phœbus habet.
Ætherei reſponſa patris do civibus, & me
Relligio, Graiûm non beat iſte furor.
ſelix rapidis flagravi tota favillis,
Cũ rogus, & ſimplex nil niſi flãma forẽ.
ondiderat tantos ſecura oblivio caſus,
Cùm Patriæ media concidit urbe pater.
uid vides Hiſpane ? tui quoque nominis umbram
Cernimus, atque iſta cæde Philippe cadis.
ena'es animas in mortẽ inſontis acerbas,
Venditur ac pretio regia fama ſuo.
ũc tu Belga duos uno ſub marmore Martes
Adſpice, Naſſoviæ nomina magna domus,
auritium, Patremque, Duces: hæc numina ſenſit,
Et tutelares terra Batava Deos.
ed magis Henricum fuerit genuiſſe. quid horres
Cantaber ? en patrĳ funeris ultor adeſt.

C. B.

LEIDA,
ſive
LVGDVNVM BATAVORVM.

LEIDA Delphis abjungitur trium leucarum intercapedine. eſtq; opidum perantiquum, & juxta quoſdam idipſum quod Ptolemæus quidem *Lugdunum Batavorum*, Antoninus vero noſter in Itinerario *caput Germaniarum* appellat. conſtat certè antiquis temporibus urbem magni momenti fuiſſe, adeoque (ut vocant) Prætoris Romani, cum legione inibi ſubſiſtentis, perpetuam ſedem. à qua ipſa *legione* corruptè fortaſſis deductũ eſt recens urbis vocabulum, quá Latini videlicet *Legiam*, & molliore pronuntiatu *Leidam* indigetant. Sita eſt plano & humili admodum ſolo, & canalibus, foſſis, viridantibus pratis, hortiſque fructiferis omni ex parte circum-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

circumdata. ambitus, præter novẽdecim in ulnas pontibus junctas, triginta & unam includit, cymbis & actuariis navibus circum undique navigabiles. pontes in univerſum numerat centũ & quadraginta quinque, quorum centum & quatuor quidem è lapide, cæteri autem ex ligno. Numeratur, ut diximus, Leida inter ſex primarias urbes Bataviæ. eſtque agri illius caput quẽ vulgo *Rinlandiam* nuncupant, novem & quadraginta tum pagos tum vicos territorio ſuo cõplexum. quorum plerique agreſtes ſuas opes in urbem venales important, unde ſumma hic rerum è terra naſcentium copia. ſicuti maris quoque leuca tantum abjuncti propinquitas maximam ei ſuppeditat marinorum piſcium abundantiam. fluviatiles vero tam aves quam piſces ubertim ſemper hic proſtant. In ſum-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ſumma, eſt opidum luculentum, nitidum, & amœno inprimis adſpectu, boniſque & commodis tam privatis quam publicis ædificijs valde concinnum. Summum templum dedicatum eſt D. Petro. Leidæ fiunt quotannis plus duodena pannorum millia. Fœminæ Lugdunenſes forma & candore Batavicas omnes præcellunt. Cœlum quoque Lugduni longè quam alibi uſquam in tota Provincia temperatius. Eſt hic arx quædam, ſeu *Burgus*, cujus cum laude meminit Janus Douſa mox nobis dicendus, dum ſic alibi canit,

Putatur Engiſtus Britanno.
Orbe redux poſuiſſe victor.

Nullæ quidem in Burgo hoc domus, ſed fructibus undique & arboribus cingitur. tum & puteum habet in medio, ea quidem profunditate, ut neſcire me fatear, quomodo ſitus ferendo ſit.

opus eſt valde antiquum, & à Romanis, ut perhibent, conditum. Ab hoc puteo autem & titulum ſimul & inſignia gentilitia deſumſiſſe uidentur Illuſtriſſimi Waſſenarij, adeo inclytæ vetuſtatis familia, ut proverbiali ſchemate inter Hollandos celebretur, *VVaſſenaria vetuſtiſſima. Brederodia Nobiliſſima, & Egmõda ditiſſima.* Ne vero intereat tam venerandæ antiquitatis monumentum, diligentiſſime, quoties uſus poſtulat, puteus iſte reficitur, ſartus-tectuſque conſervatur. Leucæ unius intervallo Leidâ diſſidet ipſamet *VVaſſenaria*, inſignis profecto & prænobilis pagus, qui ob melioris ſexus in nobiliſſima ea gente defectum, Dynaſtam nunc habet Comitem Ligniacenſem. Leida natus fuit perfidus ille anabaptiſta *Ioannes Bucholdus*, opificio ſartor. qui mira quadam malitia

&

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

& inauditis plane commentis regem creari ſe fecit in Monaſterio, Weſtphaliæ terræ metropoli, anno Chriſti 1534, & poſt varia ibi commiſſa flagitia, miſerabilem ſecum trahentia urbis illius ruinam, captus tandem anno ſequenti, diro ſupplicij genere fuit affectus. prout fuſius ipſi in Commentariis noſtris exequimur. Contra vero edidit Leida complures virtute & eruditione præſtantes viros. inter quos Petrum Blomevennam, Theologum ſummum: Joannẽ Gerbrandi, hiſtoricum adprobum, & aliarum etiam rerum ſcriptorem: Engelbertum Leidenſem, poëtam & litteratorem eximium: Nicolaum Leontium, rhetorem perinſignem: & qui familiam ducit, Janum Douſam, virum nobilem, Toparcham Nordovicenum, utraque lingua doctiſſimum, & poëtam egregium:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

gium: quod ex editis pridem vi-
ri operibus nemini poteſt eſſe
ignotum. Diſtat hinc tantum
exigua leuca *Rhenoburgum*, non
ignobilis pagus, ubi cœnobium
illud ampliſſimum Ordinis Divi
Benedicti, eleganti inprimis
templo alijſq; pulcherrimi ope-
ris ædificiis omni ex parte con-
cinnum. at non unus tamen ce-
leberrimi hujus & penè dixerim
unici monaſterij conditor. quin
potius quatuor eos enumerant,
& in vitrea quadam feneſtra de-
pictos oſtendunt, Didericum vi-
delicet & Florentium Comites,
Petronellam Hollandiæ Princi-
pis conjugem, & Principem
quandam Illuſtriſſimæ domus
Saxoniæ. Fuit autem jam inde à
prima ſui fundationis dotatum
hoc ipſum cœnobium lato in a-
gros & pagos circum vicinos
imperio: ita quidem ut ejus An-
tiſtita ſæculari ſimul & eccleſia-
ſtica

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ſtica juriſdictione præpolleat,
ſupremam & infimam, uti v
cant, juſtitiam in ſubditos ſu
exerceat, luculento præten
gaudens cenſu. Non admittu-
tur vero in nobiliſsimum iſt
religioſarum collegium niſi v
gines domi nobiles. collegiu
certè pulcherrimis legibus inſ
tutum, & cum religioni, tum
virginum dignitati conſervan
peropportunum. ubi inter a
multa opera pia & ſancta, tern
in ſeptimana diebus tam mult
ſumma cum pietate diſtribuun
tur eleemoſynæ, ut bina & an
plius hominum millia per ſingu
los illos dies, magno ſanè pau
pertatis allevamento, ex vicin
undique locis eo accurant. at
que hæc quidem publicè. nih
attinet enim de ſubſidijs illis hi
agere, quæ privatim in certa
quaſdam tenuiores familias ero
gantur. Eſt deinde & aliud, qu

cœno

cœnobium iſtud magnopere commendatur. quod videlicet præter quatuor illos conditores, alioſque perplures Provinciæ Comites, ſepulti in eo ſint varij non Hollandiæ tantum, ſed Selandiæ quoque & adjacentium regionum Dynaſtæ. quorum admodum ſplendidos adeoque regales paſſim adſpicias tumulos, epitaphijs & inſignibus gentilitijs exornatos. ſic ut ſub uno adſpectu hic habeas, & magno cum animi gaudio recognoſcas plurimorum illuſtrium Dynaſtarum memoriam. Eſt & aliud quoddam cœnobium Ordinis D. Bernardi, vulgo dictum *Ter-Lee*, ſeſquileucæ ferè ab Leida itinere, juxta *Nordvicum* pagum, fundatum ab uno è priſcis terræ Comitibus, & ampliſſimo cenſu dotatum. in quo itidem agunt nobiles aliquot virgines. quibus, ut convenerunt in manus anti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ſtitæ, nefas poſtea nubere. quare & major earum pars, plane ut Rhenoburgenſes, quo videlicet pœnitentiæ locus ſit, & reſilire poſſint ab inſtituto, profeſſionem quam diutiſſimè differunt, religioſe tamen & ex decori præſcripto ſua hic obeuntes officia.

LUGDUNUM.

CRevit ab Auſoniis olim mihi fama triumphis,
Et victrix de me præmia Roma tulit.
Reddidit ereptos fugiens Hiſpanus honores,
Dum pro me totus militat Oceanus.
In me terra famē, querulos diſcordia cives,
Et falces acuit mors furibunda ſuas.
Vix nocuit ſecurus Iber. quas ſtruxerat arces,
Deſerit, & pavidos excipit unda pedes.
Dum patriæ pars magna perit, conſervor ab illa;
Totaque ne pereat. ſic periiſſe cupit.
Nunc mihi Apollineos meruit ſors iſta receſſus,
Martiaq; imbellis mœnia Phœbus habet.
Præ lituis pax alma placet; præ milite Pallas,
Linguaque Romanos apta referre modos.

Sit bellum ſenſiſſe ſatis. Iam prælia dicto,
Et mea facundis vocibus arma lego.
At mihi plus debet Pietas : dum pellitur exul
Flãdria, & hoc gaudet vivere tuta ſinu.
Hoſpitium cũ dẽ profugis, atque otia Muſis,
Vis dici doctam me magis, anne piam?

C. B.

AMSTERODAMUM.

SItum eſt Amſterodamum ſub grad.26.minut.44.longitudi-is,latitudinis vero grad.52.mi-ut.4.ad Yam, ſeu Tyam flu-ium, è quo varij paſſim ducun-ur per urbẽ canales, inter quos nplitudine ſimul & ſpecie prę-ellit, ille in medio, quem *Am-erack* vulgo indigetãt. Exeunt tem & intrant ab Orientali bis parte per hoſipſos canales mare Oceanum, omnes illæ otquot ſunt naves, quæ per ſtum illum ſinum ſeu lacum evi, Hollandis *de Zuyder-zee,* omni pænè Europa, & nomi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

natim ex Belgica, Gallia, Anglia, Luſitania, Hiſpania: hinc Germania quoque, Polonia, Livonia, Norvegia, terris Hanſeaticis, Suecia, reliquoque Septemtrione, maximo in dies numero, ad hunc portum appellunt, & ex eo viciſſim iter in eas oras inſtituunt. unde è ſolo Septemtrione bis in anno adpellere videas ducentarũ ut minimum, nonnunquam & trecentarũ, vario mercium genere, Gedani potiſſimum, Rivaliæ, Rigæ, & Nervæ oneratarum navium claſſes. ita ut videatur hoc opidum velut publicum quoddam emporium, & ſtupendus omnino negotiatorum portus. in quo ſæpè obſerves conſiſtere ſupra quingentas naves majores, è varijs quidem terrarum plagis appulſas, ſed magno tamen ex parte holcas Hollandicas, & in civium hujus urbis peculio. qui pulcher pro-

fecto

fecto & ſuperbus aſpectus eſt. unde porro conſequitur, maximopere hic vigere commercia, & poſt unam Antverpiam, Amſterodamum primarium eſſe univerſi hujus tractus emporium. Sed quod maximè quis miretur, quodque fidem pænè exuperat; mox ut appulit aliqua ex jamdictis trecentarum & amplius navium claſſibus, ea incolarum eſt opulentia, ut quidquid illæ advexerint mercium ipſi ſtatim inter ſe coëmant: ſic ut naves intra quintum vel ſextum diem exonerentur, & ad ſuos illico poſſint reverti. Conficiuntur hic plurima omne genus navigia, & plus duodena quotannis pannorum millia. Edidit iſta civitas doctiſſimum illum Alardum Amſtelredamum, virum è ſcriptis notum. Superſtructa eſt tota urbs prælongis quibuſdam & craſsis quod ſatis ſit palis, fiſtuca & alijs

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

machinis alte in aquoſum illum fundum depactis. unde argutè quidam amicus noſter, Si, inquit, videri queat hic fundus, numquam quiſquam amœniorem vidiſſet ſilvam. ferunt autem fiſtucata hæc domuum fundamenta, (tanta ſcilicet ijs inſumi ſolet materia, tantum operæ atque laboris impendi) longe pluris conſtare, quam reliquam omnem ſubſtructionem. Amſterodamum tam publicis quam privatis ædificijs admodum ſplendet, maxime autem templis & locis pijs. ſumma ædes dicata eſt D. Nicolao, & templum vetus vocatur, vulgo *de Oude Kerck*, ad diſcrimem nimirum alterius, quod indigetant novum, & Deiparæ Virgini ſacrum eſt. urbs cive & opibus potens, ſitu opportuna & plane inexpugnabilis, quia mira quadam & ingenioſa ratione, ac ſine ullo prorſus in-

com-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

commodo, ad latiſsima undique ſpatia poteſt inundari. ita ut aëre, unda, ſitu, & canalium fere ad ſingulos vicos ſimilitudine ſimul & copia, tum & aliis proprietatibus; Venetias noſtras quodammodo referat. In ſumma, non felix minus quam admirandum eſt opidum. de quo doctus ille poëta Nicolaus Cannius, civis Amſterodamenſis, ſcitiſsimos hoſce olim luſit verſiculos, quos adſcribere nobis hic viſum eſt:

Hæc illa eſt Batavæ non ultima gloria gentis,
Amnis cui nomen cui cataracta dedit:
Dicta prius Damnum, rariſque habitata colonis,
Cum contenta caſis ruſtica vita fuit.
Hinc Amſterodamum jam facta celebrior, atque
Fortunæ crevit tẽpore nomẽ itẽ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Vrbs bene nota prope atque procul
diſtantibus oris,
Dotibus innumeris ſuſcipienda bonis.
Dives agri, dives pretioſæ veſtis & auri,
Vt pleno cornu copia larga beet.
Quod Tagus atque Hermus vehit & Pactolus, in unum
Vero huc congeſtum dixeris eſſe locum.

AMSTELODAMUM.

URbs ſpacioſa, potens opibus, tectiſque ſuperba,
Viribus invidiam, crimina lege domat.
Civibus aucta novis nunquam ſtat ſimilis iiſdem,
Latius expanſis mœnibus hoſpes abit.
Invertas, fit tota nemus. quo condita fundo eſt,
Nuper Hyperboreo pinus in orbe fuit.
Quicquid mortalis fingit ſolertia curæ,
Vel natura ſuo parturit alma ſinu,
Illa dabit, totoque parans cõmercia mundo
Nunc emere, & totam vendere ſemet amat.

Hae

Has adfert, has trudit opes ſic lucra parantur.
Quid valeat fraus, ſors, ars, mare, terra, docet.
Meſchus, Arabs, Perſæ, Maurus, Iudæus, uterque
Quod ſtrat huc, rurſuſque auferat, Indus habet.
Hanc dum mundus adit, mundumque hæc ipſa pererrat,
Non urbs fixa loco, ſed vagus orbis erit.

C. B.

GOUDA.

GOUDA poſita eſt ad fluvium Iſalam, ſed non eum quem Foſſam Druſianam in Gelria exiſtimant, in faucibus amnis Goudæ, qui & opido fecit nomen. Diſsidet Leida quatuor leucis majoribus, eſtque lautum in primis, opulentum, prævalidum, & frequens quod ſatis ſit opidum. quod complures produxit doctrina & ſcriptis illuſtres viros. quales præſertim Henricus & Joannes inter claros ſcriptores

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Trithemij. hinc Guilielmus Hermannus, & Cornelius Aurelius, uterq; hiſtoricus & poëta: Hermannus Goudanus, Theologus: Jacobus præterea non ignobilis vates: Theodorus Gerardi, vir litteris & virtutibus clarus, & Reinerius Snojus: omnes viri inſignes, & variorum librorum ſcriptores. Conditam lego hanc urbem anno Chriſti M CC LXXII.

GOUDA.

Iſala ſi cedat Vahali, Rhenuſque bicorni
Hæc quoque nata ſuis flumina iactet aquis:
Attamen hunc tellus exornat Gouda ſuperbis,
Læta ſitu, ſtudiis æmula, clara viris.
Hinc natura ferax, illinc concordia cives
Nec ſinit aut inopes, aut nocuiſſe malos.
Templa parat ſpatioſa Deo: nec quilibet ill
Horrendi culpam criminis error habet.
Bella premant alias, hæc eſt ſecurior, urbes
Nec placidos turbāt tympana rauca lares.
Exulat Odryſius, litui, Bellona triumphi:
Relligio, probitas, pax ſociata manent.

C. B.

Deſcri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Deſcribamus deinceps reliquas urbes Hollandiæ.

ENCHUSA.

ENCHVSA poſita eſt ad eam maris Auſtralis (*de Zuyder-zee* vulgo) partem, quæ Friſiam adſpicit, Horna tribus leucis abjuncta. lautum ſanè, concinnum, &, quod caput eſt, munitiſsimũ opidum, portu prorſus mirabili, quique mole & amplitudine nulli Hollandico cedat, ſpectandũ. ubi ingentem adpellentium undecumque, & viciſsim ſolventium, varii generis navium, quæ majori ex parte in opidanorum peculio, numquam non videre eſt copiam. Aperuere autẽ nunc recens & laxavere, non ſine immenſo ſumptu & egregia quadã induſtria, portus ipſius fauces, ſtructo intra pomœrium amplo & laxo navali, quo, ſuperbo ſane adſpectu, & ſingulari commoditate,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

tate, ingentes ſæpè navium claſſes, coadunantur: diffuſa videlicet adeo late maritima hujus urbis potentia, ut, in hoc quidem tractu, verè Oceani regnum poſſideat. Ædificantur hic etiam plurimæ naves, & quemadmodum Hornæ quoque opido huic vicino, aliiſque Hollandiæ locis, adfatim repurgari conſuevit ſalis ratione, poſt paullo in Selandia fuſius explicanda.

ENCHUSA.

ARcta, frequenſque domus nomen mih
fecit & urbem,
Primaque contemptæ tecta dedere caſæ
Navita me iactat pelago, mea rura colonu
Laudat, & hinc terra claudimur, ind
mari.
Abſcidit adverſas à noſtro littore gentes,
Et Friſios mediis dividit æſtus aquis.
Albani ſprevi furias, nec victa tyranno
Oceani proles intemerata ſteti.
Pandit vaſta meis Neptunus regna carini
Et procul à patriæ ſedibus exul eo. (vis
Quæro foris, quæ parca domi natura nega
Quæq; domi tribuit plurima, porto foras

Belg

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Belga tuos mirare Deos. dũ munera mundo
Dividis, ex alio ſidere plura refers.

C. B.

HORNA.

HORNA ſita eſt ad eumdem illum ſinum, ſeu lacum Flevi, (*de Zuyder-zee* vulgo) & Edamo duabus leucis abjuncta. opidum peramœnum, dives, & ſic ſatis etiam amplum, tum bono & laxo admodum portu ſpectabile. ſitu vero tum opportunum, tamque & multis ſimul & magnis undique foſsis circumdatum, ut, quod vim quidem attinet, videatur prorſus inexpugnabile: eo magis quod plenum ſit animoſo, & ad quidvis audendum parato cive. Gaudet quotannis menſe Majo anniverſario quodam caſei butyrique mercatu. cuius utriuſque lactarij tanta huc terra marique conducitur copia, ut non niſi qui coram ſpectave-

ctaverit, induci umquam poſsit, ut credat, quam ingens inde cō-fletur pecuniæ ſumma cumque inſignis quædam hîc habeatur navigiorum commoditas, non in varias tantum provincias Belgicæ, ſed Hiſpaniam quoque & Luſitaniam, merces illas diſtribuunt. Floret etiam Horna varijs opificijs, quæ non minori induſtria, quam commodo ſuo & quæſtu, cives exercent. Horna natus eſt Hadrianus Junius, profeſsione quidem Medicus, ſed in alia etiam qualibet diſciplina verſatiſsimus, poëta perquam eximius, & clariſsimus ſane Philoſophus.

HORNA.

Fortia, cantatus quondam, mea mœnia Flevus
Alluit, & portus verberat unda meos.
Æmula me vultu ſpectas Enchuſa ſiniſtro,
Et cauſam litis me cupis eſſe tuæ,
Accipe placatas æterno fœdere dextras,
Dum pereat junctis viribus hoſtis Iber.

En

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

En tecum cõmune ſalũ, commune profundũ
Navigo & in mediis pabula ſector aquis.
Iam mea Cimbrorum redimunt commercia terræ,
Fœtaq; Gotthorũ carbaſa portus habet.
Nunc onerat noſtras pelagi captura carinas,
Terrenoſque fovet præda marina Deos.
Me ferit, & lædit: me ſervat ab hoſtibus æquor
Sic ſervaſtis aquæ, ſic nocuiſtis aquæ.

C. B.

ALCMARIA.

ALCMARIA diſtat Harlemo itinere quinque leucarum, eſtque civitas admodum opulenta: quia nempe ex territorio circumiecto, fertiliſsimo illo & armentis prædivite, largior multo caſei butyrique proveniat copia, quam ex alia uſquam Hollandiæ parte. Fuit hæc patria Petri Nannii, docti & clari viri, pluriumque voluminum laudatiſsimorum ſcriptoris.

ALC-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ALCMARIA.

TOta paludoſis Alcmaria ſurgit in undis,
Pulchraque, Verona depereunte, nitet.
Ne Latium præfer Baias, aut Theſſala Tempe.
Græcia, vel campos Brixia terra tuos.
Proxima Nereidũ ſpumãtes adſpicit undas,
Proximaque umbroſas ſpectat Hamadryadas.
Serica Sidoniis decurrunt ſtamina portis,
Hic laſſant Batavas linea fila manus.
Quæq; tegãt nudos velamina ſufficit artus,
Et memores primi nos cupit eſſe mali.
Heſperios ſprevit bellis infracta furores,
Bæticaque affuſis caſtra fugavit aquis.
Pugnavere viri. ſed & hic (ſpectaſtis Iberi)
Femina pugnanti porrigit arma viro.

C. B.

PURMERENDA.

PURMERENDA leucæ tantum maioris ſpatio diſſidet à Monachodamo, & bona vetuſtate ſpectanda eſt arce, firmo totius illius tractus præſidio. Dynaſtam agnoſcit Comitum Egmondanum.

EDA

EDAMUM.

EDAMUM adjacet ſinui maris Auſtralis, tribus leucis ab Amſterodamo. opidum hercle haud infimi nominis, in quo plurimæ ſemper ædificari ſolent magnitudine ſimul & ſpecie commendabiles naves. laudatiſſimus quoque in territorio circumjecto premitur caſeus, idque am incredibili copia, & cum anto civium quæſtu, ut univerum opidulum inde locupleteur, & rebus omnibus affluat.

MONACHODAMUM.

MONACHODAMVM leuca tantum prægrandi Edamo bjungitur.

WESOPUM.

WESOPUM ſimileuca dumtaxat diſſidet *Muda*. Sunt utem hæc duo opidula ſitu in

primis opportuna, & neutiquam
contemnenda, nec paſcuis tan
tum in paſtum armenti, ſed piſ
catu quoque in uſus humano
admodum copioſa.

NARDA.

NARDA quam & *Nardenu*
Latine ſcribentes indigetã
Muda pariter & Weſopo leuc
tantum majoris intercapedi
diſſidet.

WOERDA.

WOERDA diſſidet Leida ſp
tio quinque leucarum. op
dum arce validè ſatis mun
conſpicuum. natus hinc doct
ille Joannes Piſtorius. Ceſſit a
tem hoc opidum, nupera Reg
donatione, Brunſvicenſium D
ci Erico.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

OUDEWATERA.

OUDEVVATERA eidem cum
Gouda Iſalæ flumini adja-
cet, Woerda unius tantum leu-
æ ſpatio diſſitum. Colligitur
utem & in iſtius & in ſuperio-
is opidi territorijs ingens vis
audatiſſimæ cannabis. unde &
n utroque opidulo , quidquid
ere rudentum & retium, ad ma-
imas illas Hollandorum Selan-
lorumque piſcationes requiri-
ur, ſolet elaborari. quæ tam ma-
ni momenti res eſt, ut in ea con-
iſtat quaſi fundus & columen
ortunarum utriuſque urbeculę,
uæ hac ipſa de cauſſa multos
dmodum opulentos numerant
ives. Natus hinc fuit Joannes
alæonydorus , ordinis Carme-
tarum, religione ſimul & ſcri-
tis, magno ſtudioſorum bono
ulgatis, toto orbe clariſſimus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

SCHOONHOVIA.

SCHOONHOVIA ſedet a dexteram ripam fluminis Le cæ, leuca tantum ab Oudevvat ra. eſtque lautum & nitidũ op dum, laudabili ſatis portu, & pi catoriis actuariiſque navigiis l cuples. Capitur hic, inter cæt ros piſces, ingens admodum v ſalmonum, quorum ſollenne opido iſthoc emporium, vel, vulgo loquimur, *ſtapula*. Nat hinc reverendus ille Joannes Schoonhovia, cujus memin inter viros Illuſtres Trithemiu Item doctus ille & venerabi Anianus, ordinis Divi Domin ci, Epiſcopus Aſaphenſis. Ex e dem hoc opido prodiit etia mater clariſſimi viri Longol cujus eximiam claritudinẽ o dani hoc nomine ſibi adſciſcu verum pater revera Gallus. i in lucem editus fuit Mechlini

pro

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

prout palam in ſcriptis ſuis teſtatur.

ISELSTEINIUM.

ISELSTEINIUM ſemileuca tantummodo diſtat Viana. locus aqua & terra peropportunus, cui & ampla ſatis in pagos agroſque finitimos juriſdictio. ſuper qua indeciſa etiam pendet lis, utrumne à Comitatu Hollandiæ, an vero à ditione Ultrajectina dependeat. Interea tamen Comitatui ſubeſt, & Dynaſtam agnoſcit Philippum Guilielmum, filium Principis Arauſini, Maximiliani, ultimi Comitis Buranorum, nepotem.

VIANA.

VIANA poſita eſt ad lævam eiuſdem Leccæ ripam, & Schoonhovia duas tantum leucas abjuncta. etſi autem ſe jactet pro ſtatu & ditione peculiari,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

continetur tamen Hollandiæ fi
nibus. Dynaſta illi Henricu
Brederodius, qui à reliqua omn
Hollandia ſeparatam, juriſdi
ctioneque & imperio regio libe
ram prorſus & immunem eſſ
contendit. contra inſtante Rege
& ſupremum ſibi in eam impe
rium vindicante. ſic ut in magn
Mechlinienſi Conſilio indeciſ
inter utrumq; pendeat lis. Hen
rico vero ſine liberis nuper ex
tincto, variæ, non de hoc tan
tum opido, ſed de reliqua omn
ipſius ditione, exortæ ſunt lites
de quibus nihil hactenus qui
dem in alterutram partem ſta
tutum eſt. Natus hinc magnu
ille Theologus, Guilielmus Via
nenſis.

LERODAMUM.

LERODAMVM adſidet flu
mini Lingæ, ſemileuca tan
tum ad Aſpera. territorium au
te

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

tem habet trans flumen, quod propterea vulgo dicunt *het landt van Dam.* quo pacto, ex trito iſtorum ritu etiam aliæ quædam opidorum Hollandiæ nomina ſolent formari. Dynaſtam habet eundem Buranum.

A S P E R A.

ASPERA eſt ad prædictum Lingam, & Huclonio ſemileuca dumtaxat abiungitur. Prę-terlabitur autem urbeculam fluvius ea ſuavitate, ac tam leni ſuſurro, ut hoc loci *Amoris* ſibi cognomen invenerit, dicaturque *de Liefde.* Paſſa eſt Aſpera, Caroli Gelriæ Ducis temporibus, atque adeo anno à Chriſto nato 1516, extremam quamdam calamitatem. Gelri ſiquidem, comitantibus eos non paucis ex ipſa Hollandia perduellibus, eam adorti, poſt diutinam oppugnationem, & ſtrenuam incolarum

protectionem, tandem vi & manu armata invadunt, tanta edita hominum ſtrage, tamque immani crudelitate in omnes promiſcuè ſævientes, ut nec ædibus ipſis ſacris abſtineretur, neque fœminis, una cum parvulis liberis confugientibus, parceretur, & ut paucis abſolvam, ut ne laceſſiti quidem & irritati graviter Turcæ inhumanius fuerint ſævituri.

HUCLONIUM.

HUCLONIUM Reginoni *Hercules* (vulgo eſt *Huculin*) dicitur & conditum anno jam tum IↃ CC LXXXVIII. ſitum eſt ad eumdem Lingam, ſemileuca quidem ab Lerodamo, Schoonhovia vero tribus & ſemi. Arcem habet ſatis inclytæ vetuſtatis, quam fundatam volunt ab Hercule Allemanno. plures enim viros fortiſſimos Herculi fuiſſe cogno-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

cognomines, etiam pueris notum eſt.

GORICOMIUM.

GORICOMIUM diſtat Schoonhovia tribus leucis, eſtque ad dexteram ripā fluminis Rheni, quod eo loco Vahalis dicitur, in ipſo adeo Lingæ, quem diximus, oſtio. opidum quidem prçlautum, & arce valide ſatis munita conſpicuum. ea condita fuit ſub Florentio IV, Hollandiæ regulo, ab Joanne Dynaſta Arkelio. qui incolas pagi Wolfortij juſſit veteres ſuos lares deſerere, ſeque ad arcem iſtam recipere, & in ejus dumtaxat confinijs ædificare. quod cum ſedulo ipſi feciſſent, ille mœnibus ſtatim & foſſis locum clauſit, & Goricomij nomen impoſuit. Spectantur è ſumma turri, præter innumeros pagos, viginti & duo opida muris clauſa, Philippi Regis im-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

perio ſubdita. pulcher profecto
& memorandus adſpectus! Ce-
lebratur hic quotidianus quidã
caſei butyrique & aliarum re-
rum eſculentarum mercatus. un-
de ex iſto portu incredibilem fe-
re annonæ vim, cum in alias
quidem partes, tum Antverpiam
maxime deportari conſpicias.
opidanis non modo negotiato-
res, ſed & nautas plerumque a-
gentibus, & ſupra modum hunc
diteſcentibus. Goricomio natus
fuit Henricus Gorichemius, vir
Theologico ſtudio nobilis. item
clariſſimus ille Joannes Harius,
qui etſi non admodum littera-
tus, ea tamen & pietate, & in lit-
teras virtuteſque fuit affectu, ut
per omnem ætatem, ſumma qui-
dem cum diligentia, nec minori
impenſa, conquiſiverit undique
& congeſſerit admirandam pla-
ne omne genus librorum biblio-
thecam. Erat egregius iſte vi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Canonicus Goricomienſis; ſed beneficio Cæſaris cooptatus fuit in Collegium illud Canonicorum, quod in egregio illo municipio Hagenſi, & ſacello ibidem aulæ Principalis. quo cum larem ſuum transferret, & una tot libris inſtructam bibliothecam, populus admirari, ſtupere, fateri denique, numquam ſe credidiſſe, vel in toto terrarum orbe tot volumina reperiri. quare & inditum homini cognomentum *Ioanni cum libris*. Hagæ poſtmodum annos complures vixit, & bibliothecam ſummo ut antea ſtudio ivit auctum. quam moriens tandem anno circiter 1532, teſtamento legavit eidem Carolo Quinto Imperatori. Oſtenditur juxta hoc opidum locus, in quo caſtra meatum ferunt Herculem Allemannum. unde & territorium conjunctũ, bonis aliquot pagis inſeſſum, ad hunc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

hunc uſque diem vulgo audit *Ager Herculeus*, ita enim interpretor voces illas Teutonicas, *'t Landt van Arkel.*

GORICHEMUM.

ADſpicit invictis hanc cinctam mœnibus urbem,
Quem Vahalis, vel quem flumine Linga vehis.
Adſpicit, Heſperiis quæ propugnacula bellis:
Quem fremat excuſsis machina crebra pilis,
Adſpicit adverſo quantum ſe opponat Ibero,
Invigiletque ſuis Martia dextra focis.
Sic didicit bellare ſibi, nec milite ſolum
Tuta, ſed ipſa ſuis civibus eſſe cupit.
Erkelijs quondam ſubmiſit ſceptra Dynaſtis:
Hæc quoque iam damnans nomina, tota ſua eſt.
Cur toties Batavum depingis Belga leonem?
Qui patriam cuſtos aſſerit, iſte leo eſt.

C. B.

WO-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

WORICOMIUM.

WORICOMIVM adjacet lævæ jamdicti Vahalis ripæ, Goricomio pæne adverſum. eſt autem in ditione Comitis Hornæ.

HEUSDA.

HEVSDA ſive *Heuſdanum*, Woricomio diſtat duabus leucis. arcem habet ſic ſatis egregiam. tum & amplum in pagos aliquot circumjectos imperium. In campis urbi vicinis & Capellam verſus porrectis eruitur copioſe uſtibilis ille ceſpes, qui vulgo *Turf* dicitur.

ROTERODAMUM.

ROTERODAMVM propinquum eſt Moſæ, & ad Roteræ, unde nomen deſumit, fauces. Vetuſtiſſimam urbem eſſe, & à conditore Roterio rege denominatam tradit Robertus Cœnalis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

nalis. cui adſtipulatur & Abbas Trithemius; qui fundatam vult anno à nato humani generis Redemtore IↃ CCC IX, & ſepultum in ea Roterium illum, vigeſimũ tertium regem Francorũ. Schiedamo unius, Gouda trium leucarum intervallo abjungitur; opidum valde munitum, lautum, concinnum, & pannificio ſatis florens: civibus denique & prænitidis ædificiis denſum. ſummum templum, ſacrum eſt D. Laurentio, pulchra profecto & ſumtuoſa ſubſtructio. Hoc opidum patriam habuit doctiſſimus ille & celeberrimus vir Deſiderius Eraſmus Roterodamus, plurimorum voluminum ſcriptor: qui obiit Baſileæ, anno à partu Virginis 1536. Dum ad exitum properaret hoc opus, Roterodamum gravi afflictum eſt infortunio. ſiquidem caſu exortum incendium, breviſſimo tem-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

temporis ſpatio, plus nongentas domos, ac non paucas etiam naves, cum nonneminis morte, & graviſſio omnium damno, abſumſit, quæ omnia tamen (ea eſt civium opulentia) intra annum mox reparata: gliſcentibus hodie magis magiſque commerciis, exteriſque certatim ad urbem hanc confluentibus.

ROTERODAMUM.

INclyta veliferus pulſat mea mœnia Moſa,
Parte alia placidis Rottera lãbit aquis.
Occiduum late commercia porto per orbẽ,
Gallia quas poſcit, quaſque Britannus opes.
Hic meus Auſonij vindex ſermonis Eraſmus
Vagijt, & cunis abdidit ora ſuis.
Mæoniden iactat Colophon, Verona Catullum:
Sufficit ad laudes hunc genuiſſe meas.
Nunc tantum fragili veneror ſub marmore numen,
Dum ſilet in medio lingua diſerta foro.
Quem genui, Baſilea tegit, Sapientia fatis
Eximit, & cineri vult ſuppreſſe ſuo.

Me

Me timet Hiſpanus, timuit grex barbarus ipſum,
Ille meis victus claſsibus, hic calamo.

C. B.

SCHIEDAMUM.

SCHIEDAMVM eidem Moſæ vicinum eſt, ad foſſam, ſive canalem Schiam, qui & opido nomen impertit, ac ſimileuca dumtaxat abeſt Vlaerdinga.

GERTRUDOBERGA.

BERGA D. GERTRUDIS, vulgo *Sinte Geertruydēbergh*, adjacet ripæ ſiniſtræ fluvij Mervæ; ac Dordrechto, Heuſdano, & Breda parili ferè trium leucarum ſpatio diſſidet. bonum ſane & munitiſſimum opidum, adeoque ob ſitum fortaſſis inexpugnabile. Ad hunc locum in dicto jam Merva capitur omnis illa vis aloſarum, quæ ſtatis anni temporibus in hac Belgica nobis ſuppe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ſuppetunt. incipit autem præcipua hujus piſcis captura inde à primis tonitruis menſis Martij, eaque tam copioſa, ut in retibus uno aliquo die numerata ſint plus octodecim piſcium millia. magnitudine inter ſe differunt, ac ſalliri etiam ſolent: atque hinc porro in varias terræ partes & recentes ſimul & ſale contectæ diſtribui. Ad hoc uſque opidum comitari olim ſolebant Hollandi ſuos & terræ Hannoniæ Principes, quoties eo ſeſe conferrent: atque hic item in Hollandiam revertentes rurſus excipere. etſi enim certis de cauſſis Brabantiæ Duces ſupremum ſibi in hanc urbem imperium vindicent, poſſeſſio tamen ejuſdem eſt penes Hollandiæ Comites. quare etiam moris olim utrique genti, Hollandis quidem, Principes ſuos ad retinendam, Brabantis contra, ſuos ad recuperan-

dam, jurejurando obſtringere.

GERTRUDIS-MONS.

NEſcio, num claris Brabantum debear oris,
An me Batavici vendicet ora ſoli.
Quicquid erit, noſtris ſociavimus arma Batavis,
Nec procul à Mervæ belligeramus aquis,
Vendita ſum ſceleris pretium, ſed victa triumphi:
Quam diſtant meritis victor, & emptor iber?
Magna ſuum quondam me dixit femina Montem,
Nunc Martis potius mons & arena vocer.

C. B.

SEVENBERGA.

SEVENBERGA ſita eſt ad eumdum Mervam, & Gertrudoberga Bredaque æquali trium leucarum intervallo abjuncta. opidum ſatis lautum, quodque olim in ditione Illuſtris viri Cornelij

nelij de Bergis; quo defunćto, delatum eſt ad Illuſtriſſimum Comitem Arembergium.

WILLEMSTADA.

ADditamentum. [Condiderunt, durante hoc bello civili, Potentiſſimi Ordines Provinciarum Fœderatarum, haud procul à Sevenberga, in inſula vulgo *de Ruygenhil*, munitiſſimum quoddam & ſitu admodũ opportunum opidum, cui, in memoriam Illuſtriſſimi Principis Arauſini, nomen fecere *Guilielmo-Stadio*, Belgice *VVillemſtadt*.]

Atque opida quidem hactenus nobis deſcripta, etſi non ea qua Flandrica vel Brabantica magnitudine, ſatis tamen vel ſic ſpatioſa ſunt tum & lauta pleraque, opulenta, frequentia, & amœno inprimis lætoque adſpectu. Quæ cum magna ex par-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

te, quod ad regimen quidem & politiam attinet, vix quidquam inter ſe diſcrepent: nos à peculiari ejus rei deſcriptione ſuperſedimus, & ad ea tranſibimus opida, quæ, etſi muris non cincta, gaudent tamen eodem cum illis jure. ac primo quidem occurrit.

MEDENBLICA.

MEDENBLICA, poſita in extremo ad Septentrionem Hollandiæ littore, & Enchuſa duabus & ſemi-leucis abjuncta municipium ſane haud pœnitendum, validaque admodum arce conſpicuum. territorium ejus quod ad paſcua quidem pecori ſaginando idonea, magno ſane municipum bono, univerſæ Hollandiæ præſtantiſſimum.

BEVERWICUM.

BEVERVVICVM poſitum eſt ad Tyæ ſive Yæ fluv. & mari
Auſtrin

Auſtrini ſinum, & Harlemo duabus leucis abiunctum.

MUDA.

MUDA ſita eſt juxta lacum Flevi, ad fluviolum Vechtam, & ſemileuca tantum Weſopo, Narda vero leuca prægrandi abjuncta. opidum ſane mediocre, & ab altera fluvij ripa inſigni & forti admodum arce communitum, ex qua per pontem ad opidum tranſitus.

NEOPORTUS.

NEOPORTUS ſita eſt è regione Schoonhoviæ, unde leucæ tantum quadrante abjungitur. olim quidem lautiſsimum opidum; hodie vero mediocre.

VLARDINGA.

VLARDINGA; ſita fere ad Moſæ fauces, Roterodamo & Delphis æquali propemodum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ſpatio duarum leucarum abeſt, una ex antiquiſsimis terræ Hollandiæ civitatibus.

GRAVESANDA.

GRAVESANDA Moſæ propemodum faucibus adſita Delphis Hagaque pari duarum leucarum intercapedine diſsidet. opidum valde antiquum, & olim nō mœnibus tantum clauſum, verum etiam potens, & Senatus Hollandici ordinaria ſedes. hodie, licet in veteri illo ſplendore multum amiſerit, tolerabili tamen cōditione eſt. Seminatur in ejus confiniis largior multo frumenti vis, quam in alia ulla Hollandiæ parte, quod nempe feliciter iſthic & ſpecioſiſsimum naſcitur. Suppetunt inſuper Graveſandâ nobiliſsimi illi caſei, quos Graveſandos vulgo appellant, & magnopere paſſim ab omnibus expetuntur.

Su

Sunt inſuper in Hollandia, & paganorum in ea catalogo, multi admodum memorabiles, & iiſdē fere cum opidis muro clauſis priuilegijs præditi loci, quorum nobiliores aliquot maximeque momentoſos obiter excerpemus. & primo quidem prænobilem illam & ampliſsimam Hagam.

HAGA,
Municipium AULA *inſigne.*

HAGA, quam Batavi vocant *den Hage*, mari ab Occidente vicina eſt. Delphis quidēm una prægrandi, Leida vero duabus, Roterodamo denique tribus leucis abjungitur. hic, meo quidem iudicio, non pulcherrimus modo, ſed ditiſsimus quoque, & fortaſsis etiam maximus, univerſæ Europæ pagus eſt. habet enim ſupra bis mille domos, in iiſque complures ad-

modum bonas & laxas; maximè autẽ ampliſsimum illud & ſumtuoſiſsimum palatium regium, arci cuipiam muris clauſæ adſimile, & foſsis undique communitum. quod conditum olim à Guilielmo, Hollandiæ Comite, iam in Romanorum Regem electo, qui & Senatum Hollandiæ, Graveſandæ prius, ut diximus, commorantem, in hunc locum traduxit; à cuius quidem Senatus ſententiis provocare porro licet Mechliniam, & ſupremum inibi regis Conſilium. Conſtat autem nunc temporis ex Præſideuno, & quatuordecim Senatoribus. Advocato item Fiſcali, Procuratore. ut vocant, generali, Graphiariis, Secretariis, aliiſque id genus miniſtris. Præſidis hodie munus obit Cornelius Suſius, Toparcha Riſvicanus, cuius infra prolixior mentio. Senatores ſunt Martinus Nardenus,

nus, Arnoldus Saſboutus, Dominicus Bootius, Quintinus Weytſius, Arnoldus Nicolaius, Balduinis Jacobi Cranedonckius, Nicolaus Vander-Lanus, Adrianus Verhouvius, Reinerus Moonſius, qui & Procurator generalis, Joannes Lezanius, Jacobus Merſchius, Witto Wittenius, Carolus Smiterus, & Adrianus Mylius. Eſt in ipſo palatio peregregium quoddam Sacellum, & in eo Canonicorum Collegium. Præterea Ratiocinariũ, vel, ut vulgo appellant, Camera rationum; cui accepti pariter & expenſi rationes reddere alias tenebantur regii omnes per Hollandiam, ditionem Ultraiectinam, Selandiam, Friſiam, & Trãſiſalanam Quæſtores, Theſaurarii, & quidquid præterea talium miniſtrorum eſt. In eodem palatio adſervabatur egregia illa bibliotheca, collecta, ut in Gor-

comio diximus, & congeſta à clariſſimo illo Joanne Hario. quæ perpetuum quidem & peculiarem olim habebat cuſtodē, ſed commiſſa nuper & in tutelam quodammodo tradita fuerat Præſidi Viglio; cui & conſignandos curavit Philippus Rex libros olim Margaretæ Auſtriacæ, Imperatoris Caroli amitæ, & pro eo Belgicæ hujus Gubernatricis, Gallice magna ex parte, nonnullos vero Latine etiam ſcriptos. Nolunt incolæ, ſola quadam animi magnitudine impulſi, nobiliſſimum iſtud municipium muris & mœnibus claudere. quia nempe honeſtius ipſis videtur, Cæſaris ea in re ſatis notam opinionem & alios magnos viros æmulantibus, ſi Domini ſint pulcherrimi potentiſſimique Europæ totius pagi, quam ejuſmodi urbis, quæ ſi mœnibus foret clauſa, cenſeretur quodam-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

modo inter minores. ſed næ iſt-
hæc animi magnificentia magno
ipſis ſuperioribus annis conſti-
tit. cum Martinus Roſſemius,
Gelriæ Ducis Archiſtrategus,
cognito, locum expugnatu fa-
cillimum, & opulentia ejus alle-
ctus, parva manu, ſed non ſine
magno periculo, ſola diripiendi
illius cauſſa, omnem fere Hol-
landiam pervagatus, Hagam mi-
ſerrimè depopulatus eſt. quæ ſi
muris fuiſſet clauſa, numquam
id ille tentaſſet. interjecto nam-
que vel minimo temporis ſpa-
tio, oppreſſiſſent hominem mi-
litares undique Hollandorum
copiæ. Hagæ adjacet amœniſsi-
mũ nemus, vario in venantium
uſus ferarum genere copioſum,
ac tam delectabile ſimul & pul-
chrum, ut proprie videatur unus
ex iis locis, quos Poëtæ antiqui-
tus ſacros dixerunt. extant au-
tem in eo & finitimis aliquot lo-
cis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

cis antiquitates quædam, & monumenta marmorea veterum Imperatorum, Hadriani videlicet, Antonini, Lucij Septimij Severi, & aliorum. Hagæ natus fuit Joannes de Haga, alias de Indagine, vir ob excellentem doctrinam clariſsimus, & complurium operum ſcriptor. Item Guilielmus Gnapheus, vir doctus, & primus apud Inferiores Germanos poëta Comicus, tum & aliis ſcriptis illuſtris. Joannes Secundus, adoleſcens doctiſsimus, auctor ejus poëmatis cui titulus Baſia, & compluriurn aliorum, quæ magna ſua cum laude vulgavit. Juſtus Velſius Medicus perilluſtris & magnus Philoſophus. qui & ipſe complura edidit ſcripta, ut videre eſt nominatim in Bibliotheca jam aliquoties allegata. Præterea nobiliſsimus ille Gerardus, Dominus Aſſendelfij, olim Præfectus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Hollandiæ, qui cum ſumma doctrina prudentiam rite coniunxerat. Hodie iactat Haga Cornelium Suſium, etiam ipſum Hollandiæ Præſidem, ſupra nobis obiter commemoratum, virum domi nobilem, & cum litteris Græcis Latiniſque, tum Juriſprudentia maximè celebrẽ, ac non infimi nominis vatem. Hippolytum inde Perſinum. Præſidem Ultraiectenſem, rara quadam doctrina, nec minori prudentia præditũ virum, ideoque in magno paſsim æſtimio. Nicolaum Aſſendelfium, Gerardi iamdicti filium, virtute & litteris inclytum, ac dignam tanto parente prolem. Splinterum Hargenium, Dominum Oſtervicanum, virum intime doctum neque tinctum dumtaxat ingenuis artibus, ſed penitus iis imbutum. Arnoldum Cobellium, Ordinum Hollandiæ Theſau-

rarium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

rarium, eruditione pariter & iu
dicio magnum. necnon fratrem
eius Philippum, Senatorẽ Con
ſilii ſanctioris, virum eruditiſsi
mum, & mirabili quadam in re
bus tractandis dexteritate: und
factum, ut ſæpe, & apud vario
Principes, regium egerit Orato
rem. Subiungemus hic deniqu
& Joannem de Gouda, Synd
cum Reipublicæ Groningenſi
virum inſigniter doctum, &
obeundis negotiis publicis ac
pariter atque induſtrium: qua
& domi foriſque in magna pa
ſim eſt fama, & eximia quada
pollet auctoritate. ſic ut ob ra
in Regem officia, & navatam
in patria fideliſsimam operam
affectus ab Regia Maieſtate
compluribus præmiis, variiſq
honorum & dignitatum titu
exornatus: nam & Equitem eu
creavit auratum, & quo plu
bus ad virtutem adderet calc
ſuu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ſuum in ditione Groningenſi Vicarium, magna viri cum laude, conſtituit.

HAGA.

SEdet priſca Ducum, non urbs, tamen urbibus ipſa
Maior, & à Batavo principe nomen habens,
Sto Thetyn, Faunumque inter, latus inde procellis,
Parte alia umbroſum robore cincta latus.
Hic Themis & ſacras loquitur Prudentia leges,
Et trepidos inſons excipit aula reos.
Hic edicta Patrũ & magni decreta Senatus
Colligit, & patriæ proſpicit una ſuæ.
Auriacuſque meis accedens laudibus heros
Altius anguſtum tollit ad aſtra caput.
Quas aquilas, quæ ſigna vides, vexilla, triumphos,
Hæc ſunt Naſſovia parta trophæa manu.
Cum ſociæ pugnant urbes, pugnantibus adſum:
Et partem pugnæ, conſuluiſſe puto.

C. B.

Semi-

Semileuca fere ab Haga diſsi-
det LAUSDUNA pagus. ubi am-
pliſſimum olim Religioſarũ no-
bilium, Ordinis D. Bernardi
Cœnobium, auguſto inprimi-
Comitis Margaretæ ſepulchr-
& ſequenti inſcriptione conſpi-
cuum. nam cum ea de re Era-
mus quoque & Joannes Ludo-
vicus Vives, inter alios quoſda-
illuſtres ſcriptores in commen-
tariis ſuis meminerint, opera-
pretium fuerit, epitaphium illu-
hic ad verbum exſcribere. quo-
priuſquam tamen apponam, pr-
mittenda videtur compendio-
occaſionis ipſius rei narrati-
Audio igitur, adiiſſe quonda-
ad Comitem illam prædictam
Florentii & Machtildis Holla-
diæ Selandiæque Principum
liam, mulierem quamdam pa-
perculam, duos unico partu e-
tos parvulos ulnis geſtante-
cui, ut fit, eleemoſynam poſt-
lan-

lanti, Margareta non ſolum nihil quidquam porrexit, ſed irriſam inſuper & contemptam his verbis demiſit: Fieri (inquit) non poteſt, ut uno partu naſcantur duo, (*imo hoc ſæpe accidit: & quidem, quamquam raro, trigemini naſcuntur*) niſi totidem fuerint patres: quare alterum ſane oportet furtivo concubitu eſſe prognatum. muliercula ſic deriſa Deum precata eſt, ut pudicitiam ſuam faceret palam, & in evidens ejus ſignum permitteret, Comitiſſam tunc gravidam totidem fœtus eniti, quot ſunt anni totius dies. atque hinc porro evenit, ut poſt aliquod tempus eniteretur trecentos & ſexaginta quatuor liberos, partim maſculos, partim fœmellas. quorum ſingulos narrãt fuiſſe pulli dumtaxat gallinacei magnitudine, ſed omnes tamen vixiſſe, & ſalutari baptiſmo tinctos ab Guido-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ne, Epiſcopi Trajectenſis Vica-
rio; qui maribus quidem Joan-
nis, fœminis vero Eliſabetha
nomen indiderit. ipſis paullo
poſt una cum matre extinctis, &
eodem cum ea tumulo conditis
addito epitaphio, quod verba
tim expreſſi.

*Illuſtris Domini Florentij Co-
mitis Hollandiæ filia, cuius mate
fuit Machtildis, filia Henrici Duc
Brabantiæ; fratrem quoq; habu
Guilielmum Alamaniæ Regē: hæ
præfata Domina Margareta, an
no ſalutis milleſimo ducenteſim
ſeptuageſimo ſexto, ætatis ſuæ ann
quadrageſimo ſecundo, ipſo die Pa
raſceves, hora nona ante meridi
peperit infantes vivos promiſcu
ſexus numero trecentos ſexagin
quatuor. qui poſtquam per ven
rabilem Epiſcopum Dominū Gu
donem Suffraganeum, præſentib
nonnullis proceribus & magnat
bus, in pelvi quadam baptiſmi ſ*

crame

cramentum percepiſſent, & maſculis Ioannes, fœmellis vero Eliſabeth nomen impoſitum fuiſſet, ipſorum omnium ſimul cum matre animæ ad Deum æternaliter victuræ redierunt, corpora autem ſub hoc ſaxo requieſcunt.

Martinus Cromerus in hiſtoria ſua Polonica teſtatur. Margaretam quamdam, Comitis Virboſlai uxorem, unico partu enixam triginta ſex liberos, omnes vivos, idque Cracoviæ, regni illius metropoli, anno ſalutis MCCLXIX. quod etſi cum Philoſophorum quidem & Medicorum placitis, adeoque ipſa natura fortaſſis pugnet: ſciendum tamen, omnes omnino regulas aliquam ſemper pati exceptionem. accedente præſertim vel gratia, vel vindicta divina, cujus omnipotentia ſæpe ipſam naturam & elementa rerum tranſcendit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

SCHAGA ſita eſt in extrema Septemtrionali Hollandiæ parte, & Alcmaria ſimul ac Medenblica pari trium leucarum intervallo abjuncta: pulchrum quidem, & amplum quod ſatis ſit municipium, ac prænobili etiam arce conſpicuum.

ISELMONDA poſita eſt ad flumen Mervam, adeoque ad ipſum Iſelæ fluminis oſtium, unde accepit & nomen. Roterodamo tantum dimidia, Dordrechto vero duabus leucis abjungitur. pagus equidem peregregius, & qui pulchram habeat arcem, ditionis Toparchæ Merodani.

EGMONDA Oceano mari ab Occaſu propinqua eſt, & Alcmaria quidem ſeſquileuca, Bevervico duabus leucis abjuncta: pulcher profecto & concinnus admodum pagus. juxta quem & Cœnobium olim, longe hercle

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ampliſſimum. quod, teſtante Irenico, conditum fuit ab Adelberto. Habet vero & iſte locus ſatis inſignem arcem, ita ut Comitatus dignitate præfulgeat: ſumente ab eo cognomen illuſtriſſima & antiqua gente Egmondana, cujus hodie caput Philippus, ſummæ dignitatis & expectationis adoleſcens, ut qui Eques ſit aurei Velleris, Princeps Gaverenus in Flandria, & complurium opidorum pagorumque non Hollandię tantum, verum etiam Flandriæ, Artheſiæ, adeoque & Galliæ, Dominus. Egmondanus fuit Nicolaus de Terra Nova, Epiſcopus Harlemenſis, doctus ſane & reverendus Antiſtes.

BREDERODA inſignis profecto eſt arx, medio fere inter Harlemum & Bevervicum itinere. Sumit ab ea cognomen antiquiſſima nobiliſſimaque gẽs

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Brederodia, quæ complures edi-
dit viros illuſtres, neque tantum
iſtius arcis, ſed Vianæ præterea,
opidi ſupra nobis deſcripti, &
variorum pagorum Dynaſtas
hodierno loci Toparchæ Henri
co eſt nomen. qui cum improli
nuper deceſſerit, variæ ſupe
ejus hæreditate exortę ſunt lites
quæ, ut paullo ante memini
mus, etiamnunc pendent inde
ciſæ.

FALCOBVRGVM Leid
unius tantummodo leucę ſpati
diſſidet, pagus haud equiden
magnus, ſed equorum mercatu
quotannis in eo Septembri men
ſe haberi ſolito, admodum m
morabilis, nec innumera tantu
omne genus equorum copia, ſe
& hominum undique confluen
tium multitudine frequentatu
Dynaſtam hodie, quatenus D
minum Waſſenariæ, agnoſc
Comitem Ligniacenſem.

CATTOVICVM pagus eſt mari vicinus: eo adeo loci, ut quidem aſſerunt, poſitus, ubi oſtium illud veteris Rheni, quod Trajectum perlabitur, rapido curſu in Oceanum olim ſolebat influere. Locus equidem valde antiquus, ut quem conditum velint Annales Hollandiæ, denominatumque à Cattis, populis olim Germaniæ, qui cum Batonejam dicto in has oras delati, præcipuam iſthic ſibi delegerint ſedem: quæ, ob maris juxta & fluminis opportunitatem, brevi in magnam & momentoſam admodum urbem excreverit. ſed poſtea ſæpius diruta, vix reliquias modo & rudera, ſui ad poſteros monumentum, tranſmiſerit.

ARX BRITANNICA mille circiter & ſexcentis paſſibus ab hoc pago, ad mare Oceanum, & quod diximus oſtium Rheni,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ædificarunt olim Romani, & nominatim Cajus Cæſar Caligula, ſuperbam inprimis arcem, & pulcherrimum portum. unde breviſſimus ſane & commodiſſimus erat in Angliam, tunc Britanniam dictam, trajectus. eam autem ab ipſo ſitu dixerunt Britannicam. quæ, Imperio declinante, à Normannis occupata, atque ex parte etiam diruta tandem, quia non ſarciretur, neque aggeribus aliiſque id genus operibus, ſicut aliæ quædam, communiretur, prorſus ab mari abſorpta eſt. ſic ut aliquot ſæculis nec vola inde nec veſtigium apparuerit. Ab annis vero ducentis retro regreſſo plus ſolito verſus veterem alveum Oceano, etiam aliquæ huius caſtri partes emerſerunt. quod anno ſalutis viceſimo ſupra ſeſquimilleſimum continuo biduo pæne totum ſeſe oſtendit: cum accolæ, inter alia,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ſeptem inde eximerent lapides, quorum aliqui notas præferrent inſcriptiones Romanas. hi tranſlati fuere ad nobiliſſimam illam Hagam, & aulam inibi Domini Waſſenaræ, ubi & hactenus eos eſt viſere. Emerſit hinc iterum, & ad fundamenta uſque detecta eſt arx anno 1552. quo tempore compererunt eam eſſe quadratam, & ab uno ad alterum angulum, ducentos & quadraginta, in circuitum vero, patere nongentos & ſexaginta pedes Romanos. viſa tunc autem & facies quædam muri, Meridiem verſus porrecta. unde porro ad magis mediterranea pertinuiſſe videbantur præcipuæ hujus propugnaculi domus, arenoſis hodie collibus, *Dunas* vulgo indigitant, obrutæ. eruerunt etiam accolæ plurimos lapides leucophæos, quorum, qui ſtrati in fundamento, ternis pedibus alti,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

quaternis lati. item lateres quoſ-
dam terra coctos, pedali in qua-
drum mole, adeo ſanos quidem
& integros, ut viderentur recen-
tes ab officina. præferebant au-
tem has litteras E X. G. I. quæ
denotare videntur *Ex Germania*
Inferiori. Eſt quidem hic in pro-
pinquo admirabile quoddam &
coquendis lateribus, aliiſque id
genus figlinis aptiſſimum terræ
genus. ſed Batavis nondum ſatis
eſt explorata figlina Hollandi-
ca, & nihil ad Romanorum vaſa
& lateres terræ iſtius temperan-
dæ ratio. unde liquet, veteres il-
los Romanos multis in rebus nō
præcurriſſe. ſicuti nos quoque in
compluribus aliis, temporis de-
mum lapſu inventis, ſine con-
troverſia eos præcellimus. In-
venta fuerunt & vaſa quædam
operis priſci, ex metallo confla-
ta. item nummi, & alia quædam
antiquitatis Romanæ veſtigia.
Omnium

Omnium vero clariſſimè ſeſe oſtendit hæc arx, dum in eo ſum ut hoc opus abſolvam, id eſt anno 1562. quo per viginti & amplius dies manſit detecta. ſic ut accolæ vel millenos aliquot lapides paſſim eruerint, & complures invenerint nummos, tum & vaſa quædam pulcherrima, quibus itidem eſſe inciſum *Ex Ger. Inf.*

PETTEMUM, pagus eſt, in extrema fere Septemtrionali parte Hollandiæ poſitus, & ad ipſum Oceani maris littus. ubi cum rerum parens natura non continuaverit arenoſos illos montes & colles, vulgo *Dunas* vocatos, qui ab ea quidem parte Hollandiam mirum in modum tuentur, initium capit latiſſima quædam moles, ſive agger magis dicendus eſt, quem vulgo vocant *Hondsboſch*, ab accolis, eum naturæ defectum explentibus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

bus, multa ſane induſtria & continuis fere ad paſſus ducentos operibus, verſus Campium pagum ex ligno conſtructum. Eſt autem tam magni momenti hoc opus, tamque efficacis præſidij, ut ſi caſu fortaſſe, vel Oceani aliqua temperie, id contingat perfringi, potiorem Hollandiæ partem undarum violentia cooperiendam adfirment. quare ſumma cum diligentia, nec minore impendio, accolæ illud quotidie reparant, & ſartum tectum conſervant. quinimo & Senatus Hollandiæ ſuos huic operi inſpiciendo, & ne quid forte in re tanti momenti peccaretur, quotannis nuper deſtinare conſueverat Cõmiſſarios. poſt clauſum tamen ab Nicolao Nicolaio, incredibili pænè ſumptu & laborioſis operibus, vaſtum illum canalem *Zipam*, haud procul hinc diſſitum, recuperataqu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ex maximo illo ad Septemtrionem gurgite, & pulcherrimo aggere conveſtita tam vaſta terrarum antea ſubmerſarum ſpatia, deſijt ea moles eſſe tanti momẽti, tamque magni in publicum ſumtus; ſuccedentibus nempe ſubinde alijs alijsque aggeribus, & mirandis quibuſdam vallis ac munimentis. Unde laudabilis ſane & plurifariam utilis Nicolai illius eſt opera; utilior etiam futura, ſi ad finem eſſet perducta, & ipſe ager excoleretur. cujus mari erepta pars, frumenti præcipue, tam inſigniter fertilis, ut omnem pæne fidem exuperet, utque unus tritici ſaccus anno ſuperiore arvo ingeſtus, centum & amplius ſaccos reddiderit.

Inſulæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Inſulæ juris Hollandici, earumq. opida BRIELA & GERVLIETA.

HAbet inſuper, ut jam diximus, ſub imperio ſuo Hollandia quinque illas prædictas Inſulas, *Vornam* ſcilicet, *Goederedam, Somerſdicam*, (quæ & ipſæ *Vornæ* vocabulo nobilis) *Corendicam* & *Piershillam*, *Collem Petrinum*, poſitas inter Mervam & Moſæ fauces, nec Selandia procul abjunctas, & cum tribus opidis muro clauſis, tum & aliquot pagis inſeſſas. Nos, qua fieri poterit brevitate, ſingulas percurremus. Et primo quidem inter eas occurrit.

VORNA, quæ non niſi duabus leucis diſſidet Graveſanda & Brielam habet, opidum ſatis lautum, & ſitu fortiſſimum. Briela illud eſt opidum, quod omnium primo de improviſo, &

præte-

præter omnem Ducis Albani, terrę Gubernatoris, ſpem, ductu Comitis Marchiæ, qui Dynaſta Lumæjus, calendis ipſis Aprilibus anni 1572. occuparunt extorres Belgæ. Luctuoſum profecto multos annos non ipſi dumtaxat Regi, ſed & Belgicæ univerſæ graviſſimarum calamitatum principium. deſciverunt enim poſt paullo Fliſſinga, Enchuſa, & alia quædam opida, non ſine ingenti rerum & ſtatus mutatione, quæ horrenda inprimis bella & extremas quaſque miſerias ſecum traxit. prout ſpeciatim narramus in Commentarijs noſtris, quos, vitandæ tantarum rerum, peculiare ſibi volumen poſcentium, cum hac noſtra deſcriptione confuſioni, ſeorſim vulgavimus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

BRIELA.

ADſpicit vicinã noſtro de littore Thetyn,
Hic ubi Moſa ſuis laxior exit aquis.
Briela vocor, feſſis ſpatio ſecura carinis,
Nunc quoque Vorniaci gloria prima ſoli.
Naiades hinc, illinc agreſtia numina Fauni,
Et fecunda meos ſpectat Eleuſis agros.
Albano ſubrepta Duci, crudelia ſprevi
Imperia, & faſcos Bætica terra tuos.
Aprilis lætas faſtis inſcribe Calendas
Belga, nec hoc optes non ſuperaſſe die.
Scilicet illa dies, qua me vicêre Batavi,
Vlterius vinci noluit Auriacum.

C. E

GERVLIETUM.

EST in eadem Inſula Vorna & GERVLIETUM, mediocr quidem opidulum, una cum ali quot pagis. Ager ejus quam opt mus, & cum tritici mire ſpecioſ tum & aliarum egregiæ bonita tis ſegetum fertiliſſimus. gign item copioſiſſime fruticum illi qui Batavis dicitur *Helm*, ne geniſtæ eſt & multum abſimili

h

hic cum alte agat radices, natura
videlicet ſingulis rebus conſu-
ente, arenoſos Hollandiæ & Se-
andiæ colles, adverſus ventorū
njuriam, præcipuè ſolet tueri:
uos alioquin iſti Æoli emiſſarij
Quippe ferant rapidi ſecum,
verrantque per auras.
GOEDEREDA eſt altera præ-
ictarum Inſularum, cum me-
iocri & cognomine ſibi opidu-
, Briela duarum leucarum in-
ervallo abjuncto.
Tertia Inſula SOMERSDICA,
uam VORNAM appellant, quod
ollandiæ nempe obiecta ſit:
ernacula dictione *Voren*, Lati-
orum præpoſitioni *ante* prope-
odum reſpondente: varijs pa-
s inſeſſa eſt. inter quos præci-
e eminet *Somersdikium*, cele-
e olim & commercijs frequēs
nporium. Notandū vero, uni-
m iſtud huius Inſulæ munici-
um Selandorū imperio ſubiici.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

CORENDICA & PIERSHILLA, quarta & quinta ex Inſulis antedictis, complectuntur aliquot pagos; & cum cereali, tum paſcuo etiam agro, utroque inſigniter fertili, gaudent. nec aliud ferè habent quod memoratu ſit dignum.

Vocantur autem conjunctim hæ omnes Inſulæ ager Vornanus, *het Landt van Voorn:* ſed revera ſunt Inſulæ Selandicæ, & Selandiæ quondam concenſitæ: cum videlicet à Selandis peterent jura, & ſub Comitatus illius judicium caderent. Verum anni abhinc plus minus quinquagin ta, ſumta forte occaſione ex di ſtributione quadam pecuniari Principi faciendâ, ſubjecere ſ unanimiter Ordinibus terr Hollandiæ, quibuſcum ex ill contribuunt, & ſuperiores eo agnoſcunt.

Additamentum. [Etſi con

mun

munitèr quidem hæ Inſulæ audiant ager Vornanus, ſciendum tamen, diſtribui proprie *Vornam* in Orientalem & Occidentalem. prioris caput eſt *Briela:* alterius *Goedereda.* reliquis Inſulis ſua diſtinctim vocabula; & illa quidem in qua Somerſdikium, proprie dicitur *Over-Flacke*, quaſi dicas Tranſ-Flacquæana.]

Præter autem has quinque Auctori enumeratas, ſunt & aliæ quædam haud levis momenti, & nominatim ea quę Roterodamo eſt proxima, & vulgo audit *het Landt van Over-Maes*, territorium tranſ-Moſanum, in qua boni aliquot pagi, & ſpeciatim *Iſelmonda.* Cæteras, brevitatis cauſſa, nunc omittemus.

Septemtrionalis Hollandiæ Inſulæ.

Additamentum. [Sed non poſſumus tamen, quin leviter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

attingamus & Septentrionales illas Hollandiæ Inſulas, quarum initio ſtatim deſcriptionis obiter meminit Guicciardinus. harum prima quidem *Teſſalia*, copioſa profecto & rebus omnibus affluens Inſula, contra maris injuriam partim collibus arenoſis, partim aggere cõmunitur. ager magnam partem eſt paſcuus, & oberrant in eo numeroſiſſimi pecudum greges, quarum ex lacte ingens premi ſolet quotannis præſtabilium caſeorum, ne Parmenſibus quidem cedentium, vis. nulla hic opida muris clauſa, ſed ampliſſimum quoddam & pulchrum eſt municipium, quod eodem cum opidis jure & Magiſtratibus gaudet. ſunt deinde & celebres aliquot pagi, & munitum ſatis adverſus hoſtiles incurſus vallum, cum perpetuo Ordinum terræ præſidio. Inſulani, agriculturæ potiſſimum de-
diti,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

diti, piſcationibus etiam & halecum capturæ invigilant. Sequitur *Flevolandia*, Hollandis *het Vlie-landt*, quam mytuli, vel ſi mavis muſculi illi marini, Belgis *Moſſelen* dicti, vel inprimis commendant. Tertio loco *VVirингiam* ponimus, quæ unde acceperit nomen, Auctor ſupra expoſuit. eſt autem hæc Inſula & egregijs aliquot pagis inſeſſa, & frugum inſigniter ferax. nobilitant eam pinguiſſimi illi verveces, quorum tam numeroſi hic greges, ut vicinas undique Civitates Inſulani largiter iis impertiant. Apparent denique & è medijs ſinus Auſtralis fluctibus caput attollunt *Vrca* & *Enſia*, mirabili ſane Divinæ providentiæ nutu ſervatæ. Inſulani, ex una potiſſimum & eadem primorum Inſulæ utriuſque habitatorum proſapia geniti, ſecluduntur ab reliquo omni huma-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

no conſortio, & matrimonijs inter ſe juncti, ſolitarios illos receſſus colunt, nec alienigenas, niſi in prætermeantibus Hollandorum Friſiorumque navibus, umquam fere adſpiciunt.]

Schellingia inſula, & inibi mira piſcandi ratio.

VT omittamus alias Friſiæ inſulas, de *Schellingia* tamen pauca dicenda ſunt. Sita eſt ergo hæc Inſula verſus Septemtrionem, ſub grad. latitudinis 54, ac ſupra Friſiam & Hollãdiam media. occupatur aliquot pagis: reliquum prata habent & paſcua, in quibus magno numero paſſim oberrant pecudes. Viget inſuper hic piſcatio, & cum innumer aliorum generum piſces, tum plurimi præſertim capiuntu phocæ, ſive canes marinos ap pelles. hi & in ciborum haben tur delicijs, maximè ſi incruſtes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

& adipem habent oleo excoquendo aptiſſimum. Ridiculus vero etſi notabilis modus, quo utuntur hi homines in hujuſmodi belluis capiendis. Induuntur eorum nonnulli veſtibus ita indecenter compoſitis, ut & ipſi agnoſci poſſint pro belluis. hi ſic larvati accedunt ad mare, & ſtatis quibuſdam horis, quibus norunt hoc genus exiturum in littus, & fruiturum inibi aëris ſimul & terræ commoditatibus, ei occurrunt, ſaltantes porro ac tripudiantes (quid non excogitant homines?) prorſus ut ludij quidem & hiſtriones. ad quod ſpectaculum miro ſtudio & voluptate accurrunt hi canes: ludijs inde tetrocedentibus, & ſpectatores ſuos hoc ludicri genere aliquam longe ab littore terrã verſus paullatim vocantibus. Parte alia ſunt qui locis ad hoc opportunis piſcibus iſtis à tergo diſpo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

nunt retia: ac mox, cum videtur idoneum, hiſtriones illi perſonam detrahunt, & in canes noſtros ſe vertunt. qui dum pavefacti conantur retrogredi, ac recipere ſeſe ad mare, in retia ſtatim incurrunt. unde ingens porro eorum numerus capitur, cum non pœnitendo piſcatorum, ſeu venatores magis dicendi ſint, quæſtu.

Hollandorum laudatio in genere.

VNiverſa Hollandia incolis ad miraculum frequens eſt. Viri in ea proceri, juſto membrorum temperamento aptaque compoſitione decori. feroces item; ſed quod humanitatem tamen & civilitatem attinet, multum à ſuperioribus illis ſæculis diſcrepantes. ſi enim barbari tunc & inculti, ut ſcriptores quidam adfirmant, hodie prorſus

ſus civiles, urbani, faceti, inge-
nioſi, & ad omnem humanita-
tem egregie facti ſunt. ſic ut in-
gredienti in illas urbes, & cum
civium mores atque ingenia, tũ
& publica privataque ædificia
contemplanti, ipſa ſtatim civili-
tas ultro in oculos tibi incurrat.
quod ſi porro in domos eorum
te penetres, & largiſsimam illam
domeſticę ſuppellectilis affluen-
tiam, nec non ordinem, atque
nitorem conſideres, magnam
quidem haud dubie ceperis vo-
luptatem, ſed quam major etiam
admiratio ſubſecutura ſit. Et cer-
te ſi ἀναλόγως loquendum ſit, non
habet fortaſſe Hollandia, quod
cultum quidem & elegantiam
attinet, quicum poſsit componi.
quod ipſum adfirmarunt nobis
Menſores Caroli V. Imperato-
ris, qui Auguſtiſsimũ illum Prin-
cipem comitati, totam fere Eu-
ropam luſtraverant: & cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ſingulas paſsim urbes, imo (v notum eſt) domos pæne inſp ciant, meliorem inde, quam aliu quiſquam, rationem reddid rint. Ingredere porro hinc in t bernas illas, & cum publicas, privatas etiam officinas & erg ſteria: conſcende iſtorum nave conſidera denique aggeres, ali que id genus munimina, qu non Inſulæ modo, ſed & opid aliquot muniendis propugna diſque ſolent extruere: conten plare tot illas foſſas & aquæ d ctus, ad ſingulos fere paſſus, n ſolum neceſsitatis, ſed vel mi mæ commoditatis ergo, m quadam induſtria fabricatos: i tuere, qua ratione conſerve agros ſuos & prata: quaque i menſam illam confluentium u dique, tum ex æſtuante Oce no, tum ex nimia ſoli humilita aquarum vim, è foſſa prius foſſam, atque inde in mare t

do

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

dem evacuent: hæc omnia inquam attentius paullo conſidera; mentior, niſi ſingula quæque tanta induſtria, tanto ingenio, tanta denique inſtrumentorum & manuum ſimul facilitate exercitari invenies, ut & ſenſibus tuis vix crediturus, & ſi lubeat modò, vel ſexcentas hic utiliſsimas artes imbibiturus ſis.

Mulieres in Hollandia formoſiſsimę, candidæ, animoſę, induſtræ, & laboris in genere non patientes modo, verum etiam cupidæ, adeo ut pleraſque virorum partes, & præſertim quæ mercaturam ſpectant, laudabiliter obeant.

Hollandorum artes & ſtudia.

NOn habet quidem Hollandia quantam ſub proprijs olim Comitibus ſuis Nobilitatē: quæ tum alijs aliquot cauſis, tum Mercurij maxime ſtudio, plurimum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

mum imminuerit: ſed non d
ſunt tamen potentes quidam
magni nominis Dynaſtæ, & ſ
tis frequens eſt hodieque vir
rum nobilium numerus. quo
alij quidem nobilem & à vulg
ſemotam vitam inſtituunt: a
ſeſe ad litteras applicant. Re
qua gentis pars & promiſcuu
vulgus mercaturæ potiſsimum
pecuariæ, naviculariæ, deniq
& piſcatui, magno ſuo cum b
no, attendit. unde, ut compe
dio dicam, floret vigetque ex
gua iſta Provincia viris, virtu
bus, opibus, omni denique r
rum expetendarum genere: &
quod falſe admodum Nicolaiu
ne minima quidem uſquam o
currit terræ undæve particul
quæ nõ maximum aliquem fr
ctum producat: quando etia
aridi illi tumuli littorales cu
culis paſsim & id genus anima
tibus ſcateant: & in ipſa Ocea

ma

naris crepidine, præter maximã
opiam avium marinarum, quas
um alias ſemper, tum hieme
otiſſimum capiunt, incredibi-
em quoque ovorum ab illis pro-
reatorum multitudinem colli-
ant. cujus rei ſignanter in Com-
nentarijs meminit Julius Cæ-
ar. Et ova autem iſta & aves,
um crudas, tum coctas & ſale
onditas, Batavi totis navibus,
t in alias Belgicæ hujus Provin-
ias, ſic Antverpiam maxime
onvehunt: eo ſuo cum quæſtu,
t non tantum plebeij, ſed pleri-
ue etiam nobiles, bonam annui
enſus partem huic commercio
erant acceptam. Quæ tam in-
ens omnium rerum, & potiſſi-
num caſei, butyri, carnium, piſ-
ium, avium, item pullorum,
vorum, pecudum, ceſpitum, &
annorum ex lanâ linoque uber-
as, ex uberrima iſta regione
proveniens, & in varias partes

terra-

terrarum diſtribui ſolita, ſi accu
ratius paullo examinetur, &
conjungatur cum ea utilitas ill
& quæſtus, quem ex claſſibu
ſuis & aſſidua navigandi indu
ſtria homines iſti percipiunt, po
terit jure merito dici Hollandi
fœcundiſſimum Belgicę Copia
cornu.

Anacephalæoſis Principum Hollandiæ.

ERat hæc terra, priuſquam an
tiquiſſimis illis temporibu
occuparetur à Batone noverc
inſidias fugiente, inculta prorſu
& habitatoribus vacua. verum
ipſe & ſucceſſores ſubegerun
paullatim, & aliquot ſæculis co
luerunt. Debellatam deinc
& ſubjugatam perdomuêre tan
dem & excoluêre, magno ſu
cum bono, Romani. legimu
enim apud Scriptores, & præ
ſertim C. Tacitum, Imperato

r

es Romanos, non ſolum in bel-
o, ſed ad corporis quoque ſui
uſtodiam, plurimum uſos
uiſſe opera Batavorum; quos
ortiſsimos ſemper & inſigni-
er fidos experti ſint. adeo qui-
lem ut idem Tacitus, inter plu-
es eorum virtutes, libro quem
cripſit de vita Agricolæ, Titi
Veſpaſiani temporibus, nihil du-
bitet uti hiſipſis verbis: *Sola Ba-
avorum Tungrorumque virtute
Romanus Britannos debellavit.*
& Xiphilinus abbreviator, ex
Dione, illuſtri profecto Hiſtori-
co, hoc in ſumma encomion
profert: *Sub Hadriano Batavus
equitatus, licet armorum pondere
gravis, cum Danubium tranaſſet,
Sarmatas, hoc miraculo perterre-
factos, Hadriano obſequentes fe-
cit.* quin & Plutarchus milita-
rem gentis virtutem mirifice
prædicat, dum Batavos vocat
equites inter Germanos fortiſſi-
mos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

mos inſulæ (inquiens) ejus cultores, quam Rhenus undis ſuis circumfluit. Iſtæ autem virtutes & egregia Batavorum facinora acceptiſſimos eos & æſtimatiſſimos reddiderunt Romanis, qui Batavos nominarunt amicos & fratres Romani Imperij. quâ de re narrat alibi doctiſſimus ille Gerardus Noviomagus, inventum ævo ſuo ſub terrâ, non procul ab urbe Leida, vetuſtiſſimum lapidem, cum iſta inſcriptione. *Imp. Cæſ. L. Septimius Severus Aug. & M. Antoninus Cæſ. Coh. xv. Vol. Armamentarium vetuſtate conlapſum reſtituerunt. ſub Val. Pudente leg. Aug. P. P. curante Cæcil. Bat. Præ. Gens Batavorum amici & fratres Romani Imperij.* Atque hoc pacto poſſederunt hanc terram Romani, uſquedum Merovæus Francorum Rex, ſub inclinationem Imperij, ex Germania forte in Gal-

liam

liam tranſiens, eam ſibi ſubijce-
ret, anno, ut vult Paulus Æmi-
lius, quadrageſimo nono ſupra
quadringenteſimnm. ex quo
tempore cœpit eſſe in ditione
Regum Gallorum, & quamvis
haud minimam ejus partem oc-
cupaverint poſteà, & ad aliquod
tempus tenuerint Dani, & cum
iis audaculi quidam prædones,
regnantibus tamen Pipinis tota
terum Gallici juris eſt facta. qua-
re Carolus tandem, cognomen-
to Calvus, Imperator & idem
Rex Galliæ, anno, ut narrãt pro-
batiores auctores, IↃ CCC LXIII,
in Comitatum eam erexit, &
proprium ei Dynaſtam dedit Di-
dericum Principem ſanguinis
Franciæ, cui & Friſiæ partem at-
tribuit. ac Diderici quidẽ iſtius
primi Hollandiæ Comitis ſobo-
les imperavit uſque ad mortem
Ioannis primi, Reguli XVI. Fue-
re autem omnes hi Principes

viri admodum bellicoſi, qui di-
tionem acceptam non ſtrenue
ſolum tutati ſunt, ſed magnope-
re propagarunt, & alias ſibi ter-
ras acquiſiverunt. qualis adeo
Didericus II, qui rebelles ſibi
occiduos Friſios ſubjugavit, &
imperium ſuum in ea Provincia
duplicavit. item Guilielmus pri-
mus, qui anno cIↃ CC XXIII de-
bellavit Selandiam. & Guiliel-
mus ſecundus, qui anno cIↃ CC
XLVIII electus fuit Rex Roma-
norum, Princeps multis victo-
rijs clarus, & præſertim adverſu
Flandros, qui Selandiam ſibi, &
quidem cum cauſſa, vindica-
bant: ſed miſere tandem in e
Hollandiæ parte quam Weſt
Friſiam dicimus à rebellibus ſi
bi Friſijs cæſus. cujus necem a
criter poſtea ultus eſt filius eju
Florentius V. qui Friſios ita tan
dem afflixit, ut colla iterum jug
ſubdiderint. Joanni quem dix
mu

mus primo, Florentij V. filio ſine liberis mortuo, ſucceſſit Joannes ſecundus Comes Hanno-niæ, genitus ab Adelheide Regis Guilielmi ſorore. Atque hoc pacto Hollandia, Selandia, Friſia, cum Hannoniæ Comitatu coaluerunt. Joanni ſecundo ſucceſſit Guilielmus tertius, pater Guilielmi quarti, qui renuntiatus fuit Comes Hannoniæ, Hollandiæ, Selandiæ, & Dominus Friſiæ, anno Chriſti cIↄcccxxxvii. Cumque iterum defeciſſet hic melior ſtirps, ſucceſſit Ludovicus Bavarus, Comes Palatinus Rheni, & idem Romanus Imperator, Margaretæ Guilielmi IV. filiæ maritus. Ludovico ſucceſſit Guilielmus V. filius. hic rurſus Albertus frater. Alberto anno mccccIV. Guilielmus VI. cui unica tantum filia Jacoba nomine, inſolens & terribilis fœmina, nec à bellis umquam & diſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

cordiis libera. quatuor huic fuere mariti. Joannes, frater Caroli VII. Regis Gallorum: Joannes, Brabantiæ Dux: Humfredus Gloceſtrius, frater Angliæ Regis Henrici: &, cui magis ut animo obſequeretur, quam rationibus ullis aut jure inducta nupſit, Frãco Borſalus, Eques Selandus. nec Jacobæ tamen ulli ex tot conjugijs liberi. cui propterea ſine ulla omnino controverſia, etſi jam ante ex pacto in poſſeſſionem immiſſus, ſucceſſit Philippus cognomento Bonus, Dux Burgundiæ, cujus mater videlicet Margareta, filia erat Bavariæ Ducis Alberti, & Guilielmi VI germana. Atque hoc modo ad Burgundicam domum delatæ ſunt anno cIↄ cccc xxxv. Hannoniæ, Hollandiæ, Selandiæ, & Occidentalis Friſiæ ditiones, quę deinde, modo eodem & via, quæ cæteræ Belgicæ Provinciæ tran-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

tranſierunt ad gentem Auſtriacam. Gubernabat Hollandiam ſuperioribus annis, nomine Regis Catholici, Princeps Arauſinus.

Diſſertatio de uſtibili ceſpite, Belgice TORF *appellato.*

CEſpes iſte uſtibilis, quem appellant *Torf* ſive *Turf*, ita magni in Belgica noſtra momenti res eſt. nec indigna ſane quam attentius paullo conſideres; imo ſuo quodammodo jure videtur exigere, ut exactior aliquanto præbeatur ejus notitia. quare & ſuper illa quam fieri poterit breviter diſſeremus. non facturi tamen hic mentionem exilis illius atque aridi ceſpitis, qui in varijs Belgicę partibus, ex deſertis quibuſdā & ſterilibus ericetis, (Belgæ *Heyden* appellant) cum Dieſtam verſus, tum & alibi paſſim eruitur, ſcopis, brya ſilveſtri,

alijſque id genus fibris uſque adeo quidem refertus, ut, ſi ad quatuor modo aut quinque à ſuperficie digitos, glebam ſoli illius effodias, & effoſſam deinde ventis ac ſolibus aliquamdiu exponas, ita mox repurgetur & reſtringatur, ut ignis quidem & flammæ reddatur capax, atq; aliquem ſui uſum tenuioris fortunę hominibus præbeat, ſed nullas interim alicuius pretij prunas producat. quod vel ex ignobili illo ceſpitis genere, quod haud procul Antverpia ex ericeto, ut vocant, Hobocano (*Hobokerheyden*) in agreſtium uſum effoditur, quivis facile colligat. nolo inquam de vili iſto atque exili ceſpite quidquam ultra diſſerere. ſed de probo illo dumtaxat ac genuino, qui in varijs Belgicæ hujus Provincijs, incredibili pænè copia, paſſim conficitur. ſuper quo & ſententiæ admodũ va-

variant. alijs quidem affirmantibus eſſe genus quoddam fodinę, ſive rei metallicæ, prorſus ut Leodicenſes illi carbones; alijs contra, humum, ſeu glebam, putribus lignis temperatam: quæ ligna procedere putant ex innumeris illis arboribus, ſub terra & inter ipſoſmet ceſpites ſolitis inveniri, ac vel horridis tempeſtatibus, vel perantiquis diluvijs, adeoque univerſali illo Noæi temporibus cataclyſmo proſtratis. quod ut nobis perſuadeant, ſuas quiſque rationes & argumenta in medium proferunt: ſed argumenta prorſus infirma, nec fundamento ullo ſubnixa. aliorum opiniones ſunt ita abſurdæ, ut non mereantur referri. unde fit ut nonnulli, dum conſiderant uſque adeo intricatam & caliginoſam eſſe hanc rem, nihil omnino certi de ea conſtituant, ſed indeciſam malint relinquere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Ego autem, & materia ipſa, & locis eam gignentibus, recte & ordine conſideratis, ac judicio quoque non neminis mihi adhibito, primum quidem adfirmo: non poſſe hunc ceſpitem eſſe genus aliquod rei metallicæ. nam quod dicitur de carbonibus terræ Leodienſis; palam eſt, eos & cætera quæque id genus metallica, radicoſas adeoque inter ſeſe diſtinctas habere ſub terra venas: ceſpites contra, inde ab ipſo ſui fundamento, uſque ad ſuperficiem terræ, id eſt ad duodecim, quindecim, viginti, imo viginti quinque ac triginta denique pedum altitudinem, cohærere, & per magna camporum ſpatia, longe aliter quam fodinas, continuari. Sed nec fieri poteſt, ut ſit humus, putrefactarum arborum materie temperata: quoniam alte nimis & ſpiſſe in terram demittitur, adeoque nimia ejus eſt

copia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

pia. prætereà inveniuntur ad-
c inter ceſpitem illæ ipſæ, quas
ximus, arbores, tantum non,
videre eſt, integræ, & Vultur-
m verſus porrectæ. unde col-
as, crebris illis & vehemen-
imis Cauris, ex alto ut pluri-
m flantibus, quondam fuiſſe
ectas. quæ etſi inter effodien-
n rumpantur, & inſolita ho-
craſsitudine arguantur pror-
antiquæ, ſintque in tantum
ccæ, ut poſtquam ſiccaveris,
lum fere in ijs remaneat pon-
: non propterea tamen ſunt
ridæ, neque liquidam ullam
nt materiam. imo ſtatim ſic-
unt, & in ignem conjectæ
x ardent, gratam inſuper
mmam & odorem ſuaviſsi-
m emittentes. videntur enim
ra fuiſſe pinaſtri. Sed quid
lius? in Friſia, ubi maxima
culdubio ceſpitis hujus eſt
a, Pliniano ævo, arbores

prorſus nullæ;noſtro,admodu
paucæ : imo qua ceſpes erui
ſub terra itidem nullæ, quas
Hollandia tamen, & ſpeciat
ad Ultrajectum, ac Rhenam
Amersfordiam verſus,non di
teor inveniri. Ex arboribus i
que ſubterraneis, quod ridic
le tamen quidam adfirmant,
ſpites noſtri non gignuntur.U
de omnibus rite expenſis, inc
cor tandem ut credam, adeoc
firmiter mihi perſuadeam, na
ralem hanc eſſe paluſtris illius
pinguis atque decoctæ tellu
glebam. conſtat enim, jam t
Plinio(ut mox è verbis ipſius
debimus) ceſpitem iſtum in
ſia veram terram fuiſſe, & ir
genas, præ lignorum inopia
ad ignem tunc uſos. non al
quam fecêre poſt illa & in h
uſque diem faciunt poſteri.
& ipſi tam magnam ejus co
munt vim, & tam largiter e

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ijs ſuggerunt, ut niſi eſſet res aturalis, & à matre tellure proederet, jampridem & *venæ* (ita rram bituminoſam, ex qua illi eſpites foco apti conficiuntur, ulgo indigitant) omnes foent exhauſtæ, & perpetua foſone perventum fuiſſet ad funum. Sunt qui dicunt, niſi penius auferatur ceſpitum fundaentum, & (ut ſic dixerim) maer, eos cum tempore pullulare rſus atque ſuccreſcere. alij ero adfirmant, ubicunque aſſiue fodiatur, plures tandem non iveniri. quod non rationibus antum, ſed exemplis etiam robant, varios paſſim montrantes campos, ſeu ſtagna veius & paludes, ita prorſus exauſtas, ut nihil amplius tale vieantur producere: ſicuti alios ontra oſtendunt locos ab incois terra aliunde advecta expleos, neque ceſpitem tamen gignen-

gignentes. at videndum hic ſc
licet , quidnam poſt ſæculu
unum alterumve futurum ſi
Noſtra quidem ſententia , ſi
exhauriatur in totum , ſive n
exhauriatur hoc ſolũ , cum ter
pore rediturum eſt ad ingeniu
ac vacuefacta illa & palud
nunc loca, inſecuturis in poſte
tempeſtatibus , (quæ videli
huic tractui fieri nequit ut p
petuo deſint) novo iterum lin
cœnoque opplebuntur , un
porro & efficacia Solis, & con
nuo temporis lapſu, exoritura
integro ceſpitis hujus materi
quin & nova illa quam dixi t
ra, qua expletæ nunc temp
priſcæ illæ & interruptæ ceſp
venę, corrupta tandem & put
facta undarum & ſolis vi, n
liore (ut alias factum) ex pa
in ceſpitem convertetur. quo
minus fit intra annos quinq
ginta vel ſexaginta, at fieri p

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

it intra centum aut plures. utut
it, (meo quidem judicio) fiet,
tque inſitam hanc à natura qua-
itatem terra iterum induet.nam
um benigna illa omnium rerum
arens lignorum defectum hoc
ubſidio expleverit, nolet profe-
to degenerare, aut partibus ſuis
leeſſe. Fateor quidem, in Hol-
andia , vendendi magis & in
quaſcunque terras diſtrahendi
cupidine, quam domeſtica in-
colarum neceſsitate, tantã per-
petuo ceſpitis copiam erui, ut
vereantur nõnulli, ne in hac Pro-
vincia venæ tandem deficiant.
quare & actũ jam olim, & nunc
etiam agitur, de cavendo, ne cui-
quam in poſterum liceat eum
evehere. Sed enim hic culpanda
non eſt natura: verum homines
potius accuſandi, qui improbe
nimis eam fatigant. Cum itaque
tam probati auctores teſtentur,
ceſpitem ante annos jam præter-

propter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

propter mille quingentos fu
terram naturalem: non eſt qu
credamus, eum umquam iri
hauſtum. ſed magis exiſtim
dum, ſingulari Dei beneficio
ab origine talem fuiſſe, & in p
ſterum porro talem manſuru
niſi nimia tamen habendi cu
ditate, & inſolitiſsimo illic
modis, ipſam matrem noſtr
naturam corrumpamus ipſi
obruamus. Age vero, exſcri
mus hic ipſa Plinij verba, è ca
te primo libri decimi ſexti,
de Friſia, coram ipſi luſtrata,
ſermo, deſumpta, atque alt
paullo, ut, quid de ceſpitib
iſtis, ac tota Provincia ſenti
capiamus, repetita. *Sunt v*
& in Septemtrione nobis gen
viſæ Chaucorum, qui majores n
noreſq; vocantur. vaſto ibi m
tu, perpetuis bis dierum noctium
ſingularum intervallis effuſus
immenſum agitur Oceanus, at

n

am operiens rerum naturæ con-troverſiam, dubiumque, terræ ſit an maris pars. Illic miſera gens tumulos obtinet altos, aut tribunalia ſtructa manibus ad experientiam altiſsimi æſtus: caſis ita impoſitis, navigantibus ſimiles, cum integunt aquæ circumdatæ naufragiis; cum vero receſſerunt, fugientes cũ mari piſces circa tuguria venantur. Non pecudes hos habere, non lacte ali, ut finitimos; ne cum feris quidem dimicare contigit, omni procul abacto frutice. Vlva & paluſtri junco funes nectunt, ad prætexenda piſcibus retia: captumque manibus lutum ventis magis, quam ſole ſiccantes, terra cibos & rigentia Septemtrione viſcera ſua urunt. Potus non niſi ex imbre ſervato ſcrobibus in veſtibulo domus, &c. Invenitur, ut dixi, hic ceſpes in varijs Belgicæ Provincijs, & primo quidem Brabantia, tractu ejus

quem

quem vocāt Campaniam (*Kem-*
penlandt:) ubi mediocri ſane e
bonitate. In maritimis Flandri
locis opido quam depreſsis &
paludoſis, quæ Teutonicis ſer-
mo *Moeren* ſeu *Moren*, incola ve-
ro *Moringen* dictitat, unde, jux-
ta Geropium Becanum, *Mori-*
norum apud Romanos vocabu-
lum, ceſpites minus boni, ut qu
flammam quidem ſubnubilam
fumum autē præcraſſum & gra-
veolentem reddant. In Seland
pejus forte effoditur genus, quo
indigenæ *Daring* appellant. I
Gelria magna ſatis conficitu
ad probi ceſpitis copia. Verum
& plures longe, & meliores, qu
alia quavis terræ provincia, ſup-
peditat eos Hollandia, & Friſia
ubi immenſos plane & per con-
tinuas aliquot leucas diffuſo
campos, & in ijs udos ac molle
huiuſmodi ceſpitis paſsim ad-
ſpicias, in glebas, dimidiatorum
laterum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

laterum forma, diſſectos. quæ recte porro & decenter compoſitæ ventis juxta & ſole ſiccantur, ac ſic demum ad perfectionem deductæ, in uſum familiarem convertuntur. Atque hoc modo aptatus ceſpes (talis autem eſt ille, qui hominibus iſtis quotidiano in uſu eſt) ignem ſtatim ut eo contingitur, apprehendit, ac ſine alio fomite magis magiſque paullatim ardeſcit, donec prorſus conſumatur. reddit autem calorem admodum vehementem, & prunas, illis è ligno non meliores dumtaxat, ſed & longe diuturniores: ita quidem ut maximum ſui uſum habitatoribus præbeat, in coquenda præſertim cerviſia, repurgando ſale, alijſque id genus miniſteriis, validum atque durabilem ignem poſcentibus. etſi dum primum accenditur, fumum ejiciat aliquatenus graveolentum, ac

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

parum ei aſſuetis & prope nimis
adſtantibus inſalubrem. quod
vitium tamen, pro loci unde
eruitur qualitate, vel intendi ſo-
let, vel minui. Neque vero præ-
termittendum eſt; probam et-
iam ceſpitis hujus materiam &
inventam jampridem, & inveni-
ri etiamnunc in Galliæ Picar-
dia, & confinijs Ambiani. quan
& alijs quoque paluſtribus regi-
illius locis reperiri adfirmant-
ubi tamen nõ tentant eam erue-
re, quia cum plurimæ in propin-
quo ſint ſilvæ, unde accolæ pe-
tant ligna, non videntur factu-
ros ſe operæ pretium. Et quid
amplius? eruitur quoque uſtib-
lis iſte ceſpes in varijs Angli-
Scotiæque provincijs, haud u-
que quaque ſpernendus. Diſci-
inſuper ex diario quodam, ſi
mavis itinerario Nicolai Pith-
rij, Domini Chamgobertan-
oculati (ut dicitur) teſtis, ſolve-
te

tem nuper ex Anglia Martinum
Forbisherum, & Floridam, novi
illius Orbis, vel, ut proprie ma-
gis dicam, Americæ regionem,
ad Caurum ſitam, petentem, in
inſulas Orchadas, numero ut
ſubjungit triginta, ſupra Scotiã,
& ſub gradu ſexageſimo ſexto
latitudinis poſitas, eſſe delatum.
Ubi cum deſcendiſſent in terram,
inter alia obſervarunt, etiam eas
gentes, ut qui deſtituantur li-
gnorum copia, ceſpitibus iſtis
terra & pecudum excremento
confectis, vicem lignorum ex-
plere. verba ipſius auctoris ecce
ita: *Ædificia illorum & domici-
lia valde ruditer, & nullo prope-
modum ſumtu è ſilice, & ſine ullis
cæmariis extructa ſunt, ignem in
mediis ædibus excitant, in quarum
una parte paterfamilias cum tota
familia cibum & ſomnum capit,
altera ſub eodem tecto pecus ſta-
bulatur. Genus eſt hominum ab*

 omni

omni civili cultu alienum. lig-
carent: ſed eorum uſum exple-
ceſpites terreni & boum excr-
mentum. Hactenus illud d-
rium. Quæ omnia quo attenti-
mecum conſidero, eo tenac-
in ſententia mea confirmor: i-
nempe uſtibilis hujus ceſp-
materiam eſſe veram & gen-
nam terram, ab inſita ſoli ipſ-
& cœli virtute productam, -
ante interituram,

Exitio terras quam dabit -
dies.

Uritur & in Friſia, præſer-
apud agricolas, etiã excremen-
boum (ea nãque eſt pecoris -
jus multitudo) ventis magis -
ſole ſiccatum. Explicemus -
deinceps, quãta fieri poterit -
vitate, duos plane mirando -
ſus, è ceſpitibus hiſce noſtris -
ortos, nulla interim facta n-
tione infortunij ijs adſim-,
quod anno Chriſti 1541, in -
ba-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

bantia contigiſſe refert Becanus. Horum alter evenit in ditione Ultrajectina inter Rhenam & Amersfordiam opida. ubi cum anno 1567. opilionis cujuſdam incuria, vaſtum glebæ iſtius cãpum ignis apprehendiſſet, brevi temporis ſpatio eos fecit progreſſus, ut & maximum dederit damnum, & novum prorſus atque horrendum exhibuerit ſpectaculum. cum, inaudito quodam exemplo, & aqua ſimul & tellus arderent, ac tam denſum tamque adſpectu tetrum fumum evomerent. quod luridum tamen atque fœdum incendium, accurrentibus undique magno numero ruſticis, & novas certatim foſſas novoſque aggeres flãmæ objicientibus, aliaſque id genus adhibentibus machinas, ſuffocatum tandem, atque extinctum eſt. Alter vero, & ſævior multo & magis quam prior

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ille horrendum, ante multos, u
perhibent, annos in Friſia & fi
nitimo maris Auſtralis tracti
evenit. ubi ſcilicet hodieque ex
iſtit, & ab accolis demonſtratu
ampliſſimus quidam lacus (cu
vulgo nomen, *de Ioncker-meer,*
duas fere in latitudinem, toti
demque in longitudinem leuca
protenſus, & ſic ſatis profundus
hunc lacum aſſerunt olim fuiſſ
fodinam, ſeu venam huiuſmod
ceſpitis, factam vero Joncker
ignem inibi excitantis culpa, u
terram corripiens flamma it
ſtatim exarſerit, ut nulla omnin
diligentia, nullo humano cona
tu, repugnante nimirum & loc
ingenio, potuerit umquam re
ſtitui. ita quidem ut exhauſt
jam funditus omni illa materie
in cujus locum magno impet
ſtatim ſucceſſit aqua, novo ſan
& admirando exemplo, lacu
iſte formatus ſit, qui & piſcibu

hodie

hodie, etſi ob fundi incommodum minus laudatis, admodum copioſus: & navigantibus ultro citroque negotiatoribus perquã oportunus: licet ita anguſtus tamen & ſinuoſus, ut flante quovis vento adverſo, nihilo mitiores excitet fluctus, neque minus periculoſus ſit, quam vel turgidum aliquod mare. Qui autem ſcimus an non aliquando & iſte lacus, faciente inſolita aliqua maris tẽpeſtate, novo iterum luto ſit redimplendus, & cum tempore ad antiquum ceſpites producendi ingenium rediturus?

Et hactenus quidem de nobiliſſima iſta & celeberrima Regione, deſcribamus deinceps Selandiam, Comitatui Hollandiæ jam ab antiquo ſociatam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

COMITATUS
SELANDIÆ
DESCRIPTIO.

SELANDIÆ *Nomen, &* INSULÆ SELANDICAE, *Limiteſque earum, & Aggeres.*

SELANDIAM ſunt qui dicant eas inſulas eſſe quas priſci *Arboricas* dixerint, Recens terræ vocabulum, ſi quidem Danorum annalibus credimus, inditum ipſi à Danis. quos occupatam, ut mox dicturi ſimus, Walachriam, de primaria quadam Danici Regni inſula, *Selandiam* nominaſſe adfirmant, atque hoc ipſo nomine & finitimas aliquot inſulas eſſe complexos. Equidem, præter-

miſſis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

iſſis hoc loco alienis opinio-
ibus, componi credam hoc no-
nen ex duplici voce vernacula,
ee nimirum & *land*, quas Lati-
è expreſſeris *terram marinam*,
uæ originatio mihi ſatis vide-
ır liquere. Galli ad Belgas fere
ccedunt, & *Zelande* pronun-
ant. Itali vero hanc vocem, ut
cæteras omnes, ad dulcedinẽ
iomatis noſtri aptamus, & *Si-
nda* vulgo proferimus. Con-
at, ut verbo dicam, Selandia
oſtra ex varijs Inſulis, quarum
ngulis ſua diſtinctim vocabu-
, ut majori quidem ex parte
iis infra locis docebimus. atque
æ quidem Inſulæ, quindecim,
el, ut alij volunt, ſedecim nu-
nero, generali iſto Selandiæ no-
nine continentur, & Comitatũ
nter ſe junctæ conſtituunt. Po-
tæ autem ſunt in ea maris O-
eani parte, quæ ad Africum Ze-
hyrumque obvertitur, ſed
 Cauro

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Cauro tamen magis expoſitæ. à Septemtrione habēt ſinus quoſdam marinos, pænè inſtar canalium, & nominatim *Flackaam*, qua ab Hollandia ſeparantur. ab Auſtro eſt lævum cornu ſeu brachium Scaldis, quod vulgo audit *de Hondt*, & à Flandria eas diſtinguit. ab ortu, dextero ejus fluminis cornu, quod vocabulum nuſquam mutat, à Brabantia diſpernuntur ab occaſu denique Oceanum habent, & Angliæ jacent obverſæ. Quidam Inſulas iſtas Selandicas ſuſpicantur eaſdem ſaltem in partem eſſe quas Cæſar efficere tradit Rhenum, multis capitibus in Oceanum influentem. Alij continentem ejus ævo fuiſſe exiſtimant, ac Scaldim, ipſas & inter ſeſe & à Flandria diſtinguentem, influxiſſe, ut perhibet idem Cæſar, in Moſam eo adeo loci, ubi in Mervam hactenus influit rivulus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

oma. Cornelius Battus viſa ſi-
commemorat monumenta
quædam antiqua, & quibus per-
ſcriptum eſſet, Selandiam, anno
circiter primo à nato humani ge-
neris Redemtore, & aliquandiu
poſt, aliud nihil fuiſſe quam per-
puſillas aliquot Inſulas, foſſis
quidem diſtinctas, ſed cultori-
bus vacuas. Joannes Reigers-
bergius rerum Selandicarũ chro-
nographus, & cum eo alij qui-
dam recentiores, oſtendit ple-
raſque has Inſulas, aut ſaltẽ pro-
ximas quaſque, cohæſiſſe olim
videri cum Flandria, & ab ea inu-
ſitata quadam maris tempeſtate,
Scaldi novam viam aperiente,
anno DCCCXXXVIII. fuiſſe avul-
ſas. Agit etiam hiſce de rebus, in
Principis, hodie Regis, Philippi
per hunc tractum itinere, Joan-
nes Chriſtophorus Calvetus
Stella. Lævinus Lemnius, me-
dicus Zirizæus, de quo infra pro-
lixius,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

lixius, ut amantior patriæ civis, cuperet quidem, Selandos eoſdem fuiſſe cum priſcis illis Mattiacis, Cornelio Tacito celebratis; cujus etiam verba è libro De moribus Germanorum profert: *Eſt in eodem obſequio Mattiacorum gens, Batavis ſimiles, niſi quod ipſo terræ ſuæ ſolo ac cœlo acrius animantur.* Verum ſiquis attentius paullo rimabitur præcedentia ſimul & ſubſequentia Taciti verba, inveniet ſane, Mattiacos in Germania olim habitaſſe & quidem, ut addit ille, trans Rhenum. Neque vero is auctor in toto hoc ſcripto alium ſibi propoſitum habet ſcopum, quam ut ſolos Germaniæ populos, urbeſque ipſorum & mores deſcribat. Batavos autem quod nominat, in exemplum dumtaxat facit, & ut oſtendat quod obſequij genere Mattiaci olim Romanis eſſent obſtricti. nec invenietus

etur profecto vel hoc ipſo o-
iſculo, vel in reliqua omni hi-
ioria ullã omnino facere men-
onem alterius cujuſcumq; rei,
uæ referri poſſit ad noſtros Se-
ndos. Quin ne Plinius quidẽ,
ıt Strabo, aut cæteri illi claſſici
antiqui ſcriptores, ullam uſ-
iam invenientur hujus rei no-
tiam habuiſſe. Illud potius col-
getur, denominatos fuiſſe Mat-
acos à Mattiaco (imo Mattio)
rbe Germaniæ, & (quod ex
tolomæo obſerves) Provinciæ
Iaſſiæ; urbe, inquam, calidis
ontibus celebri. unde Plinius
b, XXXI. cap. II. *Sunt* (inquit) *&*
*Mattiaci in Germania fontes cali-
i trans Rhenum, quorum hau-
us triduo fervet. circa margi-
em vero pumicem faciunt aqua.*
Martialis:

Si mutare paras longævos cana capillos, *(va?) pilas.*
Accipe Mattiacas (quo tibi cal-

Coaſ-

Conſideretur porro, ut ali
rationes nnnc omittamus,
quanam parte Selandiæ, quæ
aquis quodammodo tota eſt p
ſita, umquam fuiſſe potueri
nobiliſſimi illi calidi fontes,
ipſis adeo terræ viſceribus ſol
ſcaturire: & conſtabit profect
veteres illos Mattiacos nihil h
bere cum Zelandis noſtris com
mune.

Inſulas autem iſtas ſigillati
deſcribere, & peculiaria quæqu
in iis attingere, mihi quide
propemodum videatur int
ἀδυνάτων. cum earum nonnull
horrendis Oceani tempeſtatibu
inundationibuſque haud ſeme
mutaverint, & in aliam aliam
que formam ſubinde tranſierint
alia maris quadam alluvie incre
mentum nonnunquam capien
te; alia rurſus decreſcente: iſt
fluctibus aliquando cooperta
illa viciſsim emergente. Quar

præci-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

præcipuas tantum, adeoque firmiores quaſque & quæ altius paullo caput è fluctibus exerunt, ſpeciatim & ordine deſcripturus ſum. atque hæ quidem numero ſeptem: quæ capite quodã Scaldis ipſi oſtio ejus propinquo diſparantur in duas partes, relictis earum tribus, nimirum Scaldia, Duvelandia, Tola, ad Orientem, ideoque Orientalibus, vulgo *Beooſter-ſcheld:* quatuor vero, Walachria nempe, Zuidbevelandia, Nordbevelandia, Wolferſdica, una cum angulo quodam terræ Walachriæ quondam continente; ad Occidentem, ideoque vulgo *Bevveſter-ſcheld,* appellatis. Qua mare eſt, muniuntur & præſervantur perpetuis ſabuletis, & albicantis arenę collibus, à natura vel Oceani magis alluvione factis. cætera, quæ videlicet magis mediterranea, & fluminibus tantum alluuntur, claudunt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

claudunt undique & circumd
mirifici quidam aggeres, i
Dÿcken indigetant, ea utplu
mum altitudine, quam lon
quadam ac diligenti obſervati
ne & experientia didicerunt r
quiri ad excludendam Ocea
inundationem, id eſt duodeci
præterpropter brachiorum Fl
rentinorum, ſive decem uln
rum Antverpienſium. latitu
ad ipſas radices viginti quinq
ut minimum ulnas continet. e
truuntur autem hi aggeres m
nu atque induſtrîa hominum
terra, non ordinaria illa aut co
muni, ſed figulari, & tenaciſſim
quadam argilla; & introrſus qu
dem materia lapideque effar
untur, extrorſus vero, ad rep
lendos continuos illos & m
daces undarum impetus, veſt
untur veluti faſcia quadam
ſtramine duos tantum digit
craſſa, ſed revincta nimirum

etorta tamque induſtriè concinnata, ut aggerem ſupra quam quiſquam credat tueatur, & incolumem præſtet. Etſi autem requirantur, ad aggeres iſtos reparandos & ſartos tectoſque pręſtandos, non immenſi dumtaxat ſumptus, ſed & improbus quidam ac perpetuus labor: ea tamen eſt incolarum induſtria & in talibus hiſce tractandis ſagacitas, ut quam optimis & æquiſſimis legibus omnem iſtam rem conſtituerint, aggereſque analogos & pro ratione latifundiorum, poſſeſſoris cujuſque ſumtibus, ſarciantur.

Soli Zelandici indoles, & fœcunditas.

SOlum Selandicum pingue inprimis, & cum aliarum quarumlibet frugum, tum tritici maxime, feraciſſimum. quod ea quidem hic bonitate ſimul &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ſpecie naſcitur, ut non temer
uſquam pulchrius meliusve in
venias. accedit enim quam pro
ximè ad oryzam. provenit item
copioſe hic coriandrum. (f. *Koo*
ſæed innuit.) Gignit item Selan
dia ſat multas lauros, quarum
baccæ ad juſtam etiam maturi
tatem pertingunt. quod cæter
tamen hujus tractus provincijs
natura negatum eſt. gignit v
ria herbarum medicinalium, ſi
ſimplicium genera. quæ cum fe
liciſſimè ſimul & copioſiſſim
iſthic proveniant, non temer
tamen, uti Lemnius quidem c
tendit, alibi uſquam invenias.
tamen altius aliquanto, quam
cęteris Belgicę regionibus, H
landia tantum & Friſia, cum a
jacentibus aliquot membris, e
cepta, in Selandicis hiſce inſul
polus arcticus elevatur. unde
gidæ magis & frigidæ eſſe,
quod ſequitur, pauciores,
ſalt

altem acerbiores fructus, mi-
nus item herbarum & florum
producere, naturali quadã ana-
logia debere videantur. quod
palam ſatis oſtendit, quantopere
aqua marina tepidis ventis tem-
perata & cœlum ſimul in ſolum
inſularum iſtarum edulcet. do-
cet idem & Anglia. quę cum ma-
gna ex parte ſit Provincia hac ſe-
ptemtrionalior, nuſquam tamen
non & pulcherrimis lauris & va-
rio arborum genere largiter ſca-
tet. tum varijs quoque herba-
rum & florum, Belgicæ fere de-
negatorum, ſpeciebus nulla non
anni tempeſtate luxuriat. & quid
amplius dicam? conciliat pater
Oceanus tantam illo cœlo tem-
periem, ut per totum quam lon-
gus eſt annum omne pecudum
genus non noctu minus quam
diu in paſcuis oberrare permit-
tunt. contra vero quemadmo-
dum illic moderatur hibernum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

frigus, ita hic æſtivos calore
intendit. unde fit ut in Anglia
cum alia quædam fructuum ge
nera, tum uvæ inprimis, non ca
piant eam, quam in hac Provin
cia, maturitatem. Gignit inſupe
ager Selandicus rubię quam tin
ctorium vulgo appellant præ
ſtantiſſimum genus, ea quiden
luxurie, ut non parvam Europ
partem largiter ea impertiatu
Eſt & ceſpitis quoddam uſtib
lis, ſeu bituminis potius genu
incolæ *Darring* appellant, ſ
quod nefas eruere, maxime ju
ta *Dicas* illas, ſeu aggeres, cu
ſit ſoli ipſius veluti fundame
tum, & magnum adverſus aqu
præſidium. Sunt denique
uberrima pecori ſaginando p
ſcua, & innumera paſſim in uſ
humanos piſcoſa ſtagna.

Op

Opida & Ordines Selandiæ.

IN Selandia octo ſunt oppida muris clauſa, *Middelburgum* videlicet, *Zirizæa, Veria,* quæ & *Campo-veria, Fliſſinga, Tola, Agger Divi Martini, Romerſvvalia, Goeſa.* Sunt & alia quædam haud infimi nominis, etſi muris carentia. pagi denique centum & duo. Ordines hujus Provinciæ conſtant ex uno Antiſtite, unico Nobili, & Magiſtratibus opidanis.

De Inſula SCALDIA, *eiuſque opidis* ZIRICZAEA & BROUVVERS-HAVIA.

SEd accedamus deinceps ad peculiarem magis ſingularum Inſularum deſcriptionem, initio ſumto ab Orientalibus. quarum quæ prima eſt, Latine ſcribentibus *Scaldia*, à præterlabente

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Scaldi, Belgis vero *Schouvve* vernacule dicitur. ea olim multo quam hodie major: graſſatis nimirum in eam diluvijs & horrendis Oceani tempeſtatibus, quæ attriverunt valdè & minuerunt: ſic ut ambitus hodie ſepptem tantum leucas includat. Scaldia olim Nordbevelandiæ tam vicina, ut Inſulæ utriuſque cultores, quos latiſſimus nunc aquarum tractus diſpernit, alij alios compellarent, & alternos miſcerent ſermones. Illuſtrat præcipuè Inſulam opidum

ZIRICZÆA.

DIſſidet Arnemuda quinque tantum & ſemi, Middelburgo vero ſex ipſas leucas. habetur autem pro urbium univerſi Comitatus Selandiæ vetuſtiſſima: ut quam conditam narrent Annales anno Chriſti IↃ CC XLIX ab Illuſtri quodam viro Ziringo, cujus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

jus hactenus claret vocabulo.
uit olim & fama ſimul & com-
ercijs nobiliſſima, adeoque in-
gnis & magni momenti res:
uod pulcherrimum nempe &
alde à mercatoribus frequenta-
um haberet portum. quem cum
bſtruxiſſet poſtea & arenis op-
eſſet Oceanus, maximum qui-
em civitati inflixit vulnus, ſed
on adeo tamen letale, quin &
œnibus hodie cauſa, & cum
omibus ſatis concinnis, tum
publicis ædificijs, mediocriter
t exculta. unde Selandiæ qui-
em univerſim acceptæ ſecun-
um demum eſt opidum, at
rientalium ejus Inſularum me-
opolis. Neque vero extincta
ic prorſus commercia. quæ, ſi
lem potiſſimum ſpectes, & ru-
iam illam tinctorum, cujus In-
la iſta præ cæteris ferax, magis
agiſque in dies gliſcunt. Ziri-
æus erat clariſſimus ille Aman-

 dus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

dus, Ordinis Divi Franciſci, variorum ſcriptorum auctor, ut videre eſt nominatim in Bibliotheca Geſneri. Item Jacobus Suſius, Dominus Griſenordæ, illuſtris profecto ac Doctus admodum vir, & antiquitatum ſtudioſiſſimus. Lævinus Lemnius, quē & paullo ante laudavimus, Medicinæ potiſſimum Doctor, ſed idem inſigniter eruditus. ut ex pluribus quidem laudatiſſimis viri operibus conſtat. cujus filius item Guilielmus, ejuſdem cum patre profeſſionis, ob egregias ſuas virtutes, medicum agit apud Suecorum Regem Ericum. Petrus denique Peckius, eruditiſſimus vir, & perplurium magni in publicum fructus librorum ſcriptor.

Additamentum. [Gaudet opidum *Zirizæa* luculentiſſimis aliquot privilegijs. inter alia; ut, qui civis ob facinus capitale in

vitæ

itæ diſcrimen adductus ſit, &
el capite iuerit culpam, vel fu-
a ſaluti ſuæ conſuluerit, multa-
non poſſit graviore quam ſex-
ginta librarum Pariſienſium, id
t florenorum triginta pecunia-
a pœna. Item quod Magiſtra-
us urbanus non in urbem tan-
um ejuſque diſtrictum, ſed in
tam inſuper Scaldiam, maxi-
è quod ad rem agrariam perti-
et, ſummam obtineat poteſta-
em. quæ exerceri ſolet ab alte-
o Conſulum urbanorum, pari
rè (ſi parvis componere maxi-
a fas eſt) qua apud Romanos
lim Tribuni plebis, auctoritate
rædito, atque inde vulgariter
icto *de Gemeynte-Borgmeeſter,*
uaſi dicas Conſul communita-
is: & ſeptem præterea curatori-
us aggerum, qui vulgo audiunt
Heym-raden, id eſt, conſultores
omeſtici, ſive communis terræ
onſiliarij. Inter publica urbis

ædificia eminet maximè templi
illud quod vulgo audit *dat Monſter*, dedicatum alias Divo Lævino, primo, vel inter primos
Selandiæ noſtræ Apoſtolos. pulcherrimum ſane opus, bene & apte commenſuratum, ac multa luce undique colluſtratum. cu non aliud uſquam in tota Selandia dederis ſimile. etſi multum tamen de veteri illo ſplendore amiſerit, cum de cœlo tactam flagravit anno quem numerali iſte verſiculus indicat:

CRASCANE TERRIBILIS
NON POSSVM. CVR?
CADIT IGNIS. 1466.

Quem ut melius capiat lector, ſciendum, iſtud incendium acci-diſſe pridie feſti Dedicationis. ſcilicet autem in ipſo feſto ſolere à ſacerdotibus decantari tritum illud, *O quam terribilis eſt locus iſte &c.* eſt ergo dialogiſmus, in-

ter

quemvis de populo & preſ-
terum inſtitututus. Sicuti il-
d etiam, quod inter doctos &
iptis illuſtres viros Zirizæa
ſtra oriundos non recenſet
icciardinus peritiſsimum il-
m & celeberrimum Medicum,
ndemque dulciſsimum vatē:
ſonem inquam à Pratis. qui
ſsim in editis ſuis operibus Zi-
æum ſe eſſe teſtatur.]
Capti ſunt ante aliquot annos
procul hoc opido piſces qui-
m marini, horrifica plane &
onſtruoſa corporis vaſtitate.
m cætera forma, tum perlon-
; præſertim ore exertis denti-
s, apro haud multum abſimi-
, verum corporis mole vel bis
nto majores, ac longe magis
ribiles. Convexerunt eorum
nnullos Antverpiam, ubi, ob
nis ſuavitatem, care admodū
nierunt. Et ad hoc quidem ex-
plum capiuntur ſubinde in
hiſce

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

hiſce iſtorum ac Batavorum etiam aquis, vaſti quidam, horrendi & monſtruoſi piſces, qui ad excoquendum potius oleum, quam in alios uſus, expetuntur: nec tamen, utcumque res cedat, luendo ſunt graviſsimo illi detrimento, quod, ordinarijs illis piſcibus aſsiduè deprædandis, fugandiſque & deglutiendis, piſcatoribus inferunt.

BROUWERSHAVIA.

EST in eadem Inſula BROUVVERSHAVIA opidum Zirizæa duabus leucis abjunctum & prædivite magis piſcatore quàm alio cive populoſum. Natus hinc tamen Petrus à Brouvverſhavia, vir inſigniter litteratus, & Theologicorũ aliquot operum ſcriptor. Item *Cunerus Petri, Leovardienſium primus Epiſcopus*. Erat non ita pridem hoc opidum in ditione Maximilian*i*

Burgun-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

urgundi, Bevriæ apud Flandros
ynaſtæ, & ſupremi in Belgio
rchithalaſsi, cui una cum alijs
iquot opidis terreniſque mox
ſcribendis obvenerat ex hæ-
ditate Illuſtriſsimæ Dominæ
nnæ, aviæ ſuæ maternæ, ortæ
illuſtri & præpotenti quon-
m familia Borſalorum, in me-
ori ſexu jampridem extincta.
ujus Maximiliani quidem, an-
1558 ſine liberis mortui, bona
lata ſunt filiis Dominorum
oſſutij & Cruningij, quorum
terque in matrimonio tunc ha-
ebat ſingulas ejus ſorores. Sunt
enique in hac Inſula multi pa-
i, & virorum nobilium arces.

DUVELANDIA.

ALterum Inſularum Orienta-
lium, & quæ Scaldiæ collate-
lis eſt, DUVELANDIA dici-
ur, à columbarum in ea mira-
ili multitudine: ſonat enim no-
men-

menclatura illa vulgaris regionem ſeu territorium columbarum. Erat autem & ipſa nuper in ditione jamdicti Architalaſſi. Patet quidem in ambitum circiter quatuor leucas: ſed quia nimis expoſita violentæ undarum injuriæ, nullo prorſus inſeſſa eſt opido. at pagos tamen habet cõpluſculos, & cum domi nobilium, tum & aliorum quorumdam prætoria. Submerſa fuit & ſalo cooperta anno Chriſti cIↄ Iↄ xxx, cum magno hominum pariter & jumentorum clade. ſed inſtauravit eam & Neptuno rurſus eripuit, etſi non ſine immenſo ſumptu, labore, atque induſtria, vir Illuſtris Adolphus Burgundus, Maximiliani prædicti parens.

Additamentum. [Potior hujus Inſulæ pars, ea nempe quæ vulgo dicitur *de vier Bannen*, id eſt, quatuor fora ſeu Conventus

juri-

ridici, & totidem pagos, Neo-
rkiam nempe, Ouderker-
am, & Vianam Cappellam-
e complectitur, emptionis ju-
& titulo ante annos aliquot
ſsit opido Zirizææ. cuius Ma-
ſtratus, interiecto nuper inter
ramque Inſulam aggere, Du-
landiam iſtam cum Scaldia ſua
niunxit.].

De TOLA *Inſula & opidis.*

Ertia Orientalium Inſularum
eſt TOLA, quæ à territorio
ggeris Divi Martini interme-
a tantum foſſa, & ea quidem
x ſemiplena, dividitur. unde
men contendunt nõnulli duas
ſe diſtinctas Inſulas. quod ut
im ſic habuiſſe concedam, ho-
e tamen revera tantũ eſt una.
qua duo ſunt mediocri ſatis
nditione opidula. quorum al-
ri nomen eſt Tolæ, à vernacu-
dictione *Tol*, quæ vectigal ſi-
gniſi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

gnificat. olim ſiquidem eo loci telonium, & pendebantur Principi vectigalia. unde non opidum modo, ſed & Inſula ipſa denominata. alterum dicitur Agger Divi Martini, *Sinte Martens dijck* vulgo. quibus ſui deinde accedunt pagi.

Aliæ quædam minorum gentium Inſulæ, quas ab Orientali illa Selandiæ parte conſpicias, ita parvi momenti, ac penè deſertæ ſunt, ut non ſit operæ pretium pluribus eas attingere. Quare cum ipſo Sole tranſituri ſumus ad Occidentem. ubi plura multo quam tractu hucuſque deſcripto & viſenda occurrunt & deſcribenda. ac primo quidem Walachria.

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

…e WALACHRIA *Inſula eiuſque* …*idis* MIDDELBURGO, VERA, FLISSINGA, *&* ARNEMUDA: *itemque de Pagis celebrioribus.*

QUam Latine ſcribentes WALACHRIAM nominant, ea …lgo dicitur *VValcheren*, eſt…e omnium univerſæ Selandiæ …ſularum primaria, nõ tam ipſa …i amplitudine, quod decem …tum leucas in ambitum con…et, quam ſecuritate quadam …opportunitate ſitus, opido…n conditione, & incolarum …n opulentia minus quam den…te. Tria numerat opida mu…clauſa, *Middelburgum*, *Ve…a*, & *Fliſſingam*; Inter opidu…ero muris carentia *Arnemu*…minet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

MIDDELBURGUM.

MIDDELBURGO inde fa-
ctum eſt nomen, quod ſit
ſit tantum non in Inſulæ med-
tullio. ſonat enim vox Belgic
Burgum ſeu arcem *in medio* p
ſitam. Jacet autem peroppo
tune ad latitudinis gradus quin
quaginta unum & tres quadran
tes: & ab ortu quidem Arnem
da, dominii ſui portu, tantu
leucæ triente, à Libonoto ve
Sluſa Flandrorũ quinque, Do
drechto deniq; Batavorum m
tropoli decem & ſeptem leuc
rum intervallo abiungitur. D
plex urbi eſt alveus, vel (ut vul
loquuntur) portus, uterque n
longe ab Arnemuda in Ocea
influens, quorum alter antiq
eſt operis, ſed fluxuoſus idem
ſtrictus, ita ut ultra vix freque
tetur. alter recens effoſſus, &
cum latitudine, tum profun-
ta

tate, ut ingentes & ſupra ducentarum *laſtarum*, id eſt, quadringentorum doliorum naves, inde à portu Arnemudenſi uſque ad ipſam urbem, magna civium commoditate ſimul & voluptate, commeantes nulla difficultate tranſmittat. Ipſa urbs luculenta in primis, amœna, & cum firmis admodum mœnibus, tum latis quoque & altis foſſis, alio rurſus muro extrorſus vinctis, omni ex parte clauſa. quæ omnia, ut examinanti liquet, prævalidam eam & probè adverſus hoſtem communitam efficiunt. Vias habet admodum elegantes, domos amplas & laxas, pulchra denique & magnifica cum templorum tum & cœnobiorum ædificia. Inter quæ potiſſimum eminet pulcherrimum illud & auguſtum Cœnobium inſtituti Pręmonſtratenſis, vulgo dictum Abbatia Divi Nicolai, & inſti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

tutum primo ab Godebaldo, vi
geſimo quarto Ultrajectenſiun
Præſule, ſed auctum deinde &
veluti renovatum ab glorioſ
memoriæ Principe Guilielmo
Romanorum Rege, & eoden
Hollandiæ Selandiæque Comi
te, anno, ut habent annales cI
CCLVI. qui Princeps, una cun
conjuge Iſabella regina, regi
inibi timulo conditus. Habe
iſtud Cœnobium, inter alia qu
dam ornamenta, pulcherrimar
bibliothecam. ſed quod capu
eſt, & familiam ducit, luculent
in primis & opiparo gaudet cer
ſu. & Cœnobiarchæ ſive Abba
ti ea eſt & auctoritas ſimul
præeminentia, ut in publicis O
dinum Comitatus Selandiæ co
ventibus, ipſe ſolus, totius ec
cleſiaſtici ordinis nomine, fer
ſuffragium. Evectus eſt nupe
petente Philippo rege, hic locu
& cum eo civitas Middelbu

gen

genſis ad dignitatem Epiſcopalem, electo ad tantum faſtigium, & in Nicolai de Caſtro locum ſuffecto, Joanne Striano, docto & reverendo Antiſtite. qui, cum munus hoc, civiles Belgarum motus, Middelburgi obire non poſſit, dum conſileſcunt turbæ atque iræ leniunt, Lovanij honeſtiſſimè vitam exigit Gaudet inſuper Middelburgum *ſtapula*, ſive emporio vini, è Gallia, Luſitania, Hiſpania, alijſque Provincijs via maritima in has partes importari ſoliti; cunque navigationibus maximè & negotiatione marina, tū & alijs quoque varij generis mercimonijs floret: eſtque non hujus dumtaxat Inſulæ, ſed & Comitatus Selandiæ caput. ita potens quidem & dives, ut ante aliquot annos à Domino Arnemudano emerit momentoſum illum opidulum Arnemudam, ubi (ut in-

tra dicturus ſum) capaciſſima eſt & tutiſſima navium ſtatio.

Additamentum. Middelburgum nonnulli *Metelloburgum* appellant, à Metello videlicet, conſulari apud Romanos viro. ſed videtur hæc originatio longe nimis petita. conditum etiam volunt à neſcio quo Mattione, & Selandos ab eo dictos fuiſſe Mattiacos. nos hæc talia, ut incerta nimis atque ambigua, in medio relinquimus: dicimuſque hanc urbem, etſi opibus nunc & potentia ſplēdeat inter Belgicæ primas, exiguis tamen & vix notis initijs ortam; atque adeo anno Chriſto nato M C XXI, quo tempore Godebaldus Epiſcopus Trajectenſis pulſo, ob flagitioſam vitam & laudabilem parum œconomiam, canonicorum regularium cœtui ſurrogavit Præmonſtratenſis Ordinis monachos, nihil fuiſſe quam pagum

& præcipua quæque privilegia impetraſſe ab Comite Hollandię Romanorum Rege Guilielmo, qui voluerit inter cętera juſſeritque ne alibi uſquam in tota Occidentali Selandia ſuprema quam vocant juſtitia redderetur, utque de capitali omni delicto, ruri & extra urbis pomœrium perpetrato, Middelburgi ſolummodo poſſet cognoſci. quo in carcerem etiam rei adducerentur, & ad cauſę uſque diciſionem adſervarentur. Inter publica urbis ædificia eminet hodieque Cœnobium, deſtinatum nunc comitiis Præpotentium Dominorum Selandiæ Ordinum, & ſollenni quorundam ex ijs ſedi: Cameræ item rationum, collegio ſenatorum rei maritimæ, officinæ denique monetariæ, & ſimilibus uſibus. Spectabilis quoque eſt Curia, ſive Senatorum domus, ſtatuis & emblematis varie

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ornata. item faſtigium illud ſummæ urbis turri impoſitum, horologio longè pulcherrimo exornatum. quod opus ſtetiſſe dicitur Reipublicæ centum & quinquaginta millibus florenorum. Natus fuit in hac civitate Paulus à Middelburgo, vir mathematicis ſtudijs clarus, & hoc nomine Romam vocatus: ubi factus Brevi Epiſcopus, inter alia quædam de Paſchatis quoque celebratione ſcripſit. Natus item è viculo urbi vicino, ideoque de Middelburgo dictus, Nicolaus Everardi, vir cum alijs ſtudijs, tum juriſprudentia maximè perilluſtris, & idem inſignis politicus. quare ob conſiliorum felicitatem adhibitus ſemper à Principe ad res magnas, & creatus tandem non ſolum Hollandiæ, ſed & Magni Senatus Mechliniani Præſes. in qua urbe deceſſit anno à Virginis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

rtu 1532, relictis compluribus
eris, qui & varijs dignitatum
culis nobiles, & digni omnino
nto parente filij. maximo na-
, Petro nomen erat, Theolo-
æ & juris utriuſque Doctori,
ntiſtiti ordinis Præmonſtra-
nſis. alteri Nicolao Everardi,
dem Juriſconſulto, & primo
idem Conſilij Friſiæ, mox
echliniæ Præſidi, ubi & vita
functus eſt hoc ipſo anno quo
dibimus 1560. tertio nomen
Nicolao Nicolaio Grudio,
riter Juriſconſulto, ſed eidem
alijs ſtudijs claro, & præſertim
torico ac poëtæ dulciſſimo.
de & maximos ſemper hono-
geſſit, & hodieque eſt Con-
arius Regius, Ordiniſque
rei velleris Graphiarius. quar-
dicitur Adrianus Nicolai
arius, itidem Juriſconſultus,
virtutibus ornatiſſimus vir,
i & ipſe jam functus eſt varijs

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

dignitatibus, & hoc tempor Cancellarius Geldriæ. quintu denique fuit Joannes Secundu (ſolent enim & eruditi iſti tran Alpes, non ſecus quam olim Ro mani, varia ſæpè ex varijs cauſſ cognomina ſibi adſciſcere) qu magnæ jam famæ & expectatio nis adoleſcens in ipſo ævi flor extinctus eſt doctus ſane & ele gantiſsimus vates, ut ex poëma tibus hodieque extantibus con ſtat. Et videtur profecto ſingu lare quoddam fuiſſe omnium fratrum iſtorum donum, ut in ter alias ſuas dotes, in poëſi præ ſertim excellerent.

MIDDELBURGUM.

Vos ego Mattiacos mediis admiror in un-
dis
Florentes opibus, relligione, fide.
Nam quid ego armorum ſtudium, qu
nautica dicam
Prælia? quid forti parta tropæa manu?
Immenſas quid opes atq; auri pōdera iact
Quid pretia & gazas, decolor Inde, tua

Si

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

[Ni]l neque ſalvifici deſunt hic dogmata verbi:
Exſulat hinc omnis vana ſuperſtitio.
[Qu]eis igitur terræ ac cœleſtia dona ſuperſunt,
Aut hic, aut populus nemo beatus erit.

G. ENS.

VERIA.

VERIA, quæ & *Camp-veria* potius dicitur, alterum eſt in[ter] opida hujus Inſulæ muro & [m]œnibus clauſa. ſitu quidem ad [A]quilonem obverſa, & in ipſo [O]ceani littore. foſſam habet, quę [M]iddelburgũ uſque extenditur, [a] qua urbe leucæ tantum unius [in]tervallo, Fliſsinga vero altero [ta]ntò abjungitur. muris cingi [c]œpit anno cIↄ CCCLVIII. eſt[q]ue opidulum ſatis concinnum, [&] mercimonijs florens. maxi[m]è propter commercia na[vi]um Scoticarum, quæ in iſto [ap]tiſsimum portu ſtabulan[tu]r, unde ob varias ſuas dotes, Mar-

Marchionatus dignitate ſe ja
ctat, cujus Marchia, ex antiqu
quodam ſtatuto, ea gaudet præ
rogativa, ut ſolus, ac ſine ull
competitore, in conventibu
Ordinum terræ, ſuffragium fera
pro Selandica omni nobilitate.
Eſt in opido iſto armamenta
rium, amplitudine ſimul & for
ma ſpectabile, in quo adſervan
tur tum machinæ bellicæ, tur
& reliquus omnis Regis ad ex
peditiones maritimas apparatu
Erat & Veria nuper in dition
jamdicti Archithalaſſi. nunc e
cauſſis ſupra narratis Marchio
nem agnoſcit Maximilianur
Cruningium, ejus nepotem.

Additamentum. [*Veria* no
men eſt à trajectu, qui Teuton
ce dicitur *Veer*. quia nempe olin
iſthinc trajicerent Campam, pa
gum Nordbevelandiæ, nun
ſubmerſum, unde & Campe
Veriæ nomen eſt. Incolæ pi
catie

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

tionibus maxime, & haſecum
oturis invigilant. nonnulli &
exteras regiones negotiantur.
ynaſtarum prætorium extra
bem olim, & teli jactu à porta,
dirutum per hæc bella & ſolo
uatum. emit Marchionatum
rumque, Verianum nimirum
Fliſſinganum, pretio centum
quadraginta ſex millium flo-
norum Illuſtriſſimus Princeps
riacus, qui inauguratus ſub
num Chriſti 1581.]

FLISSINGA.

LISSINGA, tertium eſt in
Walachria opidum, Africo
è obverſa, & in Flandriæ terrę
nſpectu: Middelburgo autem
cæ unius itinere diſſita. ne-
e aliud fuit anno, ut habent
nales, cIↄ cccc, quam meatus
idam, ſeu trajectus in Flan-
iam. exinde vero paullatim
cit. & quid amplius? annis ab
hinc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

hinc quadraginta, muris & p-
tis clauſa eſt : faciente Illu-
Heroë Adolpho Burgundo jo
ſæpius nominato. ſic ut hodie -
ci queat communis quidam -
tius orbis terrarum tranſitus. -
enim & opportuno adeo ſitu -
tam eximio portu ſpectanda, -
quotquot ferè ab Oriente, Oc-
ſu, Auſtro denique ultro citr-
que commeant naves, ea per-
tuo tranſeant. tranſitus quid-
adeo momentoſus, ut quis -
rito clavem dicat Oceani Bel-
ci. quare & Carolus Quin-
Imperator, inter cauta quæd-
& intima ſua dogmata, ſu-
Philippo Regi, ut quam dilig-
tiſſime tueretur hunc locum.

Additamentum. [Fliſsin-
initio fuit in ditione Comit-
Selandiæ. fitque mentio ejus -
annum MCCXXVII, ſub F-
rentio tertio. ſed donatum -
inde jure & privilegijs opida-

ten-

tenuere ſub annum M CCCC LXX Illuſtres Borſali. qua gente in meliori ſexu extincta, paruit aliquandiu Burgundis. à quibus tandem jure & titulo emptionis delata eſt, una cum Marchionatu Veriano, ad immortalis memoriæ Principem Guilielmum Naſſovium. Floret hodie navigatione & mercimonijs inter Belgicæ primas. Inter opera publica ſpectabilis maxime Curia nuper extructa, tota è ſecto per artem lapide, & cui Selandia quidem non habet parem. Eſt præterea aula illa, ſeu regia Illuſtriſsimi Principis, pulchrum hercle & elegans opus.]

VLISSINGA.

SIve Laertiada nomen de nomine traxti,
Seu genuina tuæ vocis origo latet:
Quum tua facta puto, iuſtaque examino lance,
Atque ad Vlyſſea comparo geſta manus:

Vix

Vix alium quemquam poſſim dare con-
tor urbem
Qui talem & tantum ſtruxerit aui
opus.
Nă velut ille Ithaca deſerta, tempore l
Lativagi erravit per vada ſalſa ma
Innumeroſque locos adijt, portentaq. v
Plurima, apud multos vix habitura fi
Sic, Vliſſinga, tui cives per cuncta vaga
Æquora venantur Salſipotentis op
Speq; lucri dulcis credunt ſe fluctibus, a
Exilij longas menteferuntque mor
Ac velut ille manu promptus, ſed pro-
ptius aſtu
Ad cælum factis extulit Argolicos:
Sic ſibi Mattiaci innumeros peperere tri-
umphos,
Dum forti tractant pro patria ar
manu.
Quod ſi Dulichij tamen omnia mente re-
volvas
Facta ſenis, mentis robur & eloquium
Fallor? an, Ille vetus, dices, eſt fabula va
Aſt hæc viderunt tempora noſtra ger
Tū Vliſsingamus minor eſt Argivus Vly
Fabula quam longe diſtat ab Hiſtori

GASPAR EN

De opidulis WALACHRIAE *muro carentibus, & municipijs.*

DEflectentibus inde ad Occaſum Caurumque, & Oceani littora Veriam verſus legentibus, occurrunt ſub arenarijs Inſulæ collibus opidula quædam muris carentia, tum & pagi perplures, & item cœnobia. & in opidis quidem numerantur potiſſimum *Soutlandia* & *VVeſtcapella.* Quod poſterius hodieque habet jus civitatis: etſi opidum ei cognomine jam à centum viginti annis retro mari ſubmerſum ſit: opidum, uti narrant, egregium, & portu totius Walachriæ præſtantiſſimo quondam cõſpicuum. Sequitur inde *Domburgum*, & juxta prætorium illud Cœnobiarchæ Middelburgenſis, quod *VVeſthoviam* nuncupant, amœniſſimus ſanè Præ-

ſulis ejus ſeceſſus. Inter Fliſſ
gam vero & Arnemudã eſt p
montorium illud quod vu
Rammekens dicunt, & Vultu
jacet obverſum. ubi nuper C
rolus Quintus Imperator,
mando ab ea parte ac defend
do oſtio fluminis, condidit
cem Zeburgum.

ARNEMUDA.

ARNEMUDAM Itali & H
ſpani *Ramua*, Belgæ *Arn*
den vulgariter nuncupant.
autem opidorum Walachriæ
ſtræ poſtremum, ac perexigu
quidem illud, & murorum
pers, ſed quod portum ha
tota Europa celebratiſſim
idque ob navium undique
pellentium, & in varias ru
terrarum plagas diſcedent
propè innumeram multitud
ita ut ſæpenumero exeuntes
videas, & ſingulis hiſce Pro

cijs, Hiſpania nempe, Luſitania,
Gallia, Angliaque redeuntes tri-
cenarum, quadragenarũ, quin-
uagenarum, imo & centena-
um nonnumquam, ac ducena-
um navium claſſes. ut omittam
am eas, quæ vel ſolitariæ pror-
us, vel exiguo ſaltem comitatu
ſſociatæ, perpetuo fere ultro ci-
roque commeant, & innumera
arii generis merce onuſtæ Ant-
erpiam maximè, ubi mercato-
um pleriſque & navium mer-
iumque dominorum ſollennis
edes eſt, ad mercatum conten-
unt. uti fuſe ſatis & examuſſim
a urbe illa deſcribenda fuit à no-
is expoſitum. Unde coaduna-
as nonnumquam in hoc portu
onſpicias ad quadringentas
uingentaſve onerarias naves,
ec ceſſari umquam à novis ſub-
ide omne genus navigiis con-
ruendis. Sita eſt Arnemuda mi-
abili prorſus & excellenti op-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

portunitate ad ipſum Oceani li
tus. ſed videamus quæſo pau
liſper quænam ſit eius à præc
puis quibuſque & famoſiſsim
ſimul Europæ totius portub
pænè exacta diſtantia. nam cu
frequentiſsima inter ipſam illo
que intercedant commercia,
debet ſane exacta rei illius no
tia cuiquam videri ſuperflu
quæ non una de cauſſa, maxim
vero propter ſecuritates qu
vocant, & periculorum rece
tiones, Antverpiæ inter merc
tores fieri ſolitas, multifari
utilis. eo magis, quod ipſi etia
nautę, licet aſsiduè fere freque
tent has vias, magnopere tam
alius ſæpe ab alio diſcrepent. N
merantur itaque Arnemuda A
ſterodamum uſque leucæ vig
tiquinque, (nos in toto hoc op
re; quotieſcunque ſermo eſt
maritima quorumcumque
corum diſtãtia, loquimur ex ſe

ter

entia præſtantiſsimi fere cujuſ-
ue Coſmographi ; & peritiſsi-
i item naucleri,) ita ut denis
ptenis leucis marinis & ſemi,
l eſt ſingulis gradibus ſeptua-
ena milliaria Italica, vel ſi ma-
is vicenæ & ternæ leucæ Flan-
ricæ cum triente reſpondeant.
rnemuda deinde Bremam nu-
erantur leucæ nonaginta &
es. Hamburgum, centum &
uinque. Zondam, Daniæ fretũ,
ntum & octoginta. Dantiſ-
um , ducentæ quinquaginta
uatuor. Rigam, trecentæ. Ri-
liam, trecentæ triginta quin-
ue. Nervam, trecentæ & ſexa-
nta quinque. Parte alia com-
tantur ab Arnemuda , uſque
Picardiæ Calitium, leucæ vi-
nti & tres. Londinum, duæ &
adraginta. Antonam, ſexagin-
& duæ. Diepam, quinquagin-
& quatuor. Rhotomagum,
inque & ſeptuaginta. Breſtũ,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

centum viginti quinque. Rupel-
lam, centum & nonaginta qua-
tuor. Burdegalam, undecim ſu-
pra ducentas. Bilbaum. ducent-
viginti ſex. Promontorium fini-
terrę, ducentę ſeptuaginta. Oly-
ſipponem, trecentæ & octogin-
ta. Gades, quadringentę & octo-
ginta. Hiſpalim, ipſæ quingent-
Malacitam vero quingentæ
quadraginta. Maderam, mar-
Atlantici Inſulam, quadringen-
& octoginta. Canarias, oli-
Fortunatas dictas, quingen-
viginti. Liburnum denique ſi-
Livornum, Etruriæ portum, ſ-
ptingentæ & octoginta. Arn-
muda in quoſcumque terraru-
tractus ſoluturis opus eſt aquil-
ne ſeptemtrioneve: ſed nec e-
rus iis incommodus. quia ve-
ſuperandũ omnino eſt promo-
torium Zeburgenſe, quod n-
alio vento, quam aquilone ſup-
ratur, ſolent plerumque na-
ſecu-

ecundo æſtu eo primum deflue-
, atque inde porro, flante quo
ndigent vento, velificationem
uſpicari. contra vero, ut portũ
tum feliciter ſubeant, contra-
os, uti notum eſt, ventos exop-
nt.

Additamentum. [Fuit Arne-
uda uſq; ad annum 1572, mu-
icipium Reipublicæ Middel-
urgenſis, & iiſdem cum ea gã-
iſa eſt privilegiis. ſed obſeſſo à
rincipe Arauſino Middelbur-
o, quia variè vexabatur à mili-
tibus eius copiis, nec diutius
rat reſiſtendo, maluit ſeſe victo-
i ſubiicere, quam extremã belli
alamitatem experiri. quod in-
igne ferentes Hiſpanici locum
npetu oppreſſerunt, & incolas
uidem alios trucidarunt, alios
ero fortunis exutos coëgerunt
res ſuos deſerere. Middelbur-
o deinde capta, Princeps, quo
agis animarentur cives ad col-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

lapſum opidulum inſtaurādum, ex pacto cum Middelburgenſibus inito, Arnemudam omni ipſorum imperio liberavit, & ſui in poſterum iuris eſſe voluit variis inſuper privilegiis & immunitatibus eam exornans, tum vallis undique, propugnaculis foſsis, & portis communiens: ita ut Arnemuda exinde habita fuerit, habeaturque pro civitate. et ſi veterem illum ſplendorem cuius obiter meminit Guicciardinus, ob pulvinos quos vocant & arenas maris, reciproco fluctuum meatu denſatas, ac ſoli inſtar duratas, pænè totum amiſerit, & importuoſa iam prorſus, vixque vectoriis navibus adeunda, in miſerandam planè conditionem redacta ſit, ac tantum non deſerta.]

Habet deinde Walachria Inſula & compluſculos pagos, inter quos nominatim *Zuidburgū*

medio

medio fere inter Fliſſingam & Middelburgum itinere, locum certe amœnum, & palatio quodam peramplo inſignem. ubi anno 1556 in Hiſpaniam abiturum, nec rediturum amplius Carolum quintum, venti aliquamdiudum morati ſunt.

De ZUIDBEVELANDIA *Inſula, eiuſque opidis* BORSALA, ROMERSVVALIA, *&* GOESA: *Itemque de pagis celebrioribus.*

SEquitur in Occidua parte ZUIDBEVELANDIA. Inſula Belgis ſic dicta, quod priuſquam aggeribus cingeretur, quaſi fundo non ſatis ſolidato, ſub pedebus tremeret. eſt autem hæc Inſula Selandicarum omnium longe ampliſſima, ut quæ aliquando viginti ipſas leucas ambitu ſuo incluſerit. hodie, propter ſævas Oceani tempeſtates & horrenda

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ſubinde diluvia, tum perpetuum illum Scaldis, Bergozomium inter & Romerſvvaliam, violentiſſimo ſuo curſu jugiter eam atterentis æſtum, toto fere ſemiſſe contractior.

Claruit olim tribus haud ignobilibus opidis. quorum primarium quidem BORSALA dicebatur, ad auſtralem Inſulæ plagam extructa : ſed miſere tandem (ecce qualibus quamque horrendis periculis homines ſe ſe exponant!) anno 1532, una cum territorio omni circumjecto, quod Dominium Borſalanum audiebat, mari abſorpta.

ROMERSVVALIA ergo in præſentiarum quidem Zuidbevelandiæ caput eſt, & ab ortu adſpicit Bergozomium, unde leucæ dumtaxat intervallo abjungitur. ſed diluvies eadem inundatioque ab Inſula omni avulſam ſeorſim in Inſulæ formam

redegi

redegit. unde continua illi cum Oceano ſimul & Scaldi pugna: quam non ſine ingenti labore, impenſa, diſcrimine, atque pæne dicam miraculo, hactenus ſuſtinet. ut quam elegantiſſime nuper Philippo Regi, dando accipiendoque fidelitatis ſacramento iſtuc delato, ſcitiſſimis hiſce verſiculis oſtio domus ſuæ inſcriptis, oſtendit perdoctus ille Nicolaus Cromflietius, opidi civis:

Vidimus aſſueto privatum lumine ſolem,
Pallida turbato vidimus aſtra die.
Vidimus undanteis horrendos æquoris æſtus.
Nos miſeros Belgas cum obruit Oceanus.
Vidimus at poſtquam te, gloria noſtra Philippe,
Cæſarea proles, ſemideumque decus:

Cuncta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Cuncta refutamus tranſacti tem-
pora ſacli,
Quod præſens noſtrum teſtifi-
catur opus.
Sit licet exiguum, ſit pro ratione
voluntas.
Nil facit ad vaſtum parva ca-
rina fretum.

In hoc igitur opido, cui diſer-te id privilegij, ſuſceptus eſt Princeps Philippus anno Chriſti 1549, ab Ordinibus terræ Selandię, una inibi congregatis, in futurum Provinciæ Comitem.

GOESA.

GOESA, quam vernaculè vocant *Ter Goes*, ſola è tribus opidis manſit intacta, & ad aquilonarem inſulæ partem, ac brachium illud Scaldis, cui Schenge nomen eſt, poſita opidulum ſatis lautum, & luculentis admodum privilegijs exornatũ. Goeſæ natus eſt Joachimus Polites,

amplis-

ampliſſimæ Antverpienſiũ Reipublicæ Graphiarius, eruditus inprimis vir, & poëta inſignis, qui inter alias aliquot elegantias, pulcherrimam inſtructiſſimamque habet bibliothecam. Eſt item hæc patria Cornelij Baerſdorpij, Doctoris Medici & Philoſophi longe graviſſimi, Archiatri & inter intimos familiares Caroli Quinti Imperatoris. Juxta Goeſam eſt pagus *Barlandia*. unde natus doctiſſimus ille Ælius Adrianus Barlandus, qui cum alia quædam opuſcula, tum accurate inprimis cõſcripſit terræ Brabantiæ chronicon. Habet inde hæc inſula multos inſignes pagos & toparchias, & præſertim amœnam illam & amplam *Elfsdicam*, quæ majori ex parte toparcham agnoſcit Petrum Lutianum Florentinum. quod oſtẽdit nullum fere locum carere hominibus noſtræ gentis. Habet deni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

denique amœniſſimas aliquot ſilvulas, & in ijs non tantum feras, ſed innumera quoque avium utiliſſimarum genera.

De NORTBEVELANDIA inſula, & opido CORTGENA.

TErtia inſularum Occidentalium NORTBEVELANDIA dicitur. Inſula olim tam fœcunda, tamque omni ex parte amœna, ut jactaretur pro Selandiæ terræ delicijs. ſed diluvies illa anni 1532, prorſus illam abſorpſit. opidum habuit ſatis celebre, cui nomen *Cortchena*, Campo-veriæ fere oppoſitum. quod ipſum quoque ſic fluctibus obrutum, ut præter turrim è ſummis aquis extantem, nihil inde relictum ſit. extant autem in iſtis & finitimis aliquot locis etiam aliæ quædam pagorum miſere ſubmerſorum turres, navigantibus

ſatis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ſatis clara miſerandaque calamitatis ſuæ indicia. Sed vindicat ſe noſtro ævo hæc tellus, & aſsidua maris alluvione ſenſim attollitur. ita ut ſpes ſit fore, ut eis paucos annos majori ex parte recuperetur, & aggeribus rurſus obſepiatur.

Additamentum. [Educta ſunt ante annos circiter quindecim & aggeribus cincta duo hujus inſulæ territoria, totidem hodie pagis inſeſſa. quorum alteri nomen eſt *Colinsplata*, alteri *Catzio*. Sicuti vindicata quoque civium Zirizæorum maxime opera ſumptibuſque eſt Oreſanda, inſula inter Scaldiam & Nordbevelandiam media, nec aggeribus antea umquam ſepta.]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Terræ ab undis vindicandæ, & aggeribus obſepiendæ ratio.

ET inſularum quidem aliorumque id genus terrarum vel Oceani impetu ſubmerſorum recuperandi, vel novarum etiam adquirendi ratio in genere fere eſt talis. Opperiuntur illi opportunum maxime anni tempus, id eſt ipſam æſtatem,

Cum venti poſuere, omniſque repente reſedit
Flatus,

Inde vero recedente, ut ſolet, in ſenas vel circiter horas, ad plurimum ſubmittente ſe æſtu marino, ingens hominum numerus aggerem ea parte qua ruptus eſt inſtaurate aggreditur: quod ſi nullus forte ſit agger, ut in terris numquam ante ex mari eductis, tunc idoneum maxime diligunt terræ illius locum, ex

nov

ova jaciunt aggeris fundamen-
. atque hoc modo vel reſtrin-
tur pedetentim & coarctatur
rago , vel educitur agger ille
ovus ad juſtam aliquam altitu-
nem. eo vero cum per canales
uoſdam, & vorticum data ope-
relictorum foſſas tandem de-
ntum eſt, emittuntur dehinc
a cataractarum aquæ in agro
vindicato reſiduæ. quod ſi
inus hac via ſuccedat , adhi-
ntur mox molæ aquaticæ, a-
q; id genus machinæ in hunc
um comparatæ, quibus reli-
a omnis aqua in ſolidum ex-
uritur. Atque ita cum tempo-
ſimul & improbo quodam la-
re, impenſa, induſtria, niſi co-
tum abrumpat inſana vento-
m rabies, tota res ad optatum
ndem & deſideratum finem
rducitur. ſed ventorum, ut in-
i, vehementia & valido nimis
verſoque flatu interdum con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

tingit, ut & operam omnem &
oleum perdas. quin & accidi
aliquando, ut abſoluta jam & a
finem perducta re, ſpirare inci
piat impetuoſior aliquis ventus
vel alioqui exoriri inſolens quæ
dam & fœda tempeſtas, quæ v
temporis puncto fluctibus coo
periat quidquid continuis al
quot menſibus, vel & ann
nonnumquam, ab undarum in
juria vindicaveris. Nec propter
ea tamen opportunis rurſus t
poribus à conatibus iſtiuſmo
ſolent deſiſtere. qui ſi felicit
cedant, ut plerumque ſanè con
tingit, hominum intra pauco
annos divitant. ea ſiquidem e
terrarum ita recuperatarum fe
cunditas, ut quidquid ijs ing
ritur, ad miraculum fere mult
plicetur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

De WOLFERSDICA *inſula.*

QUarta ultimaque prædicta-
rum Inſularum Occidenta-
um dicitur WOLFERSDICA.
tque cæteris longe anguſtior,
: duobus dumtaxat pagis, tum
paſcuis ſatis uberibus memo-
anda.

De Republica & Magiſtratibus.

Unt in inſulis iſtis Selandicis
duo Miniſtri, ſeu Magiſtratus
egij , Belgicè *Rent-meeſters*,
atinè Quæſtores ærarij dicti:
uorum utrique magna eſt in
ovinciam ſuam auctoritas,
agna juriſdictio. & alteri qui-
m, Occidentalis ac præcipuæ
rræ partis Quæſtori, ſedes eſt
iddelburgi: alteri, partis Ori-
talis, Zirizææ. Sunt autem ve-
ti quidem Vicarij Principis,
atenus terræ Selandiæ Comi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

tis, in collatione feudorum, aliiſ-
que id genus majoris momenti
negotijs. audiunt Conſiliarij Re-
gis, cujus & reditus omnes con-
quirunt, acceptique & expenſi
rationem reddunt. deferuntur
ad eos edicta & placita omnia
Principis, quæ ipſi publicanda
deinde & obſervanda procurant.
habent denique poteſtatem pre-
hendendi & conjiciendi in car-
cerem facinoroſos quoſlibet in
agris pagiſq; deprehenſos, quos
tenentur ſiſtere Magiſtratibus
utriuſque metropolis, damnan-
dos ab ijs, vel ſi inveniantur in-
ſontes, abſolvendos. Hodie Ma-
giſtratum hunc gerunt, in Ori-
entali quidem Selandia, vir Illu-
ſtris Hieronymus Serooske-
quius, eques Auratus, ac loci un-
de nomen adſumit, toparcha. in
occidua vero, filius ejus Phil-
bertus, generoſus item & peril-
luſtris vir.

Præc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Præcipuæ Selandorum artes.

INſulani naviculariæ maxime & piſcationibus dediti. hinc ut agriculturam omittam & pecuariam, quam utramque ſatis ſedulo profitentur: purgant præterea & nivium inſtar candefaciunt prope immenſam vim rudioris illius & popularis ſalis ex varijs mundi plagis in Selandiam uſum convecti. purgant autem? in efficaci quadam & aquæ marinæ & ſuppoſiti ignis facultate (ea ſcilicet eſt ipſorum ars atque induſtria) ipſum ſalẽ magnopere inſuper augent. ita quidem ut ſingula ſalis Hiſpanici centenaria, in centena & quadragena quina, vel præterpropter: Luſitanici, in centena tricena quina: Gallici denique in centena ut minimum & vicena quina excreſcant. inſignẽ profecto & conſideratu digniſſimam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

rem ! præſertim cum cæteri
omnibus rebus quæ & recoqu
ſolẽt & repurgari, metallis nem
pe, & ceris, & quidquid prætere
tale eſt, non parum inter pur
gandum, nec ſine cauſſa quidem
decedat. nam quod ſaccharum
quoque videatur inter purgan
dum accreſcere, id ex hominum
magis malitia varijs illud & ſa
pe parum honeſtis rebus adau
gentium, quam ex ipſa rei natur
procedit. Sed in ſale, ut diximus
exaugendo nulla planè interve
nit fraus, nulla humana malitia
ſed mera tantum adhiberi con
ſuevit induſtria , qua ex aqu
marinis ſali abundè adfuſis &
prope cum eo decoctis , non ca
dorem dumtaxat & vigorem
ſed & incrementũ illud eliciun
etſi mare tamen ijs anni tempo
ribus, æſtate videlicet atque au
tumno, in hiſce quidem Provin
cijs, quod ſalſuginem attinet, u
t

era ſena ut plurimum in centena continere non ſoleat. Et hanc quidem purgandi & excoquendi ſalis rationem teſtantur annales apud homines iſtos fuiſſe in uſu jam à quadringentis & amplius annis retro : unde ad ſummam & omnibus numeris abſolutam perfectionem ab ijs perducta eſt. Utuntur Selandi in quotidianis colloquijs idiomate Flandrico, ceu vernaculo ipſis, & ut ſic dicam materno. ſed cum varie paſſim viri peregrinentur, cumque domi etiam crebra ijs cum exteris intercedant commercia, ægrè virum ullum invenias, imo ne fœminam quidem, quin & Gallice ſimul & Hiſpanice calleat. neque deſunt complures qui ſonent Italice.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Quando Selandi ad Chriſtum converſi.

PErvenerunt ad fidei ſacroſanctæ cognitionem inde uſque à tempore Divi Willebrordi, qui ſolenniter eam, multo ante ſæcula Caroli Magni, id eſt, anno circiter IↃ C XC: in toto illo Selandiæ, nec non Hollandiæ Friſiæque maritimo tractu annuntiavit.

Prima Selandicarum inſularum origo, & Dynaſtarum ſeries.

EDuctæ fuerunt hæ inſulæ (ut è ſcriptis quidem & monumentis colligitur) atque à maris injuria vindicatæ, multo ante Carolum Martellum, Pipini (ut notum eſt) patrem: idque à Danis. qui perpetua fere cum Anglis Franciſque gerentes bella quo commodius hoſtē utrumque invaderent, & facta præda

tutio

tutiores haberent receſſus, elegere potiſſimum iſtas ſyrtes (tales enim revera tunc erant) tamquam loca conatibus ſuis opportuna. & primam quidem occupavere Walachriam, quam ex mari eductam, ac paullatim deinde excultam, magis magiſque frequentare cœperunt & habitare. præſertim vero poſtquam eo delatus eſt famoſiſſimus ille Rollo. qui (narrante Paullo Æmilio) cum in ſomno vidiſſet, elephantia ſe, vel ſi lepra magis dicenda eſt, derepente correptum, ſed ablutum deinde in puro fonte, lue continuo liberatum, moxque in verticem montis cujuſdam enixum. cum inquam hæc ſomniaſſet, & mane quibuſdam è ſuis referret; Chriſtianus quidam captivus ita ſomnium illud interpretatus eſt: elephantiaſis (inquiens) Domine, denotat religionem illam falſiſſimam Dea-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ſtrorum, qua videlicet tu infe-
ctus: aqua vere puriſſimi fontis,
ſanctiſſimam aquam baptiſmi
quæ & mundatura te, & munda-
tum ad montis culmen, id eſt
ſummam aliquam dignitatem
eſt perductura. quæ interpreta-
tio cum Rolloni mirifice arriſiſ-
ſet, ipſe ex inſulis hiſce, anno cir-
citer Iↄ cccc, regnante in Gal-
lia Carolo Simplici, numeroſo
exercitu ſuccinctus in eam terra
illius partem, quæ tunc Neuſtri
dicebatur, contendit. ubi mo
præmiatoribus ſuis edixit, n
quis ultra terram auderet de-
populari, neve prædas in ea face-
re: oblatis inſuper, ſive religion
id fecerit, ſive ad conſiliandan
ſibi auram & gratiam popularē
in templo tunc primum obvi
multis & pretioſis donarijs, qui
ut populos illos eo magis deme-
reret, obſequentioreſque effice-
ret, matrimonio ſibi junxit un
è ſi

è filiabus Berengarij, Comitis Bellovacenſis. unde factum, ut Principi tam modeſto, tamque ut videbatur religioſo, brevi ſe daret Rhotomagus, dictæ Provinciæ caput. quam urbem tunc ipſe obſederat, neque Caròlus Rex, partim ſimplicitate quadã & imperitia rerum, partim fatalibus illis cum Proceribus regni diſcordijs, ſuccurrebat. Rollo motus tam proſpero rerum ſuarum ſucceſſu, Chriſto illico dedit nomen, & baptiſmo tinctus à Francione, Rhotomagenſium Præſule, mutato nomine Robertus dictus eſt, à Roberto, fratre Regis Odonis, initiationis arbitro. Mox fortuna porro utentem virum, & magnos in dies facientem progreſſus, creavit atque inſtituit idem Rex, ex fœdere inter utrumque percuſſo, Ducem Provinciæ Neuſtriæ. quam ipſe in poſterum à Normannis

ſuis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ſuis dici juſſit Normanniam. Dani ſiquidem apud veteres Gallos, Belgarum in eo ſequentes morem, audiebant Normanni, dictione compoſita ex vocibus *Noord*, quæ Septemtrionem & *man*, quæ virum ex hac lingua ſignificat. Succeſſit defuncto Rolloni in Ducatu Guilielmus filius. cui & inſecutis aliquot ex hac gente principibus tam propitia fuit fortuna, ut non tantum fundaverint ampliaverintque & diutiſſimè retinuerint Principatum Normanniæ: ſed & poſteris viam munierint ad ſubdendas imperio ſuo Apuliam, Calabriam, Neapolim, Siciliam. quas omnes Græcis ereptas terra longo annorum ſpatio poſſederunt. Parte alia ſubjecerint imperio ſuo ad annum MLXVI univerſum regnum Angliæ. cum videlicet Dux Guilielmus nothus, adiutus à ſocero ſuo Bal-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ſuino Pio Comite Flandriæ,
magno & memorabili illo præ-
io ſuperavit Heraldum, ejus re-
gni uſurpatorem. unde vulgari
Gallorum lingua dictus fuit Gui-
lielmus Conquæſtor. Dedit au-
tem is regno recens quęſito cum
novo imperio novam etiam lin-
guam novaſque leges & ſanctio-
nes. quarum pleræque in hunc
uſque diem incorruptè apud
Britannos obſervantur. qui pro-
pterea patrem eum appellant,
& imperij ſui conditorem. etſi
Anglica tamen lingua, cujus uſu
Indigenas in judicijs interdixe-
rat, revocata ſit poſtmodum, &
in eam, qua hodieque præcellit,
dignitatem reſtituta. Tam con-
ſtantem vero forrunam in eo re-
gno expertus eſt, ut hucuſque in
poſteris illud obtineat. quin &
Scotiam eius ſanguis, etſi per
lineam fœminiam, & ſequiorem
quem vocant ſexum, noſtro et-
iam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

iam ſæculo moderatur. Sed ut revertamur ad noſtram Spartam, vindicata (ut ſupta dixi) jaminde ab ævo Rollonis, & magnopere culta, frequentataq; Walachria, ſubactæ quoque paullatim & novis colonijs occupatæ ſunt plerǫque ex inſulis circumiectis. Quæ poſt varios caſus & multiplicia rerum diſcrimina, redactæ ſunt tandem vi ac manu armata, etſi varijs tamen juris prætextibus obvoluta, in ditionem Comitum Hollandorum. Sed cum anno Chriſti M VII Imperator Henricus III Walachriam & vicinas aliquot inſulas donaſſet Balduino Barbato, Comiti per id tempus Flandrorum: diuturna & gravia admodum bella inter Flandros Hollandoſque vario quidem ultro citroque eventu exorta ſunt. nominatim vero internecinum illud prælium anni M CC LIII, quo Florentius,
frater

rater Guilielmi Regis, & Cli-
iæ Princeps Lupus, in Wala-
hriæ fere conſpectu ediderunt
iorribilem illam ſtragem in ex-
ercitu Margaretæ Comitis Flã-
riæ. quo prælio, juxta quoſdam
criptores, cecidere quinqua-
ies mille Flandri: totidem aquis
ıbmerſi ſunt: iterumque toti-
em capti. Inter captos præcipui
rant Guido & Joannes Dam-
etræ, Margaretæ ipſius filii:
Theobaldus Comes Guiſiæ:
imo Guiſnæ) Godefridus Co-
ıes Bituricenſis (*imo* Barrenſis)
t cum iis ducenti triginta circi-
er viri primates, ac non infimi
ominis equites. At Meierus hi-
toricus Flander (qui propius ſa-
e videtur ad veritatem accede-
e) cæſos narrat fuiſſe dumtaxat
icies mille. addens, Guilielmũ
egem, victoria tam inſigni ela-
ım, aures præbere noluiſſe ullis
e pace ſermonibus, ac Marga-
retæ

retæ duras admodum leges tu
liſſe. ſed cum ipſe biennio poſ
in acie cæſus eſſet, prælio quo
cum Friſiis tunc imperium de
trectantibus committebat, ſub
ſecuta brevi inter iam dictos Flo
rentium Regis fratrem & Mar
garetam eſt pax: nec dimiſſi dun
taxat, perſolutis redimiis, Flan
dri, ſed ſpõſalia etiam facta inte
Florentium quintũ, Regis Gui
lielmi filium, & Beatricem, Mar
garetę ex filio natu maiore, Gui
done videlicet, neptem: quibu
Flandri rationes omnes & iura
ipſis quomodocumque in Selan
dia competentia, Hollandis ceſ
ſerunt in dotem. ac tunc demun
ditio inſularum Selandicarum
in Comitatum erecta eſt. Sed ne
iſta pax diuturna ſatis aut firma
Guido enim Dampetra, iam ipſi
imperii compos, impatienter fe
rebat Comitum Hollandorum
in Walachria dominatum. qua
re

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

e & bellum redintegravit. cui
inter utrumque hunc principa-
tum non ante impoſitus finis,
quam Selandia, cum Hannonia,
Hollandiaque & Friſia tandem
conjuncta, deferretur, ex cauſſis
in Hollandia nobis expoſitis, ad
Burgundiæ Ducem Philippum
Bonum. Sic ut hodie degant hæ
inſulæ ſub dominio domus Au-
ſtriacæ, cujus nomine guber-
nantur (ut diximus) à Guilielmo
Naſſovio, Principe Arauſino.
Atque hæc de Selandia dicta ſuf-
ficiant.

F I N I S.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

HOLLANDIÆ
SELANDIÆQUE
PRINCIPES,
Deſumpti

EX BATAVIA ILLVSTRATA

P. SCRIVERII,

Qui accuratè denuo recenſuit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Hollandia unde dicta.

HOLLANDIAM, *alÿ* Holtlandiam *id eſt, terram lignorum, alÿ* Holla diam, *id eſt, terram caſſam & n* *ſolidam, dictam volunt. Nonnullis en* *locis adeo non ſolida eſt, ut natare dicat* *ſuper aquam. Quo autem tempore ita d* *cœperit, non me legiſſe memini. Verun* *men conſtat hanc appellationem admod* *eſſe recentem. Nam Hermannus Contr* *ctus, qui ſcripſit ad annum uſque Dom* MLXVI, *in fine, ubi de* Theoderico *Marc* *ne quarto eius nominis pluribus locis* *mentio, nuſquam* Hollandiam *nomin* *ſed ubique* Fladirtingam. *Ab eo puto* *pido quod hodie haud procul Oceano nom* Vairdingen. *Quod Gerardus Noviom* *vetuſtiſsimum eſſe aſſerit, vocatque* V dingam & Vlardingiacum. Fladirt gam *autem non pro oppido ſolum, ſed* *ipſa regione ponit Contractus.* Hacte Iacobus Meierus Annalium Fland lib. XI.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

THEODERICVS I.

COMES I.

CAROLUS cognomen-
to Calvus Romanus
Imperator, & Galliarũ
Rex, quum audiſſet
Hollandiam Imperatoriam ter-
m à Danis, qui Trajectum in-
olebant, vi bellica fœdari, Jo-
nnis VIII Pontificis rogatu,
rincipatum ejus cõtulit Theo-
orico cuidam Sigiſbertî Aqui-
ni filio, Trojani ſanguinis vi-
o, (anno DCCCLXIII,) ut annales
adunt. Is confeſtim armata
anu Hollandiam ingreſſus Fri-
os compeſcuit primum: Dein-
e, quum invidere cœpiſſent ij
opuli tam longam Theoderico
m finitimis pacem, eum pro-
incia ejecerunt. Ejectus confu-
t ad unicum & promptiſſimum
bſidium Carolum Calvum

 Impe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Imperatorem. Cujus iterum opera non ita multa poſt in Hollandiam reductus, de iis, qui cõjurationis auctores fuerant, ſupplicium ſumere non diſtulit. Obijt mortem anno initi Principatus quadrageſimo, relicta uxore Geva, nobili femina. Peperit ei hæc Theodericum, qui paterni Comitatus hæres poſtea fuit. Ambo & Theodericus & Geva ſepulti Egmondæ.

Had. Barlandus

Theodericus I, Comes I.

Primus ego Batavæ gentis Comes, ortus ab alto
Sanguine Teucrorũ, Santone patre, fui.
Pacis amans, belliquepotens: hec victor illa
Devictis Friſiis invidioſus eram.
Hinc pulſus, Calvo mea regna iuvante recepi:
Reſtitui pacem: pace data perij.
Quæ mihi mors potuit melius contingere? nam qui
Bellaram iuvenis, pace quieſco ſenex.

Georgij Benedicti.

THE

THEODERICUS II, COMES II.

THeodericus huius nominis ſecundus, qui in demortui patris locum factus eſt Comes, iterum rebellantes Friſios bis memorabili prælio devicit. Egmondenſe Monaſterium crematum à Friſiis, ex lapide reſtauravit. Fatalem autem obiit diem, anno gubernationis ſuæ octavo et octogeſimo. Corpus eius ingenti hominum utriuſque ſexus conventu Egmondam delatum.

H. B.

Theodericus II, Comes II.

Virtutis patriæ patrij quoque nominis hæres,
Marte meo clarus, ut fuit ille, fui.
Idem hoſtis Friſius ſic & victoria utrique:
Hæc blanda imperijs, hoſtis ut ille meis.
Quæ etiam flammis monumenta abſumpta paternis
Manibus æterno marmore reſtitui.

His geſtis morior: teſtis mihi fama, tueri
Me nec ſceptra magis, nec potuiſſe pa-
trem.

G. B.

ARNULPHUS, COMES III.

ARnulphus tertius Hollandiç Comes, Theoderico patri ſucceſſit. Hic Princeps multa cum Friſiis bella geſſit. Ad poſtremum cęſus ab iiſdem in quodam Weſt-Friſiæ agro non ſine maximo dolore ſuorum, à quibus & ipſe Egmondam exanimis deportatus, in majorum conditorium reponitur.

H. B.

Arnulphus, Comes III.

ARdua, dum vixi, generoſo pectore bella
Suſtinui, ad pacem tardus, ad arma
celer.
Teſtes ſunt Friſii, Phrygÿ qui ſanguine
hoſtes
Senſerunt, hoſtem quid ſit habere Phry-
gem.

H.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Hæc mea vita: necem memor ipſa Batavia narret,
Quæ patrio exanimũ me poſuit tumulo.
Pace quievit avus, genitorque; ego primus in armis.
Vtraque mors laudi eſt. elige poſteritas.

G. B.

THEODERICUS III, COMES IV.

THeodericus tertius huius nominis, defuncto patre Arnulpho, rexit Hollandiam. cujus Principatu multis diebus arſit in ea regione ſtella crinita. ſubſequutum eſt bellum Traiectenſe: in quo cæſis utrimque multis haud obſcuri nominis Principibus, captus etiam Adeboldus loci Præſul abducitur in Hollandiam; ubi Comitis juſſu diu multumque cuſtoditus manſit, quum propoſitas ſibi conditiones abnuiſſet. Creditur eius belli præcipua cauſa fuiſſe, quod Adeboldo inſtigante Friſii

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

rebellaſſent. Itaque poſtea, ut patris necem ulciſceretur Theodericus, incenſis villis, agriſque late vaſtatis, omnem brevi Orientalis Friſiæ regionem ſuæ ditionis fecit; quumque bello victis Florentium minorem filium præfeciſſet, ipſe victorem exercitum reduxit in Hollandiam. Hieroſolymam profectus, ut Dominicum ſepulchrum ex voto inviſeret, in reditu mortem obiit. Corpus ejus Egmondæ illatum tumulo majorum. Præfuerat hic Theodericus Hollandiæ XLVI annis; quo defuncto, ejus uxor Otthildis ad Saxones ſuos reverſa eſt.

H.B.

Theodericus III, Comes IV.

DEfendi patrium, patre non minor ipſe, Leonem,
Proq; parente parens, proq; Leone Leo.
Me duce Traiecti Præſes, Friſiusq; ſubacti,
Inferiæ caſo qui cecidere patri.

Hoſti

Hoſtis uterque: ſed hic belli, fraudum ille miniſter,
Eventus vates ſtella comata fuit.
Sic pius in patrem vixi, ſic fortis ad arma:
Alterutro quivis vel Deus eſſe poteſt.

G. B.

THEODERICUS IV. COMES V.

POſt defunctum patrem Theodericus quartus Comes fuit, qui Leodij, quo ludorum gratia cum multis alijs variarum regionum Principibus venerat, homicidio perpetrato trepidus aufugit. Nec ſic quidem tutus. Nam alij Principes, qui cædem nobilis viri cupiebant vindicare, cum ingenti armatorum manu fugientem uſque in Hollandiam ſunt inſequuti: Dordraci, quam urbem proditione occupaverant, cruento certamine dimicatum, occiſis una nocte quadringentis nobilibus. Defunctus ea pugna Theodericus, ma-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

nè poſt ſolis ortum, quum animo ſatis otioſo foris deambularet, telo in femore ictus ab hoſtibus, qui nocte ſuperiore aufugerant, biduo tantum ſupervixit.

H. B.

Theodericus IV, Comes V.

QVid vitam carpis, quid prælia geſta, Viator?
Sit ſatis hoſtili me periiſſe manu.
Nam quod Eburonum maculavi ſanguine ludos,
Tota reſiſtentis, non mea, culpa fuit.
Bella ſequuta tamen: quæ nullis viribus hoſtis
Geſſit, at interna proditionis ope.
His cecidi moriens, illis velut ante cecidi:
Tolle necem hanc, & tunc iudicet ipſe Cato.

G. B.

FLORENTIUS I, COMES VI.

QUm Theodericus ſine prole deceſſiſſet, frater ejus Florentius ex Friſia in Hollandiam accer-

accerſitus, Reipublicæ gubernacula ſuſcepit. Hujus ſucceſſibus externi Principes aliquot, Archiepiſcopus Colonienſis, Antiſtes Leodinus & Lambertus Comes Lovanienſis invidentes, contraxerunt exercitum, quo novum Comitem Principatu deturbarent. Quod ubi ad Florentium permanaſſet, ſtatim ex conſilio ſenis cuiuſdam, qua hoſtem venturum credebat, factas clam noctu ingentes foveas, ut qui intendebatur dolus procederet, fœno & ſtramine operuit; in quas egreſſi hoſtes quum incidiſſent, adfuit Florentius, qui magna prius edita cæde, multos abduxit captivos: inter quos erat Comes Lovanienſis, quem poſtea grandi pecunia redemptum dimiſit incolumem. Hæc victoria Comitis tantum abfuit ut Archiepiſcopum Colonienſem deterruerit, ut non multis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

multis inde annis interiectis cum numeroſo exercitu in Hollandiam ſit reverſus; qui effuſius omnia vaſtanti occurrens cum non pœnitenda ſuorum manu Florentius levi pugna hoſtem fudit. Multi in eo prælio cecidere: reliqui capti, qui ætate, aut alia re impediti fugere non potuerunt. Fuit annus ille quo Florentius eam victoriam adeptus eſt humanæ ſalutis ſecundus & ſexageſimus ſupra milleſimum. Habent Annales, hunc eundem Principem, non multo poſt ſuperatum Archiepiſcopũ, ſub arbore quodam (currendo, an pugnando, dubium eſt) defeſſum ſediſſe, ibique interemptum ab his qui ſuperiori prælio fugerant.

H. B.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Florentius I, Comes VI.

PRæfectus Friſiis, Batavis Comes, unus utrumque
Cavi, neu ferrent, neu mihi damna darent.
Invidere mihi Grudius, Leodinaque mitra
Agrippinenſi fœdere iuncta comes
Nec mora: colligitur miles, nocitura parantur
Arma, ſed auctori pernicioſa ſuo.
Scilicet una omnes dedit & pugna abſtulit hoſtes.
I nunc, virtutem victa fer Invidia.

G.B.

GERTRUDIS, COMES VII.

MOrtuo Florentio, præfuit uxor eius Gertrudis; qua gubernante non invenio uſquam bellatum. Hæc vita deceſſit, ita iam ex duobus maritis numeroſa prole.

H. B.

Gertru-

Gertrudis Saxonica.

DVm novus imperii ſucceſſor quæritur anceps
Femineo dudum pectore pugna fuit.
Imperium ſprevit ſexus, mens alta cupivit:
Sexuque evaſit altior illa meo.
Cæpta ſecundavit bona Pax, pulſuſque repente,
Quod dederat Paci, Mars tulit exſi- lium.
Sic ego regnavi: nunc tu cape regna, Roberte.
Quid numeras annos? reſpice pacis opus.

G. B.

ROBERTUS FRISIUS COMES VIII.

ROobertus ſecundus Gertrudis maritus Theoderici privigni ſui necdum maturi gubernaculis Tutor adſcitus, Rempublicam ſumma integritate continentiaque rexit. pulſus tandem à Godefrido Lotharingiæ Duce, qui Wilhelmi Traienſis Antiſtitis opibus fretus Hollan- diam

liam per vim occupavit.

H B.

Robertus Friſius.

Atre Pio genitus , Comitem quem Flandria vidit,
Devictæ Friſiæ nomina magna gero.
uxi, dum licuit , pupilli regna Batavi.
Et bene, ni gemino pulſus ab hoſte forem,
t tu Leucorum Dux improbe, tuque Sacerdos
Traiectine times vim ſua vis ſequitur.
me nil dico ; pro me mea facta loquentur,
ires, non animum ſuccubuiſſe meum.

G. B.

ODEFRIDUS GIBBER.

Odefridus , quum jam videret omnia ſibi ex animi ſentia ſuccedere, factus multo tior , bellum Friſiis intulit; bus devictis, reverſus in Holdiam ſubſedit Alcmariæ : non interim hebdomadas à Friobſeſſus , imploravit opem jectenſis Antiſtitis; qui re-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

pente ſuccurrens, multis mili-bus Friſiorum cæſis, Alcmarian-obſidione ſolvit. Poſtea iden Godefridus (qui Gibboſus di-ctus, quod grandis ei pectori gibbus excreverat) condidit op-pidum Delfenſe, noſtris tempo-ribus divitiis & pietate multum inſigne. Tradunt quidam eum quum forte ventrem exoner-ret, graviter vulneratum, pauci-poſt diebus animam efflaſſe, lu-ſeque hoc modo pœnas alie-per vim occupati imperij.

H. B.

Godefridus Gibber.

Quid male parta meis, Hoſpes, re-
obijcis armis?
Quid pœnam expoſcis? mors mihi pœ-
fuit.
Reſpice iuſtitiam, victrices reſpice pa'm-
Qua rexi Batavos, queis Friſios dom-
Reſpice fundatas celebres me Prin-
Delphos,
Mox tangent ipſis ſidera verticibus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Hæc voluit te ſcire, Hoſpes: nunc i memor,
& dic,
Quam bene firmavit, quæ male quæſi-
erat!

G. B.

THEODERICUS V, COMES IX.

GOdefrido cæſo, rediit Comi-
tatus in familiam & ad ve-
m hęredem Theodericum hu-
s nominis quintum; qui admi-
trationem adeptus, pro ma-
o habuit negotio recuperare
triam hæreditatem; cujus gra-
Conrado Trajectenſium An-
iti bellum indictum, exerci-
conflatus: Mirum dictu, qua
iditate recuperandæ hæredi-
s per vim adeptæ, quanta ſit
ritate & impetu hoſtem ag-
ſſus: qua quidem re factum,
erritus Antiſtes, ac veritus ne
d malum plus nimio invaleſ-
t, deditionem fecerit. Itaque
facta, & quicquid antea vi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

armiſque Conradus Theoderi-
co adhuc puero ademerat, red
ditum. Ortum interea novum
finitimis bellum, Friſiis nov
Comiti rebellantibus; contr
quos per concretas frigoribu
aquas (jam enim Brumæ tempu
erat) profectus Theodericus
modico negotio eorum acier
diſiecit, cæſis in eo certamin
quatuor Friſiorum milibus. T
tum abfuit, ut ea clade accep
quieverint, ut eodem tempo
contracto alio exercitu edux
rint contra Theodericum; q
rebellione vehementer comm
tus ille rediit, eſtque eo die atr
ci concurſu tanta Friſiorum ſtr
ge pugnatum, ut nullius neq
ſexus, neque ætatis reſpectus
habitus. Plures etiam villę atq
pagi incenſi. Stauria tribus he
domadibus circumſeſſa, tand
his conditionibus rebellio
veniam impetravit, ut ditic
fa

facta certam pecuniæ quantitatem Theoderico daret. Hunc in modum ſubactis Friſiis, pax compoſita, perpetuumque obſequium Hollandiæ Comiti promiſſum. Hic Theodericus vita defunctus eſt, quum præfuiſſet annis quinque & viginti.

H. B.

Theodericus V, Comes IX.

Iam ſublatus erat, qui me Tutore fugato
Expulerat patrÿ ſedibus imperÿ.
Quid facerem? amiſſos virtus ſpirabat honores,
Spirantem vires deſtituere pares.
At vim virtus tamen, & te, ô perfide Præſes
Traiecti ereptas reddere iuſſit opes,
Atque rebellantes Friſios parere Leoni.
Regna dedit Calvus; reddo ego. maior uter?

G. B.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

FLORENTIUS II, PINGUIS, COMES X.

FIlius eius Florentius deinde imperat, vir excelſa ſtatura craſſo corpore, pacis quam belli amantior. Egenos hic & pauperes (quod magnum juſtitiæ opus eſt) aluit, ſtuduitque toto Principatu omnibus prodeſſe, nocere nemini. Hoc modo vivendi omnes qui ante eum fuere Comites virtute ac ſanctitate antecelluit. Mortuus, poſtquam annis duobus & viginti in ſumma pace & otio Hollandiam rexerat.

H. B.

Florentius II, Comes X.

DArdanica virtute pater ſibi regna paravit,
Parta ego ſervavi, quæ dedit ille, fide.
Differimus tamen hoc: quod Mars gratiſſimus illi,
Pax fuit in cunctos officioſa mihi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

His fortunatus Princeps ſucceſſibus, omnes
Iuſtitia colui, relligione Deum.
Sic ego, dum vixi, nulli gravis omnibus una
Morte fui: ſed nunc utraque vita nova
eſt.

G. B.

THEODERICUS VI, COMES XI.

FUit inde Comes Theodericus, ſuperioris Florentii filius natu major; qui ſubita defectione rebellantes Friſios domuit, adque obſequium retraxit. Sed non diu illi in officio manſerunt. Nam paulo poſt Florentio Nigro, quem in Theodericum fratrem animo infenſo eſſe non ignorabant, ſocia arma jungentes, hoſtiliter in agrum Hollandicum incurſione facta, Alcmariam incenderint; exarſiſſetque multo latius id incendium, niſi repentè certior factus Theodericus hoſtem retro abire coëgiſſet. Haud multo poſt, quum al-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

latum eſſet uxoris ejus fratrem à Friſiis captum, exercitum à Trajectenſium Antiſtite ſuperatum, Trajectum profectus, hoſtiliter eam urbem circumſedit, eratque omnifariam mox inſtrumentis oppugnaturus, niſi cum univerſo clero Heribertus Antiſtites Pontificio habitu urbem egreſſus, ut anathemate Comitem notaret, militem compreſſiſſet. Commentarij, quos ſequimur, tradunt, ipſum quoque Theodericum ad Antiſtitis pedes jacentem anathematis fulmen ſuppliciter deprecatum Supplici ignotum. urbſque obſidione liberata. Hujus Theoderici temporibus Trajecti, neſſcio quo caſu, ortum incendium, cuius adeo flamma invaluit, ut præcipua urbis templa, non pœnitendis adornata imaginibus, arſerint. Miraculi loco habitum, quod in tanta pucherrima

primæ urbis conflagratione Ædem Salvatori dicatam ignis non attigit.

H. B.

Theodericus VI.

QVanta latent regnis diſcrimina! vix pater urna
Conderis, en, bellum qui ciet, hoſtis adeſt,
Hoſtis adeſt Friſius. dumque hic cadit, ecce repente
Traiecti Præſes ad nova bella venit.
Meque capit Lævir victum, & me deſtinat Orco,
Si eripiam. O facinus! vim facit, & prohibet.
Cedo tamen quid tum? me poſtera ſæcula bellis
Invictum, victum hac relligione ferent.

G. B.

FLORENTIUS III, COMES XII.

THeodericus, cujus modo res geſtas perſtrinximus, filium reliquit Florentium; qui poſtea factus Comes, matrimonio ſibi junxit filiam Regis Scotię, quam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

à Viboldio Abbate Egmondenſi, viro multa ſanctitate prædito, in Hollandiæ portum advectam incredibili apparatu lætitiaque excepit. Hunc & Godefridum Trajectenſium Antiſtitem, de Friſię imperio contendentes, in gratiam reduxit Fridericus Imperator, qui ſedandæ altercationis gratia id temporis in Hollandiam deſcenderat. Contingit paucis poſt menſibus, ut, Florentio Comite majoribus curis occupato, Friſij in Hollandiæ agrum egreſſi Alcmariam iterum incenderint; qua re commotus Florentius, educto exercitu cum Friſiorum gente conflixit. Victi Friſij, non paucis argenti modijs pacem redemerunt. Eſt deinde Florentius cum pleriſque aliis illuſtribus viris Hieroſolymam profectus; quibus omnibus quum una eſſet ſuſceptę peregrinationis ratio, ut Saracenos

qui Terram Sanctam invaſerunt, Divino freti auxilio ejicerent, bis cum ea gente dimicaverunt, ac primo prælio interfectorum armis adjuti, altero ita fœdè hoſtem afflixerunt, ut in ea pugna undecim Saracenorum millia ceciderint; ſpolia ampla relata: tamque ſingularis victoriæ auctori Deo actæ gratiæ. Si ſatis diligenter & integra veritate compoſiti Annales, perijt Florentius in Antiochia.

H. B.

Florentius III.

QVid peregrinum, Hoſpes, miraris in urbe Seleuci
Funus & ignoto mormora ſculpta ſolo?
Deſine: nam latet hoc Florentius aggere, virtus
Quem ſua Memnonius vexit ad uſque (plagas.
Qui Sarraceno rediit bis victor ab hoſte,
Qui pacem extorſit ſupplicibus Friſiis,
Invidit Batavos illi tamen, ecce, triumphos
Mors, ne victa foret, Mars quia victus erat.

G.B.

THEO-

THEODERICUS VII, COMES XIII.

THeodericus ſeptimus patri Florentino in Antiochia defuncto ſurrogatur; qui Comitatum adeptus, cum Guilielmo fratre ſuo in Selandia atrociter conflixit. Verum nõ multo poſt. Balduinus Trajectenſium Antiſtes, & Theodericus Archidiaconus, concordiæ auctores fuere, hac conditione, ut Guilielmus Theoderico majori natu Comitatum Hollandiæ cedens, in Friſia Orientali Rempublicam adminiſtraret, & quotannis ex Geervlietenſi telonio trecentarum librarum (ut vocant) reditum acciperet. Deſiit poſtea in humanis agere Balduinus Antiſtes. à cujus obitu Theodericus Hollandiæ Comes Sedis Trajectinæ (de qua electis duobus cõtendebatur) factus eſt Tutor; cui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

cui ſumma fide res Eccleſiæ curare nitenti obſtitit Geldri conſilium: eſtque ob id cum ea gente dimicatum. Poſtquam hic motus reſedit, Comes Theodericus cum exercitu Brabantiam ingreſſus Buſcumducis vi cepit; eratque nobiles inde viros aliquot in Hollãdiam abducturus, niſi ſubitus Lotharingiæ Ducis adventus omnia mutaſſet. Nam cęſis illic in magno numero Hollandis, Dux ipſe captus non potuit prius in ſuum Comitatum redire, quam omne damnum, quod Buſcoducenſibus intulerat, æqua æſtimatione perſolviſſet. Idem quum annos tredecim rexiſſet, & morbo gravi non longè à Dordraco premeretur, multum angebatur Gulielmi fratris abſentia. quem Adæ filiæ adoleſcentulæ admodum, & immatura adhuc ætate ad imperandum. relinquere Tutorem cupie-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

piebat. Hiſque implicitus curis moritur, omnibus magnum ſui deſiderium relinquens.

H. B.

Theodericus VII.

QVantus amor regni! vix patria ſceptra capeſſo,
En contra fratrem frater ad arma venit.
Mox Traiectinæ tueor dum Sedis honorem,
Impedit Otto meum, ne bene cedat, opus.
Perfeci tamē: hinc capta Sylva Ducis urbe
Invictus, gemino neſcius hoſte premor.
Sic pace Antiſtes, ſic bello ſtrenuus Heros,
Siquis rite fuit, ſolus utrumque fui.

G. B.

ADA, THEODERICI VII FILIA, COMES XIV.

ADa ſuperioris Theoderici filia, mortuo patre, nupſit illuſtri viro Ludovico Comiti Loſſenſi. Cui quum tantum conjugium à finitimus quibuſdam Principibus invideretur, magni bellorum motus in Hollandia orti,

orti, qui vix tandem poſt multam cædem reſederunt.

H.B.

Ada Theoderici VII filia.

NEc ſexus mihi, nec fuit ætas apta regendi;
Iura tamen Batavis, ut pater ante, dedi;
Quam bene, fœminei taceo memor ipſa pudoris:
Poſteritas, vitæ conſcia, teſtis erit:
Bellaque cum Ducibus vicinis geſta loquetur,
Dum noſtrum infeſtant, ô Ludovice, thorum.
Fœminea quid poſſit, cerne Hoſpes; Nupta Roberto
Pacis opes dederat, nunc tibi Martis habe.

G.B.

GUILIELMUS I, THEODERICI VII FRATER, COMES XV.

ADæ neptis gubernationem Guilielmus Orientalis Friſiæ Comes excepit. Ab hoc inimicorum arces aliquot everſæ. Incen-

Incenſum à Trajectenſibus Dordracum; cujus vaſtationis cauſam non invenio. Pax tandem inter Hollandos & populum Traiectenſem ita compoſita eſt, ut Comes Guilielmus, qui prius multo majore incommodo Trajectenſes affecerat, mille talentum Antiſtiti perſolveret. Hic Molgtolini avunculi ſui, Scotorum Regis , auditâ morte, per quam Regnum lege ad ſe rediſſe putabat, claſſem contraxit, qua Scotiam ingreſſus, multa oppida expugnavit; ſed quum à Ludovico Loſſenſi Comite Hollandiam igni ferroque vaſtari accepiſſet, ne certum jam acquiſitum Comitatum pro incerto Regno amitteret, domum reductis navibus, Ludovicum adortus eſt, qui Hollandiæ agros latiſſimè populabatur. Obiit mortem hic Guilielmus anno initæ apud Hollandos gubernationis unde-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

[u]ndevigeſimo, in Friſia Orien-
[t]ali ſexto & vigeſimo.

H. B.

Guilielmus I.

[E]T Friſiam, & Batavos rexi Comes æquus habenas:
Contentus gemino non tamen imperio.
[R]egna etiam Scotiæ petii trans æquora vectus,
Debita quæ patrii fœdere coniugii.
[Q]uin Traiectinis perſolvi mille talenta,
Pacis ut hinc, palmæ certior inde forem.
[Se]d Ludovicus obeſt: dumque hic mihi vincitur, atra
Mors ſubiit: victor ſic ego in aſtra feror.

G. B.

FLORENTIUS IV, COMES XVI.

[F]Ilius ejus Florentius huius nominis quartus fit inde Comes, [pe]ritia dimicandi nulli ſuperio[ru]m Principum ſecundus. Ma[gn]itudine rerum geſtarum hu[ju]s viri accenſa Claromontenſis [C]omitis uxor maritum oravit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ut ludos militares ex induſtria
pararet; rata futurum, ut Flo-
rentius ſtudio dimicandi cum
ſuis accurreret. Conſtituitur cer-
tamini dies. quem diem quum
& Florentius, cujus unius grati
factus erat ille apparatus, veniſ
ſet, læta mulier conſcendit par
tem domus ſuperiorem, ut e
editiore feneſtra dimicante
proſpectaret; cujus virtutem ipſ
quum ſubinde laudibus ferret
ſuſpicans maritus adductum ſit
ante oculos tori inſidiatorem
contractis clam armatis in lo
cum certaminis deſcendit, om
niſque rei ignarum Florentiu
obtruncat. Obtruncati corpu
ad Rhenoburgenſe Cœnobiu
deportatum, ibi loci magnifi
ſepelierunt Allemanniæ Proc
res. Periit autem hic Florenti
viridi adhuc ætate, quum ann
duodecim Hollandię præfuiſſe

H. B.

Flore

Florentius IV.

QVin pergis? ſatis eſt, nomen ſi videris, Hoſpes:
Nam mea, ſi quæras, quilibet acta canet.
Aut qui tercentum me navibus æquor arantem
Oceani rector vidit, & ingemuit:
Aut qui tam cæſos duce me meminere Stafingos,
Turbantes noſtræ relligionis opus.
Hæc mea facta: necem narrarem nunc quoque: ſed vel
Nō perii, vel mox reddita vita mihi eſt.

G. B.

GUILIELMUS II, COMES XVII.

Imperator Romanus.

OCciſo Florentio, Guilielmus filius ejus nondum maturus administrationi erat, ſex tantum annos, natus: tamen ei Comitatus Hollandiæ ad puberem ætatem incolumis manſit Tutela patrui Ottonis, Traiectenſium

Antiſtitis. Hic Guilielmus, armorum quam auri multo ſtudioſior, imberbis adhuc, & vix dum annum agens vigeſimum, Romanorum Rex eligitur. cui inde Leodium per Antiſtitem loci conſanguineum ſuum perducto univerſus clerus extra urbem officij cauſa obviam proceſſit. Eodem ferè tempore apud Trevirorum Archiepiſcopum pluribus diebus commoratus, redii postea in Hollandiam: Inſtituit que non longe ab oppido Delfenſi Concilium, ad quod Hollandi Zelandiquæ ſuas cauſas deferrent. Locus dicitur Haga Comitis. Idem Princeps nunciis & literis certior factus Margaretam Nigram, quæ per id tempus Flandriæ præerat, exercitum conflaſſe ad expugnandam diripiendamq; Walachriam Selandiæ inſulam, Florentium fratrem cum armata juventute e
miſit

miſit, ut Flandros ab injuria arceret. Accidit forte, ut longè à Middelburgo, nobili Selandiæ emporio, duo exercitus inter ſe concurrerint. Fuit ea pugna Flādris tam cruenta, ut latiſſime ſeſe in Middelburgenſem agrum hoſtilis ſanguis effuderit. Guilielmus Rex quum audiviſſet, Flandros memorabili clade affectos, navigans eveſtigio in Selandiam, ſuppliciter accurrentibus Flandrorum reliquijs pro innata ſibi clementia veniam dedit; quumque omnes detractis veſtibus nudos remiſiſſet, ne à tanta illa clade reverſi ludibrio cuis eſſent, ex virentibus piſis ſubligacula ſibi feciſſe traduntur. In hunc modum ſuperatis Flandris, Guilielmus ab Innocentio Pont. Max. in Italiam accerſitus Januæ Cæſarea accepit inſignia. Inde profectus in ulteriorem Allemanniam, ubi per

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

omnia oppida, pagos, & arces maximis eſt honoribus cohoneſtatus, exſilientibus undique ad Regis adventum plurimis. Interea certior factus, Friſiorum rebellione turbari Hollandiæ otia, cum ingenti armatorum manu reverſus, cum hoſte bis conflixit. ſemel primo adventu; eſtque tunc Regiis viribus Friſiorum miles ſubactus. item poſt v Kal. Febr. quum omnia diuturnum gelu pervia feciſſet, Friſiam iterum ingreſſus, ante initum prælium occiditur, novem & viginti annis in publica adminiſtratione completis.

Sunt qui ſcribant, multo prius à neſcio qua Vate prædictum, fore ut armis Friſiorum victus occumberet.

H.B.

Guiliel-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Guilielmus II, Romanorum Rex.

QVis credat? Batavis prima florente iuventa
Princeps, & tibi Rex, maxima Roma, fui.
Mox civile Forum dirimendis litibus Hagã
Instituì. pacis non leve præsidium.
Inde rebellantes uno certamine Flandros
Aut ſtravi, aut miſi, ſed ſine veſte, domum.
Poſt victor, Friſios repetens, cado. Quid gemis, Hoſpes?
Inſanis, ni optes ſic quoque poſſe mori.

G. B.

FLORENTIUS V. COMES XVIII.

FLorentius huius nominis quintus, annum agens ſeptimumdecimum, vindicaturus patris Guilielmi Regis cædem, Friſiis bello indicto, non multo poſt cum ingentibus copiis deſcendit. Congreſſi tum prælio Friſii plus octingentos è ſuis amiſere. Florentius poſt aliquot

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

annos iterum cum exercitu in Friſiam reverſus proſpere pugnavit. Eodem tempore ſenis cujuſdam indicio inventum patris corpus, quod uſque in eam diem interfectores ejus occulerant; Middelburgum in Selandiam deportandum curavit, ſepelivitque magnificentiſſime in Pręmonſtratenſium Fratrũ Monaſterio; quo non eſt hoc tempore ſtructura magnificentius aliud in Ditione Burgundica. Meruit hac re illuſtris Princeps ſingularis in parentem pietatis laudem. Porro defunctus ſepulturæ munere, cum Flandris, qui mox ad ſubigendã Walachriam adfuturi dicebantur, navali prælio certare conſtituerat. ſed priuſquam educere in hoſtem potuit, interea adfuit Brabantiæ Dux Joannes, quo adnitente facta pax; quæ ut firmior eſſet, Guidonis Flandriæ Comitis filia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

lia Beatrix nomine Florentio in matrimonium data. Ex qua quũ ſuſcepiſſet quatuor filios, tres in flore primo extincti ſunt. Multa in diverſis Hollandiæ oppidis Palatia magnifico extruxit apparatu: & ſucceſſus fecit amœniſſimos, in quibus nunc venationi operam daret, nunc inter forma excellentes virgines deliciaretur. In re quoque militari dimicando jaculandoq; ſe multum exercuit. Proditum eſt, eum domi ordinatis rebus in Angliam trajeciſſe, ut Scotorum gentem ſubigeret: verũ rebellione Flandrorum revocatus, mentem ad alia vertere coactus eſt. Quę omnia prætereo ſtudio inſtitutæ brevitatis. Extremæ vitæ tempore, magis contumeliæ cauſa quam impulſu libidinis, corrupit uxorem Gerardi cujuſdam Velſeni, quem ipſe prius ad ſummos honores provexerat. Hoc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

factum ejus quum intolerabile videretur, cònſpiratū eſt in eum à multis, Gerardo Velſeno & Hermanno Woerdeno, corruptæ patre, conſpirationis principibus. Apprehenſus igitur Trajecti, quū auditum eſſet in Hollandia contrahi exercitum ad liberandum Comitem, duobus & viginti vulneribus à Velſeno confoditur. Velſenus poſtea captus, perpetrati ſceleris pœnas dedit.

H. B.

Florentius V.

QVid mihi bis mortem facinus moliris ob unum
Poſteritas? ſemel ah ſit periiſſe ſatis.
Quin me quin potius cum Flandris bella gerentem,
Aut mea cum Friſiis prælia geſta refers?
Mitto ego quæ patriis umbris monumenta dicavi,
Eximiæ teſtes quæ pietatis erunt,
Hinc, ſpero, laudē tribues, mutataque dices,
Quod te delevit, delet & illa ſcelus.

G. B.

JOAN-

JOANNES I, COMES XIX.

INterfecto Florentio, quum puer adhuc abeſſet in Anglia filius eius Joannes, diſcordia aliquamdiu in Hollandia laboratũ eſt; donec miſſi in Britanniam legati Comitis nuper cæſi hæredem reducerent, ſub cujus appulſum omnis repentè ſedatus motus. Hic Joannes natu grandior, bis rebellantes Friſios aggreſſus, magnis affecit cladibus. Hoc etiam Principe Dordraci tumultuatum eſt. Deceſſit poſt exactũ in adminiſtratione quadriennium. Eodem ferè tempore vixiſſe dicitur in Hollandia Gigas, Nicolaus Kieten nomine, cujus immanitas corporis omnibus fuit admirationi: excelſa ſtatura homines ſub brachio excepiſſe traditur: calceus ejus quatuor excellenti magnitudine ho-

minum

minum pedes facile capiebat: pueros quoque in ludum euntes ita vaſtitate illa membrorū territabat, ut niſi procul & à tergo eum aſpicere non fuerint auſi. Hoc fortaſſe non ita facile ſibi fidem apud homines inveniet, quod fabulæ propinquum videri poſſit. ſed cur minus æquo animo audiendum, quam quod olim in Creta inſula repertum ſit humanum caput inſtar dolij: & in terra India vixerint homines tam inſigniter auriti, ut aures ad pedes defluerent.

H. B.

Ioannes I.

IAm motu, tam plena metu ſimul omnia circum
Reddiderat cæſi mors inopina patris,
Quum Batavi regni, multis renuentibus, hæres
Albionum Arctoo rector ab orbe vocor.
Veni ſedavi motus, fidiſque meorum
Diſcordes iunxi conſiliis animos.

Mox

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Moſæ victor rediit à Friſiis : nunc hac ſitus urna.
Dic Hoſpes, belli pacis an arte prior?

G. B.

JOANNES II, HANNONIUS, COMES XX.

QUum ſine liberis Joannes hujus nominis primus fato ceſſit, Hollandiæ Comitatus ad Joannem Hannoniæ Principem devoluitur. Hic fratrem ſuum Guidonem Trajectenſium Antiſtitem creatum tanto ſtudio defendit, ut ſemel profligatis qui illum Epiſcopatu dejicere conabantur, nulli deinde arma movere ſint auſi. Per id tẽpus eques armatus in cælo viſus, qui adhortatus dicitur clara voce populum ad arma capeſſenda: ſtetit & mare eodem temporis ſpatio innumerabilibus coopertum navibus. ad quod ſpectaculum quum ſeſe accolæ effudiſſent, repente naves illæ omnes evanuere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

re. His tunc prodigiis præmonſtrata ſunt paulo poſt apud Selandos geſta bella. Flandrorum Comes Guido Dampirus (ita enim ſcriptum invenio) intra paucos menſes fruſtra Ziriſæam obſedit, maxima ſuorum jactura. Ultimo fere tempore, quo Guilielmus Joannis Hollandiæ Principis filius bellũ hoc ad exitum perduxit, x Auguſti anno MCCCIIII, tantis utrinque viribus eſt in aciem deſcenſum, ut ad tria milia paſſuum (ſi veri ſunt Commentarij, quos ſequimur) exauditus ſit bellantium fremitus. Cæſa ſunt in eo certamine decem millia Flandrorum. Naves captæ magno numero. Hac victoria filij audita, Joannes Comes multum lætatus, paucis poſt diebus deceſſit. Sepultus Valencenis, nobili Hannoniæ oppido.

H. B.

Joan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Joannes II, Hannonius.

QVis non hoſte cadit gemino? tamen ecce Brabantum
Teque mea vici, Guido ſuperbe, manu:
Quos ut regnandi ſtimulavit ad arma libido,
Sic utriſque eadem pernicioſa fuit.
Teſtis Delphenſi Flandrorũ vicus in urbe,
Teſtis congerie Semita facta virum.
Nunc eat, Ambitio iactet quæ regna ſubegit:
Servatæ patriæ gloria maior erit.

G. B.

GUILIELMUS III, BONUS, COMES XXI.

SUrrogatur in patris locum Guilielmus, qui cum eſſet vir pietate & innocentia inſigni, Boni cognomentum meruit. Middelburgi apud Selandos Collegium Canonicorum D. Petri ab eo inſtitutum reperio. Sub hoc tempus duobus maximis malis Hollandia biennium laboravit, fame & peſtilentia. hæc latiſſi-

latiſſime vagata, ingentem hominum vim extinxit; illa tam invaluerat, ut ſuper vetitos cibos inventi ſint, qui fame adacti pecudum more naſcentia in cãpis gramina comederint. Anno M CCC XXVIII, Philippus Gallorum Rex Guilielmi hujus copiis adjutus, Flandrorum exercitum fudit fugavitque. Eodem anno Guilielmus Friſios claſſe adortus eſt. In Hannonia Præfectum Suyt-Hollandię, qui ruſtici pinguiorem vaccam paſcuis abduxerat, & ſuam reliquerat, ultimo affecit ſupplicio. Tantus erat juſtitiæ amator. Idem gravi morbo laborans, quum adeſſe ſibi fatale tempus videret, accerſitum ad ſe juvenem filium hortatus eſt ad cultum veræ pietatis: precatus eundem, ut paci ſtuderet, neque Clerum oneraret exactionibus. Hæc ille pauca locutus, haud multo poſt animam efflavit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

vit. Ante hunc nullus unquam Comes maius reliquit ſui deſiderium. Nam qui ob naturæ bonitatem, triginta tribus annis, quibus præfuiſſe dicitur, omnibus cariſſimus vixerat, non potuit fieri, ut mortuus non deſideraretur.

H. B.

Guilielmus III, cognomento Bonus.

IVſtitiæ cuſtos nullo diſcrimine leges
Iuraque ſubiectis omnibus æqua dedi.
Hoc Batavi Præſes regni me vindice ſenſit,
Dum luit ereptum morte boniſque bonē.
Te quoque cum Flandris felicia bella gerentem
Auxiliis iuvi, magne Philppe, meis.
Nunc cinis: hoc uno felix, quod, ut ante, ſuperſtes
Poſt mortem, toto ſic BONVS *orbe ferar.*

G. B.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

GUILIELMUS IV, COMES XXII.

GUilielmus accepto à patre Comitatu, ſtatim cum delecta armatorum manu in Hiſpaniam tranſgreſſus, ut Regem aſſidua cum Turcis Saraceniſque bella gerentem auxiliis adjuvaret, pugnando objectandoque ſe periculis ſe in tantam brevi claritudinem evaſit, ut Hiſpanis æque ac militi ſuo gratiſſimus eſſet. Poſtea reverſus in Hollandiam, Traiectum oppugnare adorſus, Nobilium (quos apud ſe habebat) rogatu, civibus has breves, & dumtaxat paucorum menſium pacis redimendæ conditiones dedit: Vt nudatis plantis adapertiſque capitibus egreſſi quingenti ad Comitis pedes humiliter proſtrati veniam poſcerent. Quod quum ita factum eſſet, movit inde in Friſios; ubi dum

dum nimia cupiditate propagādi fines imperii incautius dimicat, ad Staveram occiditur.

H. B.

Guilielmus IV.

Quæ fuerit mea vita, mei quis terminus ævi,
Ut taceam, pro me fama loquetur anus.
Hic Heſperius mea prælia narret Iberus,
Hic victum Turcam, me duce, vidit Eos.
Quid Traiectinos pacem veniamque petentes,
Quid Normanne tuus commemorem inductas?
Omnibus his geſtis Staueræ cado: nunc mihi Mauors
Reſtituit vitam, qui dedit ante necem.

G. B.

MARGARETA AUGUSTA, COMES XXIII.

SUcceſſit huic ſoror Margareta, Ludovici Romanorum Imperatoris coniunx; quæ exquiſitiſſimo apparatu in Hollandiam deſcendens, filio ſuo Guilielmo hac conditione tradidit eam gu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

bernandam : Ut quotannis ille matri certam pecuniæ quantitatem dependeret. Quæ Friſii per id tempus habebant bona in Hollandia, ut fratris Guilielmi cædem ulciſceretur, Margareta publice vendidit. Traiectenſibus aliquot menſium induciæ datæ. His rebus tranſactis, rediit in Bavariam Ludovici coniunx. Nec interea Traiectenſes quieverunt, exacto induciarum tempore, præter omnium exſpectationem; cum exercitu Hollandiam ingreſſi. Sed hic tumultus ſtatim compreſſus. Poſt hæc reverſæ ex Bavaria matri. Margaretæ Guilielmus Comitatum reſtituit. Quam rerum mutationem excepit bellum, quod cum Traiectenſibus Hollandi feliciter geſſere.

H. B.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Margareta Auguſta.

SUcceſſi caſo fratri tunc Cæſaris uxor,
Sed mox (heu!) tanti coniugis orba thoro.
O vicina nimis, nimis aſpera fata duorum!
O ſi traxiſſet me quoque mors comitem!
Nõ ego vidiſſem natum mihi bella moventẽ,
Infelix hoſtem quæ genui ipſa mihi.
Sceptra tamen tenui: nunc hac requieſco ſub urna.
Exemplo ſpernat fœmina regna meo.

G. B.

GUILIELMUS V, BAVARUS, COMES XXIV.

GUilielmus, defuncta matre, inivit Hollandię adminiſtrationem. Hic princeps Traiectenſium agros ingreſſus, omnia circa urbem hoſtiliter populari adortus eſt. Qua re irritatus Antiſtes, cũ ingenti exercitu haud multo poſt ingreſſus Hollandiam, oppida duo capta incendit. Guilielmi hujus principatu, bona pars urbis Harlemenſis de-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

flagravit. Sed nec hoc quidem ſatis conſtat, unde tam ingens ſit ortum incendium. Guilielmus exacto in Principatu ſeptennio incidit in phreneſim; quo morbo implicitus, hominem Nobilem etiam cum ſua manu occidiſſet, vinctus in cuſtodiam datur. Commentarii habent, huic viro clariſſimis orto natalibus nomen fuiſſe Gerardi de Wateringen.

H. B.

Guilielmus V, Bavarus.

Natus Auguſto Batauorum ſanguine, Princeps
Poſt matrem Batauis Hannoniiſque fui,
Omnibus his videor felix potuiſſe videri,
Imperii niſi me præcipitaſſet amor.
Hinc mihi prima mali labes, hinc cetera nata,
Quæ taceo facti conſcius ipſe mei.
Tu pia poſteritas, quoniam mihi vita negata eſt,
Æterna hæc mecum morte ſepulta ſinas.

G. B.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ALBERTUS I, BAVARUS, COMES XXV.

REſuſcitata deinde contentio; his ut phrenetici Comitis uxor, aliis ut Guilielmi ex utroque parente frater Adelbertus ſuccederet, adnitentibus: vicit, quod rarum eſt, melior pars majorem, & miſſi qui eveſtigio Adelbertum, qui tunc aberat in Bavaria, adirent: rogarentque ut quando frater mentis compos eſſe deſiiſſet, ipſe deſcenderent adminiſtraturus Rempublicam. Audita legatione Adelbertus in Hollandiam tranſgreſſus, à ſuis officioſiſſime excipitur. Poſtea Delfenſes obſedit, injuriam ſibi illatam vindicaturus: Nam munimenta & arces aliquot Principis Alberti incenderant, & item in Haga-Comitis abſente Alberto effractis cuſtodiis eduxere quoſdam è ſuis, qui antea fuerant

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Alberti juſſu in vincula conjecti. Nihil tamen hoſtile fecit, illis veniam ſuppliciter petentibus; muri tamen diruti ſunt, ne deinceps unquam rebellarent. Egreſſus inde Comes in Geldriã, prædæ & populationis omnia complevit. Ab ea expeditione brevi in Galliam ad Carolum Regem eſt profectus. Auctores, quos ſequimur, cauſam profectionis hujus non tradunt. Sunt & Friſones ab eo ſæpius vexati. Præfuit Hollandiæ annis ſex & quadraginta. Apud Hagam-Comitis magnifice ſepultus. Paulo ante obitum huius Principis tanta oborta eſt in Hollandia ventorum tempeſtas, ut maxima hominum ſtrage multæ domus corruerint.

H. B.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Albertus Bavarus.

BElgica poſt mortem fratris moderamina geſſi
Illorum imperio dignus, ut illa meo.
Mox etiã ſpoliis firmavi & Marte ſecundo,
Depopulatus agros, Gelria victa, tuos.
Quid Friſiæ gentẽ me ter victore ſubactã,
Auſpiciis referam quid data iura meis ?
Poſt tot bella necẽ ſi quæras, deſipis Hoſpes.
Nam mea me virtus eripuit tumulo.

G. B.

GUILIEMUS VI, BAVARUS, COMES XXVI.

PAtri Adelberto Guilielmus filius ſubſtituitur; qui Geldriã ſemel & iterum tumultuoſe ingreſſus, fœde eam populatus eſt. ſed mutatis rebus tantus hic fuit poſtea Reinaldi Gelriæ Ducis amicus , quantus antea fuerat hoſtis. Biennio poſt, Friſones Hollandiæ agrum, ut ſæpe alias, hoſtiliter invaſerunt : cujus ultionem injuriæ Guilielmus majoribus curis tunc occupatus in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

aliud tempus diſtulit. Hic idem Conventu indicto, ad quē multi Hollandię Principes ſunt profecti, egit in eo de ſurroganda ſibi poſt mortem unica filia; quod quum omnibus placuiſſet, ſtatim confecti ſunt ſuper ea re publicæ literæ. Eodem anno Comes in morbum incidit, quo indies magis invaleſcente acerſi jubet ſacerdotem, cui de contractis tota vita noxiis Chriſtiano ritu confiteretur. Poſt hæc ille quum pauxillū temporis ſupervixiſſet, fato eſt functus anno ſuę gubernationis tertiodecimo.

H. B.

Guilielmus VI, Bavarus.

SI quis ades longis Hoſpes peregrinus ab oris,
Ni grave ſit, paucis te volo; ſiſte gradū.
Hic iacet (heu!) Bavaræ Guilielmus gloria gentis,
Nec bello proavis, nec pietate minor.
Geldria quē timuit, Leodinaq; mœnia bello
Aſpera, dum pulſo prælia fratre movent.

His

Hic geſtis moritur: nunc hac iacet Æde ſepultus.
At tu facta memor reſpice, nõ tumulũ.

G. B.

JACOBA BAVARA, COMES XXVII.

JAcoba poſt obitum patris gubernationi admota, quum audiviſſet Ghoricum opidum Hollandiæ à Guilielmo Arkelenſi occupatum eſſe, juſſit confeſtim eo cum expedita armatorũ manu occurrere Walravium Brederodiorum Principem, ut repentino ſuorum adventu comprimeretur ille tumultus; eſtque paulo poſt intra muros attrociter dimicatum, cæſis utrimque ducibus. Oppido ſic recepto, venit Hagam-Comitis Jacoba, nupſitque Joanni Brabantiæ Duci. Interea Joannes Bavariæ Dux Jacobæ patruus, impetrato ab Imperatore Comitatu, quem jure ſibi deberi credebat quod Gui-

Guilielmus frater nullam viriſis ſtirpis prolẽ reliquerat, magnos tota Hollandia motus excitavit. Hinc bellum inter eum & neptẽ orta. Plures etiam urbes hoc metu à Jacoba defecerunt; quæ compoſita poſtea pace Joanni ſunt relictæ. inter quas fuit & Dordracum, urbs hodie multum celebris. Manſit idem Joannes per triennium Hollandicarum rerum tutor. Quo temporis ſpatio plurima domi foriſque geſta, quæ Catalogum tantum nõ perpetuam Hiſtoriam ſcribenti mihi ſunt prætereunda. Inter Joannem Ducem Brabantiæ & Jacobam eius coniugem ortæ poſtea iræ ita magnæ, ut brevi ſit inde divortium ſubſequutum. Variis interea motibus agitari Hollandia; quæ, poſt defunctum Bavariæ Principem & ſuum Tutorem, ſpreta Jacoba, Joannem ejus maritum Comitem aſſumpſit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

pſit. Hic brevi, quum & Brabantiæ Dux eſſet, credo delectatus Lovanij Brabantiæ urbis amœnitate, condidit inibi Gymnaſiū, in quo liberales Artes publice docerentur, Cęterum hæc Schola ſucceſſu temporis multum crevit, præcipue acceſſione Collegij, in quo publice tres linguæ docerentur, Hebraica, Græca, Latina. Magnis impenſis inſtituit hoc Collegium vir clariſſimus Hieronymus Buſſidius, Prępoſitus Arienſis, anno Salutis humanæ cIↄ Iↄ XVII. Jacoba extremo vitæ tempore, quum poſt tot indecora connubia (nupſit enim Joanne adhuc in humanis agente pluribus maritis) nullam haberet prolem, Philippo Burgundiæ Duci, materteræ ſuæ filio, Comitatum Hollandiæ per manus tradidit.

H. B.

Jaco-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Jacoba Bavara.

VIderat eximiam Mavors regnare Iacobam,
Quum ſecum, Hæccine, ait, fœmina ſceptra geres?
Haud ita: mox patruum furibunda capeſſere tela
Iuſsit, & hoſtili regna parare manu.
Poſtquam reddita pax, nova concitat arma Philippus,
Belli auctor factus, qui modo pacis erat.
Sic moritur: fœlix, ſi natus filius eſſet.
Crede mihi, hæc poterat gignere mater avum.

G. B.

Joannes Bavarus, Electus.

PRæſul Eburonũ, Boiorũ ſanguine cretus,
Fratris ab exceſſu totus in arma feror.
Non tanti Leodina mihi ſacra mitra fuiſſet,
Sed fuerant tanti ſceptra Batava mihi.
Dordrechtum haud veritus, pulchrasque invadere Leydas,
Et neptem regnis exſpoliare ſuis.
Iamque exuta bonis petulans Iacoba fuiſſet,
Exutus vita ni prius ipſe forem.

P. S.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

PHILIPPUS BONUS, COMES XXVIII.

PHilippus accepto à nepte Comitatu Hollandiæ, quum eſſet ob quaſdam res infenſo in regem Anglorum animo, Caliſiam in Flandrorum finibus ſitam urbem tanta armatorum manu obſediſſe dicitur, ut ſoli aurigæ, qui bellica inſtrumenta aliaque ad militiam neceſſaria eo advexerant, ſufficere potuerint ad urbem expugnandam. Cæterum antequam Caliſia tentari cœpta, obſidio ſoluta eſt diſceſſu Gandavorum & Burgenſium, pro quorum ardore iraque nimis pigre Philippus omnia faciebat. Idem Princeps non multo poſt in Haga-Comitis primus Aurei Velleris habuit Comitia. Filium ſuum, cui Davidi nomen, gementibus atque invitis Trajectenſibus, Antiſtitem urbis fecit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

cit. Hoc etiam adnitente Ludovicus Delphinus Galliæ Principatum eſt adeptus. Et Philippus quum per hæc aliaque virtutis opera quatuor & triginta annis Comes Hollandiæ fuiſſet, Brugis morbo gravi affectus, vita deceſſit.

H. B.

Philippus Bonus, Burgundio.

QViſquis ades, magni tumulum reuerere Philippi:
Aurato inſignem vellere nonne vides?
Cui Traiectinam, quem rexit Filius, urbem:
Cui Regem debet Gallia tota ſuum.
Quid referam eximios pulchræ virtutis honores,
Qua meruit viuus nomen habere BONI?
I nunc, perge memor tam rari Principis Hoſpes,
Felicemque urnam hanc crede tuoſque oculos.

G. B.

CARO-

CAROLUS BELLICOSUS, COMES XXIX.

HUic ſucceſſit filius Carolus, rerum geſtarum magnitudine patre ſuperior, & ut ille conſilio prudentior, ita hic animo magnificentior; qui quum eſſet Hollandiæ Comitatui inauguratus, non magno poſt tempore ingenti conflato exercitu in Leodinorum agrum profectus, ob conjectum in vincula Ludovicum Borbonium ipſorum Antiſtitem perneceſſarium ſuum, eorum urbem acri bello expugnavit, expugnatam diripuit, direptamque evertit. Poſt Leodij excidium hic Princeps militari virtute nullo ſuperiorum Comitum inferior alia multa bella geſſit, mira celeritate ſemper atque ardore; quo apud poſteros id eſt conſequutus, ut Carolus jam nõ hominis, ſed bellicæ fortitudinis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

nomen habeatur. Apud Nantiũ, quod extremo tempore obſidione cinxerat, tribus confoſſus vulneribus periit pridie Epiphaniæ. Quo Duce extincto in ipſo ætatis & rerum proſpere geſtarũ flore, diuturnus apud omnes totamque Hollandiam luctus fuit. Sed nec Principis ſui amantiſſimæ gentes, cædis nuncio fidem primum habuere, quod ut fortiſſimum Ducem, ſic invictum crediderunt. Annus ille, quo Dux tam nobilis ante Nantium cæſus eſt, fuit humanæ Salutis MCCCCLXXVI. Ita colligit Sabellicus. Alij duos adjiciunt: Rurſus alii quinque ſubtrahunt annos. Varietatem hanc demiror in re adhuc recenti. Cum Sabellico vulgus conſentit, conſentiunt natu grandes, quorum memoria res accidit.

H. B.

Caro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Carolus Bellicoſus.

HAnnibal in caſtris, Romanus in agmine Cæſar,
In pugnis Macedo, Carolus unus erat.
Sic triplici geſtans invictum pectore pectus,
Vertit Eburonum mœnia capta ſolo.
Mox quoque Menapios, Leucorumque aſpera colla
Invicto victor ſubdidit imperio.
Occuluit tandem Nancl: nunc, ut prius armis,
Nomine ſic Martis vivit, Olympe cares.

G.B.

MARIA CAROLI FILIA, COMES XXX.

MAriam Caroli (de quo modo locuti ſumus) filiam unicam, forma excellenti virginē, quum nobiliſſimi Principes Fridericus Imperator & Ludovicus Gallorum Rex certatim, hic Carolo, ille Maximiliano filio uxorem peterent, convocati ſunt Lovanium Patriæ Primores, qui auditis quæ poſtulabantur, cenſue-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

runt ex patris Caroli voluntate Maximiliano Friderici Imperatoris filio Mariam dandam in matrimonium. Quod adeo inimico animo tuliſſe Gallus dicitur, ut ſtatim omnibus quibus præerat Maria bellum indixerit. Per id tempus Atrebatum hoſtiliter adortus eſt, admiſſuſque in eam urbem, cæſis primoribns, diripuit primum bona civium, deinde ſine diſcrimine etiam juſſit occidi omnes qui Mariæ faverent: vaſtavit inde quidquid agri oppido circumjacet. In Hannoniis Avennas vi captas incendit, miſſis Pariſios iis quibus ducibus incolæ reſtiterant: Ii poſtea non niſi ingenti pecunia ſeſe redemerunt. Eodem tempore, quum Gallus & mari premeret, ab Hollandis Amſtelredamorum ductu proſpere pugnatum eſt, capta navi à Genevenſibus, cujus magnitudi-
nem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

nem noſtri homines admirabantur.

H. B.

Maria Caroleſia.

Dum iacet & fama Mavors ſpoliatus & armis,
Idaliæ iuſſu bella Cupido movet.
Huius conſilio Cæſar, Galluſque Mariam
Uxorem nato quærit uterque ſuo.
Patria ſtat iudex: hac victor iudice Cæſar
Iungit eam thalamo, Maxmiliane, tuo,
Felices ambo, niſi, quæ diſrumpere Gallus
Fœdera non poterat, morte ſoluta forent.

G. B.

MAXIMILIANUS AUSTRIUS, COMES XXXI.

MAximilianus, Caroli Ducis filiâ in matrimonium Gandavi receptâ, factus Hollandiæ Comes, ditionis ſuæ Principes omnes literis ac nuncijs hortatus eſt, ut ad bellum Gallo, qui uſque in eam diem Mariæ provincias magnis cladibus affece-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

rat, inferendum arma ſecum induerent. Ad quam expeditionem quum non pauci Nobiles viri opinione celerius adveniſſent, in Morinorũ agrum egreſſus cum Gallis acie conflixit. Fuit ea pugna Gallorum Ducibus infelix, bona militum parte cæſa. Movit inde Maximilianus in Tornacenſes; quos tam arcta cinxit obſidione, ut ſtatim petentes pacem ſeſe dediderint. recepti hac conditione, ut ſi unquam alias Flandris rebellaſſent, publicarentur eorum reditus omnes, quos quotannis ex Flandrico agro percipiebant. Anno proximo in Hollandiam reverſus Maximilianus, conſtituit Vice-Comitem alium ejus provinciæ, quum ipſe rebus magis arduis implicitus adeſſe non poſſet. Hæc tum ab eo adhuc Comite geſta. Quæ poſtea geſſerit Imperator, adeo multa ſunt

&

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

& varia, ut ſeparatim volumen requirant. Illud ſolum adiiciam, hujus morte Principis nihil accidere potuiſſe luctuoſius rebus humanis: & utinam ſine ſanguine huic ſucceſſorem inveniat orbis! Deceſſio autem hic Princeps longe optimus ac liberaliſſimus anno Virginei partus M D XIX, menſe Januario.

H.B.

Maximilianus Auſtrius.

AVſtriacæ gentis ſoboles patre Cæſare natus,
Invicta geſſi Belgica ſceptra manu.
Te quoque ſanguineos cepſes Ludouice minantem
Coniugio docui ſanctius eſſe nihil.
Hæc feci Princeps: quæ Cæſar deinde peregi,
Iudicium populi vox lachrimæque dabunt.
Sunt hæc ſigna meæ mortis, ſed ſunt quoque vitæ:
Felix! qui ſola morte ſuis gravis eſt.

G.B.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

PHILIPPUS II. AUSTRIUS, COMES XXXII.

PHilippus per ætatem adminiſtrationi maturus, ultro cedente Maximiliano patre, gubernacula Hollandiæ ſuſcepit. Noſtra memoria hic Princeps cum magno peditum & equitum globo ingreſſus Geldriam, ut eam terram olim à majoribus ſubactam repeteret, omnia terrore complevit: pleraque oppida perculſa metu ad primum ſtatim potentiſſimi Ducis adventum ſeſe dedidere. In his principiis videbatur brevi Geldriam univerſam domiturus, niſi repente mutatis (ut fieri ſolet) rebus, in Hiſpaniam profectus fuiſſet, ut Caſtellano Regno inaugurareretur. Fuit ea Philippo maxime pacata magnificaque profectio, & altera illa nobis plane non triſtis ſolum, verum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

etiam luctuoſa. Nam tunc in Hiſpaniis deceſſit adhuc juvenis, & ampliſſimis imperiis deſtinatus.

H. B.

Philippus II, Auſtrius.

O Fluxum decus imperij! vix Belgica nactus
Sceptra, (heu) crudeli morte Philippus obit.
Nec licuit creſcentem animo proferre vigorem,
Æmulaque (heu) patri facta patrare ſuo.
Belgica, tu tanto ſuſpires orba parente,
Et dic: Heu, magnis mors inimica viris.
Nam ſi aut hic ſenior, vel ſerior illa fuiſſet,
Dixiſſes: latet hic, qui patre maior erat.

G. B.

CAROLUS V. IMPERAT. COMES XXXIII.

CErtabant nuper Pietas & bellipotens Mars
De vita & factis, Carole magne, tuis.
Laude hic te dignum referebat, at illa negabat,
Hic capta Roma, ſed memor illa crucis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Tandem multa minans, quid verbis obſtrepis? inquit,
Quum Pietas, iudex Iuſtitia, inquit, erit.
Tunc litem Dea Iuſta ſecans, Verum, inquit, utrumque eſt:
Nunc ite, at quam vos prælia dira manent.

G. B.

De eodem.

NOn erat quicunque refert te Carole magnum,
Ipſo quum non ſis, quem regis, orbe minor.

HUBERTI CLERICI.

Ad illuſtriſſimum Carolum V. Romanorum & Hiſpaniarum Regem Philippi filium,

HADRIANUS BARLANDUS, anno 1519.

PErduximus, juvante Deo, Catalogum Hollandiæ Principum ad Celſitudinem tuam, Illuſtriſſime Carole, de qua jam pri-

pridem tui cives nihil exſpectant mediocre. Omnibus certiſſima ſpes eſt, te aliquando magnũ illum Philippum pietate; Carolum (qui ob rerum geſtarum magnitudinem Bellator à quibuſdam dictus, & quem tu nomine refers) bellica virtute, avum Maximilianum clementia, Philippum patrem comitate facilitateque ſuperaturum. In hanc autem ampliſſimam ſpem tui amãtiſſimos, tuiſque obſequiis impenſiſſime deditos cives adduxit cum naturæ tuæ bonitas, tum exacta ſub incorruptiſſimis magiſtris pueritia tua. ex qua jam egreſſus, majorum tuorum indolem aperte repræſentas. Bis igitur beatus futurus, quiſquis erit ille, qui te ſenem, quem ego nunc iuvenem alloquor, à rebus geſtis laudabit: efferet à pietate in Divos; moderatione in ſumma fortunæ indulgentia; mode-
ſtia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ſtia in tanto rerum omnium ſucceſſu; comitate in tanto florentiſſimo Regni faſtigio; denique à ſapientia, per quam Principes imperant, & diſcernunt juſtitiam.

Ex Iacobi Marchantij Flandria.

CArolum anno MCCCCC biſſextili Februarij die Lunæ Matthiæ ſacro Gandavum in lucem protulit. Pueritiam Caroli (nam ſexennis patrem amiſit) & adoleſcentiam ad probitatis normã direxerunt Margarita amita, Archiepiſcopus Veſontinus ex progenie Vergya, Guilielmus Croyus Arſchotæ Cievræque Regulus, & Hadrianus Florentius Ultrajectinus, Theologiæ Lovanij Doctor, Academiæque Cancellarius, qui poſtea ad Papatum, ſub nomine Hadriani VI, ſola virtute doctrinaque

Romæ

Romæ cognitus, pervenit. Et in tantam gloriam Carolum extulerunt, non Ludovici XI Galliæ Regis ab Hiſtoria Cominæi æmulatio, ut Bodinus aſſerit, quo Regem illum probiſſimi Cæſaris comparatione incruſtet, illuſtretque; ſed cum inculpata educatione conjuncta exempla avi, tam paterni, quam materni, qui ceteros in Europa ejus sæculi Reges virtute, auctoritate, atque laude anteceſſerunt. Hunc Belgica anno MDXV Principatui inauguravit. Hiſpania altero poſt anno, Germania anno MDXIX Regem atque Cæſarem agnoverunt: quamvis Hiſpaniæ regnis non fuit inauguratus ante annum MDXVIII. quod incredibili ſplendore factum fuit Validoleti in templo Paulino: ubi Ferdinandus frater, ſuis manibus in manus Guilielmi Croyij Cievrij rite complicatis, fidelitatem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

tem hominij juratus, ad latu
Regis in ſolio ſedentis, & ho
jubentis, nudato vertice ſtetit,
Procerumque Hiſpaniæ ſe ho-
magio devincientium juramen-
ta Regis vice recepit. Converte-
rat autem anno MDIX inter u-
trumque eius avum Maximi-
lianum atque Ferdinandum, ut
Carolus, matre vivente, donec
ipſe vigeſimum quintum ætatis
annum attingeret, Regia appel-
latione abſtineret, ac admini-
ſtratione: & hanc Ferdinando
avo materno interea concede-
ret, maſculam prolem ex ſecun-
dis nuptiis non ſuſcipienti, &
quotannis ex Hiſpania quadrin-
gentas auri libras conferenti.
Ferdinandi mors, mentiſque in
matre impotentia, Regnum Hiſ-
paniarum ipſi acceleravit. Anno
MDXX menſe Octobri, Aquiſ-
Grani in Cæſarem inauguratus
eſt. Turnacum eiuſque arcem
atque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

atque agrum anno MDXXI Gallis eripuit, ſibiq; ſubdidit. Chriſtiernum II Daniæ Regem, ſororis virum, tribus Regnis per ſubditos vicinoſque exutum cum uxore liberiſque recepit an. MDXXIII, ejuſque reſtitutionem non vehementer, liberos valde juvit, aluit, nuptumque dedit. Fratribus Equitibuſque S. Joannis Hieroſolymitani Xenodochij Rhodo anno MDXXIII per Turcos ejectus donavit Melitem inſulam, juratis eo nomine clientelæ fidelitatem. Capto ad Papiam MDXXV Franciſco I Galliæ Rege, Flandriam Arteſiamque omni ſupremo Franciæ imperio & qualicunque obſequio emancipavit: cunctaque Andegavenſium in Neapolim & Aurelianenſium in Mediolanum Genuamque jura, à Francis abdicata, in ſe tranſtulit. Roma ab ejus exercitu anno MDXXVII,

ſexto

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ſexto Maij die, ad ſuburbium, qua mons, quaque S. Spiritus templum, ſuperata fuit, atque ſpoliata. Ultrajectina & Tranſ-Iſelana ditio Henrici Bavari Palatini Epiſcopi, Ordinumque regionis ceſſione, à Clemente VII Papa Imperioque approbata anno MD XXVIII, in illum tranſiit: quum duodecim ante annos Friſia acceſſiſſet à Georgio Saxoniç Duce, centum florenorum millibus tranſigente: cujus patri Alberto, Belgij Præfecto, in compenſationem pecuniæ mutuæ, operæque ſtrenuæ & ſumptuoſæ, per Caroli patrem conceſſa fuerat. Anno MD XXX à Clemente VII Pontifice in Imperatorem Auguſtum die natalitio Bononiæ conſecratus eſt. Soleymannum Turcum potentiſſimũ toti Germaniæ inhiantem anno MD XXXII domum fugavit. Regna Cuſcava, Mexicana, Peruya,

in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

in Indiis Occidentalibus, auſpiciis avi ejus Ferdinandi per Chriſtophorum Columbum Americumque Veſputium Italos primum compertis, opera Corteſij & Piyarri Hiſpanorum, Chriſto ſibique ſubjugavit. Urbem ampliſſimam in Africa, quam Polybius Tunes vocat, quindecimque paſſuum milibus diſtare ſcribit à Carthagine, atque annexum illi regnum latiſſimum, Hairadino Ænobarbo anno MDXXXV eripuit, ac Muleio Hazanio legitimo Regi reſtituit, leviſſimo, binorum puta falconum, totidemque pernicum equorum, tributo impoſito; & arce Goleta retenta, firmataque præſidio Chriſtiano. Quo tempore, Franciſco Sforica II à vita ſine liberis decedente, Mediolani Principatum jure Cæſarum prærogativo, tam ſuo, quàm Friderici III

proavi, acquiſivit. Unde illum plus emolumentorum quotannis hauſiſſe, quam Regem Franciſcum I ſub idem tempus ex Gallia; & ex Belgio plus annuorum fructuum percepiſſe, quam Regem Henricum VIII eadem tempeſtate ex Anglia, Bodinus polyhiſtor in ſuis de Republica libris commentatus eſt. Magno eximiæ fiduciæ integritatiſque argumento, anno MDXXXVIII ad aquas mortuas, quas foſſas Marianas dicunt fuiſſe, & altero poſt anno peragratis Gallijs, ſe permiſit hoſpitio fideique Regis Franciſci, nemini Regum tunc cedentis ſinceritate, ac honorificentia hoſpitalitatis. Geldriam cum Zutphania, per Carolum proavum coëmptam, poſſeſſamque, ſed ereptam à Carolo Egmondano ad annum MDXLIII recuperavit, abtraxitque Guilielmo Cliviæ Duci, novo poſſeſſori:

ſori: quum ante annum ad Argieram Africæ, non victoriæ, ob incredibiles aëris mariſque tempeſtates, ſed rariſſimæ conſtantiæ laudem promeruiſſet. Joannem Fridericum Saxoniæ Ducem Electorem, & Philippum Heſſiæ Landgravium, illum forti ad Albim prælio, hunc tranſactione controverſa, nominiſque ſui metu, neque non maximam Germaniæ diſiunctæ partem anno MDXLVII arbitrio ſuo cuſtodiæque facilius ſubdidit, quam retinuit: Cameraco, vetuſta Imperii urbe, paucos annos contra Gallos aſſerto, arce impoſita, veluti freno atque vadimonio. Eodem hoc anno MDXLVII illi Paulus III Pontifex ex familia Farneſiana Romanus agnomentum Maximi, Cardinalium Senatuſconſulto, attribuit. Mediomatricum Metim, à Gallis interceptam, anno MDLII

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

fruſtra obſedit, propter hyemis rigidæ nivoſæque aſperitatem, & præſidij nobiliſſimi pertinaciam. Teruanam Morinorum, antiquam nobilemque urbem, Gallis fidam, perpetuamque Flandriæ Occiduæ noxam, anno MDLIII oppugnatione cepit, funditusque delevit, cum Heſdino, novumque Heſdini opidũ ſtruxit loco aptiori. Belgij Proceribus, Urbiumque Legatis præſentibus, ditionum adminiſtrationi Gandavi renunciavit, filij præſentis & ſuccedentis virtuti confiſus, ad annum MDLV, menſe Auguſto: tum rerum humanarum regnandique tædio, & cæleſtium deſiderio: tum aſthmatis anguſtijs debilitatus. Ex Selandiæ Rameka, anno MDLVI, Septembri menſe ſolvit, & cum Leonora Mariaque ſororibus viduis ad Laredum Hiſpaniæ portum applicuit; inſignem illi ulti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

ultimamque tranſvectionis operam feliciter navante claſſis præfecto, Equite Flandro, Wackenij comarcho. Inde ad Hieronymianum Sodalitium D. Juſti, ſeptem à Placentia miliaribus, diocœſis Toletanæ, locum perpetuo vere ſalutiferum, lectica vectus eſt, ibique cum duodecim tantummodo intra domeſticos parietes familiaribus (in quibus Malinæus Burgenſis hiſtoricus erat) ſanctè vixit, injungens ut ſolummodo Carolus appellaretur. Illic Romanum Imperium ſponte abdicavit, brevique mortalitatem explevit ad annum M D LVIII, XI Kal. Octob. ætatis anno 58, menſe VI, die XXVII, Principatus paterni LII: regnorum maternorum XLIII, S. Imperij XL. Sepultus eſt Eſcuriali: ubi filius Philippus ſumptuoſiſſimum templum, abſque cœnobio Laurentiano, inſtituti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Hieronymiani, ædificavit. Ex Iſabella Emanuelis Portugalliæ Regis filia, quæ anno MDXXXIX menſe Maio Toleti deceſſit, reliquit Philippum virilis ſtirpis unicum, ſucceſſorem, Mariam & Joannam: Illam Maximiliano II Cæſari: hanc Joanni Portugalliæ Principi conjugatas. Nothos habuit non ignotos, Joannem, nobiliſſimo ad Naupactum contra Turcos prælio celebrem: atque Margaritam, Alexandro Medices Florentinæ ditionis, dein Octavio Farneſio, Parmæ Placentiæque Ducibus, nuptum à patre elocatam.

PHILIPPUS III.
COMES XXXIV.

PHilippus, Belgij Principum primus, in Hiſpania, Valle Olitana, urbe Vaccæorum, anno MDXXVI, menſe Maio, in lucem pro-

prodiit: quo tempore patri Roma ſubjugabatur: non levi ejus amplitudinis augurio, qua illum dilatari ceteri Reges obſtupeſcunt, terrarum Turcicæ potentiæ dimenſionem decies antecedentem; ſi Joannis Bodini Galli polyhiſtoris de Republica commentarijs adſtipulemur; atque hinc in Europa octodecim regnorum, olim diſtinctorum, & tot Ducatuum, Comitatuum, aliarumque ingentium ditionũ accumulatam poſſeſſionem: illinc Indarum, Novique Orbis Monarchiam perpẽdamus. Mariam patris conſobrinam, Angliæ Reginam, per Lamorallum Egmondanum Gaveræ Principem, procuratorem ſuum, antea ſibi deſponſam, anno MDLIV, Wintoniæ in uxorem accepit: Regno Neapolis, & Ducatu Mediolanenſi, propter nuptias à patre donatus. Anni MDLVIII

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

inſignes contra Gallos pugnas victoriaſque ad Quintinopolim ac Grevelingam, illuſtriori ad annum M D LIX, menſe Aprili, pace exornavit: qua ſibi ingens nomen amplificavit, & Emanuelem Philibertum, Sabaudia Pedemontioque ad annum M D XXXV cum patre ejectum, avitis ditionibus reſtituit, magna in amicitia conſtantiæ, & in potentia efficaciæ commendatione. Præclariſſimæ oleæ annexuit lauream immortalem, tum auguſto Muſarum templo Duaci dedicato: tum ſacroſanctis Biblijs, Græca, Hebraica, Chaldaica, triplicique Latina lingua correctiſſimis ornatiſsimiſque, ex Academia Complutenſi orbi univerſo communicatis. Ex Flandria, cæteroque Belgio, pace tutis, ac opulentia copioſis, ſub finem anni M D LIX in Hiſpaniam enavigavit. Poſt cujus diſ-
ceſſum,

ceſſum, quam non tantum in Flandria, ſed in toto Belgio miſere & infeliciter, peccatis noſtris apud Deum ita promerentibus, omnia ſucceſſerint, notiſſimum eſt: noſtrique non eſt propoſiti, nec præſentis inſtituti de ijs agere. Obiit autem Philippus Rex potentiſsimus in Eſcuriaco S. Laurentij cœnobio, quod eſt Sodalium Hieronymianorum, XIII Septembris die, anno M D XXVIII, ætatis anno ſeptuageſimo primo.

Philippus III, Hiſpaniarum Rex.

MVlta Triumphator magnus mihi regna parauit,
Multaque vindicijs regna parata meis.
Quid tamen hæc proſunt? in me mea Belgica ſæuit,
Præcipua Hollando bella mouente mihi.
Libera gens, nullos umquam admiſſura Monarchas,
Hiſpano refugit ſubdere colla iugo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Dſplicet exemplum: ſed tu prouincia laudas,
Et gaudet cineres tam procul eſſe meos.

P.S.

FINIS PRINCIPVM.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

INDEX.

A.

ADmiralitatis conſiliarij. 158
Albanus. 91
Alcmaria. 255: 433. incenſa. 439. 442
Amſterodamum. 43
Angli, gens vetus Germanica. 59
Aquæ Mattiacæ, Badenſes. 118
Aquenſium Reſpublica, urbs Badenſis, 119
G. Arauſionenſis Princeps. 95
Arborica inſula. 344
Arenacum *Taciti*, Arnhem. 123
Armamentarium pop. Rom. 137
Arnemuda. 386
Aſpera. 263.

B.

BArlandia. 397
Barones. 34
Bato fictitius. 194
Batua. 56. 124

Bata-

Batavia. 56.125.194
Batavicæ fortitudinis fideique exempla. 48,49.55
Batavicæ Reipublicæ antiquitas. 99. *Reſpublica prima.* 23.33. *ſummæ rei poteſtas poſt reges & duces.* 33. *Reſpublica florente imperio Rom.* 40. *poſt lapſum imperij Rom.* 55. *tempore Comitum.* 60. *in bello.* 93. *& poſt bellum.* 97. *forma.* 161
Batavi. 35.113. *olim inter Chattos (nunc Haſſos)* 23.114. *quanam in re ab reliquis Germanis diſſimiles fuerint.* 38. *Romanis æquales.* 45. *Eorum auxilia pro Romanis.* Ibid. *cum omnibus alijs nationibus comparatio.* Ibid. 47.106.107. *leges quales primitus fuerint.* 32.33. *tituli honorifici.* 52. Ibid. *urbes primæ.* 39
Batavorum opidum *apud Tacitum, vulgo* Neomagum. 123
Batenburg, 122

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Batavodurum. 39.123
Bevervvicum. 276
Borſala. 394
Brederoda arx. 296
Briela. 304
Britannica arx. 295
Brittia inſula. 57.129.137.296
Brittones. 59
Brouvvershavia. 362
Burg-gravij. 62
Buſcumducis ab Hollandia Principe Theoderico VII *captum.* 445

C.

Campo-veria. 377
Carolus V. 86.142
Caſei Edamenſes.257.*Graveſandici.* 278
Catvvicum. 115.295
Catzium. 115.399
CCCLXIV *infantes uno partu editi.* 259
Celtæ qui. 24
de *Ceſpite uſtibili* (*vulgo* Turf) *differ-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

diſſertatio. 325
Civitas, *quid Tacito.* 43
Civitates, quæ Deputatos ablegant. 102.150
Cluverius caſtigatur. 117.120.121
Colinſplata. 399
Collegium ſenatorum urbicorum. 176
Comitatus Hollandici inſtitutio. 60.61.120.421
Comitem ſcuto imponendi ac humeris vibrandi mos. 32
Comites Batavorum ſeu Hollandiæ. 148,149. *imperatores in ſuo Comitatu.* 68. *nihil diſcreparunt ab antiquis regibus.* 81. *precario imperarunt.* 82.134
Comitia Ordinum Holl. 119
comitiorum coactorum deliberandi materia. 153
Concilium Germanorum quotuplex olim. 35
Conſules. 177
Cortgena fluctibus obruta. 398.

D.

DEcimarum origo apud Hollandos. 31
Decretum Ordinum Holl. de antiquo jure Reip. Bat. 165
Delegati provinciales, ſive Ordinum. 181
Delphi. 224. *opidum à Godefrido Lotharingo conditum.* 434
Dijck-gravij *quinam.* 61
Domburgum. 385
Dordrechtum. 212. 427. *crematum.* 448. *in diplomate Henrici* IV *Imp. appellatur* Thuredrecht. *Vide infra in* Tuſii.
Ducum poteſtas. 28. *deligendorum mos.* 32
Duvelandia. 363
Dynaſtarum Zelandicorum ſeries. 410

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

E.

EDamum. 257
Egmonda. 292. Egmondenſe cœnobium antiquum & perilluſtre. 423
Elfsdica toparchia. 397
Enchuſa. 251
Enſia inſ. 309

F.

FAlcoburgum. 294
Feudi liberi appellatio. 68
Flackæa ſinus. 346
Fladirtinga antiquitus, quæ nunc Hollandia. 61.130.420. eadem quæ Fleerdingen, & Vlaerdinga. 477
Flevus fl. 58
Flevolandia inſ. ibid. & 309
Fliſſinga. 381
Fœderum genera quot. 41
Fœderata provinciæ. 103

Fran-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Francica bella cum Batavis. 53
Friſiaones & Friſævones. 28
Friſii, Friſones, & Friſiabones. 57. 58. 59
Friſij *cognomentum Theoderico primo Comiti additum.* 64

G.

Germaniæ diſtributio. 141
Gertrudeberga. 272
Geervlietum. 304. *Gervlietenſe telonium.* 444
Goedereda inſ. 302
Goeſa. 396
Goricomium. 265.
Gouda. 249
Graveſanda. 478
Gravii & Graviones *qui.* 61
Grinnes *Taciti, an* Rhenen. 123. 125. Rinnes *legit Iunius Batavia, pag.* 54.
Guilielmus II *Comes Holl. Rex Rom.* 451

H.

HAga. 279
Harlemum. 219. *Typographiæ mater prima.* 120
Helm, *carex, iunci genus.* 304
Helvetiorum hodiernorũ & priſcorum Batavorum comparatio. 45. 48
Heuſda. 269
Hollãdia. 193. *unde dicta.* 195. 428
Eius termini. 199. *ingenium.* Ibid. *opes.* 203. *piſcatio, & navium numerus:* 208. *ambitus, & opidorum pagorumque numerus.* 209. *municipia.* 275. *inſula.* 211. 302. 207. 310. *Ordines.* 212. *urbica regimina.* 99 *Per vim ab Epiſcopo Vltraiectino occupata.* 432. 433. *Feudi vinculo non obſtricta.* 67. 131
de *Hollandiæ Principibus.* 318. & 419. 421. &c.
Comitum Holl. nomen cum Philippo ſublatum. 94

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Hollandorum artes & ſtudia. 315.
laudes. 312
Holland *pagus.* 65.130
Holtlandia. 420
Honoris *vox in quem populum cadat, vel non* 42
Hondſboſch. 299
de Hondt *Scaldis fl. brachium.* 346
Horna. 253
Horologiũ inſigne & turris Middelburgi. 374
Hoſtis patriæ quis. 185
Huclonium. 264
't Huys te Britten. 137

I.

INduciæ Belgicæ. 97.98
Ioachimus Polites. Io. Secundo poëtæ celebratus, Goeſanus. 398 399
Iſelmonda. 292,308
Iſelſteynium. 261
Iunius corrigitur. 254
Iura. Vide, *leges.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

L.

LAconum reſp. qualis, & quam Hollandorum reip. affinis. 82
Lamberti Aſcafnaburgenſis ſæculum, 130
Lauſduna pagus, cœnobio olim, & partu prodigioſus nobilis. 288
Leges imperij Hollandici. 72. 73
Lerodamum. 262
Leyda. 234
Libertas quid. 25
Liceſtrius. 96
Lugdunum Bat. Leyden. 123. 234

M.

MAiores patriæ quinam Philippo Leydio. 79
Mattiaci & Mattium. 116. 117. 119. Selandi crediti. 116. 348
Mattiaci fontes, & Mattiacæ aquæ. 117
Mauritius, princeps. 76. illius encomium.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

comium. 145
Medenblica. 276
Middelburgum. 368. *Quæſtoris ærarij ſedes.* 403
Monachodamum. 257
Mos Cattorum crinem barbamq; ſubmittendi. 29.136
Mos creandi Comitem. 32
Muda. 277
Mulier marina. 198
Mutatio Reipublicæ bello cauſſam dat. 86

N.

N*Arda.* 258.
Neoportus. 277
Nicolaus Kietenus gigas. 459
Nobiles. 34. *nobiles Hollandiæ.* 150 *nobiles provinciales.* 175
Nobilitatis gradus. 78
Nordbevelandia inſ. 398

O.

OBnoxii & reverentes *differunt.* 41.42

Obſequij vox in ſubditos non cadit. 40
Optimates. 37
Ordines. 20.146. eorum Deputati. 155,& 156
Oreſanda inſ. 399
Oſtiorum Rheni nomina. 121
Oudevvatera. 259
Overſlackæa inſ. 307

P.

Pagi, id eſt, ditiones, comitatus. 62
Pagi Holl. 288
Partus prodigioſus. 289
Pax cum Hiſpano. 97.98
Pettemum. 299
Philippus Caroli V fil. 87.143. principatu abdicatus. 91.75.138
Pirshillæ. 306
Plebis ſtatus qui olim. 34
Preces, id eſt, tributa & collectæ. 80
Principatus quid. 17.111
Principes qui intelligi poſſint. 33

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Principum magnitudo ingẽtes in Republica mutationis cauſſa. 86
Proles numeroſa ſupra naturam. 289
Provinciæ Fœderatæ. 144
Purmerenda. 256
Purmeri laci monſtrum. 198

R.

RAmmekens prom. 386
Regnum. 26.112
Regis poteſtas. 28
Rentmeeſters in Selandia duo, Orientalis & Occidentalis, eorumque dignitas. 403
Reſp. Aquenſis, Baden. 119
Reverentes & obnoxii differunt. 41, & 42
Rinesburg. 130
Rollo Danus. 409
Romerſvvalia. 394
Roterodamum. 270

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

S.

SAlii Francorum natio, Batavis coaluxerunt. 54
Scabini. 177. vocabulum antiquiſſimum. 79
Scaldia inſ. 357
Scaldis fl. 394.396
Schaga. 292
Schellinga inſ. 310
Schiedamum. 272
Schoonhovia. 260
Scuto comitem imponendi ac humeris vibrandi mos. 32
Selădiæ nomen. 344. limites. 346. indoles & fœcunditas. 354. opida, & artes. 405. converſio. 408. quando incomitatum erecta. 416. Ordines. 364. Reſpublica. 403. inſulæ. 351. harum origo & dynaſtarũ ſeries. 408. aggeres, & obſepiendi ratio. 351.400
Selandi priſci, an Mattiaci. 348.

quan-

quando ad Chriſtum converſi. 408. à Danis ex mari eductæ inſulæ. Ibid.
Senatus urbium. 78
Sevenberga. 274
Signa quibus populi inferiores Romanis ſubiectos ſe profitebãtur. 42. & 43
Siren in lacu Purmerendano. 179
Societatis vocabulum quid denotet. 42
Somerſdica & Somerſdikium. 305
Status. 19
Suffragiorum ratio. 154

T.

TErritorium tranſmoſanum, inſ. 307
Teſſalia inſ. 308
Tola inſ. 365
Tributorum indicendorũ ratio. 80
Tuſii in Batavorum gente. 35. Apud Plinium (lib. IV. cap. XV.) in exoletis codicibus Sturii, non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Tuſii *legitur. Atque ad huius gentis etymon* Thuridrechti *fortaſſe an civitatis appellatio referenda. De Tullÿs vero conſulenda Iunÿ Batavia pag.* 28.

Typographiæ inventio prima Harlemi. 120. & 121

V

VEria, *ſeu Campo-Veria quando muris cingi cœperit.* 377

Verona. 234

Viana. 261

Vlardinga. 277. vide *Fladirtinga.*

Vorna inſ. 302. 305. 285

Vornanus ager. 305

Vrbes. vide, *Civitates.*

Vrca inſ. 309

Vroetſchappen. 176

Vronla. 62. 130

W.

W*Alachria, ſive VValchria.* 367 409. 414

VVeſopium. 257

VVeſt-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

VVeſt-Capella. 385
VVeſtkovia. Ibid.
VVillemſtada. 275
VViringa inſ. 309
VVoerda. 258
VVolferſdica inſ. 403
VVorichomum. 269

Z.

Zelandia, vide *Selandia.*
Zelotypiæ exemplum. 464
Zipa canalis. 300
Zirizæa, eius antiquitas. 356. *ſedes quæſtoris ærarij.* 403
Ziringias V. N. 356
Zuydbevelandia inſ. 391
Zuydburgum. 391.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 G 42